

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Lleoliad:
Ystafell Bwyllgora 2 – Y Senedd

Dyddiad:
Dydd Llun, 8 Hydref 2012

Amser:
14:30

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch a:

Steve George
Clerc y Pwyllgor
029 2089 8242
PwyllgorMCD@cymru.gov.uk

Olga Lewis
Dirprwy Clerc
02920 898154

Agenda

---

1. Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant

1. Offerynnau nad ydynt yn cynnwys unrhyw faterion i'w codi o dan Reol Sefydlog 21.2 neu 21.3

2.

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad negyddol

Dim

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol

Dim

3. Offerynnau sy'n cynnwys materion i'w codi gyda'r Cynulliad o dan Reol Sefydlog 21.2 neu 21.3

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad negyddol

CLA178 – Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) (Diwygio) 2012 (Tudalennau 1 – 10)
Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar 15 Medi 2012. Fe'u gosodwyd ar 19 Medi

2012. Yn dod i rym ar 10 Hydref 2012

CLA179 – Canllawiau Statudol i Gymru ar gyfer Tir a Halogwyd yn Ymbelydrol 2012 (Tudalennau 11 – 87)

Y weithdrefn negyddol. Ni nodwyd y dyddiad y'u gwnaed. Fe'u gosodwyd ar 24 Medi 2012. Ni nodwyd y dyddiad y dônt i rym.

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol

Dim

4. Craffu ar Gymhwysedd Deddfwriaethol: Goblygiadau Bil Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru)

5. Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) (Tudalennau 88 – 199)

Papers:

CLA(4)-20-12(p1) – Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

CLA(4)-20-12(p2) – Memorandwm Esboniadol

CLA(4)-20-12(p3) – Adroddiad y Cynghorwyr Cyfreithiol (Saesneg yn Unig)

6. Gohebiaeth y Pwyllgor

Gorchymyn Corff Adnoddau Naturiol Cymru (Swyddogaethau) 2012 (Tudalennau 200 – 201)

Papur:

CLA(4)-20-12(p4) – Llythyr gan y Gweinidog at Gadeirydd y Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd

7. Dyddiad y cyfarfod nesaf

15 Hydref 2012

Papurau i'w nodi

CLA(4)-19-12 – Adroddiad y cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Medi 2012

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

CLA(4)-20-12

CLA178

Adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Teitl: Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) 2008, gan drosi Cyfarwyddeb 2012/5/EU (y Gyfarwyddeb), o ran brechu yn erbyn y tafod glas. Byddant yn galluogi'r rhai sy'n cadw anifeiliaid i ddefnyddio brechlynnau anweithredol i frechu eu hanifeiliaid yn erbyn y tafod glas.

Materion technegol: craffu

Ni nodwyd unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y pwynt a ganlyn i gyflwyno adroddiad arno o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn ar hyn o bryd:

Mae Erthygl 1 o'r Gyfarwyddeb yn diwygio Cyfarwyddeb 2000/75/EC (Cyfarwyddeb 2000). Mae Erthygl 1(2) o'r Gyfarwyddeb, sy'n diwygio Erthygl 5 o Gyfarwyddeb 2000, yn cynnwys y testun a ganlyn -

"2. Whenever live attenuated vaccines are used, Member States shall ensure that the competent authority demarcates:

- (a) a protection zone, consisting of at least the vaccination area;
- (b) a surveillance zone, consisting of a part of the Union territory with a depth of at least 50 kilometres extending beyond the limits of the protection zone."

Mae Erthygl 1(4) o'r Gyfarwyddeb yn disodli Erthygl 8(2)(b) o Gyfarwyddeb 2000, gan ddefnyddio'r testun a ganlyn -

"(b) The surveillance zone shall consist of a part of the Union territory with a depth of at least 50 kilometres extending beyond the limits of the protection zone and in which no vaccination against bluetongue with live attenuated vaccines has been carried out during the previous 12 months.";

Mae'r Rheoliadau yn diwygio Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) 2008 mewn perthynas â pharthau gwylidwraeth, ond nid oes unrhyw gyfeiriad at y terfyn gofynnol, sef 50 cilomedr.

Felly, gwahoddir y Cynulliad Cenedlaethol i roi sylw arbennig i'r Rheoliadau hyn, gan eu bod yn gweithredu deddfwriaeth yr Undeb Ewropeaidd mewn modd amhriodol. [Rheol Sefydlog 21.3(iv)]

**Cynghorwyr Cyfreithiol
Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol**

1 Hydref 2012

Ymatebodd y Llywodraeth fel a ganlyn:

2012 Rhif 2403 (Cy. 257)

ANIFEILIAID, CYMRU

IECHYD ANIFEILIAID

**Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru)
(Diwygio) 2012**

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) 2008 (O.S. 2008/1090 (Cy.116)) ("Rheoliadau 2008") drwy drosi Cyfarwyddeb 2012/5/EU sy'n diwygio Cyfarwyddeb y Cyngor 2000/75/EC o ran brechu yn erbyn y tafod glas (OJ Rhif L 81, 21.3.2012, t1).

Mae rheoliad 2(4) yn ychwanegu dau baragraff newydd i reoliad 13 (cyfyngiadau mewn parthau diogelu a pharthau gwyliadwriaeth) sy'n ymwneud â gofynion ar gyfer parthau gwyliadwriaeth.

Mae rheoliad 2(5) yn amnewid Rhan 3 newydd (brechu). Mae rheoliad 17 yn dynodi'r cyfyngiadau sy'n ymwneud â chael gafael ar frechlynnau. Mae rheoliad 18 yn darparu gwaharddiad cyffredinol ar frechu. Mae rheoliad 19 yn gosod yr amgylchiadau a'r amodau pan fo brechu gorfodol a gwirfoddol yn erbyn y tafod glas yn gallu digwydd.

Nid oes asesiad effaith rheoleiddiol wedi ei lunio ar gyfer yr offeryn hwn, gan na ragwelir y bydd unrhyw effaith newydd ar y sector preifat, y sector gwirfoddol na'r sector cyhoeddus.

2012 Rhif 2403(Cy. 257)

ANIFEILIAID, CYMRU

IECHYD ANIFEILIAID

**Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru)
(Diwygio) 2012**

Gwnaed 15 Medi 2012

*Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol
Cymru* 19 Medi 2012

Yn dod i rym 10 Hydref 2012

Mae Gweinidogion Cymru wedi eu dynodi at ddibenion adran 2(2) o Ddeddf y Cymunedau Ewropeaidd 1972(1) mewn perthynas â mesurau yn y meysydd milfeddygol a ffotoiechydol ar gyfer diogelu iechyd y cyhoedd(2).

Mae Gweinidogion Cymru yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn drwy arfer y pwerau a roddwyd iddynt gan adran 2(2) o Ddeddf y Cymunedau Ewropeaidd 1972.

Enwi, cymhwyso a chychwyn

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) (Diwygio) 2012.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

(3) Maent yn dod i rym ar 10 Hydref 2012.

Diwygio Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) 2008

2.—(1) Mae Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) 2008(3) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 2 (dehongli) yn y lle priodol yn nhrefn yr wyddor mewnosoder—

-
- (1) 1972 p.68. Diwygiwyd adran 2(2) gan Ddeddf Diwygio Deddfwriaethol a Rheoleiddiol 2006 (p.51), adran 27(1)(a), a Deddf yr Undeb Ewropeaidd (Diwygio) 2008 (p.7), Rhan 1 o'r Atodlen.
- (2) O.S. 2008/1792.
- (3) O.S. 2008/1090 (Cy.116).

“ystyr “brechlynnau anweithredol” (“*inactivated vaccines*”) yw brechlynnau nad ydynt yn frechlynnau byw a wanhawyd;”;

“ystyr “brechlynnau byw a wanhawyd” (“*live attenuated vaccines*”) yw brechlynnau a gynhyrchir drwy addasu arunigion maes firws y tafod glas drwy gyfres o dramwyfeydd mewn meithriniadau meinweoedd neu mewn wyau ieir embryonog;”.

(3) Yn lle rheoliad 3 (esemptiadau) rhodder—

“3. Nid yw'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran—

(a) unrhyw beth y mae person wedi ei awdurdodi i'w wneud drwy drwydded a roddwyd o dan Orchymyn Pathogenau Anifeiliaid Penodedig (Cymru) 2008(1);

(b) rhoi brechlyn at ddibenion ymchwil yn unol â thystysgrif prawf anifeiliaid a roddwyd o dan Reoliadau Meddyginiaethau Milfeddygol 2011(2).”

(4) Yn rheoliad 13 (cyfyngiadau mewn parthau diogelu a pharthau gwyliadwriaeth) ar ôl paragraff (1) mewnosoder—

“(1A) Rhaid i barth gwyliadwriaeth a gafodd ei ddatgan gan Weinidogion Cymru beidio â chynnwys unrhyw dir lle y cafodd anifeiliaid eu brechu gan frechlynnau byw a wanhawyd yn erbyn y tafod glas o fewn y 12 mis diwethaf.

(1B) Ni chaiff neb frechu yn erbyn y tafod glas gan ddefnyddio brechlyn byw a wanhawyd mewn parth gwyliadwriaeth a gafodd ei ddatgan o dan y rheoliad hwn.”

(5) Yn lle Rhan 3 (brechu) rhodder—

“RHAN 3

Brechu

Cael gafael ar frechlyn

17. Ni chaiff neb ac eithrio deiliad awdurdodiad marchnata, awdurdodiad gweithgynhyrchu neu awdurdodiad deliwr cyfanwerthu a roddwyd gan yr Ysgrifennydd

---

(1) O.S. 2008/1270 (Cy.129), y gwnaed diwygiadau iddo nad ydynt yn berthnasol i'r Rheoliadau hyn.

(2) O.S. 2011/2159.

Gwladol o dan Reoliadau Meddyginiaethau Milfeddygol 2011 gael gafael ar frechlyn ac eithrio at ddiben galluogi'r defnydd o frechlynnau o dan reoliad 19.

Gwahardd brechu

18. Ni chaiff neb frechu anifail yn erbyn y tafod glas ac eithrio yn unol â rheoliad 19.

Defnyddio brechlynnau

19.—(1) Caiff Gweinidogion Cymru roi trwydded benodedig neu drwydded gyffredinol sy'n caniatáu defnyddio brechlynnau anweithredol neu frechlynnau byw a wanhawyd yn erbyn y tafod glas yn unol â'r rheoliad hwn.

(2) Caiff Gweinidogion Cymru ddatgan parth brechu lle y mae'n rhaid i unrhyw feddiannydd mangre neu geidwad anifeiliaid sicrhau bod eu hanifeiliaid yn cael eu brechu gan frechlynnau anweithredol neu frechlynnau byw a wanhawyd a chydymffurfio ag unrhyw fesurau eraill sy'n ymwneud naill ai â brechu neu frechlyn a bennwyd yn y datganiad hwnnw.

(3) Pan fo parth wedi ei ddatgan o dan baragraff (2), caiff arolygydd milfeddygol gyflwyno hysbysiad i feddiannydd mangre neu i geidwad anifeiliaid ar fangre sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r meddiannydd neu'r ceidwad hwnnw sicrhau brechu anifeiliaid yn y fangre â brechlynnau anweithredol neu frechlynnau byw a wanhawyd.

(4) Caiff Gweinidogion Cymru roi trwydded o dan baragraff (1) neu ddatgan parth o dan baragraff (2) dim ond—

- (a) os yw'r penderfyniad i ddefnyddio'r brechlyn wedi ei seilio ar ganlyniad asesiad risg penodedig a gyflawnwyd gan Weinidogion Cymru; a
- (b) os hysbyswyd Comisiwn yr UE am y penderfyniad hwnnw cyn i'r brechu hwnnw gael ei wneud.

(5) Pryd bynnag y mae brechlynnau byw a wanhawyd i'w defnyddio, rhaid i Weinidogion Cymru ddatgan—

- (a) parth gwarchod sy'n cynnwys o leiaf yr ardal frechu; a
- (b) parth gwyliadwriaeth sy'n ymestyn y tu hwnt i derfynau'r parth gwarchod lle na chafodd unrhyw anifail ei frechu â brechlynnau byw a wanhawyd yn erbyn y tafod glas o fewn y 12 mis diwethaf.

(6) Ni chaiff neb frechu yn erbyn y tafod glas gan ddefnyddio brechlyn byw a wanhawyd mewn parth gwyliadwriaeth a gafodd ei ddatgan o dan y rheoliad hwn.”

John Griffiths

Gweinidog yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy,
un o Weinidogion Cymru

15 Medi 2012

Explanatory Memorandum to The Bluetongue (Wales) (Amendment) Regulations 2012

1. This Explanatory Memorandum has been prepared by the Department for Environment and Sustainable Development and is laid before the National Assembly for Wales in conjunction with the above subordinate legislation and in accordance with Standing Order 27.1.

Minister's Declaration

2. In my view, this Explanatory Memorandum gives a fair and reasonable view of the expected impact of The Bluetongue (Wales) (Amendment) Regulations 2012.

John Griffiths AM

Minister for Environment & Sustainable Development, one of the Welsh Ministers

15 September 2012

Description

3. The Bluetongue (Wales) (Amendment) Regulations 2012 amend the Bluetongue (Wales) Regulations 2008 (S.I. 2008/1090 (W.116)) (“the 2008 Regulations”) to implement European legislation concerning vaccination against bluetongue. Bluetongue is an exotic (not normally found in Wales) notifiable animal disease affecting all ruminant animals including sheep, cattle, deer, goats and camelids.

4. On the basis of a Veterinary Risk Assessment carried out by the Welsh Ministers, these Regulations will allow animal keepers the option to vaccinate their animals against bluetongue using inactivated (killed) vaccines. The risk assessment will be published on the Welsh Government website with the legislation. Since the UK was declared disease-free on 5 July 2011, vaccination against bluetongue has been prohibited.

Matters of special interest to the Constitutional and Legislative Affairs Committee

5. Section 3 of this Memorandum explains that these Regulations are made in reliance on section 2(2) of the European Communities Act 1972. By virtue of section 59(3) of the Government of Wales Act 2006, the Welsh Ministers are to determine whether an instrument made in exercise of the section 2(2) powers is to be subject to the negative or affirmative procedure.

6. These Regulations do not amend an Assembly Act or Measure, or an Act of Parliament, nor do they create offences, impose civil penalties or involve government expenditure.

7. Accordingly, the Welsh Ministers have determined that these Regulations are to be subject to the negative resolution procedure.

Legislative background

8. These Regulations amend the Bluetongue (Wales) Regulations 2008 (S.I. 2008/1090 (W.116)) (“the 2008 Regulations”) by transposing Directive 2012/5/EU amending Council Directive 2000/75/EC as regards vaccination against bluetongue.

9. The Welsh Ministers are able to make these Regulations by exercising the powers conferred on them by section 2(2) of the European Communities Act 1972. The Welsh Ministers are designated for the purposes of section 2(2) of the European Communities Act 1972 in relation to measures in the veterinary and phytosanitary fields for the protection of public health.

10. The Regulations are made under negative resolution procedure.

Purpose & intended effect of the legislation

11. Member States are obliged to control and eradicate bluetongue virus. Council Directive 2000/75/EC requires measures to prevent the spread and eradication of the disease. The amendments to the 2000 Directive introduced by Directive 2012/5/EU enable Member States in disease-free areas to decide, following a risk assessment and notification to the Commission, to allow animal keepers to vaccinate their animals on a precautionary basis with approved vaccines. A Veterinary Risk Assessment has been carried out in Wales and recommends that vaccination with inactivated (killed) vaccines should be allowed.

12. The last outbreak of bluetongue in the UK occurred in 2007-2008, and the whole of the UK was declared disease-free on 5 July 2011. As we want to maintain this status, current policies and objectives are aimed primarily at reducing the risk of bluetongue outbreaks, and avoiding the consequential burden of animal movement controls and economic losses following export trade restrictions.

13. Amendment to the 2008 Regulations is required to transpose the Directive 2012/5/EU and thereby allow animal keepers in disease-free areas to vaccinate livestock with inactivated vaccines for the range of bluetongue virus serotypes. The Directive also sets out that where compulsory vaccination is required following an outbreak of the disease, or if live attenuated vaccine is used, then a protection zone and surrounding surveillance zone must be declared.

14. Directive 2012/5/EU is being implemented across the UK, however in Northern Ireland, vaccination will not be allowed. In England, the Bluetongue (Amendment) Regulations 2012 came into force on 24 August 2012. The Bluetongue (Scotland) Order 2012 will come into force on 24 September 2012.

15. These Regulations do not impose any requirements, but allow animal keepers and agricultural businesses the option to vaccinate animals against bluetongue. They will have to determine if the economic costs of vaccination are worthwhile.

Consultation

16. The Welsh Government consulted informally with stakeholders with an interest in bluetongue vaccination between 23 April and 4 May 2012. All respondents supported the proposal to allow vaccination.

6. Regulatory Impact Assessment (RIA)

17. No RIA has been prepared as these Regulations allow farmers the option to vaccinate animals against bluetongue but do not impose any requirements.

Adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

CLA(4)-20-12

CLA179

Canllawiau Statudol ar gyfer Tir a Halogwyd yn Ymbelydrol

1. Diben y Canllawiau yw esbonio sut y dylai awdurdodau lleol roi'r system ar gyfer tir a halogwyd yn ymbelydrol ar waith, gan gynnwys sut y dylent fynd ati i benderfynu a yw tir wedi'i halogi, yn ystyr cyfreithiol y term.
2. Ar 24 Medi 2012, gosodwyd y Canllawiau Statudol gerbron y Cynulliad Cenedlaethol, ynghyd â Memorandwm Esboniadol cryno. Gall canllawiau statudol fod yn is-ddeddfwriaeth (neu beidio). Yn arferol, y prawf yw a yw'r canllawiau'n ddeddfwriaethol eu natur. Mae'n ofynnol bod y personau (gan gynnwys cyrff cyhoeddus) y cyfeirir y canllawiau atynt yn rhoi ystyriaeth ddyladwy i ganllawiau o'r fath. Yn ymarferol, golyga hyn fod yn rhaid iddynt gael rheswm da iawn dros beidio â dilyn y canllawiau hynny. Rhaid bod modd defnyddio'r rheswm hwnnw i gyfiawnhau'r camau a fabwysiadwyd mewn unrhyw weithdrefn adolygiad barnwrol.
3. Mae'r weithdrefn sy'n berthnasol i'r canllawiau yn ddeddfwriaethol ei natur, a chytunwyd felly y bydd y Pwyllgor yn ystyried y canllawiau.

Pŵer galluogi

4. Mae gan Weinidogion Cymru bwerau amrywiol i gyhoeddi canllawiau o dan Ran IIA o Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd 1990. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi bod y canllawiau yn gosod rhwymedigaeth gyfreithiol ar awdurdodau lleol ac Asiantaeth yr Amgylchedd.

Gweithdrefn

5. Mae'r weithdrefn sydd i'w chymeradwyo wedi'i nodi yn adran 78YA fel a ganlyn:-
Adran 78YA
  - (1) *Any power of the Minister for the Environment and Sustainable Development to issue guidance under this Part shall only be exercisable after consultation with the appropriate Agency and such other bodies or persons as he may consider it appropriate to consult in relation to the guidance in question.*
  - (2) *A draft of any guidance proposed to be issued under section 78A(2) or (5), 78B(2) or 78F(6) or (7) above shall be laid before the National Assembly for Wales and the guidance shall not be issued until after the period of 40 days beginning with the day on which the draft was so laid or, if the draft is laid on different days, the later of the two days.*

- (3) *If, within the period mentioned in subsection (2) above, the National Assembly for Wales resolves that the guidance, the draft of which was laid before it, should not be issued, the Minister for the Environment and Sustainable Development shall not issue that guidance.*
  - (4) *In reckoning any period of 40 days for the purposes of subsection (2) or (3) above, no account shall be taken of any time during which the National Assembly for Wales is dissolved or prorogued or during which the National Assembly for Wales is adjourned for more than four days.*
  - (5) *The Minister for the Environment and Sustainable Development shall arrange for any guidance issued by him under this Part to be published in such a manner as he considers appropriate.*
6. Mae'r canllawiau yn amodol ar amrywiad ar y weithdrefn negyddol. Fel yn achos y weithdrefn negyddol, gellir llunio'r canllawiau a gallant ddod i rym, oni bai fod y Cynulliad yn gwneud penderfyniad sy'n groes i hyn o fewn cyfnod penodol. Fodd bynnag, yn achos offerynnau statudol a wneir o dan y weithdrefn negyddol, gwneir yr offerynnau cyn eu gosod fel arfer. Yn yr achos hwn, gosodir y canllawiau ar ffurf drafft, ac ni chânt eu gwneud tan ddiwedd y cyfnod penodedig. Felly, mae'r weithdrefn yn rhoi cwmpas ehangach ar gyfer craffu na gweithdrefn negyddol safonol.

Craffu

7. Mae'r Pwyllgor wedi cytuno i graffu ar ganllawiau sy'n ddarostyngedig i weithdrefn yn y Cynulliad. Os ystyrir y canllawiau yn is-ddeddfwriaeth na wnaed mewn offeryn statudol, caiff y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol gyflwyno adroddiad arno o dan Reol Sefydlog 21.7(i). Hyd yn oed os na chaiff ei ystyried yn y modd hwn, caiff y Pwyllgor gyflwyno adroddiad arno o hyd, fel mater deddfwriaethol cyffredinol o dan Reol Sefydlog 21.7(v).

Materion technegol: craffu

8. Pe bai hwn yn offeryn statudol, byddai'r mater wedi cael ei ddwyn i sylw'r Cynulliad o dan Reol Sefydlog 21.2(ix) - *nad yw wedi'i wneud neu i'w wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg.*
9. Mae gan Weinidog yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy ddisgresiwn i gyhoeddi'r canllawiau mewn modd sy'n briodol, yn ei farn ef. (Adran 78YA (5)).
10. Ymddengys bod camgymeriad argraffyddol ym mharagraff 3 o'r Memorandwm Esboniadol sy'n nodi: *"This Statutory Guidance has been scored in accordance with the Welsh Government's Welsh Language Scheme and **does** require translation due to the length, the technical nature and limited target audience of the document."*

Rhinweddau: craffu

11. Ni nodwyd unrhyw bwyntiau rhinweddau a fyddai wedi bod yn destun adroddiad o dan Reol Sefydlog 21.3 pe bai hwn wedi bod yn offeryn statudol.
12. Tynnir sylw'r Cynulliad at y mater hwn o dan Reol Sefydlog 21.7, oherwydd ei fod yn codi materion deddfwriaethol a gweithdrefnol sy'n debygol o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad.

Cynghorwyr Cyfreithiol

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Hydref 2012

Ymatebodd y Llywodraeth fel a ganlyn:

Radioactive Contaminated Land Statutory Guidance – Draft 2012 version

Applicable National Assembly for Wales Procedure

This statutory guidance is issued in accordance section 78YA of the Environmental Protection Act 1990 (as it applies to harm attributable to radioactivity), which states:

Section 78YA

- (1) Any power of the Minister for the Environment and Sustainable Development to issue guidance under this Part shall only be exercisable after consultation with the appropriate Agency and such other bodies or persons as he may consider it appropriate to consult in relation to the guidance in question.
- (2) A draft of any guidance proposed to be issued under section 78A(2) or (5), 78B(2) or 78F(6) or (7) above shall be laid before the National Assembly for Wales and the guidance shall not be issued until after the period of 40 days beginning with the day on which the draft was so laid or, if the draft is laid on different days, the later of the two days.
- (3) If, within the period mentioned in subsection (2) above, the National Assembly for Wales resolves that the guidance, the draft of which was laid before it, should not be issued, the Minister for the Environment and Sustainable Development shall not issue that guidance.
- (4) In reckoning any period of 40 days for the purposes of subsection (2) or (3) above, no account shall be taken of any time during which the National Assembly for Wales is dissolved or prorogued or during which the National Assembly for Wales is adjourned for more than four days.
- (5) The Minister for the Environment and Sustainable Development shall arrange for any guidance issued by him under this Part to be published in such a manner as he considers appropriate.

Radioactive Contaminated Land Statutory Guidance – Draft 2012 version

Contents

- Introduction
- Section 1: Objectives of the Part 2A regime
- Section 2: Local authority inspection duties
- Section 3: Risk assessment
- Section 4: Definition of radioactive contaminated land
  - 4a Harm
  - 4b Significant possibility of harm
- Section 5: Determining whether land appears to be radioactive contaminated land
- Section 6: Remediation of radioactive contaminated land
- Section 7: Liability
- Section 8: Recovery of the costs of remediation
- Glossary

Introduction

1. This statutory guidance (“this Guidance”) is issued by the Welsh Ministers in accordance with section 78YA of the Environmental Protection Act 1990 (“the 1990 Act”) as it applies to harm attributable to radioactivity. It applies only to radioactive contamination of land and it applies only in Wales.
2. Section 57 of the Environment Act 1995 created Part 2A of the Environmental Protection Act 1990 which establishes a legal framework for dealing with non-radioactive contaminated land in Wales. Section 78YC gives powers to the Welsh Ministers applying the Part 2A regime, with any necessary modifications, for the purpose of dealing with harm attributable to radioactivity. These powers have been exercised in the Radioactive Contaminated Land (Enabling Powers) (Wales) Regulations 2005 and the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) Regulations 2006¹ to establish a legal framework for dealing with radioactive contaminated land in Wales.
3. This Guidance is intended to explain how local authorities should implement the radioactive contaminated land regime, including how they should go about deciding whether land is “contaminated land” in the legal sense of the term. It also elaborates on the remediation provisions of Part 2A, such as the goals of remediation, and how the Environment Agency (as the enforcing authority for radioactive contaminated land in Wales up to April 2013). The Natural Resources Body for Wales shall become the enforcing authority for radioactive contaminated land upon the commencement of the Natural Resources Body for Wales (Functions) order 2012. The enforcing body should ensure that remediation requirements are reasonable. This Guidance also explains specific aspects of the Part 2A liability arrangements, and the process by which the Agency may recover the costs of remediation from liable parties in certain circumstances.
4. This Guidance is legally binding on local authorities and the Agency and relevant sections of Part 2A which form the basis of this Guidance are mentioned in specific sections of this Guidance below. This Guidance has been subject to National Assembly for Wales scrutiny under the negative resolution procedure, in accordance with section 78YA of the 1990 Act. The Agency have been consulted in relation to this Guidance, as required by section 78YA(1) of the 1990 Act², and the full public

---

¹ SI 2006/2988. These Regulations have been amended by the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2007 (SI 2007/3250); the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2008 (SI 2008/520 and the Radioactive Contaminated Land (Enabling Powers and Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2010 (SI 2010/2146)

² The views of other relevant bodies in the land contamination sector have been taken into account through their consultation by the Department of Environment, Food and Rural Affairs and the Welsh Government in relation to the Statutory Guidance for non-radioactive contaminated land.

consultation on changes to the contaminated land regime held by the Department for Environment, Food and Rural Affairs (“Defra”) between December 2010 and March 2011 covered the radioactive contaminated land regime. This Guidance should be read in accordance with Part 2A.

5. This Guidance replaces the previous statutory guidance as it applies to harm attributable to radioactivity which was published as Annex 3 of Defra Circular 01/2006, and was issued in accordance with section 78YA of the 1990 Act. As they relate to radioactive contaminated land, the previous statutory guidance and the Circular of which it was a part are obsolete from the date that this Guidance is issued.
6. Non-radioactive contamination of land is covered by separate statutory guidance issued by the Minister for the Environment and Sustainable Development. In the event that land is affected by both radioactive and non-radioactive contaminants, both sets of statutory guidance will apply, and local authorities and the Agency should decide what is a reasonable course of action having due regard for the primary relevant legislation and, in the case of local authorities, advice from the Agency.

Limits of the radioactive contaminated land regime

7. The radioactive contaminated land regime and therefore this Guidance only covers contamination which has resulted from the after-effects of a radiological emergency or a past practice or past work activity³. It does not apply to current practices and natural background radiation. In addition, the regime and therefore this Guidance does not apply in relation to land within a nuclear site or an MOD nuclear site or where remediation is to be undertaken by a local authority in implementation of an emergency plan under regulation 13(2) of the Radiation (Emergency Preparedness and Public Information) Regulations 2001⁴.

Terminology

8. Most of the specific terms used in this Guidance are defined within the text. Some general aspects of terminology are:
  - “harm attributable to radioactivity” means harm so far as attributable to any radioactivity possessed by any substances (as referred to in section 78YC of the 1990 Act).
  - “Part 2A” means Part 2A of the 1990 Act as extended and modified for the purpose of dealing with harm attributable to radioactivity (as described in paragraph 2 above), unless otherwise stated. References to sections of the

---

³ This limit arises by virtue of the definition of “substance” in section 78A(9) of the 1990 Act.

⁴ (SI 2001/2975). These limits are laid down in section 78YB of the 1990 Act.

1990 Act are references to those sections as similarly extended and modified, unless otherwise stated.

- “radioactive contaminated land” is used to mean land which meets the definition of “contaminated land” in Part 2A. Other terms, such as “land affected by contaminants” “land affected by contamination” or “land contamination”, are used to describe the much broader categories of land where radioactive contaminants are present but usually not at a sufficient level of risk to qualify as radioactive contaminated land.
  - “the 1990 Act” means the Environmental Protection Act 1990 as amended.
  - “the radioactive contaminated land regime” is used to mean the regime established by Part 2A.
  - The terms “contaminant”, “pollutant” and “substance” as used in this Guidance have the same meaning – i.e. they all mean a substance relevant to the Part 2A regime which is in, on or under the land and which has the potential to cause harm to a receptor. This Guidance mainly uses the term “contaminant” and associated terms such as “contaminant linkage”. However, it recognises that some non-statutory technical guidance relevant to land contamination uses alternative terms such as “pollutant”, “substance” and associated terms in effect mean the same thing. Further, as explained in Section 3, in this Guidance the terms “contaminant”, “pollutant” and “substance” cover only substances containing radionuclides which have resulted from the after-effects of a radiological emergency or have been processed as part of a past practice or past work activity⁵. Associated terms such as “contaminant linkage” are similarly limited. Where the intention is to refer to non-radioactive contaminants and associated terms, this is expressly stated.
  - The term “Basic Safety Standards Directive” means the Council Directive 96/29/Euratom of 13 May 1996 laying down basic safety standards for the protection of the health of workers and the general public against the dangers arising from ionising radiation.
  - “unacceptable risk” means a risk of such a nature that it would give grounds for land to be considered radioactive contaminated land under Part 2A.
9. Some terms have specific technical meanings in the context of radiological protection which are not necessarily the same as the ordinary meaning that can be found in the Oxford English Dictionary. Examples are ‘intervention’ and ‘practice’. Definitions of these terms, as understood and employed by the radiological protection community (and appearing in legislation) can be found in the Glossary at the end of this Guidance.

---

⁵ Section 78A(9) of the 1990 Act.

Section 1: Objectives of the Part 2A Regime

- 1.1 This Guidance should be read and applied with Part 2A and the following points in mind.
- 1.2 Historical contamination of land by radionuclides from anthropogenic activity has in many cases occurred due to a lack of understanding of the hazards posed by radioactive materials at the time. Radioactive substances have been used for a wide variety of purposes since the start of the twentieth century, but most have only been subject to regulation since 1963, the year in which the 1960 Radioactive Substances Act came into force. Industrial activities have involved the use of materials containing radioactivity in a variety of different contexts: (a) where radioactive materials have been employed for their radioactive properties (for example, luminising works); (b) where radioactive properties are incidental in materials that are used for their non-radioactive properties (for example, gas mantle production); and (c) where radioactive materials have been inadvertently handled, or escaped accidentally (for example, lead mining).
- 1.3 Little information is available on the scale of radioactive contamination outside of nuclear sites. What information is available is subject to large uncertainties. A study undertaken on behalf of Defra, the Agency and the Welsh Assembly Government indicated that the likely number of sites in England and Wales where activities took place capable of giving rise to radioactive contamination, if a contaminant linkage was in place, was in the range 100 – 1000 and most likely to be in the range 150 – 250.⁶
- 1.4 The objectives of the radioactive contaminated land regime under Part 2A are broadly the same as those of the non-radioactive contaminated land regime, namely to provide a system for the identification and remediation of land where contamination is causing unacceptable risks. However, while the non-radioactive contaminated land regime deals with the unacceptable risks posed by land contamination to human health and the environment, the radioactive contaminated land regime only takes into account unacceptable risks to human health. In addition, the radioactive contaminated land regime implements a part of the Basic Safety Standards Directive.

---

⁶Environment Agency “Indicators for Land Contamination” – Science report SC030039/SR Appendix A. 2005

- 1.5 Under Part 2A the starting point should be that land is not radioactive contaminated land unless there is reason to consider otherwise. Only land where unacceptable risks are clearly identified, after a risk assessment has been undertaken in accordance with this Guidance, should be considered as meeting the Part 2A definition of “contaminated land”.
- 1.6 The overarching objectives of the Government’s policy on radioactive contaminated land and the Part 2A regime are:
- (a) To identify and remove unacceptable risks to human health.
  - (b) To seek to ensure that radioactive contaminated land is made suitable for its current use.
  - (c) To ensure that the burdens faced by individuals, companies and society as a whole are proportionate, manageable and compatible with the principles of sustainable development.
  - (d) To implement Articles 48 and 53 of the Basic Safety Standards Directive which impose certain requirements when dealing with land affected by radioactive contaminants as a result of the after-effects of a radiological emergency or a past practice or past work activity.
- 1.7 Local authorities and the Agency should seek to use Part 2A only where no alternative solution exists. The Part 2A regime is one of several ways in which land contamination can be addressed. For example, land contamination can be addressed when land is developed (or redeveloped) under the planning system, during the building control process, or where action is taken independently by landowners. Other legislative regimes may provide a means of dealing with land contamination issues, such as building regulations and environmental permitting.
- 1.8 Under Part 2A, local authorities and the Agency may need to decide whether and how to act in situations where such decisions are not straightforward, and where there may be unavoidable uncertainty underlying some of the facts of each case. In so doing, the local authorities and the Agency should use their judgement to strike a reasonable balance between: (a) dealing with risks raised by radioactive contaminants in land and the benefits of remediating land to remove or reduce those risks; and (b) the potential impacts of taking action including financial costs to whoever will pay for remediation (including the taxpayer where relevant), health and environmental impacts of intervention, property blight, and burdens on affected people. Local authorities and the Agency should take a precautionary approach to the risks raised by radioactive contamination, whilst avoiding a disproportionate approach given the circumstances of each case. The aim should be to consider the various benefits and costs of taking action with a view to ensuring that the regime produces net benefits⁷, taking account of local circumstances.

---

⁷ In the case of “interventions” as defined in the Basic Safety Standards Directive, the obligation is to maximise the net benefit (see paragraph 6 below).

Section 2: Local authority inspection duties

- 2.1 Part 2A requires that local authorities cause their areas to be inspected with a view to identifying radioactive contaminated land, and to do this in accordance with this Guidance. Relevant sections of the 1990 Act include:
- (a) Section 78B(1): Where a local authority considers that there are reasonable grounds for believing that any land may be contaminated, it shall cause the land to be inspected for the purpose of - (a) identifying whether it is contaminated land; and (b) enabling the authority to decide whether the land is land which is required to be designated as a special site.
  - (b) Section 78B(1A): The fact that substances have been or are present on the land shall not of itself be taken to be reasonable grounds for the purposes of subsection (1).
  - (c) Section 78B(2): In performing [these] functions a local authority shall act in accordance with any guidance issued for the purpose by the Minister for the Environment and Sustainable Development.

Reasonable grounds approach to inspection

- 2.2 The trigger for a local authority to cause land to be inspected is where it considers that there are *reasonable grounds* for believing that land may be radioactive contaminated land. This is a more limited inspection duty than that which applies under the non-radioactive contaminated land regime. A local authority will have such reasonable grounds where it has knowledge of relevant information relating to (a) a former historical land use, past practice, past work activity or radiological emergency, capable of causing lasting exposure giving rise to the radiation doses set out in paragraph 4.4 below; or (b) levels of contamination present on the land arising from a past practice, past work activity or radiological emergency, capable of causing lasting exposure giving rise to the radiation doses set out in paragraph 4.4 below.
- 2.3 The “relevant information” referred to above means information that is appropriate and authoritative and may, for example, include information held by the local authority, including information already gathered as part of its strategic approach to Part 2A as it applies to non-radioactive contamination or as part of the town and country planning process; or information received from a regulatory body such as the Agency or the Health and Safety Executive.

Detailed Inspection of particular areas of land

- 2.4 If the local authority considers that there are reasonable grounds for believing land may be radioactive contaminated land it should inspect the land to obtain sufficient

information to decide whether it is radioactive contaminated land, having regard to section 3 of this Guidance.

- 2.5 The local authority should consult the landowner before inspecting the land unless there is a particular reason why this is not possible, for example because it has not been possible to identify or locate the landowner. Where the owner refuses access, or the landowner cannot be found, the authority should consider using statutory powers of entry.
- 2.6 If the local authority intends to carry out an inspection using statutory powers of entry under section 108 of the Environment Act 1995 (as modified by the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) Regulations 2006) it should first be satisfied that there is a reasonable possibility that a significant contaminant linkage may exist on the land. The authority should not use statutory powers of entry to undertake intrusive investigations, including the taking of sub-surface samples, if:
  - (a) It has already been provided with appropriate, detailed information on the condition of the land (e.g. by the Agency or some other person such as the owner of the land) which provides sufficient information for the authority to decide whether or not the land is radioactive contaminated land; or
  - (b) a relevant person (e.g. the owner of the land, or a person who may be liable for the contamination) offers to provide such information within a reasonable and specified time, and then provides such information within that time.
- 2.7 The local authority should carry out any intrusive investigation in accordance with appropriate good practice technical procedures for such investigation.
- 2.8 If at any stage the local authority considers, on the basis of information obtained from inspection activities, that there is no longer a reasonable possibility that a significant contaminant linkage exists on the land, the authority should not carry out any further inspection in relation to that linkage.
- 2.9 If land is radioactive contaminated land it will fall within the definition of a special site prescribed in regulation 2 of the Contaminated Land (Wales) Regulations 2006 and the Agency will be the enforcing authority in respect of that land. Therefore, if the local authority considers that there are reasonable grounds for believing land may be radioactive contaminated land on the basis set out in paragraph 2.2, it should consult the Agency, and, subject to the Agency's advice and agreement, the local authority should arrange for the Agency to carry out any intrusive inspection of the land on behalf of the local authority. If the Agency is to carry out such an inspection, the local authority should where necessary authorise a person nominated by the Agency to exercise the powers of entry conferred by section 108 of the Environment Act 1995 as modified.

- 2.10 Where the Agency carries out an inspection on behalf of a local authority, the authority's regulatory functions under section 78B and 78C of the 1990 Act (including the inspection duty and the decision as to whether land is radioactive contaminated land) and the need to comply with the related provisions of this Guidance remain the sole responsibility of the local authority. The Agency should advise the local authority of its findings in order to enable the authority to carry out these functions. The Agency should carry out any intrusive investigations in accordance with appropriate good practice technical procedures for such investigations.

Section 3: Risk assessment

- 3.1 Part 2A takes a risk based approach to defining radioactive contaminated land. For the purposes of this Guidance “risk” means the combination of: (a) the likelihood that harm will occur as a result of contaminants in, on or under the land; and (b) the scale and seriousness of such harm if it did occur.
- 3.2 As land which is radioactive contaminated land would qualify as a special site for which the Agency would be the enforcing authority, the local authority should consult the Agency about the risk assessment and, subject to the Agency’s advice and agreement, should arrange for the Agency to carry out the risk assessment on its behalf. However, as already stated in paragraph 2.10 where the Agency acts on behalf of a local authority, the authority’s regulatory functions under sections 78B and 78C of the 1990 Act and compliance with the related provisions of this Guidance remain the sole responsibility of the local authority.
- 3.3 Local authorities and the Agency should have regard to good practice guidance on risk assessment and they should ensure they undertake risk assessment in a way which delivers the results needed to make robust decisions in line Part 2A and this Guidance.
- 3.4 Risk assessments should be based on information which is: (a) scientifically-based; (b) authoritative; (c) relevant to the assessment of risks arising from the presence of contaminants in soil; and (d) appropriate to inform regulatory decisions in accordance with Part 2A and this Guidance.

Current use

- 3.5 Under Part 2A, risks should be considered only in relation to the current use of the land. For the purposes of this Guidance, the "current use" means:
- (a) The use which is currently being made of the land.
  - (b) Reasonably likely future uses of the land that would not require a new or amended grant of planning permission.
  - (c) Any temporary use to which the land is put, or is likely to be put, from time to time within the bounds of current planning permission.
  - (d) Likely informal use of the land, for example children playing on the land, whether authorised by the owners or occupiers or not.
  - (e) In the case of agricultural land, the current agricultural use should not be taken to extend beyond the growing or rearing of the crops or animals which are habitually grown or reared on the land.

- 3.6 In assessing risks the local authority should disregard receptors which are not likely to be present given the current use of the land or other land which might be affected. In considering the timescale over which a risk should be assessed the authority should take into account any evidence that the current use of the land will cease in the relevant foreseeable future (e.g. within the period of exposure assumed for the receptors in a contaminant linkage).
- 3.7 When considering risks in relation to any future use or development which falls within the description of a "current use", the local authority should assume that the future use or development would be carried out in accordance with any existing planning permission. In particular, the local authority should assume:
- (a) That any remediation which is the subject of a condition attached to that planning permission, or is the subject of any planning obligation, will be carried out in accordance with that permission or obligation.
  - (b) Where a planning permission has been given subject to conditions which require steps to be taken to prevent problems which might be caused by contamination, and those steps are to be approved by the local planning authority, that the local planning authority will ensure that those steps include adequate remediation.

Contaminant linkages

- 3.8 Under Part 2A, for a relevant risk to exist there needs to be one or more contaminant-pathway-receptor linkage(s) - "contaminant linkage" by which a receptor might be affected by the contaminants in question. In other words, for a risk to exist there must be contaminants present in, on or under the ground in a form and quantity that poses a hazard, and one or more pathways by which they might harm people. For the purposes of this Guidance:
- (a) A "contaminant" is a substance which is in, on or under the land and which has the potential to cause harm to a receptor. Further, in this Guidance a "contaminant" is limited to any substance containing radionuclides which have resulted from the after-effects of a radiological emergency or have been processed as part of a past practice or past work activity. This reflects the limitation in the definition of "substance" in the radioactive contaminated land regime⁸. Where the intention is to refer to non-radioactive contaminants or substances, this is expressly stated.

---

⁸ See the definition of "substance" in section 78A of the 1990 Act set out at paragraph 4.2 below. This definition was amended by the Radioactive Contaminated Land (Enabling Powers and Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2010. The effect of the amendment was to remove the previous exclusion of radon gas and certain radionuclides from the definition of "substance". However, even though the exclusion has been removed, these substances are only covered to the extent that they have resulted from the after-effects of a

- (b) A “receptor” is something that could be adversely affected by a contaminant. Under the radioactive contaminated land regime this is limited to human beings only.
- (c) A “pathway” is a means by which a receptor is or might be affected by a contaminant.

3.9 The term “contaminant linkage” means the relationship between a contaminant, a pathway and a receptor. All three elements of a contaminant linkage must exist in relation to particular land before the land can be considered potentially to be radioactive contaminated land under Part 2A, including evidence of the actual presence of contaminants. The term “significant contaminant linkage”, as used in this Guidance, means a contaminant linkage which gives rise to a level of risk sufficient to justify a piece of land being determined as radioactive contaminated land. The term “significant contaminant” means the contaminant which forms part of a significant contaminant linkage.

3.10 In considering contaminant linkages, the local authority should consider whether:

- (a) The existence of several different potential pathways linking one or more potential contaminants to a particular receptor may result in a significant contaminant linkage.
- (b) There is more than one significant contaminant linkage on any land. If there are, the authority should consider whether each should be dealt with separately, since different people may be responsible for the remediation of individual contaminant linkages.

The process of risk assessment

3.11 The process of risk assessment involves understanding the risks presented by land, and the associated uncertainties. In practice, this understanding is usually developed and communicated in the form of a “conceptual model”. The understanding of the risks is developed through a staged approach to risk assessment, often involving a preliminary risk assessment informed by desk-based study; a site visit and walkover; a generic quantitative risk assessment; and various stages of more detailed quantitative risk assessment. The process should normally continue until it is possible for the local authority to decide: (a) that there is insufficient evidence that the land might be radioactive contaminated land to justify further inspection and assessment; and/or (b) whether or not the land is radioactive contaminated land.

3.12 As a general rule, inspections should be conducted as quickly, and with as little disruption, as reasonably possible whilst ensuring that a sufficiently robust assessment

---

radiological emergency or have been processed as part of a past practice or work activity – naturally occurring substances (such as naturally occurring radon) are not covered.

is carried out. The local authority should seek to avoid or minimise the impacts of long inspections on affected persons, in particular significant disruption and stress to directly affected members of the public in the case of inspections involving residential land.

- 3.13 In undertaking risk assessments, local authorities should ensure that the time and resource put into assessment is sufficient to provide a robust basis for regulatory decisions. In some cases, there may be a need for detailed and lengthy assessments, particularly in complex cases where regulatory decisions are not straightforward. However, in other cases a less detailed and shorter assessment may be appropriate. For example, if it becomes evident early in risk assessment that there is clearly a high or low risk (to the extent that the decision on whether or not land is radioactive contaminated land is straightforward) the authority should normally take the decision on the basis of this evidence alone.

Recognising and dealing with uncertainty

- 3.14 All risk assessments of potentially contaminated land sites will involve uncertainty, for example due to scientific uncertainty over the effects of substances, and the assumptions that lie behind predicting what might happen in the future. When building an understanding of the risks relating to land, the local authority should recognise that uncertainty exists. The authority should seek to minimise uncertainty as far as it considers to be relevant, reasonable and practical; and it should recognise remaining uncertainty, which is likely to exist in almost all cases. It should be aware of the assumptions and estimates that underlie the risk assessment, and the effect of these on its conclusions.
- 3.15 The uncertainty underlying risk assessments means there is unlikely to be any single “correct” conclusion on precisely what is the level of risk posed by the land, and it is possible that different suitably qualified people could come to different conclusions when presented with the same information. It is for the local authority to use its judgement to form a reasonable view of what it considers the risks to be on the basis of a robust assessment of available evidence in line with this Guidance.

Risk summaries

- 3.16 Once the local authority has completed its detailed inspection and assessment of particular land it should be satisfied it has sufficient understanding of the risks to take relevant regulatory decisions.
- 3.17 The local authority should produce a risk summary for any land where, on the basis of the risk assessment, the authority considers it is likely that the land in question may be determined as radioactive contaminated land. The risk summary should explain the local authority’s understanding of the risks and other factors the authority considers to be relevant. The authority should seek to ensure that the risk summary is

understandable to the layperson, including the owners of the land and members of the public who may be affected by the decision. The authority should not proceed to formal determination of land as radioactive contaminated land unless a risk summary has been prepared.

3.18 Risk summaries should as a minimum include:

- (a) A summary of the local authority's understanding of the risks, including a description of: the contaminants involved; the identified contaminant linkage(s), or a summary of such linkages; the potential impact(s); the estimated possibility that the impact(s) may occur; and the timescale over which the risk may become manifest.
- (b) A description of the local authority's understanding of the uncertainties behind the assessment.
- (c) A description of the possible remediation. This need not be a detailed appraisal, but it should include a description of broadly what remediation might entail; how long it might take; likely effects of remediation works on local people and businesses; how much difference it might be expected to make to the risks posed by the land; and the authority's initial assessment of whether remediation would be likely to produce a net benefit, having regard to the broad objectives of the regime set out in Section 1. The authority should seek the views of the Agency, and take any views provided into account, in producing this description.

3.19 Local authorities are not required to produce risk summaries:

- (a) For land which will not be determined as radioactive contaminated land. In such cases the authority should have regard to paragraph 5.2 of this Guidance.
- (b) For land determined as radioactive contaminated land before this Guidance came into force.

Section 4: The definition of radioactive contaminated land

4.1 Part 2A of the 1990 Act defines “contaminated land” (referred to as radioactive contaminated land in this Guidance), and provides for the Welsh Ministers to issue guidance (i.e. this Guidance) on how local authorities should determine which land is radioactive contaminated land and which is not.

4.2 Relevant sections of the Act include:

- Section 78A(2): “contaminated land” is any land which appears to the local authority in whose area it is situated to be in such a condition, by reason of substances in, on or under the land that – (a) harm is being caused or (b) there is a significant possibility of harm being caused.
- Section 78A(4): “harm” means lasting exposure to any person resulting from the after-effects of a radiological emergency, past practice or past work activity.
- Section 78A(5): the questions – (a) whether harm is being caused, and (b) whether the possibility of harm being caused is “significant”, shall be determined in accordance with guidance issued for the purpose by the Minister for Environment and Sustainable Development in accordance with section 78YA below.
- Section 78A(6): without prejudice to the guidance that may be issued under subsection (5) above, guidance under paragraph (a) of that subsection may make provision for different degrees and descriptions of harm; and guidance under paragraph (b) of that subsection may make provision for different degrees of possibility to be regarded as “significant” (or as not being “significant”) in relation to different descriptions of harm.
- Section 78A(9): “substance” means, whether in solid or liquid form or in the form of a gas vapour, any substance containing radionuclides which have resulted from the after-effects of a radiological emergency or have been processed as part of a past practice or past work activity.

Section 4a: Harm

4.3 This section of the Guidance sets out the basis on which a local authority should determine that harm is being caused and therefore the land is radioactive contaminated land. In particular, it sets out the dose criteria that should be used to determine whether harm is being caused. In assessing harm, the local authority should act in accordance with the advice on risk assessment in section 3 and the guidance in this section.

- 4.4 The local authority should regard harm as being caused where lasting exposure gives rise to doses that exceed one or more of the following: (a) an effective dose of 3 millisieverts per annum; (b) an equivalent dose to the lens of the eye of 15 millisieverts per annum; or (c) an equivalent dose to the skin of 50 millisieverts per annum. The skin limit shall apply to the dose averaged over any area of 1cm², regardless of the area exposed.
- 4.5 The estimation of an effective dose and an equivalent dose should be undertaken in accordance with Articles 15 and 16 of the Basic Safety Standards Directive. The estimation of an effective or equivalent annual dose should not include the local background level of radiation from the natural environment.
- 4.6 The local authority should determine that land is radioactive contaminated land on the basis that such harm is being caused where: (a) it has carried out a scientific and technical assessment of the dose arising from the pollutant linkage, according to relevant, appropriate, authoritative and scientifically based guidance on such assessments, having regard to any advice provided by the Agency; (b) that assessment shows that such harm is being caused; and (c) there are no suitable and sufficient risk management arrangements currently in place to prevent such harm.
- 4.7 In following guidance on the assessment of dose, the local authority should be satisfied that it is relevant to the circumstances of the contaminant linkage and land in question, and that any appropriate allowances have been made for particular circumstances.
- 4.8 To simplify such an assessment of dose, the local authority may use authoritative and scientifically based guideline values for concentrations of the potential contaminants in, on or under the land in contaminant linkages of the type concerned. If it does so, the local authority should be satisfied that: (a) an adequate scientific and technical assessment of the information on the potential contaminant, using the appropriate, authoritative and scientifically based guideline values, shows that harm is being caused; and (b) there are no suitable and sufficient risk management arrangements currently in place to prevent such harm.
- 4.9 In using any guideline values, the local authority should be satisfied that: (a) the guideline values are relevant to the judgement of whether the effects of the contaminant linkage in question constitute harm; (b) the assumptions underlying the derivation of any numerical values in the guideline values (e.g. assumptions regarding soil conditions, the behaviour of contaminants, the existence of pathways, the land-use patterns and the presence of human beings) are relevant to the circumstances of the contaminant linkage in question; (c) any other conditions relevant to the use of the guideline values have been observed (e.g. the number of samples taken or the methods of preparation and analysis of those samples or radiation surveys); (d) appropriate adjustments have been made to allow for the differences between the

circumstances of the land in question and any assumptions or other factors relating to the guideline values; and (e) the basis of derivation of the guideline values has taken into account the requirements to comply with the Basic Safety Standards Directive in paragraph 4.5 above.

- 4.10 The local authority should be prepared to reconsider any determination based on the use of guideline values if it is demonstrated to the authority's satisfaction that under some other more appropriate method of assessing the risks the local authority would not have determined that the land appeared to be radioactive contaminated land.

Section 4b: Significant possibility of harm

- 4.11 In assessing the significant possibility of harm, the local authority should act in accordance with the advice on risk assessment in section 3 and the guidance in this section.
- 4.12 This section of the Guidance sets out the basis on which a local authority should determine that there is a significant possibility of harm being caused and therefore the land is radioactive contaminated land. In particular, it sets out the degree of possibility of the harm being caused which will amount to a significant possibility.
- 4.13 In deciding whether or not a significant possibility of harm exists, the local authority should first understand the possibility of harm and the levels of certainty/uncertainty attached to that understanding before it goes on to decide whether or not the possibility of harm is significant.
- 4.14 The term "possibility of harm" should be taken as referring to a measure of the probability, or frequency, of the occurrence of circumstances which would lead to lasting exposure being caused where (a) the potential annual effective dose is below or equal to 50 millisieverts per annum; and (b) the potential annual equivalent dose to the lens of the eye and to the skin are below or equal to 15 millisieverts and 50 millisieverts respectively, the local authority should regard the possibility of harm as significant if, having regard to any uncertainties, the potential annual effective dose from any lasting exposure multiplied by the probability of the dose being received is greater than 3 millisieverts. References to "potential annual effective dose" and "potential annual equivalent dose", refer to doses that are not certain to occur.
- 4.15 Where the conditions in paragraph 4.4 are not met, the local authority should consider whether the possibility of harm being caused is significant on a case by case basis. In deciding whether the possibility of harm being caused is significant, the local authority should take into account relevant information concerning: (a) the potential annual effective dose; (b) any non-linearity in the dose-effect relationship for stochastic effects; (c) the potential annual equivalent dose to the skin and to the lens of the eye; (d) the nature and degree of any deterministic effects associated with the potential

annual dose; (e) the probability of the dose being received; (f) the duration of the exposure and timescale within which the harm might occur; and (g) any uncertainties associated with (a) to (f) above. “Relevant information” means information which is appropriate, scientifically-based and authoritative.

- 4.16 The local authority should consider that conditions for determining that land is radioactive contaminated land on the basis that a significant possibility of harm would exist where: (a) the local authority has carried out an appropriate, scientific and technical assessment of the potential dose arising from the contaminant linkage, having regard to any advice provided by the Agency, and taking into account the requirements of paragraph 4.5; (b) that assessment shows that there is a significant possibility of such harm being caused; and (c) there are no suitable and sufficient risk management arrangements currently in place to prevent such harm.
- 4.17 In following guidance on assessment of the potential dose, the local authority should be satisfied that it is relevant to the circumstances of the contaminant linkage and land in question, and that any appropriate allowances have been made for particular circumstances.

Section 5: Determination of radioactive contaminated land

- 5.1 Section 78A(2) of the 1990 Act says that in determining whether any land appears to be contaminated land, a local authority shall, “...act in accordance with guidance issued by the Secretary of State...with respect to the manner in which that determination is to be made.” This section provides such Guidance.

Deciding that land is not radioactive contaminated land

- 5.2 In implementing the Part 2A regime, the local authority may inspect land that it then considers is not radioactive contaminated land. In such cases, the authority should issue a written statement to that effect (rather than coming to no formal conclusion) to minimise unwarranted blight. The statement should make clear that on the basis of its assessment, the local authority has concluded that the land does not meet the definition of “contaminated land” under Part 2A. The local authority may choose to qualify its statement (e.g. given that its Part 2A risk assessment may only be relevant to the current use of the land).
- 5.3 The local authority should keep a record of its reasons for deciding that land is not radioactive contaminated land. The authority should inform the owners of the land of its conclusion and give them a copy of the written statement referred to in paragraph 5.2. The local authority should also consider informing other interested parties (for example occupiers of the land and owners and occupiers of neighbouring land) and whether to publish the statement. The statement should be issued within a timescale that the authority considers to be reasonable, having regard to the need to minimise unwarranted burdens to persons likely to be directly affected, in particular the landowner, and occupiers or users of the land where relevant.

Determining that land is radioactive contaminated land

- 5.4 The local authority has the sole responsibility for determining whether any land appears to be radioactive contaminated land. It cannot delegate this responsibility (except in accordance with section 101 of the Local Government Act 1972). However, in making such decisions the authority may rely on information or advice provided by another body such as the Agency, or a suitably qualified experienced practitioner appointed for that purpose. This applies even where the Agency has carried out the inspection of land on behalf of the local authority.
- 5.5 There are two possible grounds for the determination of land as radioactive contaminated land :
- (a) Harm is being caused to a human being.

- (b) There is a significant possibility of harm being caused to a human being.
- 5.6 Before making any determination, the local authority should have identified one or more significant contaminant linkage(s), and carried out a robust, appropriate, scientific and technical assessment of all the relevant and available evidence. If the authority considers that conditions for considering land to be radioactive contaminated land do not exist it should not decide that the land is radioactive contaminated land.
- 5.7 If land is determined to be radioactive contaminated land, it would qualify as a “special site” under the Contaminated Land (Wales) Regulations 2006, for which the Agency would be the enforcing authority. Therefore the local authority should consult the Agency before deciding whether or not to determine the land, providing the Agency with a draft of the record of the determination that the authority is required to prepare in accordance with paragraphs 5.16 – 5.18 below. The local authority should take the Agency’s views into full consideration and it should strive to ensure it has the Agency’s agreement to its decision (although the decision is for the local authority to make subject to the provisions of Part 2A and this Guidance).

Physical extent of land to be determined

- 5.8 It is for the local authority to decide the physical extent of land that should be determined. The authority should strive to ensure that there are grounds to consider that all the land in question can reasonably be considered to be radioactive contaminated land. In practice, often it is likely that contamination will not be uniformly spread across a site, and it may not be clear precisely where the boundaries of the contamination lie. In such cases the authority should use its judgement on the extent of land it might reasonably consider to be radioactive contaminated land.
- 5.9 The local authority should review its decision on the physical extent of the land to be determined (or that has been determined) if at a later date it becomes aware of relevant further information. For example, this may be the case if, during remediation, it becomes clear that the extent of contamination is significantly greater or less than was thought when the determination was made.

Sub-division of land for the purposes of determination

- 5.10 The local authority may sub-divide the relevant land for the purposes of determination by issuing separate determinations for smaller areas of land which form part of a larger area of radioactive contaminated land. In deciding whether (and if so how) to do this, the authority should take into account: (i) the nature of the contamination; (ii) the degree of risk posed, and whether the degree of risk varies across the land; (iii) the nature of the remediation which might be required; (iv) the ownership of the land; (v) the likely identity of those who may bear responsibility for the remediation and (vi) the

views of the Agency concerning the desirability of a separate determination of part of the land.

Making determinations in urgent cases

5.11 If the local authority considers there is an urgent need to determine particular land, it should make the determination in a timescale it considers appropriate to the urgency of the situation.

Informing interested parties

5.12 Before making a determination, the local authority should inform the owners and occupiers of the land and any other person who appears to the authority to be liable to pay for remediation of its intention to determine the land (to the extent that the authority is aware of these parties at the time) unless the authority considers there is an overriding reason for not doing so. The authority should also consider:

- (a) Whether to give such persons time to make representations (for example to seek clarification of the grounds for determination, or to propose a solution that might avoid the need for formal determination) taking into account: the broad aims of regime; the urgency of the situation; any need to avoid unwarranted delay; and any other factor the authority considers to be appropriate.
- (b) Whether to inform other interested parties as it considers necessary, for example owners and occupiers of neighbouring land.

5.13 If the local authority determines land as radioactive contaminated land, it shall give notice of that fact to (a) the Agency; (b) the owner of the land; (c) any person who appears to the authority to be in occupation of the whole or any part of the land; and (d) each person who appears to the authority to be an appropriate person; in accordance with section 78B(3) of Part 2A. In respect of point (d) this Guidance recognises that in some cases the authority may not have identified the appropriate person(s) at the time the determination is made, in which case the requirement to give notice to such persons would not apply.

Postponing determination

5.14 The local authority may postpone determination of radioactive contaminated land if the land owner or some other person undertakes to deal with the problem without determination, and the local authority is satisfied in consultation with the Agency that the remediation will happen to an appropriate standard and timescale. If the local authority chooses to do this, any agreement it enters into should not affect its ability to determine the land in future (e.g. if the person fails to carry out the remediation as agreed).

5.15 The local authority may postpone determination of radioactive contaminated land if a significant contaminant linkage would only exist if the circumstances of the land were to change in the future within the bounds of the current use of the land as described in paragraph 3.6 of this Guidance (e.g. if a temporarily interrupted pathway were to be reactivated). If the authority chooses to do this, it should keep the status of the land under review and take reasonable measures to ensure that the postponement does not create conditions under which significant risks could go unaddressed in future. Alternatively, the authority may decide to determine the land but postpone remediation.

Record of the determination of radioactive contaminated land

5.16 The local authority should prepare a written record of any determination that land is radioactive contaminated land. The record should clearly and accurately identify the location, boundaries and area of the land in question, making appropriate reference to Ordnance Survey grid references and/or Global Positioning coordinates. The record should be made publicly available by means to be decided by the authority.

5.17 The record should explain why the determination has been made, including:

- (a) The risk summary required by section 3 of this Guidance, and where not already covered in the risk summary: (i) a relevant conceptual model comprising text, plans, cross sections, photographs and tables as necessary in the interests of making the description understandable to the layperson; and (ii) a summary of the relevant assessment of this evidence.
- (b) A summary of why the local authority considers that the requirements of relevant sections of this Guidance have been satisfied.

5.18 The local authority should seek to ensure (as far as reasonable) that all aspects of the record of determination are understandable to non-specialists, including affected members of the public.

Reconsideration, revocation and variation of determinations

5.19 The local authority should reconsider any determination that land is radioactive contaminated land if it becomes aware of further information which it considers significantly alters the basis for its original decision. In such cases the authority should decide whether to retain, vary or revoke the determination having sought and taken into account the advice of the Agency.

5.20 The local authority should reconsider any determination of radioactive contaminated land if remediation action has been taken which, in the view of the authority, stops the land being radioactive contaminated land. In such cases the authority should issue a statement to this effect, having regard to paragraph 5.2 and 5.3 above.

5.21 If the local authority varies or revokes a determination, or issues a statement in accordance with paragraph 5.20 it should record its reasons for doing so alongside the initial record of determination in a way that ensures the changed status of the land is made clear. If the reconsideration results in relevant documentation, such as a revised determination notice or a statement in accordance with paragraph 5.20 copies of this documentation should also be recorded. The authority should ensure that interested parties are informed of the decisions and the reasons for it, including the owner of the land; any person who appears to the authority to be in occupation of the whole or any part of the land; any person who was previously identified by the authority to be an appropriate person; and the Agency.

Section 6: Remediation of Radioactive Contaminated Land

6.1 Once land has been determined as radioactive contaminated land, the enforcing authority must consider how it should be remediated and, where appropriate, it must issue a remediation notice to require such remediation. As explained in paragraph 2.9 above, the enforcing authority for the purposes of remediation of radioactive contaminated land is the Agency, which takes on responsibility once the land has been determined as a “special site”. The rules on the issuing of remediation notices are set out in the Contaminated Land (Wales) Regulations 2006.

6.2 Relevant provisions of Part 2A include:

- Section 78A(7): Defines "remediation" as: “(a) the doing of anything for the purpose of assessing the condition of – (i) the contaminated land in question; or (ii) any land adjoining or adjacent to that land; (b) the doing of any works, the carrying out of any operations or the taking of any steps in relation to any such land for the purpose – (i) of preventing or minimising, or remedying or mitigating the effects of, any harm by reason of which the contaminated land is such land; or (ii) of restoring the land to its former state; or (c) the making of subsequent inspections from time to time for the purpose of keeping under review the condition of the land”.
- Section 78A(7A): For the purpose of paragraph (b) of subsection (7) above, “the doing of any works, the carrying out of any operations or the taking of any steps in relation to any such land” shall include ensuring that- (a) any such area is demarcated; (b) arrangements for the monitoring of the harm are made; (c) any appropriate intervention is implemented; and (d) access to or use of land or buildings situated in the demarcated area is regulated.”
- Section 78E(1): “In any case where [the local authority has identified contaminated land]...the enforcing authority shall... serve on each person who is an appropriate person a...“remediation notice”...specifying what that person is to do by way of remediation and the periods within which he is required to do each of the things so specified.”
- Section 78E(4): “Subject to subsection (4A), the only things by way of remediation which the enforcing authority may do, or require to be done, under or by virtue of this Part are things which it considers reasonable, having regard to – (a) the cost which is likely to be involved; and (b) the seriousness of the harm in question.
- Section 78E(4A): “Where remediation includes an intervention, that part of the remediation which consists of an intervention may only be considered reasonable – (a) where the reduction in detriment due to radiation is sufficient to justify any

adverse effects and costs, including social costs, of the intervention; and (b) where the form, scale and duration of the intervention is optimised.”

- Section 78E(4B): “For the purpose of subsection (4A), the form, scale and duration of the intervention shall be taken to be optimised if the benefit of the reduction in health detriment less the detriment associated with the intervention is maximised.”
- Section 78E(5): “In determining for any purpose of this Part – (a) what is to be done (whether by an appropriate person, the enforcing authority, or any other person) by way of remediation in any particular case, (b) the standard to which any land is to be remediated pursuant to [a remediation] notice, or (c) what is, or is not, to be regarded as reasonable for the purposes of subsection (4) above, the enforcing authority shall have regard to any guidance issued for the purpose by the Welsh Ministers and the Secretary of State.”

6.3 The Agency as the enforcing authority should have regard to this Guidance when it is: (a) deciding what remediation action it should specify in a remediation notice as being required to be carried out; (b) satisfying itself that appropriate remediation is being, or will be, carried out without the service of a notice; or (c) deciding what remediation action it should carry out itself.

6.4 The guidance in this Section does not attempt to set out detailed technical procedures or working methods. In considering such matters, the Agency may consult relevant technical documents (e.g. those produced by other professional and technical organisations). It may also act on the advice of a suitably qualified experienced practitioner.

Section 6(a): Remediation techniques

6.5 The broad aim of remediation should be: (a) to remove identified significant contaminant linkages, or permanently to disrupt them to ensure they are no longer significant and that risks are reduced to below an unacceptable level; and/or (b) to take reasonable measures to remedy harm that has been caused by a significant contaminant linkage.

6.6 Remediation may involve a range of treatment, assessment and monitoring actions, sometimes with different remediation actions being used in combination or sequentially to secure the overall remediation of the land.

6.7 In the case of radioactive contaminated land, it is necessary to ensure compliance with Article 53 of the Basic Safety Standards Directive which is given effect by, in particular, section 78A(7A). This means that remediation must, if necessary, and to the extent of the lasting exposure risk involved, include ensuring that: (a) any area of land is demarcated; (b) arrangements for monitoring of exposure are made; (c) any appropriate intervention is implemented; and (d) access to or use of land or buildings situated in the demarcated area is regulated.

- 6.8 In cases where the aim of remediation is to remove or permanently disrupt significant contaminant linkages, remediation treatment should involve demonstrable disruption or removal of the significant contaminant linkage(s) that led to land being determined as radioactive contaminated land, in order to reduce or remove unacceptable risks to receptors. This might involve one or more of the following:
- (a) Reducing or treating the contaminant part of the linkage (e.g. by physically removing contaminants or contaminated soil, or by treating the soil to reduce levels of contaminants).
  - (b) Breaking, removing or disrupting the pathway parts of the linkage (e.g. a pathway could be disrupted by removing or reducing the chance that receptors might be exposed to contaminants, for example by sealing a site with a material such as clay or concrete).
  - (c) Protecting or removing the receptor. For example, by changing the land use or restricting access to a site it may be possible to reduce risks to below an unacceptable level.
- 6.9 Assessment, monitoring or demarcation actions may also be required as part of remediation. For example, assessment actions may be needed to characterise the nature of significant contaminant linkage(s) to help the Agency decide what remediation should involve. Assessment may also be needed whilst other remediation actions are being carried out, or after other actions have been carried out (e.g. to assess the effectiveness of the other measures, or to inform the need for possible further remediation actions). Monitoring actions may be needed after remediation has taken place (e.g. to check whether remedial action has been successful, or whether there is a need for further assessment or action). Demarcation may be appropriate to limit access to a contaminated area.
- 6.10 Assessment and monitoring action should not be required for any purpose other than the remediation of the land in relation to the reason why it was determined as radioactive contaminated land.

Phased Remediation

- 6.11 Remediation may require a phased approach, with different remediation actions being carried out in sequence or in parallel.
- 6.12 In some cases, it may not be possible or reasonable for a single remediation notice to specify all the remediation actions which might eventually be needed. In such cases, the Agency should specify in the notice the remediation action(s) which it considers to be appropriate at the time, and further remediation notices may need to be issued later regarding further phases of action.

- 6.13 If a phased approach is taken to remediation, before serving a further remediation notice, the Agency should be satisfied that previous action has not already achieved the remediation of the land (i.e. to a standard to which remediation can reasonably be required, having regard to the advice below), and that further action is still necessary to achieve the remediation of the land in question.

Remediation of multiple significant pollutant linkages

- 6.14 Where more than one significant contaminant linkage has been identified on the land, the Agency should consider whether reasonable actions for addressing each linkage individually would result in the optimum approach for achieving the overall remediation of the land. If a more integrated approach would be more practicable and more cost effective whilst still delivering the same (or a better) overall standard of remediation the Agency should generally favour this approach. However, in cases where more than one party has been found responsible for linkages, the Agency should not impose an approach which is more costly for any responsible party than addressing the linkages separately. Where an intervention is involved, the Agency will need to ensure compliance with the tests of justification and optimisation (see paragraphs 6.36 – 6.42 below).

Section 6(b): Securing remediation without a remediation notice

- 6.15 Before serving a remediation notice, the Agency should consider section 78H(5) (a-d) of Part 2A. The Agency should not serve a remediation notice if it is satisfied that appropriate measures are being taken by way of remediation without the serving of a remediation notice. The Agency should assume that appropriate measures are being taken if: (a) it is satisfied that steps are being taken that are likely to achieve a standard of remediation equal to, or better than, what the Agency would otherwise have specified in a remediation notice; and (b) the Agency is satisfied that the timescale in which remediation is planned to take place is appropriate.
- 6.16 The Agency should actively consider the merits and likelihood of achieving remediation without recourse to a remediation notice before issuing a remediation notice.

Section 6(c): Standard of remediation

- 6.17 Part 2A states that the Agency as the enforcing authority may only require (or undertake itself in cases where direct enforcing authority activity is deemed necessary) actions in a remediation notice which are reasonable with regard to the cost and the seriousness of the harm. This requirement is in addition to the broader responsibility on the Agency, as a public regulator, to act in a reasonable manner.

- 6.18 In cases where the aim of remediation is to disrupt significant contaminant linkages, the Agency should aim to ensure that remediation achieves a standard sufficient to ensure the land no longer poses sufficient risk to qualify as radioactive contaminated land. In using powers under Part 2A, the Agency should not require a higher standard of remediation unless, in the case of a proposed intervention, this is required by the tests of justification and optimisation (see paragraphs 6.37 – 6.43 below). The appropriate person or some other person might choose to carry out remediation to a higher standard (e.g. to increase the value or utility of the land, or to prepare it for redevelopment) but it should not be required by the Agency
- 6.19 Where the Agency considers that it is not practicable or reasonable to remediate land to a degree where it stops being radioactive contaminated land, the authority should consider whether it would be reasonable to require remediation to a lesser standard.
- 6.20 In cases where the purpose of remediation is to remedy harm that has already been caused, the Agency should decide what is a suitable standard of remediation having regard to the guidance on reasonableness (including the tests of justification and optimisation below). In some cases it may be reasonable to require land to be restored to its former state. In other cases it may not be practicable and/ or reasonable to do this. In such cases the Agency should consider whether it would be reasonable to require remediation to a lesser standard.

Section 6(d): Reasonableness of remediation

- 6.21 The Agency may only require remediation action in a remediation notice if it is satisfied that those actions are reasonable. In deciding what is reasonable, the Agency should consider various factors, having particular regard to: (a) the practicability, effectiveness and durability of remediation; (b) the health and environmental impacts of the chosen remedial options; (c) the financial cost which is likely to be involved; (d) the benefits of remediation with regard to the seriousness of the harm in question and (e) where remediation of harm involves an intervention, whether it meets the tests of justification and optimisation.
- 6.22 The paragraphs below explain how the Agency should consider these factors in reaching a judgement on what is reasonable. The Agency should regard a remediation action as being reasonable if it is satisfied that the benefits of remediation are likely to outweigh the costs of remediation. Where the remediation of harm involves an intervention, the Agency is required to have regard to a broader set of potential adverse impacts under the test of justification and to ensure the net benefit of the intervention is maximised under the test of optimisation (see paragraphs 6.36 – 6.42 below).
- 6.23 In some cases, it might be that there is more than one potential approach to remediation that would be reasonable. In such cases the Agency should choose what it considers to be the “best practicable technique” having regard to the factors above. Unless there are strong grounds to consider otherwise, the best practicable technique

in such circumstances is likely to be the technique that achieves the required standard of remediation to the appropriate timescale, whilst imposing the least cost on the persons who will pay for the remediation. Where remediation of harm involves an intervention, the Agency is required to choose the option that maximises the net benefit of the intervention.

Practicability, effectiveness and durability of remediation

- 6.24 The Agency should ensure that any requirement it makes in regard to remediation is practicable and effective – i.e. it should be possible, within reasonable limits, for the person to undertake the required actions, and the actions should be effective in addressing the problem at hand. This applies both to the remediation scheme as a whole and the individual remediation actions of which it is comprised.
- 6.25 In assessing the practicability of any remediation, the Agency should consider, in particular: (i) technical constraints, such as whether the technical capacity and resources needed to undertake the work exist, and could reasonably be made available; (ii) site constraints, such as access to the relevant land, the presence of buildings or other structures in, on or under the land; (iii) time constraints, such as whether it would be possible to carry out the remediation within the required time period; and (iv) regulatory constraints, such as whether the remediation can be carried out within relevant statutory or similar controls, for example, the legal disposal of wastes arising.
- 6.26 The Agency should consider the durability of remediation. In some cases it will be reasonable to require (or otherwise ensure) a permanent solution to the problem. In other cases this may not be possible or reasonable, in which case the authority should consider how to ensure a reasonable standard of durability. The aim should be to ensure (as far as practical and reasonable) that the scheme as a whole would continue to be effective during the time over which the significant contaminant linkage would continue to exist or recur.
- 6.27 In considering durability, the Agency should consider whether it is likely that some other future action (such as redevelopment) will resolve or control the problem. If the Agency feels that such action is likely to occur within a reasonable timescale, the Agency may consider whether it would be appropriate to require remediation of limited durability, pending a more durable solution later.
- 6.28 Where a remediation scheme cannot reasonably and practicably continue to be effective during the whole of the expected duration of the problem, the Agency should require the remediation to be effective for as long as can reasonably and practicably be achieved. In such circumstances, additional monitoring actions may be required.
- 6.29 Where a remediation method requires on-going management and maintenance in order to continue to be effective (for example, the maintenance of gas venting or alarm systems), these on-going requirements should be specified in any remediation notice (or similar remediation agreement if remediation is being taken forward without such a

notice) as well as any monitoring actions necessary to keep the effectiveness of the remediation under review.

Financial cost of remediation

6.30 In considering the costs likely to be involved in carrying out any remediation action, the Agency should take into account the direct financial costs likely to be caused by remediation. This would include:

- (a) The cost of preparing for remediation to take place (e.g. feasibility studies, design of remedial actions, management costs, and the cost of relevant assessment actions).
- (b) The cost of undertaking the remediation actions and making good afterwards, including any tax payable.
- (c) The cost of managing the land after the main remediation action has taken place (e.g. on-going requirements to manage or maintain the remediation action, and the cost of any monitoring or assessment action).
- (d) Relevant disruption costs (e.g. depreciation in the value of land or other interests, or other loss or damage, which is likely to result from the carrying out of the remediation action in question).
- (e) The above costs relative to any estimated increase in the financial value and utility of the land as a result of remediation, and whether such increase in value and utility would accrue to the person(s) bearing the cost of remediation.

(In the case of an intervention, other costs will also need to be weighed in the balance- see paragraphs 6.36 – 6.43 below).

6.31 The identity or financial standing of any person who may be required to pay for a remediation action are not relevant to the consideration of whether the costs of a remediation action are reasonable (although they may be relevant in deciding whether the cost of remediation can be imposed on such persons).

Benefits of remediation

6.32 In considering the benefits of remediation, the Agency should consider: (a) the seriousness of any harm and the various factors that led the land to be determined (e.g. the scale of harm that might already be occurring; or the likelihood of potential future harm and the likely impact if it were to occur); (b) the context in which the effects

are occurring or might occur; and (c) any estimated increase in the financial value and utility of the land as a result of remediation, and who would benefit from such an increase. In considering such benefits it is for the Agency to decide whether or not to describe such benefits (whether direct or indirect) in terms of monetary value or whether to make a qualitative consideration.

Health and environmental impacts of remediation

6.32 In considering the costs of remediation and the seriousness of harm, the Agency should also consider other costs and impacts that may, directly or indirectly, result from remediation. This should include consideration of: (a) potential health impacts of remediation; and (b) environmental impacts of remediation. In considering such impacts it is for the Agency to decide whether or not to describe such costs in terms of monetary value or whether to make a qualitative consideration.

6.33 The Agency's consideration of potential health impacts of remediation should include: (a) direct health effects (e.g. resulting from contaminants being mobilised during remediation, and worker safety); and (b) indirect health effects such as stress related effects that may be experienced by affected people, particularly local residents. In making this consideration the Agency should also be mindful of the health benefits of remediation and the potential health impacts of not remediating the land.

6.34 With regard to environmental impacts of remediation, the Agency should consider whether remediation can be carried out without disproportionate damage to the environment, and in particular: (a) without unacceptable risk to water, air, soil and plants and animals; (b) without causing a nuisance through noise or odours; (c) without adversely affecting the countryside or places of special interest; and (d) without adversely affecting a building of special architectural or historic interest.

6.35 The Agency should strive to minimise impacts of remediation on health and the environment (and comply with any relevant regimes that might require this, for example the planning and environmental permitting regimes). If the Agency considers that health or environmental impacts of a particular remediation approach are likely to outweigh the likely benefits of dealing with the risk posed by the contamination, it should consider whether an alternative approach to remediation is preferable, even if it may deliver a lower standard of remediation than other techniques.

Remediation of harm involving an intervention: tests of justification and optimisation

6.36 Where the proposed remediation involves an intervention, the Agency must apply the tests of justification and optimisation: it must ensure that any intervention that forms part of a remediation scheme or package is both justified and optimised. These tests are laid down in Article 48 of the Basic Safety Standards Directive and given effect in Part 2A (in particular section 78E(4A) and (4B)). The terms "intervention",

“justification” and “optimisation”, as well as “detriment”, are defined as follows and also appear in the Glossary at the end of this Guidance:

Intervention: is a type of remediation action and is defined in Article 1 of the Basic Safety Standards Directive as:

“a human activity that prevents or decreases the exposure of individuals to radiation from sources which are not part of a practice or which are out of control, by acting on sources, transmission pathways and individuals themselves.”

Section 78A(9) of the 1990 Act says this meaning applies for the purposes of Part 2A of the 1990 Act.

Justification: means ensuring that the reduction in detriment due to radiation is sufficient to justify any adverse effects and costs, including social costs, of the intervention.

Optimisation: means ensuring that the form, scale and duration of the intervention maximises the benefit of the reduction in health detriment less the detriment associated with the intervention.

Detriment: principally means a health detriment, but may also include other detriments, for example, a detriment associated with blight.

- 6.37 The principle of justification recognises that an intervention may bring about reduction in doses and other harmful impacts but may incur costs and other adverse effects. Costs are not restricted to financial costs, but also include costs to society. To ensure optimisation, the Agency should choose the option that maximises the net benefit of the intervention, from the interventions that are justified.
- 6.38 For an intervention to be optimised on land affected by both radioactive and non-radioactive significant contaminant linkages, the optimisation should also have regard to the effect of any remedial actions addressing the non-radioactive significant contaminant linkage(s).
- 6.39 The assessment of whether a potential intervention is justified and optimised should include the preparation of: (a) an estimate of the financial costs of the intervention (taking into account the guidance in paragraph 6.30; (b) a statement of the social costs and adverse effects (see paragraphs 6.41 below) associated with the intervention; and (c) a statement of the benefit (e.g. reduction in radiation exposure) likely to result from the intervention.
- 6.40 In making an assessment of whether the intervention is justified or optimised, the Agency should: (a) consult publications of international bodies, including the International Atomic Energy Agency; (b) if appropriate, apply the approaches of multi-attribute analysis in assessing the balance between the various factors that need to be taken into consideration and the weightings which may be appropriate to assign to the

various attributes; or alternatively, some other recognised options assessment approach; (c) consult with relevant stakeholder groups to understand their perceptions of the relative importance of different attributes; and (d) consider quantitative and qualitative methods as a decision-aid in helping to reveal the key issues and assumptions and allowing an analysis of the sensitivity to various assumptions.

6.41 The type of social costs and adverse effects to be considered as arising from an intervention may, for example, include: (a) social disruption such as vacating property, or limiting its use, or restricting access to it; (b) heavy traffic from vehicles, associated with the intervention; (c) the health impacts of the intervention (discussed in paragraph 6.33 above) including those arising from doses to remediation workers; (d) the environmental impacts of the intervention (discussed in paragraph 6.34 above) including risks: (i) to water, air, soil and plants and animals, (ii) of nuisance through noise or odours, (iii) to the countryside or places of special interest, and (iv) to a building of special architectural or historic interest or a site of archaeological interest; and (e) the generation of waste and, where relevant, the transport and disposal of such waste.

6.42 The Agency should consider both the seriousness of impacts of any social costs and also the likely duration of any impact.

Section 6(e): Revision of remediation notices

6.43 The Agency should consider revising a remediation notice if it considers it is reasonable to do so. In particular this would apply to cases where new information comes to light which calls into question the reasonableness of an existing remediation notice. For example, this might be the case where information that comes to light during remediation shows that some remediation actions are no longer necessary, or that additional or alternative actions are necessary.

6.44 If the Agency has issued a remediation notice but the person concerned later proposes an alternative remediation scheme, the Agency should consider whether to amend or revoke the remediation notice. It is for the Agency to decide the degree of consideration it gives to such a proposal. If the Agency decides to do this, it should be satisfied that the standard of remediation and the timescale in which it would take place are in line with the guidance in this section.

Section 6(f): Verification

- 6.45 Any remedial treatment action should include appropriate verification measures. In arranging for such measures, the Agency should ensure that the person responsible for verification is a suitably qualified experienced practitioner.

Section 7: Liability

- 7.1 The main provisions for the establishment of liability are set out in Part 2A, and the Agency (and anyone else interested in liability) should refer directly to Part 2A. This section (as with all of this Guidance) should be read in conjunction with the 1990 Act.
- 7.2 The statutory guidance in this section relates in particular to circumstances where two or more persons are liable to bear the responsibility for any particular thing by way of remediation. It deals with the questions of who should be excluded from liability, and how the cost of each remediation action should be apportioned between those who remain liable after any such exclusion. It is issued under section 78F(6) and (7) of the 1990 Act, which provides that:
- Section 78F(6): “Where two or more persons would, apart from this subsection, be appropriate persons in relation to any particular thing which is to be done by way of remediation, the enforcing authority shall determine in accordance with guidance issued for the purpose by the Secretary of State whether any, and if so which, of them is to be treated as not being an appropriate person in relation to that thing.”
  - Section 78F(7): “Where two or more persons are appropriate persons in relation to any particular thing which is to be done by way of remediation, they shall be liable to bear the cost of doing that thing in proportions determined by the enforcing authority in accordance with guidance issued for the purpose by the Secretary of State.”
- 7.3 In summary, this section sets out a process involving:

(a) Initial identification of liable persons: The Agency makes an initial identification of persons who may be responsible for paying for remediation actions. In doing this, each significant contaminant linkage is treated separately (unless it is reasonable to treat more than one linkage together because the same parties are liable). The Agency first looks for persons who caused or knowingly permitted each linkage in terms of section 78F(2) of Part 2A (who this Guidance refers to as “Class A” persons). If no Class A persons can be found, the Agency usually seeks to identify the owners or occupiers of the land in terms of section 78F(4) of Part 2A (who this Guidance refers to as “Class B” persons). The persons responsible for each linkage make up a “liability group” for that linkage. Liability groups may consist of one or more persons, and this Guidance sometimes uses the terms “Class A liability group” or a “Class B liability group” to reflect the nature of persons in the group. A special rule applies where the land is “land contaminated by a nuclear occurrence” as defined under Part 2A. In this case, the Secretary of State is deemed to be the liable person. Therefore, the Agency will need to consider whether a contaminant linkage arose by reason of the land being “land contaminated by a nuclear occurrence” (see paragraph 7.6(e) below).

(b)Orphan linkages: If no Class A or Class B persons can be found liable for a linkage and the Secretary of State is not liable, that linkage becomes known as an “orphan linkage” for which there are separate procedures set out at the end of this Section.

(c)Remediation actions: The Agency decides what remediation actions relate to which linkages. This Guidance uses the term "remediation action" to mean any individual thing which is being, or is to be, done by way of remediation. A "remediation package" is all the remediation actions which relate to a particular linkage. A "remediation scheme" is the complete set of remediation actions (relating to one or more linkages) to be carried out with respect to the relevant land or waters.

(d)Attribution of liability to liability groups: The Agency attributes responsibility between liability groups. This Guidance uses the term “attribution” to mean the process of apportionment between liability groups.

(e)Exclusions: The Agency considers (with regard to any liability group with two or more members) whether members of the group should be excluded, in accordance with the rules for exclusion set out in Section 7(c) with regard to Class A persons, and Section 7(e) with regard to Class B persons. This Guidance uses the term “exclusion” to mean any decision by the Agency that a person is to be treated as not being an appropriate person in accordance with section 78F(6) of Part 2A.

(f)Apportioning liability between members of liability groups: The Agency decides how to apportion liability between the members of each liability group who remain after any exclusions have been made. This Guidance uses the term “apportionment” to mean a decision by the Agency dividing the costs of carrying out any remediation action between two or more appropriate persons in accordance with section 78F(7) of Part 2A.

As this Guidance relates to radioactive contaminated land, the only contaminant linkages with which this section is concerned are those which involve contaminants that are substances containing radionuclides which have resulted from the after-effects of a radiological emergency or have been processed as part of a past practice or past work activity (as explained in Section 3).

Section 7(a): Procedure for determining liabilities

- 7.4 For some land, the process of determining liabilities will consist simply of identifying either a single person (either an individual or a corporation such as a limited company) who has caused or knowingly permitted the presence of a single significant contaminant, or the owner of the land. The history of other land may be more complex. A succession of different occupiers or of different industries, or a variety of substances may all have contributed to the problems which have made the land radioactive contaminated land. Numerous separate remediation actions may be required, which may not correlate neatly with those who are to bear responsibility for

the costs. The degree of responsibility for the state of the land may vary widely. Determining liability for the costs of each remediation action can be correspondingly complex.

Step 1: Identifying potential appropriate persons and liability groups

7.5 As part of the process of determining that the land is radioactive contaminated land (see Sections 4 and 5), the local authority will have identified at least one significant contaminant linkage (contaminant, pathway and receptor), resulting from the presence of at least one significant contaminant.

7.6 Where there is a single significant contaminant linkage:

- (a) The Agency should identify all persons who would be appropriate persons to pay for any remediation action relevant to the contaminant which forms part of the significant contaminant linkage. These persons constitute the "liability group" for that significant contaminant linkage.
- (b) To achieve this, the Agency should make reasonable enquiries to find all those who have caused or knowingly permitted the contaminant in question to be in, on or under the land. Any such persons constitute a "Class A liability group" for the significant contaminant linkage.
- (c) If no such Class A persons can be found for a significant contaminant, the Agency should identify all of the current owners or occupiers of the radioactive contaminated land in question. These persons then constitute a "Class B liability group" for the significant contaminant linkage.
- (d) If the Agency cannot find any Class A persons or any Class B persons in respect of a significant contaminant linkage and paragraph (e) below does not apply, there will be no liability group for that linkage and it should be treated as an "orphan linkage" (see paragraphs 7.92 – 7.98 below).
- (e) Section 78F(1A) provides that "in relation to any land contaminated by a nuclear occurrence, the Secretary of State is deemed to be the appropriate person". "Land contaminated by a nuclear occurrence" is given a specific meaning in section 78(2A). Primarily it covers radioactive contaminated land where civil liability for damage to the land is regulated by either the Nuclear Installations Act 1965, which implements the Paris Convention on third party nuclear liability, or any foreign law that implements the Paris Convention (although, in certain circumstances, it can also cover land contaminated by nuclear occurrences where these liability regimes do not apply). In particular, this means that where land is radioactive contaminated land as a result of an accident at a nuclear installation covered by the 1965 Act civil liability regime, then the land is likely to qualify as "land contaminated by a nuclear occurrence" in which case the Secretary of State will be the appropriate person.

- 7.7 Where there are two or more significant contaminant linkages, the Agency should consider each significant contaminant linkage in turn, carrying out the steps set out in paragraph 7.6 above, to identify the liability group (if one exists) for each of the linkages.
- 7.8 Having identified one or more liability groups, the Agency should consider whether any of the members of those groups are exempted from liability under the provisions in Part 2A. This could apply where:
- (a) A Class B person is exempted from liability arising from the escape of a contaminant from one piece of land to other land (see section 78K of Part 2A).
  - (b) A person is exempted from liability by virtue of his being a person "acting in a relevant capacity" (such as acting as an insolvency practitioner) as defined in section 78X(4) of Part 2A.
- 7.9 If all of the members of any liability group benefit from one or more of these exemptions, the Agency should treat the significant contaminant linkage in question as an orphan linkage (see paragraphs 7.92 – 7.98 below).
- 7.10 Persons may be members of more than one liability group (e.g. if they caused or knowingly permitted the presence of more than one significant contaminant).
- 7.11 Where the membership of all of the liability groups is the same, there may be opportunities for the Agency to abbreviate the remaining stages of this procedure. However, the tests for exclusion and apportionment may produce different results for different significant contaminant linkages, and so the Agency should exercise caution before trying to simplify the procedure in any case.

Step 2: Characterising remediation actions

- 7.12 Each remediation action will be carried out to achieve a particular purpose with respect to one or more defined significant contaminant linkages. Where there is a single significant contaminant linkage on the land in question, all the remediation actions will be referable to that linkage, and there is no need to consider how the different actions relate to different linkages. This step and Step 3 of the procedure therefore do not need to be carried out where there is only a single significant contaminant linkage. However, where there are two or more significant contaminant linkages on the land in question, the Agency should establish whether each remediation action is: (a) referable solely to the significant contaminant in a single significant contaminant linkage (a "single-linkage action"); or (b) referable to the significant contaminant in more than one significant contaminant linkage (a "shared action").
- 7.13 Where a remediation action is a shared action, there are two possible relationships between it and the significant contaminant linkages to which it is referable. The Agency should establish whether the shared action is:

- (a) a "common action" – i.e. an action which addresses together all of the significant contaminant linkages to which it is referable, and which would have been part of the remediation package for each of those linkages if each of them had been addressed separately.
- (b) a "collective action" – i.e. an action which addresses together all of the significant contaminant linkages to which it is referable, but which would not have been part of the remediation package for every one of those linkages if each of them had been addressed separately, because: (i) the action would not have been appropriate in that form for one or more of the linkages (since some different solution would have been more appropriate); (ii) the action would not have been needed to the same extent for one or more of the linkages (since a less far-reaching version of that type of action would have sufficed); or (iii) the action represents a more economic way of addressing the linkages together which would not be possible if they were addressed separately.

7.14 A collective action replaces actions that would have been appropriate for the individual significant contaminant linkages if they had been addressed separately, as it achieves the purposes which those other actions would have achieved.

Step 3: Attributing responsibility between liability groups

7.15 This stage of the procedure does not apply in simpler cases. Where there is only a single significant contaminant linkage, the liability group for that linkage bears the full cost of carrying out any remediation action. Where the linkage is an orphan linkage, the Agency is required to exercise its power to carry out the remediation action itself, at its own cost (although it may obtain a contribution to its costs from the Secretary of State in certain circumstances). Where the linkage arises from a nuclear occurrence, the Agency is also required to carry out the remediation itself, but the Secretary of State (as the appropriate person) will bear the cost.

7.16 Similarly, for any single-linkage action, the liability group (i.e. the group that remains after the exclusions in paragraph 7.8 have been applied) for the significant contaminant linkage in question bears the full cost of carrying out that action.

7.17 However, the Agency should apply the guidance in Section 7(g) below with respect to each shared action, in order to attribute to each of the different liability groups their share of responsibility for that action.

7.18 After the guidance in Section 7(g) has been applied to all shared actions, it may be the case that a Class B liability group which has been identified does not have to bear the costs for any remediation actions. Where this is the case, the Agency does not need to apply any of the rest of the guidance in this Chapter to that liability group.

Step 4: Excluding members of a liability group

- 7.19 The Agency should now consider, for each liability group which has two or more members, whether any of those members should be excluded from liability: (a) for each Class A liability group with two or more members, the Agency should apply the guidance on exclusion in Section 7(c); and (b) for each Class B liability group with two or more members, the Agency should apply the guidance on exclusion in Section 7(e).

Step 5: Apportioning liability between members of a liability group

- 7.20 The Agency should now determine how any costs attributed to each liability group should be apportioned between the members of that group who remain after any exclusions have been made.
- 7.21 For any liability group (after the exclusions in paragraph 7.8 have been applied) which has only a single remaining member, that person bears all of the costs falling to that liability group (i.e. both the cost of any single-linkage action referable to the significant contaminant linkage in question; and the share of the cost of any shared action attributed to the group as a result of the attribution process set out in Section 7(g)).
- 7.22 For any liability group which has two or more remaining members, the Agency should apply the relevant guidance on apportionment between those members. Each of the remaining members of the group will then bear the proportion determined under that guidance of the total costs falling to the group, that is both the cost of any single-linkage action referable to the significant contaminant linkage in question, and the share of the cost of any shared action attributed to the group as a result of the attribution process set out in Part 9. The relevant apportionment guidance is: (a) for any Class A liability group, the guidance set out in Section 7(d); and (b) for any Class B liability group, the guidance set out in Section 7(f).

Section 7(b): General considerations relating to exclusion, apportionment and attribution procedures

- 7.23 This sub-section sets out general guidance about the application of the exclusion, apportionment and attribution procedures set out in the rest of this section. It is issued under both section 78F(6) and section 78F(7).
- 7.24 The Agency should ensure that any person who might benefit from an exclusion, apportionment or attribution is aware of the guidance in this section, so that they may make appropriate representations to the Agency.
- 7.25 The Agency should apply the tests for exclusion (in Section 7(c) and (e)) with respect to the members of each liability group. If a person, who would otherwise be an appropriate person to bear responsibility for a particular remediation action, has been excluded from the liability groups for all of the significant contaminant linkages to which

that action is referable, he should be treated as not being an appropriate person in relation to that remediation action.

Financial circumstances

7.26 The financial circumstances of those concerned should have no bearing on the application of the procedures for exclusion, apportionment and attribution in this section, except where the circumstances in paragraph 7.74 below apply (the financial circumstances of those concerned are taken into account in the separate consideration under section 78P(2) on hardship and cost recovery). In particular, it should be irrelevant in the context of decisions on exclusion and apportionment: (a) whether those concerned would benefit from any limitation on the recovery of costs under the provisions on hardship and cost recovery in section 78P(2); or (b) whether those concerned would benefit from any insurance or other means of transferring their responsibilities to another person.

Information and Decisions

7.27 The Agency should make reasonable endeavours to consult those who may be affected by any exclusion, apportionment or attribution. In all cases, however, it should seek to obtain only such information as it is reasonable to seek, having regard to: (a) how the information might be obtained; (b) the cost of obtaining the information for all parties involved; and (c) the potential significance of the information for any decision.

7.28 The statutory guidance in this Section should be applied in the light of the circumstances as they appear to the Agency on the basis of the evidence available to it at that time. Where the Agency is presented with conflicting evidence, it should make decisions with regard to the balance of probabilities. The Agency should take into account the information that it has acquired in the light of the guidance in the previous paragraph, but the burden of providing the Agency with any further information needed to establish an exclusion or to influence an apportionment or attribution should rest on any person seeking such a benefit. The Agency should consider any relevant information which has been provided by those potentially liable under these provisions. Where any such person provides such information, any other person who may be affected by an exclusion, apportionment or attribution based on that information should be given a reasonable opportunity to comment on that information before the determination is made.

Agreements on Liabilities

7.29 In any case where:

- (a) two or more persons are appropriate persons and thus responsible for all or part of the costs of a remediation action;
- (b) they agree, or have agreed, the basis on which they wish to divide that responsibility; and
- (c) a copy of the agreement is provided to the Agency and none of the parties to the agreement informs the Agency that it challenges the application of the agreement;

the Agency should generally make such determinations on exclusion, apportionment and attribution as are needed to give effect to this agreement, and should not apply the remainder of this guidance for exclusion, apportionment or attribution between the parties to the agreement. However, the Agency should apply the guidance to determine any exclusions, apportionments or attributions between any or all of those parties and any other appropriate persons who are not parties to the agreement.

7.30 However, where giving effect to such an agreement would increase the share of the costs theoretically to be borne by a person who would benefit from a limitation on recovery of remediation costs under the provision on hardship in section 78P(2)(a) or under the guidance on cost recovery issued under section 78P(2)(b), the Agency should disregard the agreement.

Section 7(c): Exclusion of Members of a Class A Liability Group

7.31 This sub-section of the Guidance sets out the tests for determining whether to exclude from liability a person who would otherwise be a Class A person. The tests are intended to establish whether, in relation to other members of the liability group, it is fair that relevant persons should bear any part of that responsibility.

7.32 The exclusion tests below are subject to the following overriding guidance:

- (a) the exclusions that the Agency should make are solely in respect of the significant contaminant linkage giving rise to the liability of the liability group in question; an exclusion in respect of one significant contaminant linkage has no necessary implication in respect to any other such linkage, and a person who has been excluded with respect to one linkage may still be liable to meet all or part of the cost of carrying out a remediation action by reason of his membership of another liability group;
- (b) the tests should be applied in the sequence in which they are set out; and
- (c) if the result of applying a test would be to exclude all of the members of the liability group who remain after any exclusions resulting from previous tests, that further test should not be applied, and consequently the related exclusions should not be made.

- 7.33 The effect of any exclusion made under Test 1, or Tests 4 to 6 below should be to remove completely any liability that would otherwise have fallen on the person benefiting from the exclusion. Where the Agency makes any exclusion under one of these tests, it should therefore apply any subsequent exclusion tests, and make any apportionment within the liability group, in the same way as it would have done if the excluded person had never been a member of the liability group.
- 7.34 The effect of any exclusion made under Test 2 (Payments made for remediation) or Test 3 (Sold with information), on the other hand, is intended to be that the person who received the payment or bought the land, as the case may be, (the "payee or buyer") should bear the liability of the person excluded (the "payer or seller") in addition to any liability which the person is to bear in respect of their own actions or omissions. To achieve this, the Agency should:
- (a) complete the application of the other exclusion tests and then apportion liability between the members of the liability group, as if the payer or seller were not excluded as a result of Test 2 or Test 3; and
  - (b) then apportion any liability of the payer or seller, calculated on this hypothetical basis, to the payee or buyer, in addition to the liability (if any) that the payee or buyer has in respect of his own actions or omissions; this should be done even if the payee or buyer would otherwise have been excluded from the liability group by one of the other exclusion tests.

Related Companies

- 7.35 Before applying any of the exclusion tests, the Agency should establish whether two or more of the members of the liability group are "related companies".
- 7.36 Where the question to be considered in any exclusion test concerns the relationship between, or the relative positions of, two or more related companies, the Agency should not apply the test so as to exclude any of the related companies. For example, in Test 3 (Sold with information), if the "seller" and the "buyer" are related companies, the "seller" would not be excluded by virtue of that Test.
- 7.37 For these purposes, "related companies" are those which are, or were at the "relevant date", members of a group of companies consisting of a "holding company" and its "subsidiaries". The "relevant date" is that on which the enforcing Agency first served on anyone a notice under section 78B(3) identifying the land as radioactive contaminated land, and the terms "holding company" and "subsidiaries" have the same meaning as in Section 1159 of the Companies Act 2006.

Exclusion tests for Class A persons

Test 1: Excluded activities

- 7.38 The purpose of Test 1 is to exclude persons who have been identified as members of a Class A liability group solely on grounds of having carried out certain activities. The activities are ones which, in the Welsh Government's view, carry such limited responsibility (if any) that exclusion would be justified even where the activity is held to amount to "causing or knowingly permitting" under Part 2A. This is not intended to imply that the carrying out of such activities necessarily amounts to "causing or knowingly permitting".
- 7.39 In applying Test 1, the Agency should exclude any appropriate person who is a member of a liability group solely by reason of one or more of the activities listed in (a) to (k) below.
- (a) Providing (or withholding) financial assistance to another person (whether or not that other person is a member of the liability group), in the form of any one or more of the following: (i) making a grant; (ii) making a loan or providing any other form of credit, including instalment credit, leasing arrangements and mortgages; (iii) guaranteeing the performance of a person's obligations; (iv) indemnifying a person in respect of any loss, liability or damage; (v) investing in the undertaking of a body corporate by acquiring share capital or loan capital of that body without thereby acquiring such control as a "holding company" has over a "subsidiary" as defined in section 736 of the Companies Act 1985; or (iv) providing a person with any other financial benefit (including the remission in whole or in part of any financial liability or obligation).
  - (b) Underwriting an insurance policy under which another person was insured in respect of any occurrence, condition or omission by reason of which that other person has been held to have caused or knowingly permitted the significant contaminant to be in, on or under the land in question. For the purposes of this sub-paragraph: (i) underwriting an insurance policy is to be taken to include imposing any conditions on the person insured, for example relating to the manner in which he carries out the insured activity; and (ii) it is irrelevant whether or not the insured person can now be found.
  - (c) As a provider of financial assistance or as an underwriter, carrying out any action for the purpose of deciding whether or not to provide such financial assistance or underwrite such an insurance policy as is mentioned above. This sub-paragraph does not apply to the carrying out of any intrusive investigation in respect of the land in question for the purpose of making that decision where: (i) the carrying out of that investigation is itself a cause of the existence, nature or continuance of the significant contaminant linkage in question; and (ii) the person who applied for the financial assistance or insurance is not a member of the liability group.
  - (d) Consigning, as waste, to another person the substance which is now a significant contaminant, under a contract under which that other person knowingly took over responsibility for its proper disposal or other management on a site not under the control of the person seeking to be excluded from liability.

For the purpose of this sub-paragraph, it is irrelevant whether or not the person to whom the waste was consigned can now be found.

- (e) Creating at any time a tenancy over the land in question in favour of another person who has subsequently caused or knowingly permitted the presence of the significant contaminant linkage in question (whether or not the tenant can now be found).
- (f) As owner of the land in question, licensing at any time its occupation by another person who has subsequently caused or knowingly permitted the presence of the significant contaminant in question (whether or not the licensee can now be found). This test does not apply in a case where the person granting the licence operated the land as a site for the disposal or storage of waste at the time of the grant of the licence.
- (g) Issuing any statutory permission, licence or consent required for any action or omission by reason of which some other person appears to the Agency to have caused or knowingly permitted the presence of the significant contaminant in question (whether or not that other person can now be found). This test does not apply in the case of statutory undertakers granting permission for their contractors to carry out works.
- (h) Taking, or not taking, any statutory enforcement action: (i) with respect to the land, or (ii) against some other person who appears to the Agency to have caused or knowingly permitted the presence of the significant contaminant in question, whether or not that other person can now be found.
- (i) Providing legal, financial, engineering, scientific or technical advice to (or design, contract management or works management services for) another person (the "client"), whether or not that other person can now be found: (i) in relation to an action or omission (or a series of actions and/or omissions) by reason of which the client has been held to have caused or knowingly permitted the presence of the significant contaminant; (ii) for the purpose of assessing the condition of the land, for example whether it might be contaminated; or (iii) for the purpose of establishing what might be done to the land by way of remediation.
- (j) As a person providing advice or services as described in sub-paragraph (i) above carrying out any intrusive investigation in respect of the land in question, except where: (i) the investigation is itself a cause of the existence, nature or continuance of the significant contaminant linkage in question; and (ii) the client is not a member of the liability group.
- (k) Performing any contract by providing a service (whether the contract is a contract of service (employment), or a contract for services) or by supplying goods, where the contract is made with another person who is also a member of the liability group in question. For the purposes of this sub-paragraph the person

providing the service or supplying the goods is referred to as the "contractor" and the other party as the "employer". This sub-paragraph applies to subcontracts where either the ultimate employer or an intermediate contractor is a member of the liability group. This sub-paragraph does not apply where: (i) the activity under the contract is of a kind referred to in a previous sub-paragraph of this paragraph; (ii) the action or omission by the contractor by virtue of which he has been identified as an appropriate person was not in accordance with the terms of the contract; or (iii) where:

- the employer is a body corporate;
- the contractor was a director, manager, secretary or other similar officer of the body corporate, or a person purporting to act in any such capacity, at the time when the contract was performed; and
- the action or omissions by virtue of which the employer has been identified as an appropriate person were carried out or made with the consent or connivance of the contractor, or were attributable to any neglect on his part.

Test 2: Payments for remediation

7.40 The purpose of this test is to exclude from liability those who have already, in effect, met their responsibilities by making certain kinds of payment to some other member of the liability group, which would have been sufficient to pay for adequate remediation.

7.41 In applying this test, the Agency should consider whether all the following circumstances exist: (a) one of the members of the liability group has made a payment to another member of that liability group for the purpose of carrying out particular remediation on the land in question; only payments of the kinds set out in paragraph 7.42 immediately below are to be taken into account; (b) that payment would have been sufficient at the date when it was made to pay for the remediation in question; (c) if the remediation for which the payment was intended had been carried out effectively, the land in question would not now be in such a condition that it has been identified as radioactive contaminated land by reason of the significant contaminant linkage in question; and (d) the remediation in question was not carried out or was not carried out effectively.

7.42 Payments of the following kinds alone should be taken into account: (a) a payment made voluntarily, or to meet a contractual obligation, in response to a claim for the cost of the particular remediation; (b) a payment made in the course of a civil legal action, or arbitration, mediation or dispute resolution procedure, covering the cost of the particular remediation, whether paid as part of an out-of-court settlement, or paid under the terms of a court order; or (c) a payment as part of a contract (including a group of interlinked contracts) for the transfer of ownership of the land in question which is either specifically provided for in the contract to meet the cost of carrying out

the particular remediation or which consists of a reduction in the contract price explicitly stated in the contract to be for that purpose.

- 7.43 For the purposes of this test, payments include consideration of any form.
- 7.44 However, no payment should be taken into account where the person making the payment retained any control after the date of the payment over the condition of the land in question (that is, over whether or not the substances by reason of which the land is regarded as radioactive contaminated land were permitted to be in, on or under the land). For this purpose, neither of the following should be regarded as retaining control over the condition of the land: (a) holding contractual rights to ensure the proper carrying out of the remediation for which the payment was made; nor (b) holding an interest or right of any of the following kinds: (i) easements for the benefit of other land, where the radioactive contaminated land in question is the servient tenement, and statutory rights of an equivalent nature; (ii) rights of statutory undertakers to carry out works or install equipment; (iii) reversions upon expiry or termination of a long lease; or (iv) the benefit of restrictive covenants or equivalent statutory agreements.
- 7.45 If all of the circumstances set out in paragraph 7.41 above apply, the Agency should exclude the person who made the payment in respect of the remediation action in question. (See paragraph 7.34 above for guidance on how this exclusion should be made.)

Test 3: Sold with information

- 7.46 The purpose of this test is to exclude from liability those who, although they have caused or knowingly permitted the presence of a significant contaminant in, on or under some land, have disposed of that land in circumstances where it is reasonable that another member of the liability group, who has acquired the land from them, should bear the liability for remediation of the land.
- 7.47 In applying this test, the Agency should consider whether all the following circumstances exist:
- (a) one of the members of the liability group (the "seller") has sold the land in question to a person who is also a member of the liability group (the "buyer");
  - (b) the sale took place at arms' length (that is, on terms which could be expected in a sale on the open market between a willing seller and a willing buyer);
  - (c) before the sale became binding, the buyer had information that would reasonably allow that particular person to be aware of the presence on the land of the contaminant identified in the significant contaminant linkage in question, and the

broad measure of that presence; and the seller did nothing material to misrepresent the implications of that presence; and

- (d) after the date of the sale, the seller did not retain any interest in the land in question or any rights to occupy or use that land.

7.48 In determining whether these circumstances exist:

- (a) a sale of land should be regarded as being either the transfer of the freehold or the grant or assignment of a long lease; for this purpose, a "long lease" means a lease (or sub-lease) granted for a period of more than 21 years under which the lessee satisfies the definition of "owner" set out in section 78A(9);
- (b) the question of whether persons are members of a liability group should be decided on the circumstances as they exist at the time of the determination (and not as they might have been at the time of the sale of the land);
- (c) where there is a group of transactions or a wider agreement (such as the sale of a company or business) including a sale of land, that sale of land should be taken to have been at arms' length where the person seeking to be excluded can show that the net effect of the group of transactions or the agreement as a whole was a sale at arms' length;
- (d) in transactions since the beginning of 1990 where the buyer is a large commercial organisation or public body, permission from the seller for the buyer to carry out his own investigations of the condition of the land should normally be taken as sufficient indication that the buyer had the information referred to in paragraph 7.47(c) above; and
- (e) for the purposes of paragraph 7.47(d) above, the following rights should be disregarded in deciding whether the seller has retained an interest in the radioactive contaminated land in question or rights to occupy or use it: (i) easements for the benefit of other land, where the radioactive contaminated land in question is the servient tenement, and statutory rights of an equivalent nature, (ii) rights of statutory undertakers to carry out works or install equipment, (iii) reversions upon expiry or termination of a long lease, and (iv) the benefit of restrictive covenants or equivalent statutory agreements.

7.49 If all of the circumstances in paragraph 7.47 above apply, the Agency should exclude the seller. (See paragraph 7.34 above for guidance on how this exclusion should be made.)

7.50 This test does not imply that the receipt by the buyer of the information referred to in paragraph 7.47(c) above necessarily means that the buyer has "caused or knowingly permitted" the presence of the significant contaminant in, on or under the land.

Test 4: Changes to substances

7.51 The purpose of this test is to exclude from liability those who are members of a liability group solely because they caused or knowingly permitted the presence in, on or under the land of a substance which has only led to the creation of a significant contaminant linkage because of its interaction with another substance which was later introduced to the land by another person.

7.52 In applying this test, the Agency should consider whether all the following circumstances exist:

- (a) The substance forming part of the significant contaminant linkage in question is present, or has become a significant contaminant, only as the result of radioactive decay (the "intervening change") involving: (i) both a substance (the "earlier substance") which would not have formed part of the significant contaminant linkage if the intervening change had not occurred; and (ii) one or more other substances (the "later substances").
- (b) The intervening change would not have occurred in the absence of the later substances;
- (c) A person (the "first person") is a member of the liability group because he/she caused or knowingly permitted the presence in, on or under the land of the earlier substance, but he/she did not cause or knowingly permit the presence of any of the later substances.
- (d) One or more other persons are members of the liability group because they caused or knowingly permitted the later substances to be in, on or under the land.
- (e) Before the date when the later substances started to be introduced in, on or under the land, the first person: (i) could not reasonably have foreseen that the later substances would be introduced onto the land; (ii) could not reasonably have foreseen that, if they were, the intervening change would be likely to happen; or (iii) took what, at that date, were reasonable precautions to prevent the introduction of the later substances or the occurrence of the intervening change, even though those precautions have, in the event, proved to be inadequate.
- (f) After that date, the first person did not: (i) cause or knowingly permit any more of the earlier substance to be in, on or under the land in question; (ii) do anything which has contributed to the conditions that brought about the intervening change; or (iii) fail to do something which he could reasonably have been expected to do to prevent the intervening change happening.

7.53 If all of the circumstances in paragraph 7.52 above apply, the Agency should exclude the first person (or persons, if more than one member of the liability group meets this description).

Test 5: Escaped substances

7.54 The purpose of this test is to exclude from liability those who would otherwise be liable for the remediation of radioactive contaminated land which has become contaminated as a result of the escape of substances from other land, where it can be shown that another member of the liability group was actually responsible for that escape.

7.55 In applying this test, the Agency should consider whether all the following circumstances exist:

- (a) a significant contaminant is present in, on or under the radioactive contaminated land in question wholly or partly as a result of its escape from other land;
- (b) a member of the liability group for the significant contaminant linkage of which that contaminant forms part: (i) caused or knowingly permitted the contaminant to be present in, on or under that other land (that is, the person is a member of that liability group by reason of section 78K(1)), and (ii) is a member of that liability group solely for that reason; and
- (c) one or more other members of that liability group caused or knowingly permitted the significant contaminant to escape from that other land and its escape would not have happened but for their actions or omissions.

7.56 If all of the circumstances in paragraph 7.55 above apply, the Agency should exclude any person meeting the description in paragraph 7.55(b) above.

Test 6: Introduction of pathways or receptors

7.57 The purpose of this test is to exclude from liability those who would otherwise be liable solely because of the subsequent introduction by others of the relevant pathways or receptors (as defined in Section 3) in the significant contaminant linkage.

7.58 In applying this test, the Agency should consider whether all the following circumstances exist:

- (a) One or more members of the liability group have carried out a relevant action, and/or made a relevant omission ("the later actions"), either: (i) as part of the series of actions and/or omissions which amount to their having caused or

knowingly permitted the presence of the contaminant in a significant contaminant linkage; or (ii) in addition to that series of actions and/or omissions.

- (b) The effect of the later actions has been to introduce the pathway or the receptor which form part of the significant contaminant linkage in question.
- (c) If those later actions had not been carried out or made, the significant contaminant linkage would either not have existed, or would not have been a significant contaminant linkage, because of the absence of a pathway or of a receptor.
- (d) A person is a member of the liability group in question solely by reason of having carried out other actions or making other omissions ("the earlier actions") which were completed before any of the later actions were carried out or made.

7.59 For the purpose of this test:

- (a) A "relevant action" means: (i) the carrying out at any time of building, engineering, mining or other operations in, on, over or under the land in question; and/or (ii) the making of any material change in the use of the land in question for which a specific application for planning permission was required to be made (as opposed to permission being granted, or deemed to be granted, by general legislation or by virtue of a development order, the adoption of a simplified planning zone or the designation of an enterprise zone) at the time when the change in use was made.
- (b) A "relevant omission" means: (i) in the course of a relevant action, failing to take a step which would have ensured that a significant contaminant linkage was not brought into existence as a result of that action, and/or (ii) unreasonably failing to maintain or operate a system installed for the purpose of reducing or managing the risk associated with the presence on the land in question of the significant contaminant in the significant contaminant linkage in question.

7.60 This test applies only with respect to developments on, or changes in the use of, the radioactive contaminated land itself. It does not apply where the relevant acts or omissions take place on other land, even if they have the effect of introducing pathways or receptors.

7.61 If all of the circumstances in paragraph 7.58 above apply, the Agency should exclude any person meeting the description at paragraph 7.58(d) above.

Section 7(d): Apportionment between members of a single Class A liability group

- 7.62 The statutory guidance in this sub-section is issued under section 78F(7) and sets out the principles on which liability should be apportioned within each Class A liability group as it stands after any members have been excluded from liability with respect to the relevant significant contaminant linkage as a result of the application of the exclusion tests in Section 7(c).
- 7.63 The history and circumstances of different areas of radioactive contaminated land, and the nature of the responsibility of each of the members of any Class A liability group for a significant contaminant linkage, are likely to vary greatly. It is therefore not possible to prescribe detailed rules for the apportionment of liability between those members which would be fair and appropriate in all cases.

General Principles

- 7.64 In apportioning costs between the members of a Class A liability group who remain after any exclusions have been made, the Agency should follow the general principle that liability should be apportioned to reflect the relative responsibility of each of those members for creating or continuing the risk now being caused by the significant contaminant linkage in question. In applying this principle, the Agency should follow, where appropriate, the specific approaches set out in paragraphs 7.66-7.75 below.
- 7.65 If appropriate information is not available to enable the Agency to make such an assessment of relative responsibility (and, following the guidance at paragraph 7.27 above, such information cannot reasonably be obtained) the Agency should apportion liability in equal shares among the remaining members of the liability group for any significant contaminant linkage, subject to the specific guidance in paragraph 7.74 below.

Specific Approaches

Partial applicability of an exclusion test

- 7.66 If, for any member of the liability group, the circumstances set out in any of the exclusion tests in Section 7(c) above apply to some extent, but not sufficiently to mean that the an exclusion should be made, the Agency should assess that person's degree of responsibility as being reduced to the extent which is appropriate in the light of all the circumstances and the purpose of the test in question. For example, in considering Test 2, a payment may have been made which was sufficient to pay for only half of the necessary remediation at that time – the Agency could therefore reduce the payer's responsibility by half.

Entry of a substance vs. its continued presence

7.67 In assessing the relative responsibility of a person who has caused or knowingly permitted the entry of a significant contaminant into, onto or under land (the "first person") and another person who has knowingly permitted the continued presence of that same contaminant in, on or under that land (the "second person"), the Agency should consider the extent to which the second person had the means and a reasonable opportunity to deal with the presence of the contaminant in question or to reduce the seriousness of the implications of that presence. The Agency should then assess the relative responsibilities on the following basis: (a) if the second person had the necessary means and opportunity, they should bear the same responsibility as the first person; (b) if the second person did not have the means and opportunity, their responsibility relative to that of the first person should be substantially reduced; and (c) if the second person had some, but insufficient, means or opportunity, their responsibility relative to that of the first person should be reduced to an appropriate extent.

Persons who have caused or knowingly permitted the entry of a significant contaminant

7.68 Where the Agency is determining the relative responsibilities of members of the liability group who have caused or knowingly permitted the entry of the significant contaminant into, onto or under the land, it should follow the approach set out in paragraphs 7.69 to 7.72 below.

7.69 If the nature of the remediation action points clearly to different members of the liability group being responsible for particular circumstances at which the action is aimed, the Agency should apportion responsibility in accordance with that indication. In particular, where different persons were in control of different areas of the land in question, and there is no interrelationship between those areas, the Environment Agency should regard the persons in control of the different areas as being separately responsible for the events which make necessary the remediation actions or parts of actions referable to those areas of land.

7.70 If the circumstances in paragraph 7.69 above do not apply, but the quantity of the significant contaminant present is a major influence on the cost of remediation, the Agency should regard the relative amounts of that contaminant which are referable to the different persons as an appropriate basis for apportioning responsibility.

7.71 If it is deciding the relative quantities of contaminant which are referable to different persons, the Agency should consider first whether there is direct evidence of the relative quantities referable to each person. If there is such evidence, it should be used. In the absence of direct evidence, the Agency should see whether an appropriate surrogate measure is available. Such surrogate measures can include: (a) the relative periods during which the different persons carried out broadly equivalent

operations on the land; (b) the relative scale of such operations carried out on the land by the different persons (a measure of such scale may be the quantities of a product that were produced); (c) the relative areas of land on which different persons carried out their operations; and (d) combinations of the foregoing measures.

7.72 In cases where the circumstances in neither paragraph 7.69 nor 7.70 above apply, the Agency should consider the nature of the activities carried out by the appropriate persons concerned from which the significant contaminant arose. Where these activities were broadly equivalent, the Agency should apportion responsibility in proportion to the periods of time over which the different persons were in control of those activities. It would be appropriate to adjust this apportionment to reflect circumstances where the persons concerned carried out activities which were not broadly equivalent, for example where they were on a different scale.

Persons who have knowingly permitted the continued presence of a contaminant

7.73 Where the Agency is determining the relative responsibilities of members of the liability group who have knowingly permitted the continued presence, over a period of time, of a significant contaminant in, on or under land, it should apportion that responsibility in proportion to: (a) the length of time during which each person controlled the land; (b) the area of land which each person controlled; (c) the extent to which each person had the means and a reasonable opportunity to deal with the presence of the contaminant in question or to reduce the seriousness of the implications of that presence; or (d) a combination of the foregoing factors.

Companies and officers

7.74 If, following the application of the exclusion tests (and in particular the specific guidance at paragraph 7.39(k)(iii)) both a company and one or more of its relevant officers remain as members of the liability group, the Agency should apportion liability on the following bases:

- (a) the Agency should treat the company and its relevant officers as a single unit for the purposes of: (i) applying the general principle in paragraph 7.64 above (i.e. it should consider the responsibilities of the company and its relevant officers as a whole, in comparison with the responsibilities of other members of the liability group), and (ii) making any apportionment required by paragraph 7.65 above; and
- (b) having determined the share of liability falling to the company and its relevant officers together, the Agency should apportion responsibility between the company and its relevant officers on a basis which takes into account the degree of personal responsibility of those officers, and the relative levels of resources which may be available to them and to the company to meet the liability.

7.75 For the purposes of paragraph 7.74 immediately above, the "relevant officers" of a company are any director, manager, secretary or other similar officer of the company, or any other person purporting to act in any such capacity.

Section 7(e): Exclusion of members of a Class B liability group

7.76 The guidance in this sub-section is issued under section 78F(6) and sets out the test which should be applied in determining whether to exclude from liability a person who would otherwise be a Class B person (that is, a person liable to meet remediation costs solely by reason of ownership or occupation of the land in question). The purpose of the test is to exclude from liability those who do not have an interest in the capital value of the land in question.

7.77 The test applies where two or more persons have been identified as Class B persons for a significant contaminant linkage.

7.78 In such circumstances, the Agency should exclude any Class B person who either:

- (a) occupies the land under a licence, or other agreement, of a kind which has no marketable value or which he is not legally able to assign or transfer to another person (for these purposes the actual marketable value, or the fact that a particular licence or agreement may not actually attract a buyer in the market, are irrelevant); or
- (b) is liable to pay a rent which is equivalent to the rack rent for such of the land in question as he occupies and holds no beneficial interest in that land other than any tenancy to which such rent relates; where the rent is subject to periodic review, the rent should be considered to be equivalent to the rack rent if, at the latest review, it was set at the full market rent at that date.

7.79 However, the test should not be applied, and consequently no exclusion should be made, if it would result in the exclusion of all of the members of the liability group.

Section 7(f): Apportionment Between the Members of a Single Class B Liability Group

7.80 The statutory guidance in this sub-section is issued under section 78F(7) and sets out the principles on which liability should be apportioned within each Class B liability group as it stands after any members have been excluded from liability with respect to the relevant significant contaminant linkage as a result of the application of the exclusion test in Section 7(e) above.

- 7.81 Where the whole or part of a remediation action for which a Class B liability group is responsible clearly relates to a particular area within the land to which the significant contaminant linkage as a whole relates, liability for the whole, or the relevant part, of that action should be apportioned among those members of the liability group who own or occupy that particular area of land.
- 7.82 Where those circumstances do not apply, the Agency should apportion liability for the remediation actions necessary for the significant contaminant linkage in question amongst all of the members of the liability group.
- 7.83 Where the Agency is apportioning liability amongst some or all of the members of a Class B liability group, it should do so in proportion to the capital values of the interests in the land in question, which include those of any buildings or structures on the land:
- (a) where different members of the liability group own or occupy different areas of land, each such member should bear responsibility in the proportion that the capital value of their area of land bears to the aggregate of the capital values of all the areas of land; and
  - (b) where different members of the liability group have an interest in the same area of land, each such member should bear responsibility in the proportion which the capital value of their interest bears to the aggregate of the capital values of all those interests; and
  - (c) where both the ownership or occupation of different areas of land and the holding of different interests come into the question, the overall liability should first be apportioned between the different areas of land and then between the interests within each of those areas of land, in each case in accordance with the last two sub-paragraphs.
- 7.84 The capital value used for these purposes should be that estimated by the Agency, on the basis of the available information, disregarding the existence of any contamination. The value should be estimated in relation to the date immediately before the Agency first served a notice under section 78B(3) in relation to that land. Where the land in question is reasonably uniform in nature and amenity and is divided among a number of owner-occupiers, it can be an acceptable approximation of this basis of apportionment to make the apportionment on the basis of the area occupied by each.
- 7.85 Where part of the land in question is land for which no owner or occupier can be found, the Agency should deduct the share of costs attributable to that land on the basis of the respective capital values of that land and the other land in question before making a determination of liability.
- 7.86 If appropriate information is not available to enable the Agency to make an assessment of relative capital values (and, following the guidance at paragraph 7.27

above, such information cannot reasonably be obtained), the Agency should apportion liability in equal shares among all the members of the liability group.

Section 7(g): Attribution of responsibility between liability groups

7.87 The statutory guidance in this sub-section is issued under section 78F(7) and applies where one remediation action is referable to two or more significant contaminant linkages (i.e. it is a "shared action"). This can occur either where both linkages require the same action (that is, it is a "common action") or where a particular action is part of the best combined remediation scheme for two or more linkages (that is, it is a "collective action"). This sub-section provides statutory guidance on the attribution of responsibility for the costs of any shared action between the liability groups for the linkages to which it is referable.

Attributing Responsibility for the Cost of Shared Actions between Liability Groups

7.88 The Agency should attribute responsibility for the costs of any common action among the liability groups for the significant contaminant linkages to which it is referable on the following basis:

- (a) If there is a single Class A liability group, then the full cost of carrying out the common action should be attributed to that group, and no cost should be attributed to any Class B liability group).
- (b) If there are two or more Class A liability groups, then an equal share of the cost of carrying out the common action should be attributed to each of those groups, and no cost should be attributed to any Class B liability group).
- (c) If there is no Class A liability group and there are two or more Class B liability groups, then the Agency should treat those liability groups as if they formed a single liability group, attributing the cost of carrying out the common action to that combined group, and applying the guidance on exclusion and apportionment set out in sub-sections 7(e) and 7(f) above as between all of the members of that combined group.

7.89 The Agency should attribute responsibility for the cost of any collective action among the liability groups for the significant contaminant linkages to which it is referable on the same basis as for the costs of a common action, except that where the costs fall to be divided among several Class A liability groups, instead of being divided equally, they should be attributed on the following basis:

- (a) Having estimated the costs of the collective action, the Agency should also estimate the hypothetical cost for each of the liability groups of carrying out the actions which are subsumed by the collective action and which would be necessary if the significant contaminant linkage for which that liability group is

responsible were to be addressed separately; these estimates are the "hypothetical estimates" of each of the liability groups.

- (b) The Agency should then attribute responsibility for the cost of the collective action between the liability groups in the proportions which the hypothetical estimates of each liability group bear to the aggregate of the hypothetical estimates of all the groups.

Confirming the attribution of responsibility

- 7.90 If any appropriate person demonstrates, before the service of a remediation notice, to the satisfaction of the Agency that the result of an attribution made on the basis set out in paragraphs 7.88 and 7.89 above would have the effect of the liability group of which they are a member having to bear a liability which is so disproportionate (taking into account the overall relative responsibilities of the persons or groups concerned for the condition of the land) as to make the attribution of responsibility between all the liability groups concerned unjust when considered as a whole, the Agency should reconsider the attribution. In doing so, the Agency should consult the other appropriate persons concerned.
- 7.91 If the Agency then agrees that the original attribution would be unjust it should adjust the attribution between the liability groups so that it is just and fair in the light of all the circumstances. An adjustment under this paragraph should be necessary only in very exceptional cases.

Orphan Linkages

- 7.92 As explained above (e.g. in paragraphs 7.6 and 7.9), an "orphan linkage" may arise where: (a) no Class A or Class B persons can be found and the Secretary of State is not the appropriate person; or (b) those who would otherwise be liable are exempted by one of the relevant statutory provisions (i.e. sections 78J(3), 78K or 78X(3)).
- 7.93 In any case where only one significant contaminant linkage has been identified, and that is an orphan linkage, the Agency should itself bear the cost of any remediation which is carried out (although there is a possibility that it may receive a contribution).
- 7.94 In more complicated cases, there may be two or more significant contaminant linkages, of which some are orphan linkages. Where this applies, the Agency will need to consider each remediation action separately.
- 7.95 For any remediation action which is referable to an orphan linkage, and is not referable to any other linkage for which there is a liability group, the Agency should itself bear the cost of carrying out that action.

- 7.96 For any shared action which is referable to an orphan linkage and also to a single significant pollutant linkage for which there is a Class A liability group, the Agency should attribute all of the cost of carrying out that action to that Class A liability group.
- 7.97 For any shared action which is referable to an orphan linkage and also to two or more significant contaminant linkages for which there are Class A liability groups, the Agency should attribute the costs of carrying out that action between those liability groups in the same way as it would do if the orphan linkage did not exist.
- 7.98 For any shared action which is referable to an orphan linkage and also to a significant contaminant linkage for which there is a Class B liability group (and not to any significant contaminant linkage for which there is a Class A liability group) the Agency should adopt the following approach:
- (a) where the remediation action is a common action the Agency should attribute all of the cost of carrying out that action to the Class B liability group; and
  - (b) where the remediation action is a collective action, the Agency should estimate the hypothetical cost of the action which would be needed to remediate separately the effects of the linkage for which that group is liable. The Agency should then attribute the costs of carrying out the collective action between itself and the Class B liability group so that the expected liability of that group does not exceed that hypothetical cost.

Section 8: The Recovery of the Costs of Remediation

8.1 The statutory guidance in this section is issued under section 78P(2) of the 1990 Act. It provides guidance on the extent to which the Agency must seek to recover the costs of remediation which it has carried out and which it is entitled to recover.

8.2 The main relevant sections of the 1990 Act are:

- Section 78P(1): *"Where, by virtue of section 78N(3)(a), (c), (e) or (f) ... the enforcing authority does any particular thing by way of remediation, it shall be entitled, subject to section 78K(6)... , to recover the reasonable cost incurred in doing it from the appropriate person or, if there are two or more appropriate persons in relation to the thing in question, from those persons in proportions determined pursuant to section 78F(7)...."*
- Section 78P(2): *"In deciding whether to recover the cost, and, if so, how much of the cost, which it is entitled to recover under subsection (1) above, the enforcing authority shall have regard - (a) to any hardship which the recovery may cause to the person from whom the cost is recoverable; and (b) to any guidance issued by the Secretary of State for the purposes of this subsection."*

8.3 This section also explains when the Agency is prevented from serving a remediation notice. Under section 78H(5), the Agency may not serve a remediation notice if the Agency has the power to carry out remediation itself, by virtue of section 78N. Under that latter section, the Agency asks the hypothetical question of whether it would seek to recover all of the reasonable costs it would incur if it carried out the remediation itself. The Agency then has the power to carry out that remediation itself if it concludes that, having regard to hardship and the guidance in this chapter, it would either not seek to recover its costs, or seek to recover only a part of its costs. The relevant sections of the 1990 Act are:

- Section 78H(5): *"The enforcing authority shall not serve a remediation notice on a person if and so long as ... (d) the authority is satisfied that the powers conferred on it by section 78 below to do what is appropriate by way of remediation are exercisable..."*
- Section 78N(3) provides that the enforcing authority has the power to carry out remediation: *"(e) where the enforcing authority considers that, were it to do some particular thing by way of remediation, it would decide, by virtue of subsection (2) of section 78P ... or any guidance issued under that subsection, - (i) not to seek to recover under subsection (1) of that section any of the reasonable cost incurred by it in doing that thing; or (ii) to seek so to recover only a portion of that cost;...."*

Section 8(a): Cost Recovery Decisions

- 8.4 This sub-section sets out considerations to which the Agency should have regard when making any cost recovery decision. In view of the wide variation in situations which are likely to arise (e.g. due to variations in the history and ownership of land, and liability for its remediation) the guidance in this section sets out principles and approaches, rather than detailed rules. The Agency should have regard to the circumstances of each individual case.
- 8.5 In making any cost recovery decision, the Agency should have regard to the following general principles:
- (a) The Agency should aim for an overall result which is as fair and equitable as possible to all who may have to meet the costs of remediation, including national and local taxpayers.
  - (b) The "polluter pays" principle should be applied with a view that, where possible, the costs of remediating pollution should be borne by the polluter. The Agency should therefore consider the degree and nature of responsibility of the relevant appropriate person(s) for the creation, or continued existence, of the circumstances which lead to the land in question being identified as radioactive contaminated land.
- 8.6 In general the Agency should seek to recover all of its reasonable costs. However, the Agency should waive or reduce the recovery of costs to the extent that it considers this appropriate and reasonable, either: (i) to avoid any undue hardship which the recovery may cause to the appropriate person; or (ii) to reflect one or more of the specific considerations set out in the statutory guidance in subsections 8(b), 8(c) and 8(d) below. In making such decisions, the Agency should bear in mind that recovery is not necessarily an "all or nothing" matter (i.e. where reasonable, appropriate persons can be made to pay part of the Agency's costs even if they cannot reasonably be made to pay all of the costs).
- 8.7 In deciding how much of its costs it should recover, the Agency should consider whether it could recover more of the costs by deferring recovery and securing them by a charge on the land in question under section 78P. Such deferral may lead to payment from the appropriate person either in instalments (see section 78P(12)) or when the land is next sold.

Information for Making Decisions

- 8.8 In general, the Agency should expect anyone who is seeking a waiver or reduction in the recovery of remediation costs to present any information needed to support such a request.

- 8.9 In making any cost recovery decision, the Agency should consider any relevant information provided by the appropriate person(s). The Agency should also seek to obtain such information as is reasonable, having regard to: (i) accessibility of the information; (ii) the cost, for any of the parties involved, of obtaining the information; and (iii) the likely significance of the information for any decision.
- 8.10 The Agency should, in all cases, inform the appropriate person of any cost recovery decisions taken, explaining the reasons for those decisions.

Cost Recovery Policies

- 8.11 The Agency may choose to adopt and make available a policy statement about the general approach it intends to take in making cost recovery decisions.

Section 8(b): Considerations Applying both to Class A & Class B Persons

- 8.12 Paragraphs 8.13 – 8.22 below set out considerations to which the Agency should have regard when making any cost recovery decisions, irrespective of whether the appropriate person is a Class A person or a Class B person. They apply in addition to the general issue of the "hardship" which the cost recovery may cause to the appropriate person.

Commercial Enterprises

- 8.13 Subject to the specific circumstances set out below, the Agency should adopt the same approach to all types of commercial or industrial enterprises which are identified as appropriate persons. This applies whether the appropriate person is a public corporation, a limited company (whether public or private), a partnership (whether limited or not) or an individual operating as a sole trader.

Threat of business closure or insolvency

- 8.14 In cases where a small or medium-sized enterprise is the appropriate person, or is run by the appropriate person, the Agency should consider: (i) whether recovery of the full cost attributable to that person would mean that the enterprise is likely to become insolvent and thus cease to exist; and (ii) if so, the cost to the local economy of such a closure.
- 8.15 Where the cost of that closure to the local economy appears to be greater than the costs of remediation which the Agency would have to bear itself, the Agency should consider waiving or reducing its costs recovery to the extent needed to avoid making the enterprise insolvent.

- 8.16 However, the Agency should not waive or reduce its costs recovery where: (a) it is satisfied that an enterprise has deliberately arranged matters so as to avoid responsibility for the costs of remediation; (b) it appears that the enterprise would be likely to become insolvent whether or not recovery of the full cost takes place; or (c) it appears that the enterprise could be kept in, or returned to, business even if it does become insolvent under its current ownership.
- 8.17 For these purposes, a "small or medium-sized enterprise" should be taken to mean an independent enterprise which matches the definition of a "micro, small and medium-sized enterprise" as established by the European Commission Recommendation of 6 May 2003, and any updates of that definition as may happen in future. (Under the 2003 definition this would cover any such enterprise with fewer than 250 employees, and either an annual turnover less than or equal to €50 million, or an annual balance sheet total less than or equal to €43 million.
- 8.18 The Agency should seek to be consistent with any relevant policy on assisting enterprise or promoting economic development of the local authority in whose area the radioactive contaminated land is situated (if such a policy exists). The Agency should consult the local authority and take its views into consideration in making its cost recovery decisions.

Trusts

- 8.19 Where the appropriate persons include persons acting as trustees, the Agency should assume that such trustees will exercise all the powers which they have, or may reasonably obtain, to make funds available from the trust, or from borrowing that can be made on behalf of the trust, for the purpose of paying for remediation. The Agency should, nevertheless, consider waiving or reducing its costs recovery to the extent that the costs of remediation to be recovered from the trustees would otherwise exceed the amount that can be made available from the trust to cover those costs.
- 8.20 However, the Agency should not waive or reduce its costs recovery: (a) where it is satisfied that the trust was formed for the purpose of avoiding paying the costs of remediation; or (b) to the extent that trustees have personally benefited, or will personally benefit, from the trust.

Charities

- 8.21 Since charities are intended to operate for the benefit of the community, the Agency should consider the extent to which any recovery of costs from a charity would detrimentally impact that charity's activities. Where this is the case, the Agency should consider waiving or reducing its costs recovery to the extent needed to avoid such a consequence. This approach applies equally to charitable trusts and to charitable companies.

Social Housing Landlords

8.22 The Agency should consider waiving or reducing its costs recovery if: (a) the appropriate person is a body eligible for registration as a social housing landlord under section 2 of the Housing Act 1996 (for example, a housing association); (b) its liability relates to land used for social housing; and (c) full recovery would lead to significant financial difficulties for the appropriate person, such that the provision or upkeep of the social housing would be jeopardised significantly. The extent of the waiver or reduction should be sufficient to avoid any such financial difficulties.

Section 8(c): Specific Considerations Applying to Class A Persons

8.23 This sub-section sets out specific considerations to which the Agency should have regard in cost recovery decisions where the appropriate person is a Class A person.

8.24 In applying the approach in this sub-section, the Agency should consider whether or not the Class A person is likely to have profited financially from the activity which led to the land being determined to be radioactive contaminated land (e.g. as might be the case if the contamination resulted from a business activity). If the person did profit, the Agency should generally be less willing to waive or reduce costs recovery than if no such profits were made.

Where other potentially appropriate persons have not been found

8.25 In some cases where a Class A person has been found, it may be possible to identify another person who caused or knowingly permitted the presence of the significant contaminant in question, but who cannot now be found for the purposes of treating that person as an appropriate person (as might be the case if a company has been dissolved). In such cases, the Agency should consider waiving or reducing its costs recovery from a Class A person if that person demonstrates that:

- (a) another identified person, who cannot now be found, also caused or knowingly permitted the significant contaminant to be in, on or under the land; and
- (b) if that other person could be found, the Class A person seeking the waiver or reduction of the Agency's costs recovery would either: (i) be excluded from liability by virtue of one or more of the exclusion tests set out in the Section 7 of this Guidance; or (ii) the proportion of the cost of remediation which the appropriate person has to bear would have been significantly less, by virtue of the guidance on apportionment set out in Section 7.

8.26 Where an appropriate person is making a case for the Agency's costs recovery to be waived or reduced by virtue of paragraph 8.25 above, that person should provide

evidence to the Agency that a particular person, who cannot now be found, caused or knowingly permitted the significant contaminant to be in, on or under the land. The Agency should not regard it as sufficient for the appropriate person concerned merely to state that such a person must have existed.

Section 8(d): Specific Considerations Applying to Class B Persons

8.27 This sub-section sets out specific considerations relating to cost recovery decisions where the appropriate person is a Class B person.

Costs in Relation to Land Values

8.28 In some cases, the costs of remediation may exceed the likely value of the land in its current use (as defined in Section 3 of this Guidance) after the required remediation has been carried out. In such cases, the Agency should consider waiving or reducing its costs recovery from a Class B person if that person demonstrates that the costs of remediation are likely to exceed the value of the land. In this context, the "value" should be taken to be the value that the remediated land would have on the open market, at the time the cost recovery decision is made, disregarding any possible blight arising from the contamination.

8.29 In general, the extent of the waiver or reduction in costs recovery should be sufficient to ensure that the costs of remediation borne by the Class B person do not exceed the value of the land. However, the Agency should seek to recover more of its costs to the extent that the remediation would result in an increase in the value of any other land from which the Class B person would benefit.

Precautions taken before acquiring a freehold or a leasehold interest

8.30 In some cases, the Class B person may have been unaware that the land in question may be radioactive contaminated land when they acquired it. Alternatively, the person may have taken a risk that the land was not contaminated, or they may have taken some precautions to reduce the risk of acquiring land which is contaminated.

8.31 The Agency should consider reducing its costs recovery where a Class B person who is the owner of the land demonstrates that:

- (a) the person took such steps (prior to acquiring the freehold or accepting the grant of assignment of a leasehold) as would have been reasonable at that time to establish the presence of any contaminants;
- (b) when the person acquired the land (or accepted the grant of assignment of the leasehold) they were nonetheless unaware of the presence of the significant

contaminant now identified, and could not reasonably have been expected to have been aware of its presence; and

- (c) the Agency considers it would be reasonable, taking into account the interests of national and local taxpayers, that the person should not bear the whole cost of remediation.

8.32 The Agency should bear in mind that the safeguards which might reasonably be expected to be taken will be different in different types of transaction (for example, acquisition of recreational land as compared with commercial land transactions) and as between buyers of different types (for example, private individuals as compared with major commercial undertakings).

Owner-occupiers of Dwellings

8.33 Where a Class B person owns and occupies a dwelling on the radioactive contaminated land in question, the Agency should consider waiving or reducing its costs recovery if the person satisfies the Agency that, at the time the person purchased the dwelling, the person did not know, and could not reasonably have been expected to have known, that the land was adversely affected by presence of the contaminant(s) in question. Any such waiver or reduction should be to the extent needed to ensure that the Class B person in question bears no more of the cost of remediation than it appears reasonable to impose, having regard to the person's income, capital and outgoings. Where the person has inherited the dwelling or received it as a gift, the Agency should consider the situation at the time when the person received the property.

8.34 Where the radioactive contaminated land in question extends beyond the dwelling and its curtilage, and is owned or occupied by the same appropriate person, the approach in paragraph 8.33 above should be applied only to the dwelling and its curtilage.

GLOSSARY

Deterministic effect: type of health effect (such as a radiation-induced cataract of the eye) which occurs following a dose of radiation above a certain level (a 'threshold' level) with the severity of the health effect dependent on the level of the dose.

Detriment: principally means a health detriment, but may also include other detriments, for example, a detriment associated with blight.

Enforcing Authority: defined in section 78A(9) in relation to a special site, as the Environment Agency.

Effective dose: an energy measure which applies a weighting factor to the equivalent dose to account for the different effectiveness of the dose in causing damage to different human tissues (e.g. skin, eyes). It is measured in Sieverts.

Equivalent dose: an energy measure which applies a weighting factor to the absorbed dose to account for the different effectiveness of various types of radiation (alpha, beta, gamma, neutron) in damaging human tissue. It is measured in Sieverts.

Health detriment: is defined in Article 1 of the Basic Safety Standards Directive as: "an estimate of the risk in reduction in length and quality of life occurring in a population following exposure to ionising radiations. This includes loss arising from somatic effects, cancers and severe genetic disorder." Section 78A(9) of the 1990 Act says this meaning applies for the purposes of Part 2A of the 1990 Act.

Intervention: is a type of remedial action and is defined in Article 1 of the Basic Safety Standards Directive as: "a human activity that prevents or decreases the exposure of individuals to radiation from sources which are not part of a practice or which are out of control, by acting on sources, transmission pathways and individuals themselves." Section 78A(9) of the 1990 Act says this meaning applies for the purposes of Part 2A of the 1990 Act.

The term 'intervention' is in common use in the radiological protection community, and retains the above meaning in both the legislation and this Guidance. However, the International Commission for Radiation Protection (ICRP) has recommended that this term be replaced by the term 'unplanned exposure'. It is possible that this new term will eventually become a feature of European and national legislation, but at present it has no statutory effect.

Justification: a radiological protection principle. In the specific case of an intervention, justification means ensuring that the reduction in detriment due to radiation is sufficient to justify any adverse effects and costs, including social costs, of the intervention (see Section 6. of this Guidance).

Optimisation: a radiological protection principle which ensures that the form, scale and duration of the intervention maximises the benefit of the reduction in health detriment less the detriment associated with the intervention (See Section 6 of this Guidance).

Practice: is defined in Article 1 of the Basic Safety Standards Directive as:

“a human activity that can increase the exposure of individuals to radiation from an artificial source, or from a natural radiation source where natural radionuclides are processed for their radioactive, fissile or fertile properties, except in the case of an emergency exposure.” Section 78A(9) of the 1990 Act says this meaning applies for the purposes of Part 2A of the 1990 Act.

The term ‘practice’ is in common use in the radiological protection community, and retains the above meaning in both the legislation and this Guidance. However, the International Commission for Radiation Protection (ICRP) has recommended that this term be replaced by the term ‘planned exposure’. It is possible that this new term will eventually become a feature of European and national legislation, but at present it has no statutory effect.

Stochastic effect: the likelihood of a radiation-induced health effect (the principal one being radiation-induced cancer) which may be assumed to be linearly proportional to the radiation dose over a wide range of doses and where the severity of the health effect is not dependent on the level of the dose.

EXPLANATORY MEMORANDUM TO

The Part 2A Statutory Guidance on Radioactive Contaminated Land (Wales)

This Explanatory Memorandum has been prepared by the Department for Environment and Sustainable Development and is laid before the National Assembly for Wales in conjunction with the above subordinate legislation and accordance with Standing Order 27.14

Minister's Declaration

In my view, this Explanatory Memorandum gives a fair and reasonable view of the expected impact of the Statutory Guidance on Radioactive Contaminated Land (Wales) 2012.

Name of Minister: J Griffiths

Date: September 2012

Description

1. Part 2A of the Environmental Protection Act 1990 (as it applies to harm attributable to radioactivity) requires Local Authorities to find “contaminated land” (referred to as radioactive contaminated land in this Memorandum and the Statutory Guidance) and ensures that “reasonable” remediation is undertaken where such land is found. The purpose of the Statutory Guidance is to explain key parts of the 1990 Act, and to set legally binding rules on how they should be applied by the regulator. Its main purpose is to:
  - Explain how local authorities should decide whether land is radioactive contaminated land
  - Explain how local authorities should go about implementing the Regime
  - Explain how the regulator (always the Environment Agency in the case of radioactive contaminated land) should ensure that remediation requirements are “reasonable”
  - Elaborate on specific aspects of the liability arrangements where more than one party is liable.
2. This Statutory Guidance applies only to radioactive contamination of land. Non-radioactive contamination of land is covered by separate Statutory Guidance issued by the Minister for the Environment and Sustainable Development.

Matters of special interest to the Constitutional and Legislative Affairs Committee

3. This Statutory Guidance has been scored in accordance the Welsh Government’s Welsh Language Scheme and does require translation due to the length, the technical nature and limited target audience of the document.
4. Section 78YA of the Environmental Protection Act 1990, as amended by Section 57 of the Environment Act 1995, requires that before the Statutory Guidance may be issued a draft of the Guidance must be laid before the Assembly and the Guidance may not be issued until after the period of 40 days beginning with the day on which draft is laid. In the reckoning of this period, no account may be taken of any time during which the Assembly is dissolved or prorogued or during which it is adjourned for more than four days

Legislative Background

5. Part 2A of the Environmental Protection Act 1990 (“Part 2A”) provides the legislative framework for the non-radioactive contaminated land regime in England, Wales and Scotland. Section 78YC of the

Environmental Protection Act 1990 gives powers to the Secretary of State to make regulations applying the Part 2A regime, with any necessary modifications, for the purpose of dealing with harm attributable to radioactivity. These powers have been exercised in the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) Regulations 2006¹ to establish a legal framework for dealing with radioactive contaminated land in Wales

6. Both contaminated land regimes provide for contaminated land to be identified and dealt with in a risk-based manner. Under the non-radioactive contaminated land regime local authorities are the primary enforcing authorities under Part 2A and are required to identify contaminated land in their areas and deal with land where the risks of contamination to human health and the environment are unacceptable. The Environment Agency is the secondary regulator for land designated as “special sites”. Land that is radioactive contaminated land qualifies as a “special site”. This means that, although local authorities are required to identify radioactive contaminated land in their areas, the Environment Agency rather than local authorities will be responsible for dealing with the land.
7. The requirement for the Statutory Guidance is specified in Section 78YA of the Environmental Protection Act 1990, as amended by Section 57 of the Environment Act 1995 (as it applies to harm attributable to radioactivity).

Territorial Extent and Application

8. This Statutory Guidance applies to Wales only. Similar guidance has been made by the Secretary for State for Energy and Climate Change in relation to England.

Policy background

9. The Statutory Guidance on both radioactive contaminated land and non-radioactive contaminated land is currently contained in a single document issued by the Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra). It has been decided by Defra to revise the Statutory Guidance on non-radioactive contaminated land in order to remove “regulatory creep” and increase regulatory certainty. In addition, to make both guidances simpler and easier to understand, it has been decided to separate them and to have two stand-alone documents.
10. This Statutory Guidance follows the new format of the revised Statutory Guidance for non-radioactive contaminated land. However, the difficulties with regard to “regulatory creep” and uncertainty that were

---

¹ SI 2006/12988 These Regulations have been amended by the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2007 (SI 2007/3250); the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2008 (SI 2008/521 and the Radioactive Contaminated Land (Modification of Enactments) (Wales) (Amendment) Regulations 2010 (SI 2010/2146)

considered to apply to the non-radioactive contaminated land regime do not apply in the case of the radioactive contaminated land regime. Therefore this Statutory Guidance does not alter the substance of the current Statutory Guidance on radioactive contaminated land, for example, the tests for determining whether land is radioactively contaminated in the legal sense remain the same, but purely separates the guidance from that of non radioactive contaminated land.

Consultation

11. A 12 week consultation was launched by Defra and the Welsh Government on 21 December 2010 on proposals to update the contaminated land regimes in England and Wales. There were 112 responses to the consultation from interested parties including local authorities, consultants/contractors, industry, lawyers and academics. Supplementary meetings also took place with interested parties during and after the consultation period. There was general support overall for the proposals including the proposal to issue separate Statutory Guidance on radioactive contaminated land. The consultation document stated that there was no plan to have a separate consultation on this guidance and the Welsh Government decided not to hold a separate formal public consultation on the new statutory RCL guidance because:

- The specific rules on radioactive land were subject to full public consultation in 2006.
- No substantive changes are planned for the rules on radioactivity, other than some of the wider changes already consulted on; and,
- The proposed amendments to the Contaminated Land (Wales) Regulations 2006 which were consulted on are of a minor nature.

Guidance

12. Information on how the existing Statutory Guidance is being changed will be made available on the Welsh Government website at <http://wales.gov.uk>

Regulatory Impact Assessment

13. A Regulatory Impact Assessment has not been prepared as the Regulations will impose no significant costs on the public or private sectors, charities, the voluntary sector and the business sector.

Impact

14. The impact on businesses, charities, the public sector and the voluntary sector is expected to be negligible because this document replaces the existing Statutory Guidance with no material changes to the substance of the radioactive contaminated land regime. No land has been designated as radioactively contaminated in Wales.

Monitoring & review

15. Review of this Statutory Guidance will be considered in parallel with DECC's and Defra's overall review of policy on the contaminated land regime in October 2016.

Eitem 5

DOGFENNAU SY'N MYND GYDA'R BIL
Caiff Nodiadau Esboniadol a Memorandwm Esboniadol eu hargraffu ar wahân.

Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

[FEL Y'I CYFLWYNWYD]

CYNNWYS

Cyflwyniad

1 Trosolwg

RHAN 1

ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

PENNOD 1

SWYDD ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

- 2 Swydd Archwilydd Cyffredinol Cymru
- 3 Ymddiswyddiad neu ddiswyddiad
- 4 Anghymhwys
- 5 Cyflogaeth etc cyn-Archwilydd Cyffredinol
- 6 Statws etc
- 7 Talu cydnabyddiaeth

PENNOD 2

SWYDDOGAETHAU'R ARCHWILYDD CYFFREDINOL

Darpariaethau cyffredinol ynglŷn ag arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol etc

- 8 Sut y mae swyddogaethau i gael eu harfer
- 9 Pwerau Atodol
- 10 Cod ymarfer archwilio

Swyddogaethau mewn perthynas â llywodraeth leol

- 11 Archwilio cyrff llywodraeth leol

Darpariaeth yn ymwneud â throsglwyddo swyddogaethau goruchwyliol Gweinidogion Cymru

- 12 Trosglwyddo etc swyddogaethau goruchwyliol Gweinidogion Cymru: ymgynghori

RHAN 2

SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU A'I PHERTHYNAS Â'R ARCHWILYDD CYFFREDINOL

PENNOD 1

SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

- 13 Ymgorffori Swyddfa Archwilio Cymru
- 14 Pwerau
- 15 Effeithlonrwydd

PENNOD 2

Y BERTHYNAS RHWNG YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL A SAC

Cyffredinol

- 16 Y berthynas â'r Archwilydd Cyffredinol
- 17 SAC i fonitro a darparu cyngor
- 18 Dirprwyo swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a'u harfer ar y cyd

Darparu gwasanaethau

- 19 Darparu gwasanaethau

Incwm a gwariant

- 20 Gwariant
- 21 Darparu adnoddau ar gyfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol
- 22 Benthg

Ffioedd

- 23 Darpariaeth gyffredinol yn ymwneud â ffioedd
- 24 Cynllun ar gyfer codi ffioedd

Cynllun blynyddol

- 25 Cynllun blynyddol
- 26 Cynllun blynyddol: adnoddau i'w dyrannu i'r Archwilydd Cyffredinol
- 27 Cynllun blynyddol: y Cynulliad Cenedlaethol
- 28 Cynllun blynyddol: effaith

RHAN 3

AMRYWIOL A CHYFFREDINOL

- 29 Swyddogaethau'r Cynulliad Cenedlaethol
- 30 Indemnio
- 31 Gorchmynion
- 32 Cyfarwyddiadau
- 33 Dehongli
- 34 Darpariaethau trosiannol, atodol ac arbed etc
- 35 Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol
- 36 Cychwyn
- 37 Enw byr

- Atodlen 1 – Corffori Swyddfa Archwilio Cymru
  - Rhan 1 – Aelodaeth a statws
  - Rhan 2 – Aelodau anweithredol
  - Rhan 3 – Yr Archwilydd Cyffredinol
  - Rhan 4 – Aelod sy'n gyflogai
  - Rhan 5 – Cyflogeion
  - Rhan 6 – Anghymhwysio fel aelod o SAC neu gyflogai iddi
  - Rhan 7 – Rheolau gweithdrefnol
  - Rhan 8 – Materion eraill
- Atodlen 2 – Y berthynas rhwng yr Archwilydd Cyffredinol a SAC
  - Rhan 1 – Adroddiadau a dogfennau
  - Rhan 2 – Person arall, dros dro, yn arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol
- Atodlen 3 – Darpariaethau trosiannol, atodol ac arbed
  - Rhan 1 – Yr Archwilydd Cyffredinol
  - Rhan 2 – SAC
  - Rhan 3 – Trosglwyddo swyddogaethau etc
- Atodlen 4 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

[FEL Y'I CYFLWYNWYD]

Deddf gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i wneud darpariaeth i ddiwygio trefniadau archwilio yng Nghymru; i ragnodi y bydd swydd Archwilydd Cyffredinol Cymru yn parhau, ac i greu corff newydd o'r enw Swyddfa Archwilio Cymru; i ddarparu mai Archwilydd Cyffredinol Cymru fydd yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru; ac at ddibenion cysylltiedig.

5 **Wedi iddo gael ei basio gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a chael cydsyniad Ei Mawrhydi, deddfir fel a ganlyn:**

Cyflwyniad

1 Trosolwg

Mae prif ddarpariaethau'r Ddeddf hon—

- 10 (a) yn rhagnodi bod swydd Archwilydd Cyffredinol Cymru yn parhau ar y telerau a nodir yn Rhan 1, Pennod 1;
- (b) yn greu corff corfforaethol newydd o'r enw Swyddfa Archwilio Cymru ("SAC") ac yn rhoi swyddogaethau iddo (Rhan 2, ac Atodlenni 1 a 2);
- 15 (c) yn rhagnodi trefniadau llywodraethu ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a SAC, gan gynnwys trefniadau ar gyfer arolygiaeth yr Archwilydd Cyffredinol gan SAC, a darpariaethau yn ymwneud â'r berthynas rhwng y ddau (Rhan 2, Pennod 2 ac Atodlenni 1 a 2);
- (d) yn rhagnodi sut y mae swyddogaethau Archwilydd Cyffredinol Cymru i'w harfer, ac yn gwneud darpariaeth i'r Archwilydd Cyffredinol archwilio cyfrifon
- 20 cyrff llywodraeth leol yng Nghymru (Rhan 1, Pennod 2).

RHAN 1

ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

PENNOD 1

SWYDD ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

25 2 Swydd Archwilydd Cyffredinol Cymru

- (1) Bydd swydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr "Archwilydd Cyffredinol") yn parhau.
- (2) Ei Mawrhydi sydd i benodi person i fod yn Archwilydd Cyffredinol ar enwebiad y Cynulliad Cenedlaethol.
- (3) Nid oes enwebiad i gael ei wneud hyd nes bod y Cynulliad Cenedlaethol wedi ei fodloni
- 30 bod ymgynghoriad rhesymol wedi cael ei wneud gyda'r cyrff hynny yr ymddengys i'r Cynulliad eu bod yn cynrychioli buddiannau cyrff llywodraeth leol yng Nghymru.
- (4) Mae'r person sydd wedi ei benodi yn dal y swydd am hyd at 8 mlynedd.

- (5) Ni chaniateir i'r person gael ei benodi eto.
- (6) Ni effeithir ar ddilysrwydd gweithred neu anweithred person a benodwyd yn Archwilydd Cyffredinol gan ddiffyg yn enwebiad neu benodiad y person hwnnw.

3 Ymddiswyddiad neu ddiswyddiad

- 5 (1) Mae person a benodir yn Archwilydd Cyffredinol yn dal y swydd tan ddiwedd y cyfnod y penodwyd y person hwnnw ar ei gyfer (yn ddarostyngedig i is-adrannau (2) a (3)).
- (2) Caiff Ei Mawrhydi ryddhau person o'i swydd fel Archwilydd Cyffredinol cyn diwedd y cyfnod y penodwyd y person ar ei gyfer –
  - 10 (a) ar gais y person, neu
  - (b) wedi i'w Mawrhydi gael ei bodloni nad yw'r person yn gallu, oherwydd rhesymau meddygol, cyflawni dyletswyddau'r swydd na gwneud cais i gael ei ryddhau ohoni.
- (3) Caiff Ei Mawrhydi ddiswyddo person o'i swydd fel Archwilydd Cyffredinol cyn diwedd y cyfnod y penodwyd y person ar ei gyfer ar dderbyn argymhelliad, ar sail camymddygiad y person, y dylai Ei Mawrhydi wneud hynny.
- 15 (4) Ni chaniateir gwneud argymhelliad i ddiswyddo person o'i swydd fel Archwilydd Cyffredinol oni bai –
  - (a) bod y Cynulliad Cenedlaethol wedi penderfynu y dylai'r argymhelliad gael ei wneud, a
  - 20 (b) bod penderfyniad y Cynulliad wedi ei basio ar bleidlais lle yr oedd nifer yr aelodau Cynulliad a bleidleisiodd o blaid yn ddim llai na dwy ran o dair o gyfanswm nifer y seddi yn y Cynulliad.

4 Anghymhwysu

- 25 (1) Ni all person gael ei benodi yn Archwilydd Cyffredinol os yw'r person wedi ei anghymhwysu ar unrhyw un o'r seiliau a bennir yn is-adran (3).
- (2) Mae person yn peidio â bod yn Archwilydd Cyffredinol os yw'r person yn cael ei anghymhwysu ar unrhyw un o'r seiliau a bennir yn is-adran (3).
- (3) Mae person wedi ei anghymhwysu rhag bod yn Archwilydd Cyffredinol os yw'r person –
  - 30 (a) yn Aelod o'r Cynulliad Cenedlaethol;
  - (b) yn dal unrhyw swydd arall y caniateir i berson gael ei benodi iddi, ei argymell ar ei chyfer neu ei enwebu ar ei chyfer, gan neu ar ran y canlynol –
    - (i) y Goron,
    - (ii) y Cynulliad Cenedlaethol, neu
    - 35 (iii) Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol;
  - (c) yn Aelod o Dŷ'r Cyffredin neu Dŷ'r Arglwyddi;
  - (d) yn Aelod o Senedd yr Alban;
  - (e) yn Aelod o Gynulliad Gogledd Iwerddon;

(f) yn gyflogai i Swyddfa Archwilio Cymru.

5 Cyflogaeth etc cyn-Archwilydd Cyffredinol

(1) Mae'r adran hon yn gymwys i berson a oedd wedi ei benodi yn Archwilydd Cyffredinol o dan y Rhan hon, ond nad yw bellach yn y swydd honno.

(2) Cyn gwneud y canlynol –

(a) cymryd swydd o ddisgrifiad a bennir gan y Cynulliad Cenedlaethol, neu

(b) ymrwymo i gytundeb neu drefniant arall o ddisgrifiad a bennir felly,

rhaid i'r person ymgynghori ag unrhyw berson a bennir gan y Cynulliad Cenedlaethol.

(3) Rhaid i'r Cynulliad Cenedlaethol gyhoeddi rhestr o'r canlynol –

(a) y swyddi a bennir at ddibenion is-adran (2)(a);

(b) y cytundebau a'r trefniadau eraill a bennir at ddibenion is-adran (2)(b).

(4) Mae is-adrannau (5) a (6) yn gymwys am gyfnod o 2 flynedd sy'n dechrau ar y diwrnod y mae'r person yn peidio â bod yn Archwilydd Cyffredinol.

(5) Rhaid i'r person beidio â gwneud y canlynol –

(a) dal swydd y caniateir i berson gael ei benodi iddi, ei argymhell ar ei chyfer neu ei enwebu ar ei chyfer gan neu ar ran –

(i) y Goron,

(ii) y Cynulliad Cenedlaethol, neu

(iii) Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol; neu

(b) bod yn aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai i berson a restrir yn is-adran (7).

(6) Rhaid i'r person beidio â darparu gwasanaethau, yn rhinwedd unrhyw swydd, i'r canlynol –

(a) y Goron, neu unrhyw gorff neu berson arall sy'n gweithredu ar ran y Goron,

(b) y Cynulliad Cenedlaethol neu unrhyw gorff neu berson arall sy'n gweithredu ar ran y Cynulliad,

(c) Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol neu unrhyw gorff neu berson arall sy'n gweithredu ar ran y Comisiwn, neu

(d) person a restrir yn is-adran (7).

(7) Dyma'r personau –

(a) person y mae ei gyfrifon neu ei ddatganiad o gyfrifon yn agored i'r Archwilydd Cyffredinol ymchwilio iddynt neu iddo yn unol â darpariaeth a wneir drwy ddeddfiad neu yn rhinwedd deddfiad;

(b) person y mae astudiaeth neu ymchwiliad gwerth am arian a wneir neu a gynhelir gan yr Archwilydd Cyffredinol yn unol â darpariaeth a wneir drwy ddeddfiad neu yn rhinwedd deddfiad yn ymwneud ag ef;

- (c) person y mae astudiaeth a wneir gan yr Archwilydd Cyffredinol yn unol ag adran 145A(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 (astudiaethau sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau gan gorff neu gyrrff perthnasol) yn ymwneud ag ef;
- (d) landlord cymdeithasol cofrestredig y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn darparu cyngor neu gymorth iddo o dan adran 145D o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998;
- (e) person y mae gan yr Archwilydd Cyffredinol swyddogaethau mewn perthynas ag ef, neu y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn arfer swyddogaethau ar ran Gweinidogion Cymru mewn perthynas ag ef, yn rhinwedd adran 146A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 (trosglwyddo swyddogaethau Gweinidogion Cymru);
- (f) person y mae cyfrifon a ddarperir gan Weinidogion Cymru o dan adran 131 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i ymwneud â'i faterion ariannol a'i gyfrifon yn rhinwedd is-adran (3) o'r adran honno;
- (g) person y mae cyfrifon a ddarperir gan Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol o dan adran 137 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i ymwneud â'i faterion ariannol a'i gyfrifon yn rhinwedd is-adran (2) o'r adran honno.
- (8) Ond nid yw is-adrannau (5) a (6) yn atal personrhag dal unrhyw un o'r swyddi canlynol—
- Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol;
  - Archwilydd Cyffredinol yr Alban;
  - Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol Gogledd Iwerddon.
- (9) Yn yr adran hon, ystyr "astudiaeth neu ymchwiliad gwerth am arian" yw astudiaeth neu ymchwiliad i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd person o ran y ffordd y mae wedi cyflawni ei swyddogaethau neu wedi defnyddio adnoddau i gyflawni'r swyddogaethau hynny.

6 Statws etc

- Mae'r person sydd am y tro yn dal swydd yr Archwilydd Cyffredinol yn parhau, yn enw'r swydd honno, i fod yn gorfforaeth undyn.
- Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol i'w ystyried yn dal swydd o dan Ei Mawrhydi neu'n un sy'n arfer unrhyw swyddogaeth ar ran y Goron.
- Ond ystyrir bod yr Archwilydd Cyffredinol yn was i'r Goron at ddibenion Deddf Cyfrinachau Swyddogol 1989.

7 Talu cydnabyddiaeth

- Cyn i berson gael ei benodi yn Archwilydd Cyffredinol, bydd trefniadau ar gyfer talu cydnabyddiaeth yn cael eu gwneud o ran y person hwnnw gan y Cynulliad Cenedlaethol.
- Ond cyn y gellir gwneud y trefniadau hynny rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog.
- Caiff trefniadau ar gyfer talu cydnabyddiaeth—
  - gwneud darpariaeth ar gyfer cyflog, lwfansau, arian rhodd, trefniadau ar gyfer pensiwn a buddion eraill, a

(b) cynnwys fformiwla neu fecanwaith arall ar gyfer addasu un neu fwy o'r elfennau hynny o dro i dro.

(4) Ond ni chaiff unrhyw elfen fod yn seiliedig ar berfformiad.

(5) Rhaid i Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol dalu i'r Gweinidog dros y Gwasanaeth Sifil, ar yr adegau hynny a benderfynir gan y Gweinidog, daliadau o'r symiau hynny y penderfynir arnynt felly o ran y canlynol—

(a) darparu pensiynau, lwfansau, rhoddion ariannol neu fuddion eraill yn rhinwedd adran 1 o Ddeddf Blwydd-daliadau 1972 i, neu mewn perthynas ag, unrhyw berson sydd yn dal swydd yr Archwilydd Cyffredinol neu sydd wedi peidio â dal y swydd honno, a

(b) y treuliau yr aed iddynt drwy weinyddu'r pensiynau hynny, y lwfansau hynny, y rhoddion ariannol hynny neu'r buddion eraill hynny.

(6) Bydd symiau sy'n daladwy yn rhinwedd yr adran hon yn cael eu codi ar Gronfa Gyfunol Cymru ac yn cael eu talu ohoni.

PENNOD 2

SWYDDOGAETHAU'R ARCHWILYDD CYFFREDINOL

Darpariaethau cyffredinol ynglŷn ag arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol etc

8 Sut y mae swyddogaethau i gael eu harfer

(1) Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol ddisgresiwn llwyr o ran y modd y mae swyddogaethau'r swydd honno i gael eu harfer ac nid yw'n ddarostyngedig i gyfarwyddyd na rheolaeth y Cynulliad Cenedlaethol na Llywodraeth Cymru.

(2) Ond mae'r disgresiwn hwn yn ddarostyngedig i is-adran (3).

(3) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol—

(a) anelu at gyflawni ei swyddogaethau yn effeithiol a chost-effeithlon;

(b) rhoi ystyriaeth, fel y mae'n ystyried yn briodol, i'r safonau a'r egwyddorion y disgwylir i ddarparwr arbenigol proffesiynol mewn cyfrifyddiaeth neu wasanaethau archwilio eu dilyn;

(c) rhoi ystyriaeth i gyngor a roddir iddo gan SAC (gweler adran 17(3)).

9 Pwerau Atodol

(1) Caiff yr Archwilydd Cyffredinol wneud unrhyw beth a fwriedir i hwyluso arfer unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau, neu sy'n ffafriol i'w harfer neu'n gysylltiedig â'i harfer neu â'u harfer.

(2) Ond ni chaiff yr Archwilydd Cyffredinol wneud unrhyw beth sydd yn, neu a allai ddod yn, gyfrifoldeb i SAC, yn rhinwedd paragraffau (a) i (c) o adran 21(2) (darparu adnoddau ar gyfer arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol).

10 Cod ymarfer archwilio

(1) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ddyroddi cod ymarfer archwilio sy'n rhagnodi'r modd y mae swyddogaethau Archwilydd Cyffredinol a bennir yn is-adran (2) i'w cyflawni.

(2) Dyma'r swyddogaethau –

(a) cynnal ymchwiliad i unrhyw gyfrifon neu ddatganiadau o gyfrifon sydd yn agored i'r Archwilydd Cyffredinol ymchwilio iddynt yn unol â darpariaeth a wneir drwy ddeddfiad neu yn rhinwedd deddfiad;

(b) cynnal neu hybu astudiaethau neu ymchwiliadau gwerth am arian neu ymgymryd â hwy, yn unol â darpariaeth a wneir drwy ddeddfiad neu yn rhinwedd deddfiad;

(c) y rhai hynny sydd wedi eu cynnwys yn y darpariaethau canlynol o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998, neu sydd wedi eu trosglwyddo i'r Archwilydd Cyffredinol odanynt –

(i) adran 145A(2) (ymgyrdd ag astudiaethau eraill, neu hybu astudiaethau eraill, sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau gan gyrrff penodol);

(ii) adran 145C(8) (datgelu gwybodaeth i Weinidogion Cymru a gafwyd yn ystod astudiaeth mewn perthynas â landlord cymdeithasol cofrestredig);

(iii) adran 145D (darparu cyngor a chymorth i landlord cymdeithasol cofrestredig);

(iv) adran 146 (trosglwyddo swyddogaethau'r Rheolydd ac Archwilydd Cyffredinol sy'n ymwneud â chyrrff penodol i'r Archwilydd Cyffredinol);

(v) adran 146A (trosglwyddo etc swyddogaethau goruchwylio Gweinidogion Cymru sy'n ymwneud â chyrrff penodol i'r Archwilydd Cyffredinol);

(vi) adran 147 (trosglwyddo swyddogaethau'r Rheolydd ac Archwilydd Cyffredinol sy'n ymwneud ag Asiantaeth yr Amgylchedd i'r Archwilydd Cyffredinol);

(d) y rhai hynny sydd wedi eu cynnwys yn y darpariaethau canlynol o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 –

(i) Rhan 2 (archwilio cyrrff llywodraeth leol yng Nghymru);

(ii) adran 45 (cynnal, neu gynorthwyo'r Ysgrifennydd Gwladol i gynnal, astudiaethau gweinyddu budd-dal);

(iii) adran 51 (cyfeirio materion sy'n ymwneud â nawdd cymdeithasol at yr Ysgrifennydd Gwladol);

(e) y rhai hynny sydd wedi eu cynnwys yn y darpariaethau canlynol o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 –

(i) paragraff 17 (mynediad at ddogfennau);

(ii) paragraff 20 (ardystio hawliadau, ffurflenni etc ar gais corff).

(3) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gydymffurfio â'r cod.

(4) Rhaid i'r cod ymgorffori'r hyn yr ymddengys i'r Archwilydd Cyffredinol yn arfer proffesiynol gorau o ran y safonau, gweithdrefnau a'r technegau sydd i'w mabwysiadu wrth gyflawni swyddogaethau o'r math a bennir yn is-adran (2).

(5) Caiff y cod wneud darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol neu ddsbarthau ar achosion gwahanol.

- (6) Cyn dyroddi'r cod (gan gynnwys unrhyw god diwygiedig) rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ymgynghori â'r personau hynny yr ymddengys iddo ei bod yn briodol ymgynghori â hwy.
- (7) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol drefnu bod y cod (gan gynnwys unrhyw god diwygiedig) yn cael ei gyhoeddi.
- (8) Yn yr adran hon, ystyr "astudiaeth neu ymchwiliad gwerth am arian" yw astudiaeth neu ymchwiliad i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd person o ran y ffordd y mae wedi cyflawni ei swyddogaethau neu wedi defnyddio adnoddau i gyflawni'r swyddogaethau hynny.

Swyddogaethau mewn perthynas â llywodraeth leol

11 Archwilio cyrff llywodraeth leol

- (1) Yn lle adran 13 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (archwilio cyfrifon cyrff llywodraeth leol yng Nghymru), rhodder—

"13 Audit of accounts of local government bodies in Wales

- (1) A local government body in Wales—
- (a) must make up its accounts each year to 31 March or such other date as the Welsh Ministers may generally or in any special case direct;
  - (b) must ensure that its accounts are audited in accordance with this Chapter.
- (2) The Auditor General for Wales must audit the accounts of local government bodies in Wales."
- (2) Yn adran 16 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (ystyr "rheoleiddwyr perthnasol" a "swyddogaethau perthnasol"), hepgorer paragraff (e) o is-adran (2).

Darpariaeth yn ymwneud â throsglwyddo swyddogaethau goruchwyliol Gweinidogion Cymru

12 Trosglwyddo etc swyddogaethau goruchwyliol Gweinidogion Cymru: ymgynghori

Yn Neddf Llywodraeth Cymru 1998, yn adran 146A (trosglwyddo etc swyddogaethau goruchwylio Gweinidogion Cymru sy'n ymwneud â chyrrff penodol i'r Archwilydd Cyffredinol), ar ôl is-adran (1), mewnosoder—

- "(1A) But before making an order under subsection (1), the Welsh Ministers must consult the Wales Audit Office."

RHAN 2

SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU A'I PHERTHYNAS Â'R ARCHWILYDD CYFFREDINOL

PENNOD 1

SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

5

13 Ymgorffori Swyddfa Archwilio Cymru

- (1) Bydd corff corfforaethol o'r enw Swyddfa Archwilio Cymru ("SAC").
- (2) Mae Atodlen 1 yn cynnwys darpariaeth ynglŷn â SAC.

14 Pwerau

10

Caiff SAC wneud unrhyw beth (gan gynnwys caffael neu waredu unrhyw eiddo neu hawliau a derbyn rhoddion ar ffurf arian neu eiddo arall) a fwriedir i hwyluso arfer unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau, neu sy'n ffafriol i'w harfer neu'n gysylltiedig â'i harfer neu â'u harfer.

15 Effeithlonrwydd

15

Rhaid i SAC anelu at gyflawni ei swyddogaethau yn effeithiol a chost-effeithlon.

PENNOD 2

Y BERTHYNAS RHWNG YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL A SAC

Cyffredinol

16 Y berthynas â'r Archwilydd Cyffredinol

20

- (1) Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn brif weithredwr ar SAC (ond nid yn gyflogai iddi).
- (2) Mae Atodlen 2 yn cynnwys darpariaeth bellach ynghylch y berthynas rhwng yr Archwilydd Cyffredinol a SAC.

17 SAC i fonitro a darparu cyngor

25

- (1) Rhaid i SAC, yn y modd hwnnw y mae'n ei ystyried yn briodol, fonitro sut y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn arfer ei swyddogaethau.
- (2) Caiff SAC ddarparu cyngor i'r Archwilydd Cyffredinol ynghylch arfer ei swyddogaethau.
- (3) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol roi sylw i unrhyw gyngor a roddir iddo.

18 Dirprwyo swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a'u harfer ar y cyd

30

- (1) Caniateir i'r Archwilydd Cyffredinol ddirprwyo unrhyw un neu ragor o swyddogaethau'r swydd honno i—
  - (a) cyflogai i SAC,

- (b) person sy'n darparu gwasanaethau i SAC, neu
- (c) cyflogai i SAC a pherson sy'n darparu gwasanaethau i SAC, yn gweithredu ar y cyd.

(2) Ond dim ond os yw'r cyflogai neu'r person arall wedi ei awdurdodi (neu, yn achos is-adran (1)(c), os yw'r ddau wedi eu hawdurdodi) i arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol o dan gynllun a baratowyd gan yr Archwilydd Cyffredinol a'i gymeradwyo gan SAC y caniateir i swyddogaeth gael ei dirprwyo.

(3) Caiff cynllun o dan is-adran (2) gynnwys darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol neu ddosbarthau ar achosion gwahanol.

(4) Caiff yr Archwilydd Cyffredinol ddiwygio cynllun ar unrhyw adeg ond rhaid i unrhyw ddiwygiad gael ei gymeradwyo gan SAC.

(5) Os yw cynllun yn gwneud darpariaeth i'r perwyl hwnnw, caniateir i unrhyw un neu ragor o swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol gael ei harfer neu eu harfer ar y cyd gan –

- (a) yr Archwilydd Cyffredinol a chyflogai i SAC,
- (b) yr Archwilydd Cyffredinol a pherson sy'n darparu gwasanaethau i SAC, neu
- (c) yr Archwilydd Cyffredinol, cyflogai i SAC a pherson sy'n darparu gwasanaethau i SAC.

(6) Nid yw dirprwyaeth yn gwahardd yr Archwilydd Cyffredinol rhag gwneud unrhyw beth yn bersonol.

(7) Nid yw darpariaeth a wneir o dan is-adran (1) ar gyfer dirprwyo swyddogaeth, neu o dan is-adran (5) ar gyfer arfer swyddogaeth ar y cyd, yn effeithio ar gyfrifoldeb yr Archwilydd Cyffredinol am y swyddogaeth honno.

(8) Ni chaniateir dirprwyo swyddogaeth paratoi cynllun o dan yr adran hon.

Darparu gwasanaethau

19 Darparu gwasanaethau

(1) Caniateir i drefniadau gael eu gwneud rhwng SAC ac awdurdod perthnasol ar gyfer y canlynol –

- (a) bod unrhyw un neu ragor o swyddogaethau'r awdurdod i gael ei harfer neu eu harfer gan SAC neu gan gyflogai i SAC;
- (b) bod unrhyw un neu ragor o swyddogaethau'r awdurdod i gael ei harfer neu eu harfer gan yr Archwilydd Cyffredinol;
- (c) bod gwasanaethau technegol, proffesiynol neu weinyddol yn cael eu darparu –
  - (i) gan SAC i'r awdurdod, neu at ddibenion yr awdurdod,
  - (ii) gan yr awdurdod neu ar ei ran, i SAC, neu
  - (iii) gan yr awdurdod neu ar ei ran i'r Archwilydd Cyffredinol;
- (d) bod gwasanaethau gweinyddol, proffesiynol neu dechnegol yn cael eu darparu gan yr Archwilydd Cyffredinol i'r awdurdod neu at ddibenion yr awdurdod.

- (2) Nid yw unrhyw drefniadau o dan is-adran (1)(a) neu (b) ar gyfer arfer swyddogaeth awdurdod perthnasol yn effeithio ar gyfrifoldeb yr awdurdod perthnasol am y swyddogaeth honno.
- (3) Os bodlonir yr amod yn is-adran (4), caiff SAC ac awdurdod perthnasol, archwilydd cymwysedig neu gorff cyfrifyddu wneud y canlynol –
- (a) trefniadau i gydweithredu â'i gilydd a rhoi cymorth i'w gilydd, neu
- (b) trefniadau ar gyfer bod yr awdurdod, yr archwilydd neu'r corff a'r Archwilydd Cyffredinol yn cydweithredu â'i gilydd ac yn rhoi cymorth i'w gilydd.
- (4) Dyma'r amod –
- (a) bod SAC yn ystyried y byddai gwneud hynny yn hwyluso arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol neu SAC, neu y byddai'n ffafriol i'w harfer, a
- (b) bod yr awdurdod perthnasol, yr archwilydd cymwysedig neu'r corff cyfrifyddu dan sylw yn ystyried y byddai gwneud hynny yn hwyluso arfer swyddogaethau'r awdurdod, y person neu'r corff hwnnw, neu y byddai'n ffafriol i'w harfer.
- (5) Caiff SAC wneud trefniadau o dan yr adran hon ar y telerau, gan gynnwys telerau ynghylch tâl, sy'n briodol ym marn SAC.
- (6) Ond rhaid i amodau ynghylch tâl i SAC gael eu gwneud yn unol â chynllun ar gyfer codi ffioedd a baratoir o dan adran 24.
- (7) Yn yr adran hon –
- ystyr "corff cyfrifyddu" yw corff sydd –
- (a) yn gorff goruchwyllo cydnabyddedig at ddibenion Rhan 42 o Ddeddf Cwmnïau 2006, neu
- (b) yn gorff cyfrifwyr Ewropeaidd cymeradwy;
- ystyr "archwilydd cymwysedig" yw person sydd –
- (a) yn gymwys i gael ei benodi yn archwilydd statudol o dan Ran 42 o Ddeddf Cwmnïau 2006, neu
- (b) yn aelod o gorff cyfrifwyr Ewropeaidd cymeradwy;
- ystyr "corff cyfrifwyr Ewropeaidd cymeradwy" yw corff o gyfrifwyr sydd –
- (a) yn sefydledig yn y Deyrnas Unedig neu Wladwriaeth AEE arall, a
- (b) am y tro wedi ei gymeradwyo gan Weinidogion Cymru drwy orchymyn;
- ystyr "awdurdod perthnasol" yw unrhyw un o Weinidogion y Goron neu adran o'r llywodraeth, unrhyw awdurdod cyhoeddus (gan gynnwys unrhyw awdurdod lleol) neu ddeiliad unrhyw swydd gyhoeddus.

Incwm a gwariant

35 **20 Gwariant**

- (1) Am bob blwyddyn ariannol rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol a SAC wneud y canlynol ar y cyd –
- (a) darparu amcangyfrif o incwm a gwariant SAC, a

(b) gosod yr amcangyfrif gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.

(2) Rhaid i bob amcangyfrif ymdrin (ymhlith pethau eraill) â'r adnoddau sy'n ofynnol at ddibenion adran 21 (adnoddau i'r Archwilydd Cyffredinol).

(3) Rhaid i bob amcangyfrif gael ei osod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol o leiaf bum mis cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n ymdrin â hi.

(4) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol wneud unrhyw newid i'r amcangyfrif y mae'n ei ystyried yn briodol (yn ddarostyngedig i is-adran (5)).

(5) Ni chaniateir gwneud newid o dan is-adran (4) heb—

(a) ymgynghori â SAC a'r Archwilydd Cyffredinol, a

(b) rhoi ystyriaeth i unrhyw sylwadau a wneir gan y naill neu'r llall.

21 Darparu adnoddau ar gyfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

(1) Rhaid i SAC ddarparu adnoddau ar gyfer arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol, fel sy'n ofynnol gan yr Archwilydd Cyffredinol.

(2) Yn benodol, mae SAC yn gyfrifol am—

(a) cyflogi staff i gynorthwyo arfer y swyddogaethau hynny;

(b) sicrhau gwasanaethau gan unrhyw berson at ddibenion y swyddogaethau hynny;

(c) dal eiddo at ddibenion y swyddogaethau hynny;

(d) dal dogfennau neu wybodaeth a gaffaelwyd neu a gynhyrchwyd yn ystod arfer y swyddogaethau, neu fel arall at ddibenion y swyddogaethau hynny (gweler paragraff 2(2) o Atodlen 2);

(e) cadw cofnodion mewn perthynas â'r swyddogaethau hynny.

22 Benthg

Caiff SAC fenthg symiau mewn sterling (ar ffurf gorddrafft neu fel arall) i'w cymhwyso at y diben o gyfarfod gorwariant dros dro dros symiau sydd ar gael i'w gyfarfod fel arall.

Ffioedd

23 Darpariaeth gyffredinol yn ymwneud â ffioedd

(1) Rhaid talu ffioedd a symiau eraill y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn eu cael, i SAC.

(2) Caiff SAC godi ffi mewn perthynas ag archwilio cyfrifon neu ddatganiad o gyfrifon person gan yr Archwilydd Cyffredinol.

(3) Caiff SAC godi ffi mewn perthynas â'r canlynol—

(a) ymchwiliad, ardystiad neu adroddiad o dan baragraff 18(3) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (ymchwiliadau penodol i ddarbodaeth etc person wrth ddefnyddio adnoddau);

(b) ymchwiliad a gynhelir ar gais person o dan adran 145 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 (ymchwiliadau i ddefnydd o adnoddau) neu astudiaeth a wneir ar gais person o dan adran 145A o'r Ddeddf honno (astudiaethau ar gyfer gwella darbodaeth etc mewn gwasanaethau);

- (c) ymchwiliad neu astudiaeth a gynhelir neu a wneir gan yr Archwilydd Cyffredinol ar gais person o dan adran 46(4) o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;
- (d) unrhyw wasanaeth sy'n cael ei ddarparu neu swyddogaethau sy'n cael eu harfer o dan adran 19.
- 5 (4) Rhaid i SAC godi ffi mewn perthynas â'r canlynol—
- (a) darparu gwasanaethau i gorff o dan baragraff 20 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (ardystio hawliadau, ffurflenni etc ar gais corff);
- (b) astudiaeth ar gais corff addysgol o dan adran 145B o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.
- 10 (5) O ran ffioedd a godir o dan yr adran hon—
- (a) ni chaniateir iddynt gael eu codi ond yn unol â chynllun a baratoir gan SAC o dan adran 24;
- (b) ni chaiff y ffi fod yn fwy na chost lawn arfer y swyddogaeth y mae'r ffi'n ymwneud â hi;
- 15 (c) maent yn daladwy i SAC gan y person y mae'r swyddogaeth a arferir yn ymwneud ag ef.

24 Cynllun ar gyfer codi ffioedd

- (1) Rhaid i SAC baratoi cynllun sy'n ymwneud â chodi ffioedd gan SAC.
- (2) Rhaid i'r cynllun gynnwys y canlynol—
- 20 (a) rhestr o'r deddfiadau y caiff SAC godi ffi odanynt;
- (b) pan fo'r deddfiadau hynny yn gwneud darpariaeth ar gyfer bod SAC yn rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd, y raddfa honno neu'r graddfeydd hynny;
- (c) pan fo'r deddfiadau hynny yn gwneud darpariaeth ar gyfer bod SAC yn rhagnodi swm i'w godi, y swm hwnnw;
- 25 (d) pan nad oes darpariaeth wedi ei gwneud ar gyfer rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd, na rhagnodi swm, y modd y bydd SAC yn cyfrifo'r ffi a godir.
- (3) Caiff y cynllun wneud y canlynol ymysg pethau eraill—
- (a) cynnwys darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol neu ddsbarthau ar achosion gwahanol, a
- 30 (b) darparu ar gyfer yr adegau a'r modd y bydd taliadau yn cael eu gwneud.
- (4) O ran y cynllun—
- (a) rhaid i SAC ei adolygu o leiaf unwaith mewn blwyddyn galendr,
- (b) caiff SAC ei ddiwygio neu ei ail-wneud ar unrhyw adeg, ac
- (c) rhaid i SAC ei osod (a gosod unrhyw ddiwygiad iddo) gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
- 35 (5) Pan fo Gweinidogion Cymru yn rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd o dan—
- (a) adran 64F o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (ffioedd am baru data), neu

(b) adran 27A o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (pŵer Gweinidogion Cymru i ragnodi graddfa ffioedd),

i gael effaith yn lle graddfa neu raddfeydd ffioedd a ragnodwyd gan SAC, rhaid i SAC ddiwygio'r cynllun i gynnwys y raddfa neu'r graddfeydd ffioedd a ragnodwyd gan Weinidogion Cymru yn lle'r rhai a ragnodwyd gan SAC.

- (6) Nid oes rhaid cael cymeradwyaeth y Cynulliad Cenedlaethol os mai diwygiad a wneir yn unol ag is-adran (5) yw'r unig ddiwygiad i gynllun.
- (7) Bydd y cynllun yn cael effaith pan y bydd wedi cael ei gymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol neu, yn achos diwygiad a wneir yn unol ag is-adran (5), unwaith y bydd wedi cael ei osod gerbron y Cynulliad.
- (8) Rhaid i SAC gyhoeddi'r cynllun (ac unrhyw ddiwygiad iddo) cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol wedi iddo gael effaith.

Cynllun blynyddol

25 Cynllun blynyddol

- (1) Cyn dechrau pob blwyddyn ariannol rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol a SAC gytuno ar gynllun blynyddol ar gyfer y flwyddyn honno.
- (2) Rhaid i'r cynllun blynyddol nodi'r canlynol –
- (a) rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol;
  - (b) rhaglen waith SAC;
  - (c) yr adnoddau sydd ar gael, ac a all ddod ar gael, i SAC;
  - (d) sut y mae'r adnoddau i gael eu defnyddio er mwyn ymgymryd â rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol;
  - (e) sut y mae'r adnoddau i gael eu defnyddio er mwyn ymgymryd â rhaglen SAC;
  - (f) yr uchafswm, allan o'r o adnoddau sydd ar gael, ac a all ddod ar gael, y rhagwelir y bydd SAC yn dyrannu i'r Archwilydd Cyffredinol at y diben o ymgymryd â rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol.
- (3) Yn y Bennod hon –

ystyr "raglen waith yr Archwilydd Cyffredinol" yw blaenoriaethau'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer blwyddyn ariannol wrth arfer ei swyddogaethau;

ystyr "raglen waith SAC" yw blaenoriaethau SAC ar gyfer blwyddyn ariannol wrth arfer ei swyddogaethau o dan y Ddeddf hon.

26 Cynllun blynyddol: adnoddau i'w dyrannu i'r Archwilydd Cyffredinol

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys at ddibenion penderfynu ar y swm sydd i'w gynnwys yn y cynllun blynyddol yn rhinwedd adran 25(2)(f) (yr uchafswm o adnoddau sydd i'w dyrannu gan SAC i'r Archwilydd Cyffredinol).
- (2) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gyflwyno datganiad, ar gyfer y flwyddyn ariannol, i SAC yn nodi'r canlynol –
- (a) rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol;

(b) amcangyfrif o'r uchafswm adnoddau sy'n ofynnol i ymgymryd â'r rhaglen.

(3) Caiff SAC naill ai –

(a) cytuno'r datganiad a chorffori'r cynnwys i'r cynllun blynyddol, neu

(b) gwrthod y datganiad, neu wrthod rhan ohono, a gofyn i'r Archwilydd Cyffredinol ailstyried a chyflwyno datganiad diwygiedig neu ddatganiad newydd.

(4) Ond dim ond os yw'r datganiad, neu unrhyw ran ohono, yn afresymol y caiff SAC wrthod y datganiad.

27 Cynllun blynyddol: y Cynulliad Cenedlaethol

Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol a'r person sy'n gadeirydd SAC osod y cynllun blynyddol gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.

28 Cynllun blynyddol: effaith

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol a SAC i gael eu rhwymo gan y cynllun blynyddol, ond rhaid iddynt roi sylw iddo wrth arfer eu swyddogaethau, gan gynnwys wrth arfer swyddogaethau mewn perthynas â darparu adnoddau i'r Archwilydd Cyffredinol gan SAC o dan adran 21 (ond nid yn gyfyngedig i hynny).

RHAN 3

AMRYWIOL A CHYFFREDINOL

29 Swyddogaethau'r Cynulliad Cenedlaethol

(1) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol, drwy reolau sefydlog, wneud darpariaeth ynghylch arfer y swyddogaethau a roddir iddo gan neu o dan y Ddeddf hon.

(2) Mae'r ddarpariaeth y caniateir ei gwneud yn cynnwys dirprwyo swyddogaethau i'r Llywydd, y Dirprwy Lywydd, i bwyllgor neu is-bwyllgor y Cynulliad Cenedlaethol neu i gadeirydd pwyllgor neu is-bwyllgor o'r fath (ond nid yw'n gyfyngedig i hynny).

(3) Nid yw'r adran hon yn gymwys i swyddogaethau'r Cynulliad Cenedlaethol o dan adran 31 (gorchmynion).

30 Indemnio

(1) Mae unrhyw swm sy'n daladwy gan berson sydd wedi ei indemnio o ganlyniad i unrhyw atebolrwydd am dor-dyletswydd i'w godi ar a'i dalu o Gronfa Gyfunol Cymru.

(2) Rhaid i'r atebolrwydd beidio â bod i berson arall sydd wedi ei indemnio.

(3) Mae'r canlynol yn bersonau wedi eu hindemnio –

(a) Archwilydd Cyffredinol, neu gyn-Archwilydd, a apwyntiwyd o dan y Ddeddf hon;

(b) SAC;

(c) cyn-aelod neu aelod presennol o SAC;

(d) cyn-gyflogai neu gyflogai presennol i SAC;

(e) person sy'n darparu, neu sydd wedi darparu, gwasanaethau i'r Archwilydd Cyffredinol neu i SAC o dan drefniadau a wnaed gan SAC.

- 5 (4) Ystyr tor-dyletswydd at ddibenion is-adran (1) yw tor-dyletswydd (p'un ai o dan gontract neu drefniant neu fel arall, a ph'un ai oherwydd gweithred neu anweithred) yr aed iddi gan berson sydd wedi ei indemnio wrth arfer swyddogaethau sydd i'w harfer gan y person hwnnw yn unol â darpariaeth o ddeddfiad.

31 Gorchymynion

- 10 (1) Mae pŵer Gweinidogion Cymru i wneud gorchymyn o dan y Ddeddf hon yn arferadwy drwy offeryn statudol.

15 (2) Ni chaniateir gwneud offeryn statudol sy'n cynnwys gorchymyn o dan adran 34 (darpariaethau trosiannol, atodol etc) sy'n cynnwys darpariaeth sy'n diwygio, yn diddymu neu'n addasu fel arall ddeddfiad (ag eithrio deddfiad sydd wedi ei gynnwys mewn is-ddeddfwriaeth) neu offeryn uchelfreiniol onid oes drafft o'r offeryn wedi ei osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac wedi ei gymeradwyo drwy benderfyniad ganddo.

20 (3) Mae unrhyw offeryn statudol arall sy'n cynnwys gorchymyn o dan y Ddeddf hon, ac eithrio offeryn sy'n cynnwys gorchymyn o dan adran 36 (cychwyn) yn unig, yn ddarostyngedig i'w ddiddymu yn unol â phenderfyniad gan y Cynulliad Cenedlaethol.

25 (4) Mae unrhyw bŵer gan Weinidogion Cymru i wneud gorchymyn o dan y Ddeddf hon (ar wahân i orchymyn o dan adran 36 (cychwyn)) yn cynnwys pŵer—

(a) i wneud darpariaeth wahanol at achosion gwahanol neu ddsbarthau ar achosion gwahanol, neu at ddibenion gwahanol;

(b) i wneud darpariaeth yn gyffredinol neu yn ddarostyngedig i esemptiadau neu eithriadau penodol neu mewn perthynas ag achosion penodol neu ddsbarthau ar achosion penodol;

(c) i wneud unrhyw ddarpariaeth atodol, darpariaeth drosiannol, darpariaeth ddarfodol, darpariaeth ganlyniadol, darpariaeth arbed, darpariaeth gysylltiedig a darpariaeth arall sy'n angenrheidiol neu yn briodol ym marn Gweinidogion Cymru.

32 Cyfarwyddiadau

30 (1) O ran unrhyw gyfarwyddyd a roddir o dan y Ddeddf hon—

(a) rhaid ei roi yn ysgrifenedig;

(b) caniateir ei amrywio neu ei ddirymu gan gyfarwyddyd diweddarach;

(c) caiff wneud darpariaeth yn gyffredinol neu mewn perthynas ag achosion penodol neu ddsbarthau ar achosion penodol;

(d) caiff wneud darpariaeth wahanol at achosion gwahanol neu ddsbarthau ar achosion gwahanol, neu at ddibenion gwahanol.

(2) Nid yw is-adran (1) yn cyfyngu ar bwerau o dan y Ddeddf hon i roi cyfarwyddiadau.

33 Dehongli

40 Yn y Ddeddf hon—

ystyr "Archwilydd Cyffredinol" ("Auditor General") yw Archwilydd Cyffredinol Cymru (gweler Pennod 1 o Ran 1);

ystyr "blwyddyn ariannol" ("financial year") yw'r 12 mis sy'n dod i ben ar 31 Mawrth;

5 mae i "corff llywodraeth leol" ("local government body") yr ystyr a roddir yn adran 12 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004;

ystyr "Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol" ("National Assembly Commission") yw Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru;

10 ystyr "Cynulliad Cenedlaethol" ("National Assembly") yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru;

ystyr "deddfiad" ("enactment") yw unrhyw ddeddfiad, pryd bynnag y'i basiwyd neu y'i gwnaed, yn cynnwys –

(a) deddfiad a gynhwysir yn y Ddeddf hon, yn unrhyw Ddeddf arall gan y Cynulliad Cenedlaethol, neu yn unrhyw Fesur Cynulliad, a

15 (b) is-ddeddfwriaeth (yn ystyr Deddf Dehongli 1978) p'un a yw wedi ei wneud o dan Ddeddf Cynulliad, neu Fesur Cynulliad neu fel arall;

ystyr "Llywodraeth Cymru" ("Welsh Government") yw Llywodraeth Cynulliad Cymru;

20 ystyr "Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol" ("National Assembly's Public Accounts Committee") yw'r pwyllgor y cyfeirir ato fel y "Pwyllgor Archwilio" yn adran 30 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006;

ystyr "SAC" ("WAO") yw Swyddfa Archwilio Cymru (gweler Pennod 1 o Ran 2).

34 Darpariaethau trosiannol, atodol ac arbed etc

(1) Mae Atodlen 3 (darpariaethau trosiannol etc) yn cael effaith.

25 (2) Caiff Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn, wneud unrhyw ddarpariaeth atodol, darpariaeth drosiannol, darpariaeth ddarfodol, darpariaeth ganlyniadol, darpariaeth arbed, darpariaeth gysylltiedig a darpariaeth arall sy'n briodol yn eu barn hwy mewn cysylltiad â'r Ddeddf hon neu i roi effaith lawn i'r Ddeddf hon.

30 (3) Mae'r ddarpariaeth y caniateir ei gwneud o dan is-adran (2) yn cynnwys, ymysg pethau eraill, diwygiadau i, neu ddiddymiadau a dirymiadau o, unrhyw ddeddfiad neu offeryn uchelfreiniol.

(4) Nid oes dim yn Atodlen 3 yn cyfyngu ar y pŵer a roddir gan is-adran (2); a chaiff gorchymyn o'r fath, ymysg pethau eraill, wneud addasiadau i'r Atodlen honno.

35 Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

35 Mae Atodlen 4 (mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol) yn cael effaith.

36 Cychwyn

(1) Daw'r darpariaethau canlynol i rym ar y diwrnod y bydd y Ddeddf hon yn cael Cydsyniad Brenhinol –

(a) adran 31;

(b) yr adran hon;

(c) adran 37.

(2) Yn ddarostyngedig i is-adran (1), daw'r Ddeddf hon i rym yn unol â darpariaeth a wneir gan Weinidogion Cymru drwy orchymyn.

5 (3) Caiff gorchymyn o dan is-adran (2)–

(a) gwneud darpariaeth ar gyfer pennu diwrnodau gwahanol at ddibenion gwahanol;

(b) cynnwys darpariaeth atodol, darpariaeth drosiannol, darpariaeth ddarfodol darpariaeth ganlyniadol, darpariaeth arbed, darpariaeth gysylltiedig a darpariaeth arall sy'n ymwneud â chychwyn.

10 **37 Enw byr**

Enw byr y Ddeddf hon yw Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

ATODLEN 1
(cyflwynwyd gan adran 13(2))

CORFFORI SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

RHAN 1

AELODAETH A STATWS

Aelodaeth

- 1 (1) Mae SAC i gael 7 aelod.
(2) Dyma hwy –
10 (a) 5 person nad ydynt yn gyflogai i SAC (“aelodau anweithredol”) (gweler Rhan 2 o’r Atodlen hon),
(b) yr Archwilydd Cyffredinol (gweler Rhan 3 o’r Atodlen hon), ac
(c) un cyflogai i SAC (“aelod sy’n gyflogai”) (gweler Rhannau 4 a 5 o’r Atodlen hon).

Penodi aelodau anweithredol ac aelod sy’n gyflogai

- 15 2 (1) Mae aelodau SAC (ar wahân i’r Archwilydd Cyffredinol) i’w penodi yn unol â darpariaethau’r Atodlen hon.
(2) Rhaid gwneud pob penodiad ar sail teilyngdod.
(3) Ni all person gael ei benodi yn aelod o SAC os yw’r person wedi ei anghymhwyso rhag cael ei benodi ar unrhyw un o’r seiliau a bennir yn Rhan 6 o’r Atodlen hon.
20 (4) Mae person yn peidio â bod yn aelod o SAC os yw’r person yn cael ei anghymhwyso ar unrhyw un o’r seiliau hynny.

Statws

- 3 (1) Nid yw SAC nac unrhyw un o’i haelodau i’w hystyried neu ei ystyried –
(a) yn was neu’n asiant i’r Goron, na
(b) yn mwynhau unrhyw statws, imiwnedd na braint sydd gan y Goron.
25 (2) Ond ystyrir bod aelodau SAC yn weision y Goron at ddibenion Deddf Cyfrinachau Swyddogol 1989.
(3) Nid yw eiddo SAC i’w ystyried yn eiddo i’r Goron neu’n eiddo sy’n cael ei ddal ar ran y Goron.
30 (4) Nid yw’r paragraff hwn yn gymwys i’r Archwilydd Cyffredinol (ac ar gyfer darpariaethau ynglŷn â statws yr Archwilydd Cyffredinol, gweler adran 6).

RHAN 2

AELODAU ANWEITHREDOL

Penodi aelodau anweithredol

- 4 (1) Mae aelodau anweithredol i'w penodi gan y Cynulliad Cenedlaethol.
- 5 (2) Rhaid i benodiadau a wneir o dan is-baragraff (1) gael eu gwneud ar gasgliadau cystadleuaeth deg ac agored.

Penodi cadeirydd ar SAC

- 5 (1) Mae cadeirydd ar SAC i'w benodi gan y Cynulliad Cenedlaethol o blith yr aelodau anweithredol.
- 10 (2) Ond cyn penodi'r cadeirydd rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog.
- (3) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol estyn penodiad o dan y paragraff hwn yn unol â'r weithdrefn sy'n ofynnol ar gyfer y penodiad gwreiddiol.
- (4) Mae estyniad i'r penodiad yn cyfrif fel penodiad ar wahân at ddibenion paragraffau 6 i 8.

Cyfnod penodi ac ailbenodi

- 15 6 (1) Rhaid i benodiad o dan y Rhan hon o'r Atodlen hon fod am gyfnod o hyd at 4 blynedd a dim mwy na hynny.
- (2) Ni chaniateir penodi person o dan y Rhan hon o'r Atodlen hon fwy na dwywaith.

Trefniadau talu cydnabyddiaeth

- 7 (1) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol wneud trefniadau ar gyfer talu cydnabyddiaeth mewn perthynas â'r person sy'n gadeirydd SAC (yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) a pharagraff 9).
- 20 (2) Ond cyn gwneud y trefniadau hynny rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog.
- (3) Bydd symiau sy'n daladwy o dan is-baragraff (1) yn cael eu codi ar Gronfa Gyfunol Cymru a'u talu ohoni.
- 25 (4) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol wneud trefniadau ar gyfer talu cydnabyddiaeth mewn perthynas ag unrhyw aelod anweithredol arall.
- (5) Bydd symiau sy'n daladwy o dan is-baragraff (4) yn cael eu talu gan SAC.
- (6) Caniateir i drefniadau talu cydnabyddiaeth o dan y paragraff hwn—
- 30 (a) darparu ar gyfer cyflog, lwfansau, rhoddion ariannol, a buddion eraill i dalu treuliau yr aed iddynt yn briodol ac o anghenraid, ond nid ar gyfer pensiwn, a
- (b) cynnwys fformiwla neu fecanwaith arall ar gyfer addasu un neu fwy o'r elfennau hynny o dro i dro.
- (7) Ond ni chaiff unrhyw elfen fod yn seiliedig ar berfformiad.

Telerau penodi eraill

- 8 (1) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol bennu telerau penodi eraill ar gyfer penodiad o dan y Rhan hon o'r Atodlen hon (yn ddarostyngedig i baragraff 9).
- (2) Caiff y telerau hynny gynnwys cyfyngiadau ar y canlynol—
- 5 (a) y swyddi (gan gynnwys swyddi y caniateir penodi personau iddynt, eu hargymell ar eu cyfer neu eu henwebu ar eu cyfer gan neu ar ran y Goron, y Cynulliad Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol)—
- (i) y caiff aelod anweithredol eu dal tra bo'r person hwnnw yn aelod, neu wedi iddo beidio â bod yn aelod;
- 10 (ii) y caiff cadeirydd SAC eu dal tra bo'r person hwnnw'n gadeirydd, neu wedi iddo beidio â bod yn gadeirydd, a
- (b) y cytundebau a'r trefniadau eraill (gan gynnwys cytundebau a threfniadau gyda'r Goron, y Cynulliad Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol, neu gyrff neu bersonau eraill sy'n gweithredu ar ran y Goron, y Cynulliad
- 15 Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad)—
- (i) y caiff aelod anweithredol fod yn barti iddynt tra bo'r person hwnnw yn aelod, neu wedi iddo beidio â bod yn aelod;
- (ii) y caiff cadeirydd SAC fod yn barti iddynt tra bo'r person hwnnw'n gadeirydd, neu wedi iddo beidio â bod yn gadeirydd.
- 20 (3) Ond dim ond tra bod person yn aelod anweithredol, ac am uchafswm o 2 flynedd yn dechrau ar y diwrnod y mae person yn peidio â bod yn aelod anweithredol, y caniateir gorfodi'r cyfyngiadau hyn.

Ymgynghori

- 9 (1) Cyn gwneud unrhyw drefniadau o dan baragraff 7 neu benderfyniad o dan baragraff 8, rhaidd ymgynghori â pherson priodol sydd â goruchwyliaeth dros benodiadau cyhoeddus.
- 25 (2) Mae'r ymgynghoriad sy'n ofynnol o dan is-baragraff (1) yn ychwanegol at yr ymgynghoriad sy'n ofynnol o dan is-baragraff 7(2).

Dod â phenodiadau i ben

- 30 10 (1) Caiff y person sy'n gadeirydd ar SAC ymddiswyddo o'i swydd fel cadeirydd drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Cynulliad Cenedlaethol.
- (2) Caiff aelod anweithredol ymddiswyddo drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Cynulliad Cenedlaethol.
- (3) Daw penodiad y person sy'n ymddiswyddo i ben, yn unol ag is-baragraffau (1) neu (2), pan fo'r ymddiswyddiad yn cael ei dderbyn.
- 35 11 (1) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol ddod â phenodiad aelod anweithredol i ben drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r aelod os—
- (a) bu'r aelod yn absennol o gyfarfodydd SAC heb ganiatâd SAC am gyfanswm o 3 mis neu fwy (dros gyfnod neu gyfnodau) mewn unrhyw gyfnod o 12 mis,

- (b) yw'r aelod wedi mynd yn fethdalwr neu wedi gwneud trefniant â chredydwr,
- (c) yw ystâd yr aelod wedi ei secwestru yn yr Alban neu fod yr aelod wedi ymrwymo i gynllun trefniant dyled o dan Ran 1 o Ddeddf Trefnu ac Atafaelu Dyled (Yr Alban) 2002 fel dyledwr, neu wedi gwneud, o dan gyfraith yr Alban, gompôwnd neu drefniant gyda chredydwr yr aelod neu wedi rhoi gweithred ymddiried iddynt,
- (d) yw'r aelod yn anaddas i barhau oherwydd camymddygiad,
- (e) yw'r aelod wedi methu â chydymffurfio â thelerau'r penodiad, neu
- (f) yw'r aelod yn methu â chyflawni ei swyddogaethau fel arall, yn anaddas i'w cyflawni fel arall, neu'n anfodlon eu cyflawni fel arall.
- (2) Os yw'r aelod anweithredol y daw a'i benodiad i ben o dan is-baragraff (1) yn gadeirydd ar SAC, mae penodiad y person hwnnw fel cadeirydd hefyd yn dod i ben.
- (1) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol ddod â phenodiad aelod anweithredol fel cadeirydd SAC i ben.
- (2) Ond cyn dod â phenodiad i ben rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog
- (3) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol ddod â'r penodiad i ben os yw'r person sy'n gadeirydd ar SAC—
- (a) wedi methu â chydymffurfio â thelerau'r penodiad, neu
- (b) fel arall yn anfodlon cyflawni swyddogaethau bod yn gadeirydd SAC.

RHAN 3

YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL

Talu cydnabyddiaeth ychwanegol i'r Archwilydd Cyffredinol

- (1) Caiff SAC wneud darpariaeth i daliadau ychwanegol gael eu gwneud i'r Archwilydd Cyffredinol drwy lwfansau a buddion eraill i dalu treuliau yr aed iddynt yn briodol ac o anghenraid gan yr Archwilydd Cyffredinol yn rhinwedd ei swydd fel aelod o SAC a phrif weithredwr arni.
- (2) Caniateir i daliadau gael eu gwneud o dan is-baragraff (1) yn ychwanegol at y tâl cydnabyddiaeth sy'n daladwy i'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 7.
- (3) Mae symiau sy'n daladwy o dan is-baragraff (1) i'w talu gan SAC.

RHAN 4

AELOD SY'N GYFLOGAI

Penodi

- (1) Mae aelod sy'n gyflogai i gael ei benodi gan yr aelodau anweithredol fel a ganlyn.
- (2) Os oes swydd wag, rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol argymhell person i'r aelodau anweithredol ei benodi.
- (3) Rhaid i'r aelodau anweithredol—

- (a) penodi'r person hwnnw, neu
- (b) penodi person arall o'u dewis hwy.

Telerau penodi

- 15 (1) Bydd telerau penodi aelod sy'n gyflogai yn cael eu pennu gan yr aelodau anweithredol.
- 5 (2) Caiff y telerau gynnwys trefniadau talu cydnabyddiaeth a all—
- (a) gwneud darpariaeth ar gyfer lwfansau, rhoddion a buddion eraill i dalu treuliau yr aed iddynt yn briodol ac o anghenraid gan y person yn rhinwedd ei swydd fel aelod o SAC, a
  - (b) cynnwys fformiwla neu fecanwaith arall ar gyfer addasu un neu fwy o'r elfennau hynny o dro i dro.
- 10 (3) Ni chaiff y trefniadau talu cydnabyddiaeth ddarparu ar gyfer talu cyflog nac ychwaith, yn ddarostyngedig i is-baragraff (5), ar gyfer pensiwn.
- (4) Bydd y symiau sy'n daladwy o dan is-baragraff (2) yn cael eu talu gan SAC.
- 15 (5) Os yw'r aelod sy'n gyflogai ("A") yn cyfranogi o gynllun pensiwn o dan delerau cyflogaeth A gyda SAC, rhaid i'r trefniadau talu cydnabyddiaeth (heb effeithio ar barhad y gyflogaeth honno) wneud darpariaethau sy'n sicrhau bod gwasanaeth A fel aelod sy'n gyflogai i'w drin, at ddibenion y cynllun, fel petai'n wasanaeth fel cyflogai i SAC.

Telerau penodi eraill

- 16 (1) Caiff yr aelodau anweithredol bennu telerau penodi eraill ar gyfer penodiad aelod sy'n gyflogai.
- 20 (2) Caiff y telerau hynny gynnwys cyfyngiadau ar y canlynol—
- (a) y swyddi (gan gynnwys swyddi y caniateir penodi personau iddynt, eu hargymell ar eu cyfer neu eu henwebu ar eu cyfer gan neu ar ran y Goron, y Cynulliad Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol) y caiff yr aelod sy'n gyflogai eu dal tra bo'r person hwnnw yn aelod, neu wedi iddo beidio â bod yn aelod;
  - (b) y cytundebau a'r trefniadau eraill (gan gynnwys cytundebau a threfniadau gyda'r Goron, y Cynulliad Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol, neu gyrff neu bersonau eraill sy'n gweithredu ar ran y Goron, y Cynulliad Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad) y caiff yr aelod sy'n gyflogai fod yn barti iddynt tra bo'r person hwnnw yn aelod, neu wedi iddo beidio â bod yn aelod.
- 30 (3) Ond dim ond tra bod person yn aelod sy'n gyflogai, ac am uchafswm o 2 flynedd yn dechrau ar y diwrnod y mae person yn peidio â bod yn aelod sy'n gyflogai, y caniateir gorfodi'r cyfyngiadau hynny.
- 35

Dod â phenodiad i ben

- 17 Mae penodiad yr aelod sy'n gyflogai yn dod i ben—
- (a) os yw'r telerau penodi yn darparu ei fod yn dod i ben ar ddiwedd cyfnod, ar ddiwedd y cyfnod hwnnw, a

(b) beth bynnag yw'r sefyllfa, pan fo'r aelod yn peidio â bod yn gyflogai i SAC.

18 (1) Caiff aelod sy'n gyflogai ymddiswyddo drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r aelodau anweithredol.

(2) Bydd y penodiad yn dod i ben pan fo'r ymddiswyddiad yn cael ei dderbyn gan yr aelodau anweithredol.

19 Caiff yr aelodau anweithredol ddod â phenodiad yr aelod sy'n gyflogai i ben drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r aelod os –

(a) bu'r aelod yn absennol o gyfarfodydd SAC heb ganiatâd SAC am gyfanswm o 3 mis neu fwy (dros gyfnod neu gyfnodau) mewn unrhyw gyfnod o 12 mis,

(b) yw'r aelod wedi mynd yn fethdalwr neu wedi gwneud trefniant â chredydwydwr,

(c) yw ystâd yr aelod wedi ei secwestru yn yr Alban neu fod yr aelod wedi ymrwymo i gynllun trefniant dyled o dan Ran 1 o Ddeddf Trefnu ac Atafaelu Dyled (Yr Alban) 2002 fel dyledwr, neu wedi gwneud, o dan gyfraith yr Alban, gompôwnd neu drefniant gyda chredydwydwr yr aelod neu wedi rhoi gweithred ymddiried iddynt,

(d) yw'r aelod yn anaddas i barhau oherwydd camymddygiad,

(e) yw'r aelod wedi methu â chydymffurfio â thelerau'r penodiad, neu

(f) yw'r aelod yn methu â chyflawni ei swyddogaethau fel arall, yn anaddas i'w cyflawni fel arall, neu'n anfodlon eu cyflawni fel arall.

RHAN 5

CYFLOGEION

Penodi

20 (1) Caiff SAC gyflogi staff.

(2) Ni all person gael ei benodi yn aelod o staff SAC os yw'r person wedi ei anghymhwysu rhag cael ei benodi ar unrhyw un o'r seiliau a bennir yn Rhan 6 o'r Atodlen hon.

(3) Bydd person yn peidio â bod yn aelod o staff SAC os yw'r person wedi ei anghymhwysu ar unrhyw un o'r seiliau hynny.

(4) Bydd staff SAC yn cael eu cyflogi ar y telerau hynny y caniateir i SAC eu penderfynu.

(5) Ond rhaid i SAC sicrhau –

(a) bod y gweithdrefnau ar gyfer recriwtio a dewis personau fel aelodau o staff SAC yn cyfateb yn fras i'r rhai hynny sy'n gymwys ar gyfer recriwtio a dewis personau fel aelodau o staff Llywodraeth Cymru, a

(b) bod y telerau cyflogaeth yn cyfateb yn fras i'r rhai hynny sy'n gymwys i aelodau o staff Llywodraeth Cymru.

(6) Ni chaiff person sy'n gyflogai i SAC ddal unrhyw swydd y caniateir penodi person iddi, argymhell person ar ei chyfer neu enwebu person ar ei chyfer gan neu ar ran y Goron, y Cynulliad Cenedlaethol neu Gomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol.

Status

- 21 Nid yw aelod o staff SAC i'w ystyried –
- (a) yn was neu'n asiant i'r Goron, neu
  - (b) yn mwynhau unrhyw statws, imiwnedd na braint sydd gan y Goron.
- 5 22 Ond ystyrir bod aelod o staff SAC yn was y Goron at ddibenion Deddf Cyfrinachau Swyddogol 1989.

Trefniadau talu cydnabyddiaeth

- 23 (1) Rhaid i SAC dalu tâl cydnabyddiaeth i gyflogeion fel y darperir ar ei gyfer gan eu telerau penodi, neu o dan y telerau hynny.
- 10 (2) Rhaid i SAC dalu i'r Gweinidog dros y Gwasanaeth Sifil, ar yr adegau hynny a benderfynir gan y Gweinidog, daliadau o'r symiau hynny y penderfynir arnynt felly o ran y canlynol –
- (a) darparu pensiynau, lwfansau, rhoddion ariannol neu fuddion eraill yn rhinwedd adran 1 o Ddeddf Blwydd-daliadau 1972 i, neu mewn perthynas ag, unrhyw berson sydd yn gyflogai i SAC neu sydd wedi peidio â bod yn gyflogai iddi, a
  - (b) y treuliau yr aed iddynt drwy weinyddu'r pensiynau hynny, y lwfansau hynny, y rhoddion ariannol hynny neu'r buddion eraill hynny.
- 15

RHAN 6

ANGHYMHWYSO FEL AELOD O SAC NEU GYFLOGAI IDDI

- 20 24 (1) Ni all person gael ei benodi yn aelod o SAC neu yn gyflogai iddi os yw'r person wedi ei anghymhwysu ar unrhyw un o'r seiliau a bennir yn is-baragraff (3).
- (2) Mae person yn peidio â bod yn aelod o SAC neu yn gyflogai iddi os yw'r person wedi ei anghymhwysu ar unrhyw un o'r seiliau a bennir yn is-baragraff (3).
- 25 (3) Mae person wedi ei anghymhwysu rhag bod yn aelod o SAC neu'n gyflogai iddi os yw'r person –
- (a) yn Aelod o'r Cynulliad Cenedlaethol;
  - (b) yn dal unrhyw swydd arall y caniateir i berson gael ei benodi iddi, neu ei argymhell ar ei chyfer neu ei enwebu ar ei chyfer, gan neu ar ran y canlynol –
    - (i) y Goron,
    - 30 (ii) y Cynulliad Cenedlaethol, neu
    - (iii) Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol;
  - (c) yn Aelod o Dŷ'r Cyffredin neu Dŷ'r Arglwyddi;
  - (d) yn Aelod o Senedd yr Alban; neu
  - (e) yn Aelod o Gynulliad Gogledd Iwerddon.
- 35 (4) Mae is-baragraff (3)(b) i'w anwybyddu yn achos yr Archwilydd Cyffredinol.

RHAN 7

RHEOLAU GWEITHDREFNOL

Cyffredinol

25 Rhaid i SAC wneud rheolau at ddibenion rheoleiddio gweithdrefnau SAC.

5 *Cworwm ar gyfer cyfarfodydd SAC*

26 (1) Rhaid i'r rheolau ddarparu am gworwm ar gyfer unrhyw gyfarfodydd SAC (gan gynnwys cyfarfodydd pwyllgorau neu is-bwyllgorau a sefydlir o dan baragraff 27).

(2) Caiff y rheolau ddarparu bod cworymau gwahanol yn gymwys i amgylchiadau gwahanol (er enghraifft, mewn perthynas â chyfarfodydd penodol neu at ddibenion penodol).

10

(3) Rhaid i'r rheolau ddarparu na ellir bodloni cworwm ar unrhyw adeg oni bai bod mwyafrif yr aelodau sy'n bresennol yn aelodau anweithredol.

Pwyllgorau

27 (1) Caiff y rheolau gynnwys—

15

(a) darpariaeth ar gyfer sefydlu pwyllgorau SAC, ac i'r pwyllgorau hynny sefydlu is-bwyllgorau, a

(b) darpariaeth i reoleiddio gweithdrefnau'r pwyllgorau a'r is-bwyllgorau hynny.

(2) Caiff cyflogai i SAC nad yw'n aelod sy'n gyflogai fod yn aelod o bwyllgor neu is-bwyllgor.

20

(3) Caiff person nad yw'n aelod o SAC nac yn gyflogai i SAC fod yn aelod o bwyllgor neu is-bwyllgor, ar yr amod nad oes dim un o swyddogaethau SAC yn cael ei dirprwyo i'r pwyllgor neu'r is-bwyllgor (gweler paragraff 29).

RHAN 8

MATERION ERAILL

25 *Dilysrwydd*

28 Nid effeithir ar ddilysrwydd unrhyw beth a wneir gan SAC (gan gynnwys unrhyw beth a wneir gan ei haelodau anweithredol, aelod sy'n gyflogai, unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor, a gan unrhyw gyflogai i SAC) gan—

(a) swydd wag, neu

30

(b) penodiad diffygiol.

Dirprwyo swyddogaethau

29 (1) Caiff SAC ddirprwyo ei swyddogaethau i—

(a) unrhyw un o'i haelodau, cyflogeion neu bwyllgorau, neu

(b) i berson sy'n darparu gwasanaethau i SAC.

- (2) Caiff pwyllgor ddirprwyo swyddogaethau (gan gynnwys swyddogaethau a ddirprwywyd iddo) i is-bwyllgor.
- (3) Nid yw dirprwyo swyddogaeth yn atal SAC na'r pwyllgor (yn ôl y digwydd) rhag gweithredu'r swyddogaeth ei hun.
- 5 (4) Nid yw dirprwyo swyddogaeth yn effeithio ar gyfrifoldeb SAC neu'r pwyllgor (yn ôl y digwydd) am y swyddogaeth.
- (5) Ni chaniateir dirprwyo swyddogaethau o dan y darpariaethau canlynol –
- (a) adran 20(1)(a) (amcangyfrif incwm a gwariant SAC am bob blwyddyn ariannol);
  - 10 (b) adran 25(1) (cytuno ar gynllun blynyddol ar gyfer pob blwyddyn ariannol gyda'r Archwilydd Cyffredinol);
  - (c) paragraff 25 o Ran 7 o'r Atodlen hon (gwneud rheolau at y diben o reoleiddio gweithdrefn SAC);
  - (d) paragraff 31(2) o Ran 8 o'r Atodlen hon (argymhell person i archwilio cyfrifon SAC, etc);
  - 15 (e) paragraff 1 o Ran 1 o Atodlen 2 (paratoi adroddiad neu adroddiad interim, ar y cyd, bob blwyddyn ariannol ar arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a SAC);
  - (f) paragraff 3 o Ran 2 o Atodlen 2 (dynodi person arall, dros dro, i arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol).

20 *Cyfrifon SAC*

- 30 (1) Yr Archwilydd Cyffredinol fydd yn swyddog cyfrifyddu ar gyfer SAC.
- (2) Rhaid i'r swyddog cyfrifyddu, ar gyfer pob blwyddyn ariannol, yn unol â chyfarwyddiau a roddir gan y Trysorlys –
- (a) cadw cyfrifon priodol a chofnodion priodol mewn perthynas â hwy, a
  - 25 (b) paratoi datganiad o gyfrifon.
- (3) Rhaid i ddatganiad o gyfrifon roi barn wir a theg ar –
- (a) cyflwr materion SAC ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, a
  - (b) incwm a gwariant SAC yn ystod y flwyddyn ariannol.
- 30 (4) Mae'r cyfarwyddiadau y caiff y Trysorlys eu rhoi yn cynnwys (ond nid ydynt yn gyfyngedig i) gyfarwyddiadau yn ymwneud â'r canlynol –
- (a) y materion a'r trafodion ariannol y mae'r cyfrifon neu'r datganiad o gyfrifon i ymwneud â hwy;
  - (b) yr wybodaeth sydd i'w chynnwys yn y cyfrifon a'r modd y mae'r cyfrifon i'w cyflwyno;
  - 35 (c) y dulliau a'r egwyddorion y mae'r cyfrifon i'w paratoi yn unol â hwy;
  - (d) yr wybodaeth ychwanegol (os oes) sydd i ddod gyda'r cyfrifon neu'r datganiad o gyfrifon.

- (5) Caiff y cyfarwyddiadau y caniateir i'r Trysorlys eu rhoi hefyd gynnwys cyfarwyddiadau i baratoi cyfrifon sy'n ymwneud â materion a thrafodion ariannol personau ac eithrio SAC.
- (6) Mae gan swyddog cyfrifyddu SAC, mewn perthynas â chyfrifon a chyllid SAC, gyfrifoldebau eraill a bennir o bryd i'w gilydd gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol.

Archwilio SAC etc

- 31 (1) Y Cynulliad Cenedlaethol sydd i benodi person yn archwilydd cyfrifon SAC, ac i bennu telerau penodi'r person hwnnw.
- 10 (2) Caiff SAC argymhell person at ddibenion is-baragraff (1).
- (3) Dim ond os yw'r person yn archwilydd cymwysedig fel y'i ddiffinnir yn adran 19 y mae person yn gymwys i'w benodi.
- (4) Os yw person a benodir yn archwilydd yn peidio â bod yn archwilydd cymwysedig, mae'r person yn peidio â bod yn archwilydd.
- 15 (5) Rhaid i'r person a benodir yn archwilydd, fel y gwêl y person hwnnw yn dda, roi sylw i'r safonau a'r egwyddorion y byddai disgwyl i ddarparwr proffesiynol arbenigol o wasanaethau cyfrifyddu neu archwilio eu dilyn.
- (6) Rhaid i SAC dalu tâl cydnabyddiaeth i'r archwilydd fel y darperir ar ei gyfer gan delerau penodi'r archwilydd, neu o dan y telerau hynny.
- 20 32 (1) O ran datganiad o gyfrifon a baratoir o dan baragraff 30, rhaid iddo—
- (a) cael ei lofnodi gan swyddog cyfrifyddu SAC, a
- (b) cael ei gyflwyno gan gadeirydd SAC i'r archwilydd a benodwyd o dan baragraff 31,
- heb fod yn hwyrach na 5 mis ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef.
- 25 (2) Rhaid i'r archwilydd—
- (a) ymchwilio i unrhyw ddatganiad o gyfrifon a dderbynnir ganddo o dan is-baragraff (1) a'i ardystio, a
- (b) gosod y datganiad o gyfrifon fel y'i hardystiwyd ganddo ynghyd â'i adroddiad arno gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
- 30 (3) Rhaid i'r archwilydd, yn benodol, fod yn fodlon, ar ôl ymchwilio i ddatganiad o gyfrifon a gyflwynir iddo—
- (a) bod y gwariant yr aed iddo ac y mae a wnelo'r datganiad ag ef yn gyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sydd yn ei lywodraethu;
- 35 (b) nad yw arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafodd SAC at ddiben penodol neu at ddibenion penodol, wedi ei wario ond at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny;
- (c) bod y datganiad o gyfrifon yn cydymffurfio â gofynion unrhyw ddeddfiad sy'n gymwys i'r cyfrifon neu'r datganiad o gyfrifon;
- 40 (d) bod arferion priodol wedi eu dilyn wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon.

- (4) Mae gan yr archwilydd yr hawl, ar bob adeg resymol, i gael gafael ar bob dogfen yr ymddengys i'r archwilydd ei bod yn angenrheidiol at ddibenion archwilio'r cyfrifon.
- (5) Caiff yr archwilydd—
- (a) ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson sy'n dal, neu'n atebol am ddogfen o'r fath, ddarparu unrhyw gymorth, gwybodaeth neu esboniad y mae'n rhesymol gredu ei fod neu ei bod yn angenrheidiol at y dibenion hynny;
- (b) ei gwneud yn ofynnol i berson perthnasol ddarparu cyfrifon i'r archwilydd, ar adegau a bennir ganddo, o ran y trafodion hynny (gan y person perthnasol) a bennir gan yr archwilydd.
- (6) Ystyr "person perthnasol" yw—
- (a) yr Archwilydd Cyffredinol,
- (b) SAC, neu
- (c) unrhyw berson y mae'r cyfrifon yn ymwneud â'i faterion a'i drafodion ariannol o ganlyniad i baragraff 30(5).
- (7) Caiff yr archwilydd—
- (a) cynnal ymchwiliadau i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y modd y mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi defnyddio adnoddau wrth gyflawni swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol;
- (b) cynnal ymchwiliadau i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y modd y mae SAC wedi defnyddio adnoddau wrth gyflawni swyddogaethau SAC;
- (c) gosod adroddiad o ganlyniadau unrhyw ymchwiliadau o'r fath gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
- (8) At ddibenion cynnal ymchwiliadau o'r fath—
- (a) mae gan yr archwilydd hawl i gael gafael, ar bob adeg resymol, ar bob dogfen ym meddiant neu o dan reolaeth yr Archwilydd Cyffredinol neu SAC, y mae ar yr archwilydd angen rhesymol amdano at y dibenion hynny;
- (b) caiff yr archwilydd ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson sy'n dal, neu'n atebol am, unrhyw un o'r dogfennau hynny, ddarparu unrhyw gymorth, gwybodaeth neu esboniad y mae'n rhesymol gredu ei fod neu ei bod yn angenrheidiol at y dibenion hynny.

Tystiolaeth ddogfennol

- 33 (1) Mae gosod sêl SAC i'w ddilysu â llofnod—
- (a) aelod o SAC, neu
- (b) cyflogai i SAC a awdurdodwyd (naill ai'n gyffredinol neu'n benodol) ar gyfer y diben hwnnw gan SAC.
- (2) Mae dogfen yr honnir ei bod wedi ei chyflawni'n briodol o dan sêl SAC, neu yr honnir ei bod wedi ei llofnodi ar ei rhan—
- (a) i gael ei derbyn yn dystiolaeth, a
- (b) oni phrofir i'r gwrthwyneb, rhaid cymryd ei bod wedi'i chyflawni neu ei llofnodi felly.

ATODLEN 2
(cyflwynwyd gan adran 16(2))

Y BERTHYNAS RHWNG YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL A SAC

RHAN 1

ADRODDIADAU A DOGFENNAU

Adroddiadau

- 1 (1) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol a chadeirydd SAC, ar gyfer pob blwyddyn ariannol, lunio adroddiad blynyddol, ar y cyd, ar arferiad swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a SAC yn ystod y flwyddyn.
- 10 (2) Rhaid i adroddiad blynyddol gynnwys (ymhlith pethau eraill) asesiad o'r canlynol—
- (a) y graddau y mae arferiad swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a SAC wedi bod yn gyson â'r cynllun blynyddol a gytunwyd am y flwyddyn o dan adran 25;
  - (b) y graddau y cyflawnwyd y blaenoriaethau a nodwyd yn y cynllun.
- 15 (3) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol a chadeirydd SAC lunio hefyd, ar y cyd, adroddiadau interim ar ddau achlysur yn ystod pob blwyddyn ariannol ar arferiad swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a SAC.
- (4) Rhaid i adroddiad interim gynnwys (ymhlith pethau eraill) asesiad o'r canlynol—
- (a) y graddau y mae arferiad swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a SAC wedi bod yn gyson â'r cynllun blynyddol a gytunwyd am y flwyddyn o dan adran 25;
  - 20 (b) y graddau y gwnaed cynnydd tuag at gyflawni'r blaenoriaethau a nodwyd yn y cynllun.
- (5) Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol a'r person sy'n gadeirydd SAC ar y cyd—
- (a) gosod yr adroddiad blynyddol gerbron y Cynulliad Cenedlaethol cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl diwedd blwyddyn ariannol;
  - 25 (b) gosod yr adroddiadau interim gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ar ddyddiadau i'w pennu o bryd i'w gilydd gan y Cynulliad.

Dogfennau a gwybodaeth

- 2 (1) Caniateir darparu unrhyw ddogfen neu wybodaeth y mae'n ofynnol i berson ei darparu i'r Archwilydd Cyffredinol, neu y caniateir ei darparu iddo, i SAC (naill ai gan y person hwnnw neu gan yr Archwilydd Cyffredinol).
- 30 (2) At ddibenion adran 3(2) o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a rheoliad 3(2) o Reoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol 2004 (neu unrhyw reoliadau sy'n disodli'r rheoliadau hynny), mae unrhyw ddogfen neu wybodaeth sy'n cael ei dal gan SAC fel y crybwyllir yn adran 21(2)(d) o'r Ddeddf hon i'w thrin fel petai'r ddogfen neu'r
- 35 wybodaeth yn cael ei dal gan SAC ar ei rhan ei hun.

RHAN 2

PERSON ARALL, DROS DRO, YN ARFER SWYDDOGAETHAU'R ARCHWILYDD CYFFREDINOL

- 3 Caiff SAC, gyda chytundeb y Cynulliad Cenedlaethol, ddynodi person i arfer
5 swyddogaethau Archwilydd Cyffredinol dros dro yn lle'r Archwilydd Cyffredinol
("dynodiad dros dro").
- 4 Ni chaniateir gwneud dynodiad dros dro ond o dan yr amgylchiadau a ganlyn—
- (a) bod swydd yr Archwilydd Cyffredinol yn wag,
  - (b) nad yw'r Archwilydd Cyffredinol yn fodlon cyflawni swyddogaethau'r swydd,
  - 10 (c) bod SAC a'r Cynulliad Cenedlaethol yn ystyried bod yr Archwilydd Cyffredinol
yn methu â chyflawni swyddogaethau'r swydd, neu
  - (d) bod SAC a'r Cynulliad Cenedlaethol yn ystyried bod seiliau i ddiswyddo'r
Archwilydd Cyffredinol oherwydd camymddygiad.
- 5 Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol y cyfeirir atynt ym mharagraff 3 yn
cynnwys (ymhlith pethau eraill)—
- 15 (a) swyddogaethau fel prif weithredwr SAC (gweler adran 16);
  - (b) os yn berthnasol, swyddogaethau fel swyddog cyfrifyddu SAC (gweler paragraff
30(1) o Ran 8 o Atodlen 1);
  - (c) y pŵer i ddirprwyo o dan adran 18.
- 6 Rhaid i berson sydd wedi ei ddynodi i arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol
20 fod yn gyflogai i SAC.
- 7 Bydd person sydd wedi ei ddynodi i arfer y swyddogaethau hynny yn parhau'n
gyflogedig gan SAC ar yr un telerau.
- 8 Ond bydd y person hwnnw yn cael ei ddynodi i arfer swyddogaethau ar y telerau
ychwanegol hynny (gan gynnwys telerau talu cydnabyddiaeth) y cytunir arnynt gan
25 SAC a'r Cynulliad Cenedlaethol.
- 9 Caiff telerau talu cydnabyddiaeth—
- (a) darparu ar gyfer lwfansau, rhoddion ariannol a buddion eraill i dalu treuliau yr
aed iddynt yn briodol ac o anghenraid gan y person wrth arfer y swyddogaethau,
a
  - 30 (b) cynnwys fformiwla neu fecanwaith arall ar gyfer addasu un neu fwy o'r elfennau
hynny o dro i dro.
- 10 Ond ni chaiff y telerau talu cydnabyddiaeth ddarparu ar gyfer talu cyflog ychwanegol
neu bensiw.
- 11 Rhaid i SAC dalu tâl cydnabyddiaeth i'r person fel y darperir ar ei gyfer gan unrhyw
35 delerau ychwanegol o ran talu cydnabyddiaeth y cytunir arnynt, neu o dan y telerau
hynny.
- 12 O ran hyd dynodiad dros dro mewn perthynas ag amgylchiad y cyfeirir ato ym
mharagraff 4—
- (a) ni chaiff fod yn fwy na 6 mis; ond

- (b) caniateir i SAC ei estyn unwaith mewn perthynas â'r amgylchiad hwnnw, gyda chytundeb y Cynulliad Cenedlaethol, am hyd at 6 mis arall.

ATODLEN 3
(cyflwynwyd gan adran 34(1))

DARPARIAETHAU TROSIANNOL, ATODOL AC ARBED

RHAN 1

5

YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL

Yr Archwilydd Cyffredinol blaenorol i barhau yn Archwilydd Cyffredinol

- 1 (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys i'r person sydd yn Archwilydd Cyffredinol yn union
cyn y diwrnod penodedig.
- (2) Ar y diwrnod penodedig, ac ar ôl hynny, bydd y person—
- 10 (a) yn parhau i fod yn Archwilydd Cyffredinol ac yn cael ei drin fel petai wedi cael ei
benodi i'r swydd honno o dan Ran 1 o'r Ddeddf hon;
- (b) yn dal y swydd honno am 8 mlynedd gan dynnu o'r cyfnod hwnnw gyfnod sy'n
hafal i'r amser y bu'r person yn Archwilydd Cyffredinol cyn y diwrnod
penodedig.
- 15 (3) Bydd trefniadau ar gyfer talu cydnabyddiaeth i'r person o dan adran 7 yn cael eu
gwneud gan y Cynulliad Cenedlaethol cyn y diwrnod penodedig (ond nid ydynt i
gwmpasu unrhyw gyfnod cyn y diwrnod penodedig).
- (4) Ond cyn gwneud y trefniadau hynny rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog.
- 20 (5) Yn y paragraff hwn, ystyr "y diwrnod penodedig" yw'r diwrnod y daw'r paragraff hwn i
rym.

Arbedion ar gyfer archwilwyr a benodwyd o dan adran 13 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004

- 2 (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os, yn union cyn y daw adran 11 (archwilio cyfrifon
cyrff llywodraeth leol yng Nghymru) i rym, bydd penodiad person fel archwilydd mewn
perthynas â chyfrifon corff llywodraeth leol yng Nghymru yn cael effaith o dan adran 13
25 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.
- (2) Bydd y penodiad hwnnw o'r person fel archwilydd yn parhau i gael effaith tan ddiwedd
y cyfnod y penodwyd y person ar ei gyfer (oni ddaw'r penodiad i ben yn gynnar).
- (3) Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, gyda'r addasiadau canlynol, yn
gymwys mewn perthynas ag archwilydd y mae ei benodiad yn parhau yn rhinwedd is-
30 baragraff (2)—
- (a) bydd Rhan 2 ac adran 64E(4) yn cael effaith fel pe na baent wedi cael eu diwygio
gan y Ddeddf hon, a
- (b) bydd adran 20 yn cael effaith fel pe bai pob cyfeiriad at Archwilydd Cyffredinol
35 Cymru yn gyfeiriad at SAC (a bydd unrhyw raddfa ffioedd sydd eisoes wedi ei
rhagnodi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru o dan yr adran honno yn parhau i
gael effaith mewn perthynas â'r archwilydd y mae ei benodiad i barhau tan ei bod
yn cael ei hamrywio neu'n cael ei disodli gan raddfa a ragnodwyd gan SAC, ac oni
bai fod hynny'n digwydd).

(4) Mae darpariaethau canlynol Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 yn cael effaith mewn perthynas ag archwilydd y mae ei benodiad yn cael ei barhau gan is-baragraff (2) fel pe na baent wedi cael eu diwygio gan y Ddeddf hon—

(a) adran 16(2)(e);

(b) adran 25(5)(b).

Arbedion yn ymwneud â chyfyngiadau ar ddatgelu gwybodaeth

3 (1) Pan fo gwybodaeth wedi ei chael gan—

(a) archwilydd a benodwyd o dan adran 13 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 o dan ddarpariaeth o'r Ddeddf honno sydd wedi ei diwygio gan y Ddeddf hon,

(b) person sy'n gweithredu ar ei ran, neu

(c) person sy'n gweithredu ar ran yr Archwilydd Cyffredinol o dan ddarpariaeth unrhyw un o'r deddfiadau a ganlyn sydd wedi ei diwygio gan y Ddeddf hon—

(i) adran 145C o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998,

(ii) Rhan 1 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1999,

(iii) Rhan 1 neu Ran 3A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, neu

(iv) Rhan 1 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009,

nid effeithir ar y modd y mae unrhyw ddarpariaeth ynglŷn â datgelu gwybodaeth yn gweithredu gan ddiwygiad i'r ddarpariaeth honno.

(2) I'r graddau y mae'n angenrheidiol ar gyfer parhau'r modd y mae unrhyw ddarpariaeth ynglŷn â datgelu gwybodaeth yn gweithredu, bydd gwybodaeth sydd wedi ei chael mewn modd a grybwyllir yn is-adran (1) i'w thrin yn yr un modd a gwybodaeth sydd wedi ei chael gan yr Archwilydd Cyffredinol.

RHAN 2

SAC

Rheolau gweithdrefnol SAC cyn i reolau gael eu gwneud o dan baragraff 25 o Atodlen 1

4 (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys tan y gwneir y rheolau cyntaf o dan baragraff 25 o Atodlen 1.

(2) Penderfynir ar unrhyw fater sydd i'w benderfynu gan SAC (gan gynnwys unrhyw fater sydd i'w benderfynu at ddibenion paratoi neu wneud y rheolau hynny) yn unol â'r weithdrefn a bennir gan gadeirydd SAC (a all gynnwys y weithdrefn ar gyfer pennu cworwm ar gyfer unrhyw gyfarfod y mae'r mater i'w benderfynu ynddo).

RHAN 3

TROSLWYDDO SWYDDOGAETHAU ETC

Trosglwyddo staff

- 5 (1) Ar y diwrnod penodedig bydd staff yr Archwilydd Cyffredinol yn cael eu trosglwyddo i
gyflogaeth SAC.
- (2) At unrhyw ddiben mewn perthynas â pherson a ddaw'n gyflogai i SAC yn rhinwedd is-
baragraff (1) –
- (a) o ran contract cyflogaeth y person hwnnw –
- 10 (i) nid yw'n cael ei derfynu gan y trosglwyddo, a
- (ii) mae'n cael effaith o'r diwrnod penodedig fel pe byddai wedi ei wneud yn
wreiddiol rhwng y person hwnnw a SAC;
- (b) mae cyfnod cyflogaeth fel aelod o staff yr Archwilydd Cyffredinol yn union cyn y
diwrnod penodedig –
- 15 (i) i'w drin fel cyfnod o gyflogaeth gyda SAC, a
- (ii) i'w drin fel cyfnod cyflogaeth di-dor fel aelod o staff SAC at ddibenion
adran 218(3) o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996.
- (3) Heb ragfarnu is-baragraff (2), pan fo person yn dod yn gyflogai i SAC yn rhinwedd is-
baragraff (1) –
- 20 (a) trosglwyddir holl eiddo, hawliau a rhwymedigaethau'r Archwilydd Cyffredinol o
dan gontract cyflogaeth y person hwnnw, ac mewn cysylltiad â'i gontract, i SAC, a
- (b) mae unrhyw beth a wnaed cyn y diwrnod penodedig gan yr Archwilydd
Cyffredinol neu mewn perthynas ag ef mewn cysylltiad â'r person neu â'r contract
i'w drin o'r diwrnod hwnnw ymlaen fel pe byddai wedi ei wneud gan SAC neu
mewn perthynas â hi.
- 25 (4) Ni throsglwyddir contract cyflogaeth (na hawliau, pwerau, dyletswyddau a
rhwymedigaethau oddi tano neu mewn cysylltiad ag ef) o dan y paragraff hwn os yw
cyflogai yn gwrthwynebu'r trosglwyddiad ac yn hysbysu'r Archwilydd Cyffredinol neu
SAC o'r gwrthwynebiad hwnnw.
- (5) Os yw cyflogai yn hysbysu'r Archwilydd Cyffredinol neu SAC ei fod yn gwrthwynebu'r
trosglwyddiad o dan is-baragraff (4) –
- 30 (a) terfynir y contract cyflogaeth yn union cyn y diwrnod penodedig; ond
- (b) nid yw'r cyflogai i'w drin, at unrhyw ddiben, fel petai wedi cael ei ddiswyddo gan
yr Archwilydd Cyffredinol.
- (6) Nid oes dim yn y paragraff hwn yn effeithio ar unrhyw hawl sydd gan berson i derfynu
ei gontract cyflogaeth os gwneir newid sylweddol (ar wahân i newid cyflogwr) sy'n
niweidiol i'r person o ran ei amodau gwaith.
- 35 (7) Yn y paragraff hwn, ystyr "y diwrnod penodedig" yw'r diwrnod y daw'r paragraff hwn i
rym.

Trosglwyddo eiddo arall a hawliau a rhwymedigaethau eraill

- 6 (1) Ar y diwrnod trosglwyddo, trosglwyddir i SAC yr eiddo, yr hawliau a'r
rhwymedigaethau y mae gan yr Archwilydd Cyffredinol hawl iddynt, neu y mae'r
Archwilydd Cyffredinol yn ddarostyngedig iddynt mewn perthynas ag unrhyw
5 swyddogaeth a drosglwyddir, a byddant wedi eu breinio yn SAC o'r diwrnod hwnnw
ymlaen.
- (2) Mae is-baragraff (1) yn gweithredu mewn perthynas ag eiddo, hawliau a
rhwymedigaethau –
- (a) p'un a ellid fod wedi eu trosglwyddo fel arall ai peidio;
- 10 (b) ni waeth pa fath o ofyniad am gydsyniad a fyddai'n gymwys fel arall.
- (3) Caiff unrhyw beth (gan gynnwys achosion cyfreithiol) sy'n ymwneud â'r canlynol –
- (a) unrhyw swyddogaeth a drosglwyddir, neu
- (b) unrhyw eiddo, hawliau neu rwymedigaethau a drosglwyddir yn rhinwedd is-
baragraff (1) mewn cysylltiad ag unrhyw swyddogaeth a drosglwyddir,
- 15 ac sydd yn y broses o gael ei wneud gan yr Archwilydd Cyffredinol, neu mewn
perthynas ag ef, yn union cyn y diwrnod trosglwyddo, barhau i gael ei wneud o'r
diwrnod hwnnw ymlaen gan SAC neu mewn perthynas â hi.
- (4) Bydd unrhyw beth a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol neu mewn perthynas ag ef at
ddibenion y canlynol neu mewn cysylltiad â'r canlynol –
- 20 (a) unrhyw swyddogaeth a drosglwyddir, neu
- (b) unrhyw eiddo, hawliau neu rwymedigaethau a drosglwyddir yn rhinwedd is-
baragraff (1) mewn cysylltiad ag unrhyw swyddogaeth a drosglwyddir,
- ac sydd yn cael effaith yn union cyn y diwrnod trosglwyddo yn cael effaith fel petai wedi
ei wneud gan SAC neu mewn perthynas â hi o'r diwrnod hwnnw ymlaen.
- 25 (5) Mewn unrhyw offerynnau, contractau neu achosion cyfreithiol sy'n ymwneud â'r
canlynol –
- (a) unrhyw swyddogaeth a drosglwyddir, neu
- (b) unrhyw eiddo, hawliau neu rwymedigaethau a drosglwyddir yn rhinwedd is-
baragraff (1) mewn cysylltiad ag unrhyw swyddogaeth a drosglwyddir,
- 30 ac sydd wedi eu gwneud neu eu cychwyn cyn y diwrnod trosglwyddo, mae cyfeiriad at
yr Archwilydd Cyffredinol i'w drin o'r diwrnod hwnnw ymlaen fel cyfeiriad at SAC neu
fel petai'n cynnwys cyfeiriad at SAC.
- (6) Nid yw'r paragraff hwn yn gymwys mewn perthynas â hawliau a rhwymedigaethau o
dan contract cyflogaeth fel aelod o staff yr Archwilydd Cyffredinol a drosglwyddir i SAC
35 yn rhinwedd paragraff 5.
- (7) Yn y paragraff hwn –
- ystyr "diwrnod trosglwyddo" ("*transfer day*"), mewn perthynas â swyddogaeth a
drosglwyddir, yw'r diwrnod pan y daeth y swyddogaeth yn arferadwy gan SAC
am y tro cyntaf;
- 40 ystyr "swyddogaeth a drosglwyddir" ("*transferred function*") yw swyddogaeth –

(a) a roddir i SAC neu a osodir arni gan ddarpariaeth o'r Ddeddf hon sydd yn ailddeddfu (gydag addasiadau neu hebddynt) ddarpariaeth o unrhyw ddeddfiad a roddodd yr un swyddogaeth neu swyddogaeth sylweddol debyg i'r Archwilydd Cyffredinol neu a osododd swyddogaeth felly arno, neu

(b) a roddir i SAC neu a osodir arni gan unrhyw ddeddfiad o ganlyniad i ddiwygio'r deddfiad hwnnw gan y Ddeddf hon neu odani.

5

7 (1) Mae tystysgrif a ddyroddir gan Weinidogion Cymru yn nodi fod eiddo wedi ei drosglwyddo yn rhinwedd paragraff 6(1) yn dystiolaeth bendant o'r trosglwyddiad.

10 (2) Mae paragraff 6 yn cael effaith mewn perthynas ag eiddo, hawliau neu rwymedigaethau y mae'n gymwys iddynt er gwaethaf unrhyw ddarpariaeth (o ba natur bynnag) a fyddai fel arall yn rhwystro neu'n cosbi trosglwyddiad yr eiddo, yr hawliau neu'r rhwymedigaethau neu'n cyfyngu ar eu trosglwyddo

15 (3) Nid oes hawl i ragbrynu, hawl i ddychwelyd na hawl arall debyg yn gweithredu nac yn dod yn arferadwy o ganlyniad i unrhyw drosglwyddiad eiddo neu hawliau yn rhinwedd paragraff 6(1).

(4) Mae unrhyw hawl o'r fath yn cael effaith yn achos unrhyw drosglwyddiad o'r fath fel pe bai'r trosglwyddwr a'r trosglwyddai yn un person yn gyfreithiol ac nad oedd eiddo na hawliau wedi eu trosglwyddo.

20 (5) Telir y symiau digolledu hynny sy'n gyfiawn i unrhyw berson o ran unrhyw hawl o'r fath a fyddai, ar wahân i is-baragraff (3), wedi gweithredu o blaid y person hwnnw neu wedi dod yn arferadwy ganddo, ond na all weithredu o blaid y person hwnnw na dod yn arferadwy ganddo bellach oherwydd gweithrediad yr is-baragraff hwnnw.

25 (6) Ond ni thelir symiau digolledu o dan is-baragraff (5) i'r Archwilydd Cyffredinol, i SAC nac i gyn-Archwilydd Cyffredinol.

(7) Mae symiau digolledu sy'n daladwy yn rhinwedd is-baragraff (5) i'w talu gan SAC.

(8) Mae unrhyw swm a delir o dan is-baragraff (7) i'w godi ar Gronfa Gyfunol Cymru a'i dalu ohono.

30 (9) Mae is-baragraffau (2) i (8) yn gymwys mewn perthynas â chreu hawliau neu fuddiannau, neu wneud unrhyw beth arall mewn perthynas ag eiddo, fel y maent yn gymwys o ran trosglwyddo eiddo, ac mae cyfeiriadau at y trosglwyddwr a'r trosglwyddai i'w darllen yn unol â hynny.

(10) Yn y paragraff hwn, ystyr "hawl i ddychwelyd" yw unrhyw hawl o dan ddarpariaeth ar gyfer dychweliad neu rifersiwn eiddo mewn amgylchiadau penodol.

35 *Atebolrwydd troseddol yr Archwilydd Cyffredinol*

8 (1) I'r graddau y mae unrhyw atebolrwydd troseddol sydd gan yr Archwilydd Cyffredinol yn gysylltiedig ag eiddo, hawliau neu rhwymedigaethau a drosglwyddir i SAC yn rhinwedd paragraff 6, mae'r atebolrwydd troseddol hefyd yn cael ei drosglwyddo i SAC.

40 (2) Mae paragraff 6(3) i (5) yn gymwys mewn perthynas ag atebolrwydd troseddol a drosglwyddir yn rhinwedd y paragraff hwn fel y mae'n gymwys i atebolrwydd a drosglwyddir yn rhinwedd paragraff 6(1).

Indemnio

9 (1) Mae'r rhwymedigaethau sydd wedi eu cwmpasu gan adran 30 yn cynnwys—

(a) rhwymedigaethau sy'n codi cyn i'r adran honno ddod i rym, a

(b) rhwymedigaethau sy'n codi mewn perthynas ag unrhyw weithred neu
5 anweithred a ddigwyddodd cyn i'r adran honno ddod i rym.

(2) Mae is-baragraff (3) yn gymwys pan—

(a) daw swm yn dyladwy gan gyn-Archwilydd Cyffredinol a benodwyd cyn i adran 2
ddod i rym, a

(b) byddai'r swm hwnnw wedi ei godi ar Gronfa Gyfunol Cymru o dan baragraff 9(1)
10 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 cyn i'r paragraff hwnnw gael ei
diddymu gan y Ddeddf hon.

(3) Mae paragraff 9(1) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn parhau i gael
effaith o ran y person hwnnw a'r swm hwnnw fel pe na bai'r diddymiad wedi dod i rym.

ATODLEN 4
(cyflwynwyd gan adran 35)

MÂN DDIWYGIADAU A DIWYGIADAU CANLYNIADOL

Deddf Blwydd-daliadau 1972

- 5 1 Yn Atodlen 1 i Ddeddf Blwydd-daliadau 1972 (swyddi y mae adran 1 o'r Ddeddf honno'n gymwys iddynt), yn y rhestr "Other bodies" yn lle "Employment as a member of the staff of the Auditor General for Wales" rhodder "Employment as a member of the staff of the Wales Audit Office".

Deddf Cyllid 1989

- 10 2 Yn adran 182 o Ddeddf Cyllid 1989 (datgelu gwybodaeth), yn is-adran (4)(a), ar ôl is-baragraff (iii), mewnosoder –
 "(iia) of the Wales Audit Office and any member or employee of that Office,".

Deddf Gweinyddu Nawdd Cymdeithasol 1992

- 15 3 Yn is-adran (8) o adran 123 o Ddeddf Gweinyddu Nawdd Cymdeithasol 1992 (datgelu gwybodaeth heb awdurdod mewn perthynas â phersonau penodol), ar ôl paragraff (ba), mewnosoder –
 "(bb) any member of the staff of the Wales Audit Office, and any person providing services to that Office".

20 *Deddf Addysg 1997*

- 4 Yn adran 41A o Ddeddf Addysg 1997 (arolygiadau sy'n ymwneud â chydweithrediad Archwilydd Cyffredinol Cymru), yn is-adran (6), yn lle "the Auditor General for Wales an amount equal to the full costs incurred by the Auditor General for Wales in providing the assistance" rhodder "the Wales Audit Office a fee, in accordance with a scheme for
 25 charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013 (which may not exceed the full cost incurred by the Auditor General in providing the assistance)".

Deddf Llywodraeth Cymru 1998

- 5 Mae Deddf Llywodraeth Cymru 1998 wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 6 (1) Mae adran 145C wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 30 (2) Yn is-adran (2), hepgorer "or on his behalf".
 (3) Yn is-adran (3) (astudiaethau yn ymwneud â landlordiaid cymdeithasol cofrestredig), yn lle "make good to the Auditor General for Wales the full costs incurred by him in undertaking the programme" rhodder "pay to the Wales Audit Office a sum with respect the costs incurred (which may not exceed the full cost incurred in undertaking the
 35 programme), in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013".

(4) Yn is-adran (5), hepgorer "or on his behalf".

7 (1) Mae adran 145D (cymorth a chyngor i landlordiaid cymdeithasol cofrestredig) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

5 (2) Yn is-adran (2), yn lle "the Auditor General for Wales thinks fit" rhodder "the Wales Audit Office thinks fit, but any terms as to payment may only be made in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013".

(3) Ar ôl is-adran (2), mewnosoder –

10 "(2A) Any sums charged in relation to advice or assistance provided under this section may not exceed the full cost of providing that advice or assistance."

15 (4) Yn is-adran (3), yn lle "paragraph 21 of Schedule 8 to the Government of Wales Act 2006 (arrangements between Auditor General for Wales and certain bodies)" rhodder "section 19 of the Public Audit (Wales) Act 2013 (arrangements for the provision of services between the Wales Audit Office and certain bodies)".

8 Yn is-adran (2) o adran 146 (trosglwyddo swyddogaethau'r Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol), ym mharagraff (b), ar ôl "the Auditor General for Wales," mewnosoder "the Wales Audit Office,".

Deddf Llywodraeth Leol 1999

20 9 Mae Deddf Llywodraeth Leol 1999 wedi ei diwygio fel a ganlyn.

10 Yn adran 11 (pwerau a dyletswyddau arolygwyr), ym mharagraff (b) o is-adran (7), yn lle "a member of his staff or a person providing services to him" rhodder "or a person exercising the functions of the Auditor General for Wales by virtue of a delegation made under section 18 of the Public Audit (Wales) Act 2013,".

25 11 (1) Mae adran 12A (ffioedd: arolygiadau o dan adran 10A) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn is-adran (1), yn lle "the Auditor General for Wales" rhodder "the Wales Audit Office".

(3) Yn is-adran (2), yn lle "the Auditor General for Wales" rhodder "the Wales Audit Office, in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013,".

30 (4) Yn is-adrannau (3) a (4), am bob cyfeiriad at "Auditor General for Wales" rhodder "Wales Audit Office".

(5) Ar ôl paragraff (b) o is-adran (4) mewnosoder –

"(5) A fee charged under this section may not exceed the full cost of exercising the function to which it relates."

35 12 (1) Mae is-adran (7) o adran 23 (cyfrifon) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Hefgorer "or the Auditor General for Wales".

(3) Ar ôl "accounts", mewnosoder "or, in relation to best value authorities in Wales, the Auditor General for Wales".

13 Yn is-adran (3) o adran 33 (cyllid), ym mharagraff (b), yn lle “the Auditor General for Wales” rhodder “the Wales Audit Office”.

Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000

14 Mae Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 wedi ei diwygio fel a ganlyn.

5 15 (1) Mae is-adran (5) o adran 36 (gwybodaeth esempt: rhagfarnu cynnal materion cyhoeddus yn effeithiol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Ym mharagraff (gb), ar ôl “the Auditor General for Wales” rhodder “, the Wales Audit Office”.

(3) Ym mharagraff (k) –

10 (a) ar ôl y cyfeiriad cyntaf at “the Auditor General for Wales”, rhodder “or the Wales Audit Office”, a

(b) yn lle’r ail gyfeiriad at “the Auditor General for Wales” rhodder “the Wales Audit Office”.

15 16 Yn Rhan 6 o Atodlen 1 (cyrff cyhoeddus y mae’r Ddeddf hon yn gymwys iddynt - cyrff a swyddi cyhoeddus eraill: cyffredinol), mewnosoder yn y man priodol “the Wales Audit Office”.

Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004

17 Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 wedi ei diwygio fel a ganlyn.

18 Hepgorer adran 14 (penodi archwilwyr) a 15 (personau i gynorthwyo archwilwyr).

20 19 Hepgorer adran 16 (cod ymarfer archwilio).

20 (1) Mae adran 17 (dyletswyddau cyffredinol archwilwyr) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn is-adran (2), yn lle “An auditor must” rhodder “The Auditor General for Wales must”.

(3) Hepgorer is-adrannau (3) a (4).

(4) Yn unol â hynny, pennawd adran 17 bellach fydd “General duties on audit of accounts”.

25 21 Hepgorer adran 18 (hawl archwilwyr i ddogfennau a gwybodaeth) ac 19 (hawl archwilwyr i ddogfennau a gwybodaeth: troseddau).

22 (1) Mae adran 20 (ffioedd am archwiliad) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Cyn is-adran (1), mewnosoder –

30 “(A1) The Wales Audit Office must, in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013, charge a fee in respect of functions exercised by the Auditor General for Wales –

(a) in auditing the accounts of local government bodies in Wales under this Chapter, and

35 (b) in undertaking studies at the request of a local government body under section 44.”.

(3) Yn unol â hynny, pennawd adran 20 bellach fydd “Fees in respect of functions exercised by the Auditor General for Wales”.

- (4) Yn is-adran (1), yn lle "The Auditor General for Wales" rhodder "The Wales Audit Office".
- (5) Yn is-adran (2) –
- 5 (a) yn lle "the Auditor General for Wales" bob tro y mae'r geiriau hynny'n ymddangos rhodder "the Wales Audit Office";
- (b) ym mharagraff (a), yn lle "of local authorities" rhodder "of local government bodies";
- (c) yn lle paragraff (b), rhodder –
- 10 "(b) such other persons as the Wales Audit Office thinks fit."
- (6) Hepgorer is-adran (3).
- (7) Yn is-adran (4), yn lle "the Auditor General for Wales" rhodder "the Wales Audit Office".
- (8) Yn is-adran (5) –
- 15 (a) yn lle "the Auditor General for Wales" bob tro y mae'r geiriau hynny'n ymddangos rhodder "the Wales Audit Office";
- (b) hepgorer "him when prescribing".
- (9) Ar ôl is-adran (5) mewnosoder –
- "(5A) But a fee charged under this section may not exceed the full cost of exercising the function to which it relates."
- (10) Hepgorer is-adran (6).
- 20 23 Hepgorer adran 21 (ffioedd a ragnodir gan y Cynulliad).
- 24 (1) Mae adran 22 (adroddiadau di-oed ac adroddiadau eraill er budd y cyhoedd) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn lle pob cyfeiriad at "an auditor" neu "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 25 (3) Yn is-adran (5), hepgorer ", and a copy of the report to the Auditor General for Wales,".
- (4) Yn is-adran (6), hepgorer ", and a copy of the report to the Auditor General for Wales,".
- 25 Yn adran 23 (adroddiad cyffredinol), yn lle pob cyfeiriad at "an auditor" neu "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 26 Yn adran 24 (ystyried adroddiadau er budd y cyhoedd), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 30 (1) Mae adran 25 (y weithdrefn i ystyried adroddiadau ac argymhellion) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (2), yn lle "an auditor of" rhodder "the Auditor General for Wales, in auditing".
- 35 (3) Yn is-adran (4), yn lle "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (4) Yn is-adran (6), yn lle "An auditor" rhodder "The Auditor General for Wales".
- 28 Yn adran 26 (cyhoeddusrwydd ar gyfer cyfarfodydd o dan adran 25), yn lle pob cyfeiriad at "an auditor" neu "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".

- 29 (1) Mae adran 27 (cyhoeddusrwydd ychwanegol ar gyfer adroddiadau di-oed) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (3) Yn is-adran (5), yn lle "An auditor who has made a report under section 22(3)" rhodder "The Auditor General for Wales".
- 5
- 30 (1) Mae adran 28 (cyhoeddusrwydd ychwanegol ar gyfer adroddiadau nad ydynt yn ddi-oed) wedi diwygio fel a ganlyn.
- (2) Am bob cyfeiriad at "an auditor" neu "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (3) Hepgorer is-adran (4).
- 10
- 31 (1) Mae adran 29 (edrych ar ddatganiadau o gyfrifon ac adroddiadau archwilwyr) wedi diwygio fel a ganlyn.
- (2) Ym mharagraff (b) o is-adran (1), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (3) Yn unol â hynny pennawd adran 29 bellach fydd "Inspection of statements of accounts and Auditor General for Wales' reports".
- (4) Yn unol â hynny y croesbennawd cyn adran 29 bellach fydd "Public inspection etc and action by the Auditor General for Wales".
- 15
- 32 (1) Mae adran 30 (edrych ar ddogfennau a chwestiynau mewn archwiliad) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- 20
- (2) Yn is-adran (2) –
- (a) yn lle "the auditor of those accounts" rhodder "the Auditor General for Wales", a
- (b) yn lle "the auditor" rhodder "the Auditor General".
- (3) Yn is-adran (3), yn lle "a body's auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 25
- 33 Yn adran 31 (yr hawl i wneud gwrthwynebiad mewn archwiliad), am bod cyfeiriad at "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 34 (1) Mae adran 32 (datganiad bod eitem cyfrif yn anghyfreithlon) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1) –
- 30
- (a) yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales in", a
- (b) yn lle "the auditor" rhodder "he".
- (3) Yn is-adran (4), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (4) Yn is-adrannau (6) i (9), yn lle pob cyfeiriad at "an auditor" neu "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 35
- 35 (1) Mae adran 33 (hysbysiadau cynghori) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1) –
- (a) yn lle "An auditor of accounts of a local government body in Wales" rhodder "The Auditor General for Wales", a
- (b) ar ôl "is met" mewnosoder "with respect a local government body in Wales".

- (3) Ym mharagraff (d) o is-adran (4), yn lle "the auditor of the body's accounts" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (4) Ym mharagraff (c) o is-adran (6), yn lle "the auditor by whom the notice is issued" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 5 (5) Yn is-adran (7), yn lle "The auditor by whom an advisory notice is issued" rhodder "The Auditor General for Wales".
- (6) Yn is-adran (10), yn lle "the person who for the time being is the auditor of the body to which, or to an officer of which, the notice was addressed" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 10 (7) Yn is-adran (11), yn lle "The auditor by whom an advisory notice is withdrawn" rhodder "The Auditor General for Wales".
- (8) Hepgorer is-adran (12).
- 36 (1) Mae adran 34 (effaith hysbysiad cynghori) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Ym mharagraff (b) o is-adran (5), yn lle "the person who is for the time being the auditor of the body's accounts" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 15 (3) Yn is-adran (8) –
- (a) yn lle "An auditor" rhodder "The Wales Audit Office", a
- (b) yn lle "by him" rhodder "by the Auditor General for Wales".
- 37 Yn is-adran (3) o adran 35 (hysbysiadau cynghori: camau cyfreithiol), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 20
- 38 (1) Mae adran 36 (pŵer archwilydd i wneud hawliad am adolygiad barnwrol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1) –
- (a) yn lle "An auditor appointed to audit accounts of a local government body in Wales" rhodder "The Auditor General for Wales", a
- 25 (b) yn lle'r cyfeiriad cyntaf at "the body" rhodder "a local government body in Wales".
- (3) Yn is-adran (3), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales".
- (4) Yn is-adran (4) –
- 30 (a) yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales", a
- (b) yn lle "the auditor" rhodder "the Auditor General for Wales or the Wales Audit Office".
- 39 (1) Mae adran 37 (archwiliad eithriadol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn lle pob cyfeiriad at "the Assembly" rhodder "the Welsh Ministers".
- 35 (3) Yn is-adran (1), hepgorer "direct an auditor to".
- (4) Yn is-adran (4), hepgorer "direct an auditor to".
- (5) Yn is-adran (5), hepgorer paragraff (a).
- (6) Yn is-adran (8), yn lle "The Auditor General for Wales" rhodder "The Wales Audit Office".

- 40 Yn is-adran (2) o adran 38 (archwilio cyfrifon swyddogion), yn lle "The auditor of a body's accounts" rhodder "the Auditor General for Wales".
- 41 (1) Mae adran 39 (rheoliadau cyfrifon ac archwiliadau) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 (2) Yn lle pob cyfeiriad at "Assembly" rhodder "Welsh Ministers".
- 5 (3) Yn is-adran (2), yn lle pob cyfeiriad at "it" rhodder "them".
 (4) Ym mharagraff (b) o is-adran (5), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General for Wales or the Wales Audit Office".
 (5) Yn is-adran (6), ar ôl "may be recovered" mewnosoder "by the Wales Audit Office".
- 42 (1) Mae adran 40 (dogfennau yn ymwneud ag awdurdodau heddlu) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 (2) Yn lle pob cyfeiriad at "Assembly" rhodder "Welsh Ministers".
 (3) Yn is-adran (1), yn lle "receives a copy of a report under section 22(5) or (6)" rhodder "makes a report under section 22".
- 10
- 43 (1) Mae adran 41 (astudiaethau ar gyfer gwella darbodaeth etc mewn gwasanaethau) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 (2) Yn is-adrannau (1) i (5), hepgorer pob cyfeiriad at "or promote", "or promotes" ac "or promoting".
 (3) Yn is-adran (6), yn lle "the Assembly" rhodder "the Welsh Ministers".
- 15
- 44 (1) Mae adran 42 (astudiaethau ar effaith darpariaethau statudol etc) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 (2) Yn is-adran (1) –
 (a) hepgorer "or promote", a
 (b) yn mharagraff (b,) yn lle "the Assembly" rhodder "the Welsh Ministers".
 (3) Yn is-adran (2), yn lle pob cyfeiriad at "the Assembly" rhodder "the National Assembly for Wales".
 (4) Yn is-adran (3), hepgorer "or promoting".
 (5) Yn is-adran (4), yn lle pob cyfeiriad at "Assembly" rhodder "Welsh Ministers".
- 20
- 45 Yn is-adran (1) o adran 44 (astudiaethau ar gais cyrff llywodraeth leol yng Nghymru), hepgorer "or promote".
- 25
- 30 46 (1) Mae adran 45 (astudiaethau gweinyddu budd-daliadau ar gyfer yr Ysgrifennydd Gwladol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
 (2) Yn is-adran (7), yn lle'r ail gyfeiriad at "the Auditor General for Wales" rhodder "the Wales Audit Office".
 (3) Yn is-adran (8), yn lle "the Auditor General for Wales" rhodder "the Wales Audit Office, (but may not exceed the full cost incurred by the Auditor General for Wales in conducting, or assisting the Secretary of State to conduct, the study)".
 (4) Ar ôl is-adran (8), rhodder –
 "(9) A fee payable under this section must be charged in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013.".
- 35
- 40

- 47 Yn is-adran (2) o adran 46 (safonau perfformio: cyrff perthnasol), yn lle “the Assembly” rhodder “the Welsh Ministers”.
- 48 Yn is-adran (5) o adran 47 (cyhoeddi gwybodaeth o ran safonau perfformio), yn lle “The Assembly” rhodder “The Welsh Ministers”.
- 5 49 (1) Mae adran 51 (cyfeiriadau ac adroddiadau nawdd cymdeithasol i’r Ysgrifennydd Gwladol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Hepgorer is-adran (2).
- (3) Yn is-adran (3), yn lle paragraff (a) rhodder –
“(a) made by him under section 22, and”.
- 10 50 (1) Mae adran 52 (hawliau Archwilydd Cyffredinol Cymru i ddogfennau a gwybodaeth) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (2), ym mharagraff (c), yn lle “the Assembly” rhodder “the Welsh Ministers”.
- (3) Hepgorer is-adran (6).
- (4) Yn is-adran (8), yn lle “the Assembly” rhodder “the Welsh Ministers”.
- 15 (5) Ar ôl is-adran (8) mewnosoder –
“(9) A statutory instrument containing an order under subsection (2)(c) is (unless a draft of the order has been laid before, and approved by a resolution of the National Assembly for Wales) subject to annulment in pursuance of a resolution of the Assembly.”.
- 20 51 (1) Mae adran 53 (hawliau Archwilydd Cyffredinol Cymru i ddogfennau a gwybodaeth: troseddau) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Ym mharagraff (b) o is-adran (3), ar ôl “the Auditor General for Wales” mewnosoder “or the Wales Audit Office”.
- (3) Yn is-adran (4), ar ôl “may be recovered” mewnosoder “by the Wales Audit Office”.
- 25 52 (1) Mae adran 54 (cyfyngiadau ar ddatgelu gwybodaeth) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1), hepgorer “or an auditor, or by a person acting on behalf of the Auditor General for Wales or an auditor”.
- (3) Yn is-adran (2) –
(a) ym mharagraff (b), hepgorer “or an auditor”, a
30 (b) ym mharagraff (e), yn lle “the Assembly” rhodder “the Welsh Ministers”.
- (4) Hepgorer is-adran (2ZB).
- (5) Yn is-adran (2ZC) –
(a) hepgorer “or (2ZB)”, a
(b) hepgorer “or an auditor”.
- 35 (6) Hepgorer is-adrannau (6) i (8).
- 53 (1) Mae adran 54ZA (cydsyniad o dan adran 54(2ZC)) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (3), hepgorer “or an auditor”.

- (3) Yn is-adran (6), yn lle "A person to whom a request for consent is made" rhodder "The Auditor General for Wales".
- 54 Yn is-adran (1) o adran 56 (cyhoeddi gwybodaeth gan Archwilydd Cyffredinol Cymru), ym mharagraff (a), hepgorer "by an auditor".
- 5 55 Yn adran 58 (gorchmynion a rheoliadau), yn lle pob cyfeiriad at "the Assembly" rhodder "the Welsh Ministers".
- 56 Yn adran 59 (dehongli Rhan 2), hepgorer is-adrannau (2) a (3).
- 57 Yn adran 61 (archwilio cyrff GIG Cymru), ym mharagraff (b) o is-adran (2), yn lle "the Assembly" rhodder "the National Assembly for Wales".
- 10 58 (1) Mae adran 62 (cydweithredu â'r Cynulliad Cenedlaethol, y Comisiwn Archwilio a'r Comisiwn Archwilio ac Arolygu Gofal Iechyd (CHAI)) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Ym mharagraff (a), yn lle "the Assembly" rhodder "the Welsh Ministers".
- (3) Yn unol â hynny, pennawd adran 62 fydd "Co-operation with Welsh Ministers, Audit Commission or Care Quality Commission".
- 15 59 Yn is-adran (1) o adran 64A (pŵer i gynnal ymarferion paru data), hepgorer "or arrange for them to be conducted on his behalf".
- 60 (1) Mae adran 64B (darparu data'n orfodol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1) hepgorer –
- (a) "or a person acting on his behalf", a
- 20 (b) "or that person".
- (3) Yn is-adran (4) –
- (a) ar ôl "the Auditor General" mewnosoder "or by the Wales Audit Office", a
- (b) ar ôl "from that body" mewnosoder "by the Wales Audit Office".
- 61 Yn is-adran (1) o adran 64C (darparu data'n wirfoddol), hepgorer "or a person acting on his behalf".
- 25 62 (1) Mae adran 64D (datgelu canlyniadau paru data etc) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Yn is-adran (1), hepgorer "or on behalf of".
- (3) Yn is-adran (2) –
- (a) hepgorer "or on behalf of", a
- 30 (b) ym mharagraff (b), yn lle "an auditor" rhodder "the Auditor General".
- 63 Yn is-adran (4) o adran 64E (cyhoeddi), hepgorer "an auditor or".
- 64 (1) Mae is-adran 64F (ffioedd am baru data) wedi ei diwygio fel a ganlyn.
- (2) Cyn is-adran (1), mewnosoder –
- 35 "(A1) The Wales Audit Office may, in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013, charge a fee in respect of a data matching exercise undertaken by the Auditor General for Wales."
- (3) Yn is-adrannau (1) a (6) yn lle pob cyfeiriad at "Auditor General for Wales" rhodder "Wales Audit Office".

(4) Yn is-adran (2), yn lle “the Auditor General for Wales” rhodder “the Wales Audit Office”.

(5) Yn is-adrannau (3), (4), (5) ac (8), yn lle pob cyfeiriad at “Auditor General for Wales” rhodder “Wales Audit Office”.

(6) Yn is-adran (7), yn lle “the Assembly” rhodder “the National Assembly for Wales”.

5 (7) Ar ôl is-adran (8) rhodder –

“(9) Any terms as to payment agreed by the Wales Audit Office under subsection (8) must be in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013.

10 (10) A fee charged under this section may not exceed the full cost of exercising the function to which it relates.”.

65 Yn is-adran (4) o adran 64G (cod ymarfer ar gyfer paru data), ym mharagraff (a), yn lle “the Assembly” rhodder “the National Assembly for Wales”.

66 (1) Mae adran 67A (cymorth gan Archwilydd Cyffredinol i arolygiaethau) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

15 (2) Yn is-adran (2), yn lle “the Auditor General for Wales” rhodder “the Wales Audit Office”.

(3) Ar ddiwedd is-adran (2), ar ôl y gair “agree”, mewnosoder “, but any terms as to payment agreed by the Wales Audit Office must be made in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013”.

(4) Ar ôl is-adran (2), mewnosoder –

20 “(3) Any sums charged in relation to assistance provided under this section may not exceed the full cost of providing that assistance.”.

Deddf Llywodraeth Cymru 2006

67 Mae Deddf Llywodraeth Cymru 2006 wedi ei diwygio fel a ganlyn.

68 Yn adran 37 (y pŵer i alw), yn is-adran (1), ar ôl “functions” mewnosoder “, relevant to
25 the exercise of any of the Auditor General for Wales’ functions, or relevant to the oversight and supervision of the Auditor General for Wales, or to the oversight and supervision of the exercise of any of his or her functions”.

69 Yn is-adran (1)(c) o adran 120 (delio a derbyniadau), yn lle “the Auditor General” rhodder “the Wales Audit Office”.

30 70 Yn is-adran (3)(c) o adran 124 (taliadau allan o Gronfa Gyfunol Cymru), yn lle “the Auditor General” rhodder “the Wales Audit Office”.

71 Yn is-adran (4) o adran 129 (cymeradwyaeth i godi taliadau), yn lle “the Auditor General” rhodder “the Wales Audit Office”.

72 Yn is-adran (1) o adran 143 (adroddiadau’r Pwyllgor Archwilio), ym mharagraff (b) yn lle
35 “paragraph 14 of Schedule 8” rhodder “paragraph 32 of Schedule 1 to the Public Audit (Wales) Act 2013”.

73 (1) Mae is-adran (2) o adran 144 (cyhoeddi cyfrifon ac adroddiadau archwilio etc) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Ym mharagraff (b) yn lle “paragraph 14 of Schedule 8” rhodder “paragraph 31 of Schedule 1 to the Public Audit (Wales) Act 2013”.

(3) Ym mharagraff (c), hepgorer “or estimate” ac “or paragraph 12(3) of Schedule 8”.

(4) Ar ôl paragraff (c), mewnosoder –

5 “(d) any estimate of income and expenses of the Wales Audit Office laid before the Assembly under section 20(2) of the Public Audit (Wales) Act 2013 (including any modifications made to that estimate under section 20(5)(b) of that Act),

10 (e) any scheme for charging fees laid before the Assembly by the Wales Audit Office under section 24(4)(c) of the Public Audit (Wales) Act 2013,

(f) any annual plan laid before the Assembly by the Auditor General and the chair of the Wales Audit Office under section 27 of the Public Audit (Wales) Act 2013,

15 (g) any report laid before the Assembly under paragraph 1(5) of Schedule 2 to the Public Audit (Wales) Act 2013 (reports on the exercise of the functions of the Auditor General and the Wales Audit Office).”.

74 (1) Mae adran 145 (yr Archwilydd Cyffredinol) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

20 (2) Hepgorer is-adran (1).

(3) Yn is-adran (2) yn lle “the Auditor General see Schedule 8” rhodder “the Auditor General for Wales or Archwilydd Cyffredinol Cymru (referred to in this Act as “the Auditor General”) see Schedule 8 and the Public Audit (Wales) Act 2013”.

75 (1) Mae Atodlen 8 (Archwilydd Cyffredinol Cymru) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

25 (2) Hepgorer paragraffau 1 i 16.

(3) Yn is-baragraff (1) o baragraff 17 (mynediad at ddogfennau), ym mharagraff (c), yn lle “Act” rhodder “enactment”.

(4) Yn is-baragraff (7) o baragraff 17 –

(a) yn lle “Act” rhodder “enactment”, a

30 (b) ar ddiwedd yr is-baragraff, cyn yr atalnod llawn, mewnosoder “, apart from accounts that fall to be examined under Part 2 of the Public Audit (Wales) Act 2004”.

(5) Ym mharagraff 18 (pwerau eraill) –

(a) yn is-baragraff (1), ar ôl “the Welsh Ministers may”, mewnosoder “, having first consulted the Wales Audit Office”, a

(b) ar ôl is-baragraff (3) mewnosoder –

“(3A) But before entering into an agreement under subsection (3), the Welsh Ministers or a Minister of the Crown (as the case may be) must consult the Wales Audit Office.”.

40 (6) Hepgorer paragraff 21.

Deddf Cwmnïau 2006

76 Mae Deddf Cwmnïau 2006 wedi ei diwygio fel a ganlyn.

77 Yn is-adran (6) o adran 1229 (goruchwylio Archwilwyr Cyffredinol gan y Goruchwyliwr
Annibynnol), ar ôl “to any person” mewnosoder “or, in the case of the Auditor General
5 for Wales, for payment by the Wales Audit Office of such a fine”.

78 Yn adran 1230 (dyletswyddau Archwilwyr Cyffredinol mewn perthynas a threfniadau
goruchwylio), ar ôl is-adran (3)(b) mewnosoder –

“(c) in the case of expenditure of the Auditor General for Wales, to
be regarded as expenditure of the Wales Audit Office for the
10 purposes of section 20 of the Public Audit (Wales) Act 2013.”.

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

79 Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 wedi ei ddiwygio fel a ganlyn.

80 (1) Mae adran 21 (arolygiadau arbennig) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn is-adran (4) –

15 (a) yn lle “yn cyfarwyddo Archwilydd Cyffredinol Cymru i” rhodder “yn gofyn i’r
Archwilydd Cyffredinol”, a

(b) yn lle “cyfarwyddyd” rhodder “cais oni bai nad yw’n rhesymol i wneud hynny”.

(3) Yn is-adran (5), yn lle “cyfarwyddyd” rhodder “cais”.

(4) Yn is-adran (6), yn lle “rhoi cyfarwyddyd” rhodder “gwneud cais”.

20 (5) Ym mharagraff (b) o is-adran (7), yn lle “cyfarwyddo’r Archwilydd Cyffredinol i”
rhodder “gofyn i’r Archwilydd Cyffredinol”.

81 Yn adran 25 (datganiad o arfer), hepgorer paragraff (b) o is-baragraff (5).

82 Yn adran 26 (pwerau a dyletswyddau arolygwyr), yn is-adran (11), yn lle “aelod o staff yr
Archwilydd Cyffredinol neu berson sy’n darparu gwasanaethau i’r Archwilydd
25 Cyffredinol” rhodder “neu berson sy’n arfer swyddogaethau Archwilydd Cyffredinol
Cymru yn rhinwedd dirprwyaeth a wnaed o dan adran 18 o Ddeddf Archwilio
Cyhoeddus (Cymru) 2013,”.

83 (1) Mae adran 27 (ffioedd) wedi ei diwygio fel a ganlyn.

30 (2) Yn is-adran (1), yn lle “Archwilydd Cyffredinol Cymru” rhodder “Swyddfa Archwilio
Cymru”.

(3) Yn is-adran (3), yn lle “Archwilydd Cyffredinol Cymru” rhodder “Swyddfa Archwilio
Cymru, yn unol â chynllun i godi ffioedd a baratowyd o dan adran 24 o Ddeddf
Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013,”.

35 (4) Yn is-adran (4), yn lle’r cyfeiriad at “i’r Archwilydd Cyffredinol” rhodder “i Swyddfa
Archwilio Cymru” ac yn lle “Archwilydd Cyffredinol Cymru” rhodder “Swyddfa
Archwilio Cymru”.

(5) Ar ôl is-adran (4) mewnosoder –

“(4A) Ond ni chaiff ffi a godir o dan yr adran hon fod yn fwy na chost lawn
arfer y swyddogaeth y mae’r ffi’n ymwneud â hi.”.

(6) Yn is-adran (5), yn lle'r ddau gyfeiriad at "i'r Archwilydd Cyffredinol" rhodder "i Swyddfa Archwilio Cymru".

(7) Hepgorer is-adran (6).

84 Ar ôl adran 27 (ffioedd) mewnosoder –

5 **"27A Pŵer Gweinidogion Cymru i ragnodi graddfa ffioedd**

(1) Caiff Gweinidogion Cymru, drwy reoliadau, ragnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd i gael effaith yn lle graddfa neu raddfeydd a ragnodir gan Swyddfa Archwilio Cymru o dan adran 27(1),

10 (2) Mae graddfa ffioedd a ragnodir o dan is-adran (1) yn cael effaith am y cyfnod a bennir mewn perthynas â hi yn y rheoliadau.

(3) Mae is-adran (4) yn gymwys –

(a) os oes graddfa ffioedd yn cael ei rhagnodi o dan is-adran (1) yn lle graddfa a ragnodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, a

15 (b) os mai'r raddfa a ragnodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru fyddai'r raddfa briodol, fel arall, at ddibenion adran 27(3) a (4).

(4) Mae'r cyfeiriadau at y raddfa briodol yn adran 27(3) a (4) i'w darllen fel cyfeiriadau at y raddfa a ragnodwyd o dan is-adran (1).

(5) Cyn gwneud rheoliadau o dan is-adran (1) rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r canlynol –

20 (a) Swyddfa Archwilio Cymru,

(b) unrhyw gymdeithasau cyrff llywodraeth lleol yng Nghymru yr ymddengys i Weinidogion Cymru eu bod â wnelont â'r peth, ac

25 (c) y personau eraill hynny y maent yn gweld yn dda i ymgynghori â hwy.

(6) Mae rheoliadau a wneir o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i'w diddymu yn unol â phenderfyniad Cynulliad Cenedlaethol Cymru."

Deddf Democratiaeth Leol, Datblygu Economaidd ac Adeiladu 2009

85 Mae Deddf Democratiaeth Leol, Datblygu Economaidd ac Adeiladu 2009 wedi ei
30 diwygio fel a ganlyn.

86 Yn adran 46 (codau ymarfer), yn is-adran (4) yn lle "section 16 of the Public Audit
(Wales) Act 2004 (c 23)" rhodder "section 10 of the Public Audit (Wales) Act 2013".

87 (1) Mae adran 50 wedi ei diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn is-adran (1), yn lle "under this Chapter must pay the appointing audit authority"
35 rhodder "by the audit authority under this Chapter must pay the Audit Commission".

(3) Ar ôl is-adran (1), mewnosoder –

“(1A) An entity in relation to which a person is appointed by the Auditor General for Wales under this Chapter must pay the Wales Audit Office, in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013, a fee in respect of the discharge by that person of any of the functions specified by subsection (2) in relation to the entity.”.

(4) Yn is-adran (3), yn lle “the audit authority”, bob tro y mae’r geiriau hynny’n ymddangos rhodder “the Audit Commission or the Wales Audit Office (as the case may be)”.

(5) Yn is-adran (4) –

(a) yn lle’r cyfeiriad cyntaf at “this section” rhodder “subsection (1)”, a

(b) yn lle “the audit authority” rhodder “the Audit Commission”.

(6) Ar ôl is-adran (4), mewnosoder –

“(4A) The amount of a fee payable under subsection (1A) is, subject as follows, to be such as may be specified in or determined under a scale or scales of fees prescribed by the Wales Audit Office for the purposes of this section.

But a fee charged under subsection (1A) may not exceed the full cost of exercising the function to which it relates.”.

(7) Yn is-adran (5) –

(a) yn lle “subsection (4)” rhodder “subsection (4) or (4A)”, a

(b) yn lle “the audit authority” rhodder “the Audit Commission or the Wales Audit Office (as the case may be)”.

(8) Yn is-adran (6), yn lle “the audit authority” rhodder “the Audit Commission or the Wales Audit Office (as the case may be)”.

(9) Hepgorer is-adrannau (10) ac (11).

(10) Yn is-adran (12), yn lle pob cyfeiriad at “the audit authority” rhodder “the Audit Commission or the Wales Audit Office (as the case may be)”.

Deddf Cydraddoldeb 2010

Yn Rhan 2 o Atodlen 19 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (awdurdodau cyhoeddus: awdurdodau Cymreig perthnasol), o dan y pennawd “Other public authorities”, mewnosoder yn y man priodol “the Wales Audit Office or Swyddfa Archwilio Cymru.”.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

BIL ARCHWILIO CYHOEDDUS (CYMRU)

Memorandwm Esboniadol
yn ymgorffori'r
Aseiad Effaith Rheoleiddiol
a'r Nodiadau Esboniadol

Gorffennaf 2012

Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

Memorandwm Esboniadol i Fil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

Paratowyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Gyfarwyddiaeth Llywodraeth Leol a Chymunedau Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Datganiad yr Aelod

Yn fy marn i, byddai darpariaethau Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru), a gyflwynwyd gennyf ar 9 Gorffennaf 2012, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Jane Hutt AC

Y Gweinidog Cyllid ac Arweinydd y Tŷ
Yr Aelod Cynulliad sy'n gyfrifol am y Bil

9 Gorffennaf 2012

Cynnwys

RHAN 1 - TROSOLWG

1. Disgrifiad	4
2. Y cefndir deddfwriaethol	5
3. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir ei chael	9
4. Ymgynghori	15
5. Pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth	19
6. Aseiad Effaith Rheoleiddiol	21

RHAN 2 – ASESIAID EFFAITH

7. Opsiynau	22
8. Costau a manteision	24
9. Crynodeb a'r opsiwn a ffefrir	29
10. Aseu'r Gystadleuaeth	30
11. Adolygu ar ôl gweithredu	31

ATODIAD A – Nodiadau Esboniadol **32**

ATODIAD B – Rhestr Ddosbarthu'r Ymgynghoriad **50**

ATODIAD C – Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru (Rheol Sefydlog 26.6(viii)) **52**

RHAN 1 – TROSOLWG

1. Disgrifiad

1. Nod Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) yw cryfhau a gwella'r trefniadau atebolrwydd a llywodraethu sy'n ymwneud ag Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC) a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) a gwarchod annibyniaeth a gwrthrychedd ACC ar yr un pryd.
2. Bydd yn gwella goruchwyliaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru dros ACC, ac yn cryfhau atebolrwydd a thryloywder y Swyddfa honno. Bydd y Bil, os daw'n Ddeddf, yn sefydlu SAC newydd, a fydd yn gyfrifol am y swyddogaethau corfforaethol a freinir yn ACC ar hyn o bryd. Bydd dyletswydd arni hefyd i'w fonitro, a bydd ganddi'r pŵer i'w gynghori. Mae'r Bil hefyd yn cynnwys darpariaethau a fydd yn golygu mai ACC fydd yr archwilydd statudol ar gyfer cyrff llywodraeth leol yng Nghymru.

2. Y cefndir deddfwriaethol

3. Mae gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad) y cymhwysedd deddfwriaethol i wneud darpariaeth mewn perthynas ag archwilio, astudio, rheoleiddio ac arolygu awdurdodau cyhoeddus sy'n destun archwilio ac mewn perthynas ag Archwilydd Cyffredinol Cymru yn rhinwedd adran 108 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf 2006), a Rhan 1 (Pennawd 14 (Gweinyddiaeth Gyhoeddus)) o Atodlen 7 iddi.
4. Mewnosododd Adran 27 o Ddeddf Cyfrifoldeb am Gyllidebau ac Archwilio Cenedlaethol 2011, ac Atodlen 6 iddi, y pwnc Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r Pennawd hwnnw yn Atodlen 7 i Ddeddf 2006. Gwnaeth newidiadau amrywiol hefyd i'r cyfyngiadau cyffredinol yn Rhan 2 o'r Atodlen honno (gan gynnwys drwy wneud rhai eithriadau i'r cyfyngiadau hynny) er mwyn rhoi'r pŵer i'r Cynulliad wneud darpariaeth yn un o Ddeddfau'r Cynulliad sy'n gysylltiedig â goruchwyllo ACC a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC).
5. Atgynhyrchir Pennawd 14 o Ran 1 o Atodlen 7 i Ddeddf 2006 isod (mae'r Pynciau cymhwysedd perthnasol wedi'u goleuo). Nid yw ar gael yn Gymraeg gan mai dyfyniad o deddfwriaeth nad yw wedi ei gwneud yn Gymraeg ydyw.

Public administration

14 *Public Services Ombudsman for Wales, Auditor General for Wales, Audit, examination, regulation and inspection of auditable public authorities. Inquiries in respect of matters in relation to which the Welsh Ministers, the First Minister or the Counsel General exercise functions. Equal opportunities in relation to equal opportunity public authorities. Access to information held by open access public authorities.*

The following are “auditable public authorities” and “equal opportunity public authorities”—

- (a) *the Assembly,*
- (b) *the Assembly Commission,*
- (c) *the Welsh Assembly Government,*
- (d) *persons who exercise functions of a public nature and in respect of whom the Welsh Ministers exercise functions,*
- (e) *persons who exercise functions of a public nature and at least half of the cost of whose functions in relation to Wales are funded (directly or indirectly) by the Welsh Ministers, and*
- (f) *persons established by enactment and having power to issue a precept or levy.*

The following are “open access public authorities”—

- (a) the Assembly,
- (b) the Assembly Commission,
- (c) the Welsh Assembly Government, and
- (d) authorities which are Welsh public authorities, within the meaning of the Freedom of Information Act 2000 (c 36).

*Exception—
Regulation of the profession of auditor.*

6. Atgynhychir y cyfyngiadau cyffredinol mwyaf perthnasol, a'r eithriadau i'r cyfyngiadau hynny (o Rannau 2 a 3 o Atodlen 7 i Ddeddf 2006) sy'n ymwneud â'r Bil hwn, yn y blwch isod. Nid ydynt ar gael yn Gymraeg gan mai dyfyniadau o ddeddfwriaeth nad yw wedi'i gwneud yn Gymraeg ydynt. Mae'r cyfyngiadau cyffredinol eraill sy'n berthnasol i'r Bil hwn yn cynnwys y cyfyngiad ar addasu, ac ati, swyddogaethau Gweinidog y Goron ym mharagraff 1 o Ran 2 o Atodlen 7 i Ddeddf 2006 (sydd, yn rhinwedd adran 158(1) o Ddeddf 2006, yn cynnwys swyddogaethau'r Trysorlys) a'r eithriad mewn perthynas ag addasu swyddogaethau'r Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol ym mharagraff 4 o'r Rhan honno o'r Atodlen honno. Rhoddir dibyniaeth hefyd, at ddibenion y Bil hwn, ar yr eithriad ym mharagraff 8 o Ran 3 o'r Atodlen honno sy'n ymdrin â darpariaethau sy'n ailddatgan y gyfraith.

Enactments other than this Act

2

[(1)] A provision of an Act of the Assembly cannot make modifications of, or confer power by subordinate legislation to make modifications of, any of the provisions listed in the Table below—

TABLE

<i>Enactment</i>	<i>Provisions protected from modification</i>
European Communities Act 1972 (c 68)	The whole Act
Data Protection Act 1998 (c 29)	The whole Act
Government of Wales Act 1998 (c 38)	Sections 144(7), 145, 145A and 146A(1)
Human Rights Act 1998 (c 42)	The whole Act
Civil Contingencies Act 2004 (c 36)	The whole Act
Re-Use of Public Sector Information Regulations 2005 (SI 2005/1505)	The whole set of Regulations

[(2)] Sub-paragraph (1) does not apply to any provision making modifications, or conferring power by subordinate legislation to make

modifications, of section 31(6) of the Data Protection Act 1998 so that it applies to complaints under an enactment relating to the provision of redress for negligence in connection with the diagnosis of illness or the care or treatment of any patient (in Wales or elsewhere) as part of the health service in Wales.]

[(3) Sub-paragraph (1), so far as it applies in relation to sections 145, 145A and 146A(1) of the Government of Wales Act 1998, does not apply to a provision to which sub-paragraph (4) applies.

(4) This sub-paragraph applies to a provision of an Act of the Assembly which—

(a) is a provision relating to the oversight or supervision of the Auditor General or of the exercise of the Auditor General's functions,

(b) provides for the enforcement of a provision falling within paragraph (a) or is otherwise appropriate for making such a provision effective, or

(c) is otherwise incidental to, or consequential on, such a provision.]

(Deddf Llywodraeth Cymru 2006)

5

(1) A provision of an Act of the Assembly cannot make modifications of, or confer power by subordinate legislation to make modifications of, provisions contained in this Act.

[(2) Sub-paragraph (1) does not apply to the following provisions—

(a) sections 20, 22, 24, 35(1), 36(1) to (5) and (7) to (11), 53, 54, 78, 146, 147, 148 and 156(2) to (5);

(b) paragraph 8(3) of Schedule 2;

[(c) any provision of Schedule 8, other than paragraphs 1(1) to (3), 2(2) to (4) and 3].]

(3) Sub-paragraph (1) does not apply to any provision—

(a) making modifications of so much of any enactment as is modified by this Act, or

(b) repealing so much of any provision of this Act as amends any enactment, if the provision ceases to have effect in consequence of any provision of, or made under, an Act of the Assembly.

[(4) Sub-paragraph (1) does not apply in relation to a provision to which

paragraph 2(4) applies.

(5) But, subject to sub-paragraph (6), a provision to which paragraph 2(4) applies cannot modify, or confer power by subordinate legislation to modify, paragraph 3 of Schedule 8.

(6) Sub-paragraph (5) does not prevent the conferral of functions on a committee of the Assembly that—

(a) does not consist of or include any of the following persons—

(i) the First Minister or any person designated to exercise functions of the First Minister,

(ii) a Welsh Minister appointed under section 48,

(iii) the Counsel General or any person designated to exercise the functions of the Counsel General, or

(iv) a Deputy Welsh Minister, and

(b) is not chaired by an Assembly member who is a member of a political group with an executive role.]

3. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir ei chael

3.1 Y cefndir a'r sefyllfa gyfredol

7. Amlinellir y darpariaethau manwl ynghylch penodiad a statws Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC), staff ACC, a materion ariannol a phwerau cyffredinol ACC yn Rhan 5 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf 2006) ac Atodlen 8 iddi. Mae swydd ACC yn gorfforaeth undyn. Nid oes gan Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) ei phersonoliaeth gyfreithiol ei hun, ond yn hytrach mae'n derm sy'n disgrifio ACC a staff ACC ar y cyd. Penodir ACC gan Ei Mawrhydi ar sail enwebiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad). Llywodraethir cyfnod ACC yn y swydd gan baragraff 2 o Atodlen 8 i Ddeddf 2006. Nid oes yna ddarpariaeth statudol benodol sy'n pennu hyd y penodiad na sawl gwaith y gall person ddal y swydd honno, ond gwneir darpariaeth o'r fath yn nhelerau ac amodau penodiad ACC. Penodwyd yr ACC presennol am dymor o 8 mlynedd.
8. Mae ACC yn penodi staff, yn pennu eu telerau a'u hamodau, ac mae ganddo'r grym i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu er mwyn ei gynorthwyo i arfer ei swyddogaethau. Caiff y cronfeydd sy'n ofynnol at y dibenion hyn a threuliau eraill eu talu o gyllideb ACC, ac mae Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (PCC) y Cynulliad yn ystyried amcangyfrif o'r rhain (a chaiff ei addasu) yn unol â pharagraff 12 o Atodlen 8 i Ddeddf 2006. O dan Reolau Sefydlog y Cynulliad mae'r amcangyfrif, boed wedi'i addasu neu beidio, yn rhan o gynnig y gyllideb gyffredinol a gyflwynir yn flynyddol yn y Cynulliad (fel sy'n ofynnol o dan adran 125 o Ddeddf 2006).
9. Mae gan ACC y grym mewn rhai achosion, ac mae dan ofyniad mewn achosion eraill, i godi ffioedd am archwilio cyfrifon a chynnal arolygiadau ac astudiaethau, i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd, er enghraifft. Yn ogystal ag unrhyw gronfeydd sydd ar gael o ganlyniad i gynnig cyllidebol y Cynulliad yn rhinwedd adran 120(1) a (2) o Ddeddf 2006, caiff rhai darpariaethau penodol mewn deddfiadau awdurdodi ACC dan rai amgylchiadau i gadw derbynebau, yn achos ffioedd a godir am wasanaethau penodol er enghraifft. Mewn achosion o'r fath, yn achos ffioedd a godir am archwilio cyfrifon llywodraeth leol er enghraifft, caiff y symiau a dderbynia ACC eu cadw, ac nid ydynt yn rhan o'r amcangyfrif o gyllideb ACC, ni all y PCC graffu arnynt, ac nid ydynt yn rhan o gynnig cyllidebol blynyddol y Cynulliad.
10. Wrth arfer ei swyddogaethau, nid yw ACC yn destun cyfarwyddyd na rheolaeth y Cynulliad na Llywodraeth Cymru. Mae'n hynod bwysig, felly, bod y cyfrifoldebau a roddir i ACC, a busnes ei swydd, yn cael eu cyflawni mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol a bod y systemau llywodraethu a'r rheolaethau mewnol yn cwrdd â'r safonau uchaf.
11. Roedd gan Lywodraeth Cymru a'r Cynulliad bryderon am y trefniadau rheoli, llywodraethu ac atebolrwydd mewn perthynas ag ACC a'i Swyddfa. Cododd y pryderon hyn yn bennaf o'r modd y cyflawnodd ACC blaenorol rai o'i ddyletswyddau, gan dynnu sylw at ddiffyg atebolrwydd allanol cadarn. Yn ogystal, codwyd pryderon ynghylch y modd yr oedd ACC yn gweithio gyda chyrrff

eraill ac yn defnyddio'r adnoddau cyhoeddus oedd ar gael iddo i hwyluso ei swyddogaethau a rhedeg SAC.

12. O gofio bod gan ACC swyddogaeth hanfodol o ran sicrhau'r safonau uniondeb a phriodoldeb uchaf wrth ddefnyddio arian cyhoeddus ar draws y gwasanaeth cyhoeddus yng Nghymru, yn 2008 dechreuodd Llywodraeth Cymru ystyried y posibilrwydd o gryfhau'r drefn bresennol a'i gwneud yn fwy tryloyw. Ceisiodd sicrhau bod yna gyfle, drwy un o Filiau priodol Llywodraeth y DU, i'r Cynulliad gael cymhwysedd deddfwriaethol atodol iddo allu cyflwyno deddfwriaeth sylfaenol a fyddai'n galluogi'r Cynulliad i foderneiddio a chryfhau trefniadau llywodraethu ac atebolrwydd ACC a SAC.
13. Mynegodd y PCC ei bryderon ei hun ynghylch gweithredoedd ACC ar y pryd pan oedd yn cyflawni'r swydd. Roedd y rhain yn ymwneud â materion cyfrifyddu, cydymffurfio â'r safonau adrodd ariannol rhyngwladol, materion yn ymwneud â phriodoldeb, a methiant i gynnal safonau llywodraethu uchel. Ar 29 Mawrth 2011, cyhoeddodd y PCC ei adroddiad ar y "*Materion yn ymwneud â Chyfrifo, Llywodraethu a Phriodoldeb yn Swyddfa Archwilio Cymru*"¹, lle mynegwyd y pryderon hynny'n glir.
14. Crynhoir y prif faterion oedd yn destun pryder isod.

Materion cyfrifyddu

15. Fel Swyddog Cyfrifyddu SAC mae gofyn i ACC gymeradwyo'r cyfrifon, cymryd cyfrifoldeb personol am eu cywirdeb a chydymffurfio â'r Model Adrodd Ariannol. Mae ACC hefyd yn gyfrifol am reolaeth ariannol o fewn SAC, gan gynnwys sicrhau bod y trafodion yn rheolaidd ac yn briodol, ac y rhoddir ystyriaeth lawn i'r angen i sicrhau gwerth am arian. Roedd yna nifer o fethiannau yn y cyfeiriad hwn, gan gynnwys cyfrifon nad oeddent yn cydymffurfio â'r Model Adrodd Ariannol, gwariant ar setliadau ymddeol yn gynnar, hawliau pensiwn ac arian arall a dderbyniwyd o'r pwrs cyhoeddus na roddwyd cyfrif llawn amdano.

Materion priodoldeb

16. Mewn adroddiad a gyflwynwyd gan yr ACC presennol i'w drafod yn y PCC², amlinellwyd bod cyn ACC wedi mynd ati'n fwriadol i guddio gwybodaeth rhag ei Bwyllgor Rheoli a Risg Archwilio ac uwch-swyddogion ACC. Yn ogystal, yn ei adroddiad yn 2011 (gweler paragraff 13 uchod) daeth y PCC i'r casgliad bod cyn ACC wedi camarwain y Cynulliad a bod ei weithredoedd yn gamymddygiad at ddibenion paragraff 2(3) o Atodlen 8 i Ddeddf 2006.

Strwythurau llywodraethu

17. Mae gan ACC dri phwyllgor cynghori – rheoli a risg archwilio adnoddau; a chydnybodiaeth. Nid oes sail gyfreithiol i'r rhain ac nid ydynt yn cynnig gwarant

¹ http://www.assemblywales.org/report_on_governance_etc_at_the_wao_1.6_final-c.pdf

² "Diwydrwydd Dyladwy yn Swyddfa Archwilio Cymru" (16 Chwefror 2011)

o barhad sefydliadol. Penodir aelodau'r tri phwyllgor cynghori gan ACC (gyda mewnbwn gan unigolyn a enwebir gan Gadeirydd y PCC).

18. Yn fuan ar ôl ymgymryd â'i swydd, cydnabu'r ACC presennol y gwendidau o ran llywodraethu ac atebolrwydd a etifeddodd, ac mae wedi mynd ati i unioni'r gwendidau hynny drwy gryfhau ei systemau rheoli mewnol a chyflwyno nifer o brosesau adolygu rheolaidd. Er bod y newidiadau hyn i'w croesawu, nid yw eu heffeithiolrwydd yn gyson â'r arferion gorau cydnabyddedig gan fod y penodiadau i'r pwyllgorau cynghori hyn yn llwyr yn nwylo ACC, heb unrhyw broses benodi ddiuedd, annibynnol ac allanol.
19. O ystyried y cefndir hwn, mae'n amlwg bod niwed sylweddol wedi'i wneud i enw da ACC, ynghyd â hyder y Cynulliad. Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod ers cryn amser, o gofio am swyddogaeth ACC o gynnig sicrwydd ynghylch uniondeb a phriodoldeb gwariant cyhoeddus gwerth tua £14 biliwn yng Nghymru, bod angen mynd ati ar fyrder i sefydlu trefniadau a fydd yn adennill hyder y cyhoedd ac, yn hanfodol bwysig, y cyrff a archwilir, yng ngweithgarwch ACC a SAC.

3.2 Amcanion

20. Bwriad Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) (y Bil) yw cryfhau a gwella'r trefniadau atebolrwydd a llywodraethu mewn perthynas ag ACC a SAC. Wrth gyflwyno'r trefniadau newydd hyn, fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru hefyd yn hynod ymwybodol o'r angen i gynnal a gwarchod annibyniaeth a gwrthrychedd ACC. Nid ar chwarae bach y mae cwrdd â'r amcanion hyn ar yr un pryd, a nod Llywodraeth Cymru wrth ddrafftio'r Bil oedd cynnal cydbwysedd rhesymol rhwng sicrhau mwy o dryloywder wrth ddefnyddio adnoddau cyhoeddus a sicrhau nad oes cyfyngiadau ar y modd y gall ACC gyflawni ei waith.
21. Nod y Bil yw:
  - a. ymdrin â phryderon ynghylch materion cyfrifyddu, priodoldeb a llywodraethu;
  - b. ymateb i argymhellion adroddiad y PCC a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2011 (y cyfeirir ato ym mharagraff 13 o'r Memorandwm hwn) i wella'r oruchwyliaeth dros ACC;
  - c. lleihau'n sylweddol y posibilrwydd y bydd anawsterau o'r fath yn codi eto;
  - d. rhoi mwy o sicrwydd i'r Cynulliad a'r cyhoedd.
22. Er mwyn cyflawni'r amcanion hyn, mae'r Llywodraeth o'r farn y dylid gwahanu dyletswyddau a chyfrifoldebau ACC a SAC. O ganlyniad, bydd y Bil yn breinio'r swyddogaethau cyflogwr, y swyddogaethau ariannol a'r swyddogaethau gweinyddol eraill yn y SAC newydd a fydd, ar y cyd ag ACC, yn adrodd i'r Cynulliad, ac yn destun craffu ganddo. Un o'r egwyddorion sylfaenol a bennir yn y Bil yw bod ACC yn parhau i fod yn annibynnol ar y Cynulliad a Llywodraeth Cymru, ac fe nodir yn benodol bod disgresiwn llwyr ACC dros y modd y mae'n arfer ei swyddogaethau archwilio ac ati yn cael ei ddiogelu. Mae'r Bil yn cynnwys darpariaeth a fydd yn pennu trefniadau penodi a diswyddo ACC, ynghyd â'i gyfnod yn y swydd, ac yn darparu y bydd yr ACC newydd yn cael ei benodi gan Ei Mawrhydi ar argymhelliad y Cynulliad, fel sy'n digwydd ar hyn o bryd, ac y

bydd ACC yn parhau'n gorfforaeth undyn. Ystyr statws corfforaeth undyn yw y gall y swydd ddal eiddo (er y caiff y prif swyddogaethau dal eiddo eu breinio yn SAC yn awr) ac y bydd yn bodoli hyd yn oed pan nad oes person yn dal y swydd honno (h.y. pan fo'r swydd honno'n wag) ac mae'n golygu bod swyddogaethau'r swydd honno'n parhau i gael eu harfer yn awtomatig.

3.3 Swyddfa Archwilio Cymru newydd

23. Bydd y Bil yn sefydlu SAC newydd fel corff corfforaethol gyda saith aelod. Bydd cael ei ddiffinio fel corff corfforaethol yn caniatáu i SAC gynnal swyddogaethau corfforaethol, megis dal cyllideb, cyflogi staff, a sicrhau bod nwyddau a gwasanaethau'n cael eu darparu. Caiff y mwyafrif o'r aelodau eu penodi gan y Cynulliad ar sail teilyngdod drwy gystadleuaeth agored a theg. Bydd yr ACC newydd yn dod yn aelod o'r SAC newydd ac yn brif swyddog gweithredol arni yn awtomatig, a bydd un aelod sy'n gyflogai yn cael ei argymhell gan ACC i'w benodi gan aelodau anweithredol y bwrdd i sicrhau bod profiad y cyflogai yn gallu llywio gweithgarwch a gweithrediadau'r Bwrdd.
24. Bydd SAC yn gyfrifol am yr holl swyddogaethau o natur gorfforaethol a freinir yn ACC ar hyn o bryd. Y bwriad yw sicrhau na fyddai pwerau o'r fath yn nwylo un unigolyn yn unig yn y dyfodol. Bydd SAC:
  - a dan ddyletswydd i fonitro'r ACC newydd, a bydd ganddi'r pŵer i'w gynghori;
  - b yn cyflogi staff;
  - c yn sicrhau y caiff gwasanaethau eu darparu;
  - d yn dal eiddo at ddibenion cyflawni ei swyddogaethau a rhai'r ACC newydd.

3.4 Cynllunio ac adrodd

25. Bydd yn rhaid i'r SAC newydd ac ACC baratoi amcangyfrif blynyddol o incwm a gwariant i'w gymeradwyo a osodir gerbron y Cynulliad. Caiff y Cynulliad ei addasu os yw'n dymuno gwneud hynny. Caiff yr amcangyfrif (wedi'i addasu neu beidio fel y bo'n briodol) ei gynnwys yng Nghynnig Cyllidebol Blynyddol y Cynulliad a gyflwynir yn y Cynulliad yn unol â'i Reolau Sefydlog. SAC fydd deiliad y gyllideb a bydd ei hamcangyfrif o'r gyllideb gyfan ar gyfer y swydd honno, felly, yn destun gweithdrefn Cynnig Cyllidebol Blynyddol y Cynulliad.
26. Bydd SAC yn gyfrifol am godi'r ffioedd, a chasglu'r incwm, sy'n gysylltiedig â swyddogaethau ACC.
27. Bydd gofyn i SAC hefyd, ar y cyd ag ACC, gynhyrchu cynllun blynyddol, a rhaid i'r ddau barti roi sylw iddo. Bydd y cynllun blynyddol yn amlinellu rhaglen waith arfaethedig SAC ac ACC, eu costau a'r canlyniadau a ragwelir ar gyfer pob blwyddyn ariannol ganlynol. O leiaf ddwywaith y flwyddyn bydd SAC ac ACC yn rhoi adroddiad interim i'r Cynulliad ar y cynnydd mewn perthynas â'r cynllun.
28. ACC fydd yn gyfrifol am ei swyddogaethau archwilio, astudio ac arolygu ac ati. Bydd SAC yn darparu'r adnoddau i alluogi ACC i arfer ei swyddogaethau ar sail rhoi sylw i'r cynllun gwaith blynyddol, ac ar yr amod bod ceisiadau ACC am adnoddau yn rhai rhesymol.

29. Er na fydd y naill na'r llall yn cael eu rhwymo gan y cynllun blynyddol, rhaid iddynt roi sylw iddo. Golyga hynny bod yn rhaid i ACC a SAC, wrth arfer eu swyddogaethau (gan gynnwys mewn perthynas â darparu'r adnoddau y mae'n ofynnol i ACC eu cael), roi'r pwys dyladwy i'r cynllun blynyddol dan bob amgylchiad. Os bydd gwaith arall nas rhagwelwyd yn codi, yna rhaid i'r angen i gyflawni'r gwaith hwnnw (a'r goblygiadau o ran adnoddau) gael ei gydbwysu'n briodol â'r gwaith y cynlluniwyd ar ei gyfer a'r adnoddau a ddyrannwyd ar gyfer hynny.
30. Rhaid i'r cynllun blynyddol gynnwys uchafswm yr adnoddau y rhagwelir y bydd SAC yn eu dyrannu i ACC er mwyn cyflawni rhaglen waith ACC.
31. Mae'r Bil wedi'i ddylunio yn y fath fodd fel ei fod yn sicrhau mai ACC sy'n penderfynu ar ei raglen waith ei hun (er mwyn cynnal annibyniaeth ACC) ac ACC sy'n penderfynu ar uchafswm yr adnoddau fydd yn ofynnol er mwyn cyflawni'r gwaith hwnnw. Mae hyn yn hanfodol bwysig o ran cynnal cydbwysedd priodol rhwng, ar y naill law, sefydlu trefniadau llywodraethu a goruchwyllo priodol ar gyfer ACC ac, ar y llaw arall, cynnal yr egwyddor na chaiff annibyniaeth a disgresiwn ACC wrth archwilio ei gyfyngu mewn modd amhriodol. Cyflawnir hynny drwy roi'r swyddogaeth arweiniol i ACC i'r perwyl hwn, a dim ond os yw cynigion ACC yn afresymol y caiff SAC ymyrryd. I'r perwyl hwn, bwriedir i "afresymol" fod â'i ystyr arferol, a bwriedir i'r prawf fod yn un gwrthrychol. Mae hynny'n gwarchod ACC ymhellach gan mai nad a yw SAC yn ystyried yn oddrychol bod rhywbeth yn afresymol yw'r prawf. Yn hytrach y prawf yw a yw'r hyn sy'n cael ei gynnig, wedi'i brofi'n wrthrychol, o ystyried yr holl amgylchiadau, yn afresymol.
32. Prif ffocws y Bil fydd ACC, SAC a'r Cynulliad, a'r cyrff hynny yr effeithir arnynt fwyaf, ond bydd rhai darpariaethau'n effeithio'n uniongyrchol ar y trefniadau ar gyfer archwilio llywodraeth leol. Mae'r Bil yn gwneud darpariaeth a fydd yn golygu mai ACC fydd yr archwilydd statudol ar gyfer cyrff llywodraeth leol yng Nghymru. Ar hyn o bryd nid yw ACC yn uniongyrchol gyfrifol am archwilio cyrff llywodraeth leol; yn hytrach caiff archwilydwr eu penodi gan ACC i gynnal yr archwiliadau hynny. Ystyir bod hynny'n anacronistig a, chan fod gan yr ACC presennol swyddogaethau eraill mewn perthynas â chyrff llywodraeth leol (ee mewn perthynas â gwerth am arian), gan ei fod yn gyfrifol am archwilio llywodraeth Cymru, cyrff y GIG yng Nghymru ac ati, ac o ystyried cyfeiriad y cynigion eraill yn y Bil, nawr yw'r amser iawn i'r gwaith o archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru gael ei freinio yn y SAC newydd.
33. Yn ogystal, bydd yr holl gyrff cyhoeddus yng Nghymru sy'n destun archwiliad yn elwa ar y ddeddfwriaeth gan y byddant yn parhau i dderbyn gwasanaeth archwilio cyhoeddus hynod broffesiynol, ond bydd yn glir iddynt pwy sy'n uniongyrchol gyfrifol am archwilio eu cyfrifon. Yn ogystal, bydd y drefn archwilio yn fwy tryloyw, agored ac atebol.

3.5 Cynllun gweithredu a chyflawni manwl ar gyfer y Bil

34. Nodir prif nodweddion y ddeddfwriaeth ar wyneb y Bil. Mae'r Bil, fodd bynnag, yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru wneud is-ddeddfwriaeth mewn rhai meysydd. Crynhoir y pwerau hyn i wneud rheoliadau yn adran 5 o'r Memorandwm Esboniadol hwn.
35. Ar yr amod bod y Cynulliad yn cymeradwyo'r Bil, a'i fod yn derbyn Cydsyniad Brenhinol wedi hynny, bwriedir i'r trefniadau newydd ar gyfer SAC ac ACC ddod i rym erbyn 1 Ebrill 2014. Bydd y dyddiad hwnnw, sy'n adlewyrchu dechrau'r flwyddyn ariannol newydd (sy'n briodol ar gyfer y gwaith a'r trefniadau cynllunio ariannol sy'n gysylltiedig â'r SAC a'r ACC newydd), yn caniatáu digon o amser i sicrhau bod yr holl drefniadau llywodraethol a gweithredol, megis penodi Bwrdd SAC a'i redeg ar ffurf gysgodol, wedi'u gwneud cyn mis Ebrill 2014.

3.6 Cwmpas tiriogaethol

36. Mae'r Bil yn berthnasol i Gymru yn bennaf. Bydd ychydig o'r darpariaethau yn golygu y bydd yn rhaid newid deddfwriaeth sy'n ymestyn y tu hwnt i Gymru a Lloegr ac mae trafodaethau'n mynd rhagddynt gyda Swyddfa Cymru i sicrhau y gellir gweithredu'r Bil yn briodol yn yr holl awdurdodaethau perthnasol drwy gyfrwng Gorchymyn Adran 150 o dan Ddeddf 2006. Gan mai dim ond cyfraith Cymru a Lloegr y gall Deddfau'r Cynulliad ei newid, a'u bod yn gyffredinol yn gymwys i Gymru yn unig, mae'n bosibl y bydd gofyn cyflwyno Gorchymyn Adran 150 Deddf Llywodraeth Cymru 2006 er mwyn sicrhau, pan fo gofyn diwygio deddfwriaeth ar gyfer y DU gyfan, bod y newidiadau perthnasol yn cael eu gwneud i gyfraith Gogledd Iwerddon ac, os yw'n briodol, yr Alban. Un enghraifft o hynny yw'r diwygiadau arfaethedig yn y Bil hwn i Ddeddf Blwydd-daliadau 1972.

4. Ymgynghori

37. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei phapur ymgynghori ar Fil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) ar 15 Mawrth 2012, a gofynnwyd i'r ymgynghoreion ymateb erbyn 15 Mai 2012. Anfonwyd yr ymgynghoriad yn uniongyrchol at y sefydliadau a nodir isod yn atodiad B. Cyhoeddwyd y papur ymgynghori hefyd ar wefan Llywodraeth Cymru, ac roedd copïau papur ar gael i'r rheini oedd yn gwneud cais amdanynt.
38. Cafwyd 31 o ymatebion i'r ymgynghoriad, gan drawstoriad eang o gyrff a sefydliadau, ac un aelod o'r cyhoedd. Dyma restr o'r ymatebwyr:

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Cyrff Llywodraeth Leol (12)

Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Cyngor Sir y Fflint
Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Parciau Cenedlaethol Cymru
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot
Cyngor Sir Powys (Cydgysylltydd Datblygu Cynaliadwy)
Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru
Cyngor Bro Morgannwg
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Cyrff gwasanaeth cyhoeddus eraill (4)

Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Y Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy
Asiantaeth yr Amgylchedd (Cymru)
Y Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol (Cymru)

Sefydliadau addysg (5)

Prifysgol Fetropolitan Caerdydd
Estyn
Prifysgol Glyndŵr, Wreccsam
Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru
Prifysgol Morgannwg

Cyrff archwilio / cyfrifyddiaeth (5)

Cymdeithas y Cyfrifwyr Ardystiedig Siartredig (ACCA)
Y Comisiwn Archwilio
Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA)
Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr (ICAEW)
Price Waterhouse Coopers (PwC)

ACC ac Undebau Llafur Staff (2)

Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC)

Prospect ac Undeb y Gwasanaethau Cyhoeddus a Masnachol (PCS)

Arall (2)

World Wildlife Fund (Cymru)

Penny Gripper

DADANSODDIAD O'R YMATEBION I'R YMGYNGHORIAD

Crynodeb

39. Roedd yr ymatebion cynhwysfawr, sef bron i ddwy ran o dair ohonynt, bron yn unfrydol o blaid cryfhau trefniadau llywodraethu ac atebolrwydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC), ond roedd y farn ynghylch sut y gellid ac y dylid gwneud hynny yn gymysg ac yn amrywiol. Yn gyffredinol, roedd y mwyafrif yn bleidiol i SAC gorfforaethol. O blith y gweddill, roedd tua thraean ohonynt yn canolbwyntio ar faterion unigol, hynny yw datblygu cynaliadwy, ac a ddylai ACC fod yn archwilydd statudol ar gyfer Corfforaethau Addysg Bellach ac Uwch, a phrin y rhoddyd sylwadau ar brif gynigion y Bil, os o gwbl. Roedd yr holl ymatebion ar gyfuno a symleiddio'r ddeddfwriaeth gyfredol yn gefnogol. Roedd yna duedd amlwg o blaid cyflwyno darpariaethau datblygu cynaliadwy yn y Bil.

Llythyr y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

40. Yn gyffredinol, mae'r Pwyllgor yn croesawu'r cynigion yn y Bil drafft, ac yn derbyn ei brif amcan o gryfhau'r trefniadau llywodraethu ac atebolrwydd. Mae'n holi am y rhesymeg y tu ôl i roi'r rôl oruchwylio iddo, ac yn gofyn pam fod lefel y cyfrifoldeb wedi'i nodi mor fanwl. Mae hefyd yn dymuno gwybod: pam fod SAC gorfforaethol yn cael ei ffafrio yn hytrach na model Bwrdd cynghori/goruchwylio; yr opsiynau eraill a ystyriwyd wrth bennu maint SAC; sut y byddai'r trefniadau ariannu arfaethedig yn gweithredu yn ymarferol, gan sicrhau ar yr un pryd bod ACC yn gallu cyflawni ei swyddogaethau archwilio yn annibynnol; beth allai ddigwydd pe bai ACC a SAC yn methu cytuno ar gynllun blynyddol; a pham y penderfynwyd newid y ffordd y caiff archwilydd allanol SAC ei benodi. Mae'r Pwyllgor yn ystyried bod ei bŵer i alw tystion yn cyfyngu arno ac y dylid ymdrin â hynny yn y Bil.

Cyrrff llywodraeth leol gan gynnwys CLILC (12)

41. Cefnogodd saith corff llywodraeth leol y syniad o greu SAC gorfforaethol, gyda chwech o'r rhain yn cefnogi swyddogaethau goruchwylio'r PCC; ni wnaeth pedwar gynnig unrhyw sylwadau; roedd CLILC yn ystyried bod darpariaethau SAC yn feichus a bod swyddogaeth y PCC yn cael ei chyfarwyddo'n ormodol.
42. Nid oedd yna gonsensws clir ynghylch cyfnod penodiad ACC ond roedd y rhan fwyaf yn ystyried bod saith mlynedd yn gyfnod rhesymol; roedd rhai'n meddwl y dylid defnyddio meini prawf perfformiad ar gyfer y swydd, a hefyd ar gyfer penodiadau ac ailbenodiadau i SAC. Roedd nifer o'r farn y dylai'r un aelod o SAC sy'n gyflogai gael ei benodi drwy gystadleuaeth agored. Dadleuodd un

ymatebydd o blaid penodi aelodau SAC am gyfnod o bedair blynedd, gyda'r opsiwn o ailbenodi am bedair blynedd arall. Ar wahân i un oedd yn dadau fel arall, derbyniwyd y dylid cael cyfyngiadau ar ôl penodiadau. Roedd yna anfodlonrwydd ynghylch ffioedd, a dymunwyd cael meincodi, gwell ymgynghori a chosbau os yw ACC yn methu â chyrraedd targedau perfformiad y cytunwyd arnynt. Gydag un eithriad, roedd yr ymatebion yn bleidiol i wneud ACC yn archwilydd ar gyfer cyrff llywodraeth leol.

Cyrff gwasanaeth cyhoeddus eraill (4)

43. Ymddengys bod un corff gwasanaeth cyhoeddus o blaid SAC gorfforaethol; ni wnaeth un unrhyw sylwadau o gwbl; a rhoddodd tri ohonynt sylwadau yn unig ar gynnwys datblygu cynaliadwy yn narpariaethau'r Bil; roedd y sylwadau hynny'n ffafriol.

Sefydliadau addysg (5)

44. Roedd dau sefydliad yn cefnogi creu SAC gorfforaethol ac yn cefnogi swyddogaethau goruchwyllo'r PCC; ni wnaeth 3 ohonynt gyflwyno unrhyw sylwadau.
45. Roedd Estyn o'r farn y dylai fod yna brotocol ar gyfer penodi i SAC a threfn o adolygu perfformiad; cynigiodd amrywiaeth o seiliau dros ddiswyddo aelodau SAC; ac roedd o'r farn bod un adroddiad interim, bob hanner blwyddyn yn ddigonol.
46. Roedd yr holl sefydliadau o'r farn nad ACC ddylai fod yn archwilydd statudol ar gyfer Corfforaethau Addysg Bellach ac Uwch.

Cyrff archwilio / cyfrifyddiaeth (5)

47. Roedd tri chorff yn cefnogi SAC gorfforaethol gyda'r PCC yn cyflawni swyddogaeth oruchwyllo; roedd dau gorff yn cefnogi bwrdd cynghori.
48. Roedd yna beth pryder ynghylch y beichiau a osodir ar y SAC a'r PCC a allai lesteirio annibyniaeth ACC wrth gynnal archwiliadau. Gallai mwy o aelodau sy'n gyflogeion fod yn fuddiol, a dylai'r rhesymau dros ddiswyddo ACC neu gadeirydd SAC gynnwys afiechyd.

ACC ac undebau llafur staff (2)

49. Roedd ACC yn gwrthwynebu'r cynigion, yn ystyried bod swyddogaeth oruchwyllo'r PCC wedi'i chyfarwyddo'n ormodol a bod cyfansoddiad SAC yn anghytbwys, a byddai'n well ganddo weld Bwrdd Goruchwyllo heb unrhyw swyddogaethau gweithredol; roedd undebau llafur staff ACC (Prospect a'r PCS) yn cytuno â barn ACC ar y cyfan.
50. Prif bwyntiau ymateb manwl ACC oedd: roedd y cynigion llywodraethu corfforaethol yn rhy gyfarwyddol, yn anghytbwys, yn amhosibl eu gweithredu ac yn amhriodol. Byddai swyddogaeth oruchwyllo'r PCC yn amharu ar ei allu i

graffu ar wariant Llywodraeth Cymru; dylid breinio trefn oruchwylio fwy cymesur yn rhywle arall (gan y Cynulliad), gan alluogi'r PCC drwy hynny i barhau â'i brif swyddogaeth o ddal Llywodraeth Cymru i gyfrif. Roedd y cynigion ar gyfer SAC gorfforaethol gyda swyddogaethau gweithredol yn rhy ymyraethol, a byddent yn arwain at lesteirio annibyniaeth ACC mewn modd amhriodol. Dylai ACC yn unig barhau i fod yn gyfrifol am yr holl swyddogaethau gweithredol, gyda Bwrdd Goruchwylio statudol yn cael ei greu er mwyn ei fonitro a'i gynghori. Pe bai SAC gorfforaethol yn cael ei sefydlu, gyda sail weithredol gadarnach, byddai'n rhaid i'r trefniadau cynllunio ac adnoddau warchod annibyniaeth ACC.

Arall (2)

51. Roedd aelod o'r cyhoedd yn cefnogi creu SAC gorfforaethol ac yn bleidiol i roi swyddogaethau goruchwylio i'r PCC. Cyflwynodd elusen un sylw yn unig – a hwnnw'n un ffafriol – ynghylch cynnwys darpariaethau datblygu cynaliadwy yn y Bil.
52. Roedd yr unigolyn yn ystyried bod SAC gyda saith aelod yn rhy fach i gyflawni swyddogaethau gweithredol; y dylai'r cyfnodau penodi orgyffwrdd er mwyn osgoi unrhyw fylchau; roedd yn anhapus gyda'r ffaith bod ACC yn argymhell penodiad yr aelod sy'n gyflogai; yn credu y dylai'r cyfyngiadau yn dilyn penodiad fod yn barhaol ac y dylai swyddogaethau cyfun ACC/y Prif Weithredwr fod yn swyddi ar wahân gyda'r Prif Weithredwr yn Swyddog Cyfrifyddu.

5. Pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth

53. Mae'r Bil yn cynnwys darpariaethau i wneud is-ddeddfwriaeth. Mae Tabl 1 isod yn amlinellu mewn perthynas â phob darpariaeth:

- y person neu'r corff y rhoddir y pŵer iddo;
- ar ba ffurf y caiff y pŵer ei arfer;
- priodoldeb y pŵer dirprwyedig;
- y weithdrefn a gymhwysir (cadarnhaol, negyddol, dim gweithdrefn) os o gwbl.

Tabl 1: Crynodeb o'r pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth

Cymal	Rhoddir y pŵer i	Ar ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Gweithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
Cymal 19(7)	Gweinidogion Cymru	Gorchymyn drwy Offeryn Statudol	Yn briodol ar gyfer pwerau i wneud gorchymynion gan fod y ddarpariaeth yn galluogi Gweinidogion Cymru i ychwanegu corff o gyfrifyddion i'r rhestr gymeradwy o'r rhai a all gynnig gwasanaethau i SAC/ACC.	Gweithdrefn negyddol	Bydd y rheoliadau hyn yn rhagnodi materion manwl a allai newid o bryd i'w gilydd.
Cymal 34(2)	Gweinidogion Cymru	Gorchymyn drwy Offeryn Statudol	Yn briodol ar gyfer pwerau i wneud gorchymynion gan fod y ddarpariaeth yn galluogi Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn, i wneud darpariaethau trosiannol, darfodol neu	Gweithdrefn gadarnhaol	Mae gan y pŵer y potensial i ddiwygio'r Ddeddf hon a Deddfau eraill (fel y bo'n briodol).

			arbed ac ati, mewn cysylltiad â dod â'r Bil i rym neu roi effaith lawn i'r Bil pan ddaw'n Ddeddf.		
Cymal 36(2)	Gweinidogion Cymru	Gorchymyn drwy Offeryn Statudol	Mae'r ddarpariaeth hon yn ofynnol gan na ddaw'r Bil i rym yn llawn pan dderbynia Gydsyniad Brenhinol ond yn hytrach caiff ei weithredu gan Weinidogion Cymru	Dim gweithdrefn	Mae hyn yn arferol ar gyfer cychwyn gan eu bod yn y dod â'r darpariaethau i rym yn unig

54. Yn ogystal â'r pwerau a amlinellir yn Nhabl 1, mae'r Bil (ym mharagraff 41 o Atodlen 4) yn diwygio adran 39 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 er mwyn, ymysg pethau eraill, rhoi'r pwerau presennol i wneud rheoliadau i Weinidogion Cymru yn hytrach na'r Cynulliad. Mae hynny'n gofyn am newid canlyniadol i adran 58 o'r Ddeddf honno, a gyflawnir drwy baragraff 55 o Atodlen 4 i'r Bil. Nid oes yna unrhyw ddiwygiad i weithdrefn y Cynulliad yn gysylltiedig ag arfer y pwerau hynny.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol

55. Cwblhawyd Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn unol â Rheol Sefydlog 26.6(vi) ar gyfer y Bil arfaethedig ac mae'n dilyn yn Rhan 2 o'r Memorandwm Esboniadol hwn. Mae'n cynnwys asesiad costau a manteision.
56. Amgaeir adroddiad gan ACC ynghylch priodoldeb codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru yn sgil darpariaethau'r Bil hwn, o dan Reol Sefydlog 26.6(viii) y Cynulliad Cenedlaethol, yn Atodiad 3.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

7. Opsiynau

57. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn yn cyflwyno pedwar opsiwn mewn perthynas ag amcanion polisi'r Bil. Caiff pob opsiwn ei ddadansoddi o ran i ba raddau y byddai'n cyflawni amcanion Llywodraeth Cymru, ynghyd â'r peryglon, y costau a'r manteision cysylltiedig.
58. Yr opsiynau yw –
- a) Opsiwn 1 – gwneud dim (parhau â'r trefniadau presennol)
  - b) Opsiwn 2 – caniatáu i Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC) gryfhau'r trefniadau rheoli mewnol
  - c) Opsiwn 3 – Cynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad) i greu bwrdd cynghori statudol
  - d) Opsiwn 4 – Deddfu er mwyn creu trefniadau goruchwyllo a llywodraethu newydd statudol ar gyfer ACC a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC)

Opsiwn 1 – Gwneud dim (parhau â'r trefniadau presennol)

59. O dan yr opsiwn hwn, byddai'r trefniadau llywodraethu ac arolygu presennol ar gyfer ACC yn parhau.
60. Ar hyn o bryd mae ACC yn penodi staff, yn pennu eu telerau a'u hamodau, ac mae ganddo'r grym i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu er mwyn ei gynorthwyo i arfer ei swyddogaethau. Caiff y cronfeydd sy'n ofynnol at y dibenion hyn a threuliau eraill eu talu o gyllideb ACC, ac mae Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (PCC) y Cynulliad yn ystyried amcangyfrif o'r rhain (a chaiff ei addasu) yn unol â pharagraff 12 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf 2006). O dan Reolau Sefydlog y Cynulliad mae'r amcangyfrif, boed wedi'i addasu neu beidio, yn rhan o gynnig y gyllideb gyffredinol a gyflwynir yn flynyddol yn y Cynulliad (fel sy'n ofynnol o dan adran 125 o Ddeddf 2006).

Opsiwn 2 – Caniatáu i ACC gryfhau'r trefniadau rheoli mewnol

61. Mae'r opsiwn hwn yn caniatáu i'r ACC presennol barhau i gryfhau trefniadau llywodraethu corfforaethol SAC drwy drefniadau a gynigiwyd i'r PCC ar 7 Hydref 2010 ac sydd bellach ar waith. Roedd y trefniadau hynny'n cynnwys sefydlu tri phwyllgor o fewn SAC (Cydnabyddiaeth, Adnoddau, a Rheoli Risg ac Archwilio) gyda phob un yn cynnwys pedwar aelod anweithredol cymwys a benodir gan ddilyn egwyddorion penodiadau cyhoeddus.
62. Yn ogystal â goruchwyliaeth y Cynulliad fel y'i nodir yn Opsiwn 1, byddai'r opsiwn hwn hefyd yn cynnig bod Cadeiryddion y tri phwyllgor a Phwyllgor Gweithredol ACC yn cynnal adolygiad strategol o weithrediadau SAC bod chwe mis.

63. Hefyd, byddai cynhadledd lywodraethu flynyddol yn cael ei chynnal, gan ddwyn ynghyd ganlyniadau'r adolygiadau strategol a dadansoddiad o gynllun gwaith SAC ac ACC, gan arwain at Adroddiad Llywodraethu a fyddai'n cael ei gyflwyno i'r PCC ac/neu'r Cynulliad iddynt ei ystyried.

Opsiwn 3 – Y Cynulliad i greu bwrdd cynghori statudol

64. O dan yr opsiwn hwn, byddai'n ofynnol cyflwyno Bil y Cynulliad (gan un o Bwyllgorau'r Cynulliad, Comisiwn y Cynulliad neu Lywodraeth Cymru) i ddiwygio Deddf 2006 er mwyn rhoi'r pwerau i'r Cynulliad allu penodi Bwrdd (neu Banel) i gynghori'r Cynulliad ar unrhyw fater sy'n ymwneud â swyddogaethau ACC.
65. Gallai'r Bwrdd, unwaith y'i penodir gan y Cynulliad, fod â swyddogaethau gan gynnwys goruchwyllo gwaith ACC, paratoi adroddiadau i'r Cynulliad, a gwneud argymhellion ynghylch effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ACC a'i staff.
66. Gallai'r ddeddfwriaeth gynnwys gofyniad i ACC a'r Bwrdd Cynghori gydweithio, er enghraifft drwy ganiatáu i'r Bwrdd gael mynediad at staff a phapurau ACC, caniatáu dadansoddiad manwl a dwys o waith ACC a chraffu'n effeithiol ar y modd y mae'n defnyddio adnoddau a'r canlyniadau a gyflawnwyd.
67. O dan yr opsiwn hwn gallai'r Cynulliad hefyd gadw ei swyddogaethau goruchwyllo fel y'u disgrifir yn Opsiwn 1.

Opsiwn 4 – Deddfu er mwyn creu trefniadau goruchwyllo a llywodraethu ar gyfer ACC a SAC

68. O dan yr opsiwn hwn byddai Bil y Cynulliad (a gyflwynir gan Lywodraeth Cymru) yn gwneud darpariaeth ar gyfer arolygu neu oruchwyllo ACC gyda darpariaethau i warchod annibyniaeth ACC ar y Cynulliad a Llywodraeth Cymru a'i ddisgresiwn llwyr dros y modd y mae'n arfer ei farn wrth gynnal archwiliadau ac ati.
69. Byddai corff corfforaethol newydd, SAC, yn cael ei greu gydag ystod o ddyletswyddau a phwerau mewn perthynas ag ef ei hun ac ACC. Byddai'n atebol i'r Cynulliad ac yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru. Byddai'r rhan fwyaf o swyddogaethau gweinyddol a 'chadw tŷ' presennol ACC yn trosglwyddo i'r SAC newydd, a byddai darpariaethau penodol yn gwarchod ac yn amddiffyn statws ac annibyniaeth ACC mewn perthynas ag archwiliadau gweithredol ac ati.
70. Aelodau'r SAC newydd fyddai'r cadeirydd a'r pedwar aelod, wedi'u penodi gan y Cynulliad gan ddefnyddio'r gweithdrefnau penodiadau cyhoeddus priodol a thryloyw, yn ogystal ag ACC (fel prif swyddog gweithredol) ac aelod sy'n un o'r staff (neu'n gyflogai).
71. Prif swyddogaethau'r SAC newydd fyddai monitro, goruchwyllo a chynghori ACC; paratoi amcangyfrifon ariannol (gydag ACC) i'w cymeradwyo (wedi'u haddasu gan y Cynulliad neu beidio); cyflogi'r holl staff; dal eiddo; pennu a chodi'r ffioedd am archwiliadau ac ati ACC; darparu adnoddau er mwyn hwyluso swyddogaethau ACC; paratoi (gydag ACC) cynlluniau strategol a chynlluniau blynyddol a fyddai'n cael eu gosod gerbron y Cynulliad, a'u hystyried ganddo,

(yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru); a chyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cynulliad iddo ei ystyried.

72. Byddai SAC, fel y corff llywodraethu newydd ar gyfer sefydliad o oddeutu 300 o staff a chyllideb flynyddol o dros £24 miliwn, ar wahân i Lywodraeth Cymru ond yn atebol i'r Cynulliad. Mater i'r Cynulliad fyddai penderfynu ai un o Bwyllgorau'r Cynulliad, Comisiwn o'r Cynulliad (Comisiwn o Aelodau'r Cynulliad) neu unrhyw ddull arall a ddefnyddid ar gyfer y swyddogaethau goruchwylio.
73. Dyma'r opsiwn y mae Llywodraeth Cymru yn ei ffafrio, a darperir ar gyfer y trefniadau hyn ym Mil Archwilio Cyhoeddus (Cymru).

8. Costau a manteision

74. Mae'r adran hon yn cynnwys dadansoddiad costau a manteision o'r opsiynau yn adran 7. Amcangyfrifon yw'r holl gostau a gallent amrywio yn dibynnu ar y penderfyniadau a gymerir mewn perthynas â gweithredu'r Bil, os bydd yn troi'n Ddeddf. Er enghraifft, bydd y gost i'r Cynulliad o graffu ar ACC a SAC yn dibynnu ar ba ddull goruchwyllo y bydd y Cynulliad yn penderfynu ei fod yn briodol. Yn yr un modd, mae yna elfen o ddewis o ran a ddylid ystyried y costau fel rhai atodol, neu eu trin ar y sail y gellid ailflaenoriaethu'r adnoddau presennol neu ryddhau cyllid drwy arbedion yn rhywle arall. Gellid darparu rhagor o fanylion a dadansoddiadau sensitifrwydd yn ôl y gofyn; mae'r ffigurau a nodir yma yn amcangyfrifon gofalus. Mae'r cyfraddau dydd, os cânt eu nodi, yn seiliedig ar y cyfraddau ar gyfer swyddogaethau cymharol a wneir drwy benodiadau cyhoeddus ac yn cynnwys TAW a threuliau.

Opsiwn 1 – Gwneud dim (parhau â'r trefniadau presennol)

Costau

75. O dan yr opsiwn hwn bydd y prosesau a'r arferion presennol yn parhau yn ddigyfnewid. Amcangyfrifir felly na fydd yna unrhyw wariant atodol yn ychwanegol at y swm y cynlluniwyd ac y darparwyd ar ei gyfer eisoes yn y cyllidebau llinell sylfaen. Gan na fyddai yna unrhyw newid yn y dull o weithio, y strwythurau na'r prosesau, ni fyddai yna unrhyw gostau trosiannol.
76. Cyllideb gyfredol Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC) yw £24.2 miliwn y flwyddyn. Mater i ACC yw penderfynu ar yr adnoddau y mae'n eu neilltuo ar gyfer llywodraethu a rheolaeth fewnol. Amcangyfrifir mai cost y trefniadau hyn, yn seiliedig ar y Datganiad o Gyfrifon 2010-11, yw £36,650 y flwyddyn.
77. Mae'n ofynnol i archwilydd allanol archwilio cyfrifon ACC. Yn ôl y ffigurau diweddaraf sydd ar gael ar gyfer yr archwiliad allanol hwnnw, £25,000 oedd y gost ym flwyddyn ariannol 2010-11.
78. Ar hyn o bryd mae Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (PCC) Cynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad) yn neilltuo un sesiwn y flwyddyn er mwyn ystyried amcangyfrifon ariannol ACC a goruchwyllo ACC yn gyffredinol. Mae'n anodd amcangyfrif cost yr un cyfarfod hwnnw, neu'r rhan o'r sesiwn sy'n ymdrin â'r gweithgarwch sy'n gysylltiedig ag ACC. Telir y gost honno o'r gyllideb a ddyrennir i Gomisiwn y Cynulliad.
79. Mae Llywodraeth Cymru yn gosod Cynnig Cyllidebol blynyddol (ar ffurf ddrafft i ddechrau, ac yna ar ffurf derfynol) gerbron y Cynulliad (y mae rhan ohono'n cynnwys amcangyfrif ariannol ACC a'r swm y gallai'r Swyddfa honno ei dynnu o Gronfa Gyfunol Cymru). Caiff hwn ei drafod mewn dadl yn Cyfarfod Llawn. Mae'n anodd amcangyfrifir cost y ddadl honno sydd, fodd bynnag, yn dod o'r gyllideb a ddyrennir i Gomisiwn y Cynulliad. Dim ond cyfran fechan o'r gost honno fyddai'n deillio o ystyried amcangyfrif ariannol ACC, p'run bynnag.

Manteision

80. Ni fyddai yna unrhyw gostau ariannol ychwanegol gyda'r opsiwn hwn. Fodd bynnag, ni fyddai yna unrhyw fanteision ychwaith gan na fyddai yna unrhyw newid i'r amodau a ganiataodd i'r materion blaenorol godi. Yn yr un modd, gan y byddai'r trefniadau llywodraethu mewnol cyfredol ar gyfer ACC a'i Swyddfa yn parhau, mae yna berygl o hyd y gallai'r methiannau o ran llywodraethu ailgodi. O ganlyniad, ni fyddai unrhyw gamau'n cael eu cymryd i weithredu argymhellion adroddiad y PCC, y cyfeirir ato ym mharagraff 13 o'r Memorandwm hwn, nac i unioni'r niwed i hyder pobl yn SAC a swydd ACC. Yn amlwg, mae yna berygl i enw da ACC, a'r Cynulliad, gan y byddai methiant i oruchwyllo ACC a'i ddal i gyfrif yn effeithiol yn cael ei ystyried yn arwydd o wendid o ran proses, atebolrwydd a democratiaeth.
81. Mae'n dilyn na fyddai'r opsiwn hwn yn cynnig unrhyw fanteision i'r Cynulliad, y Cyrff Cyhoeddus sy'n destun archwilio yng Nghymru na'r cyhoedd yng Nghymru, sy'n dibynnu ar ACC i gynrychioli eu buddiannau wrth archwilio cyrff cyhoeddus yng Nghymru.

Opsiwn 2 – Caniatáu i ACC gryfhau'r trefniadau rheoli mewnol

82. Mae'r Llywodraeth yn ystyried y byddai yna gostau'n gysylltiedig â sefydlu trefniadau rheoli mewnol cryfach, yn ychwanegol at y rhai a bennwyd yn opsiwn 1. Costau trosiannol sefydlu'r trefniadau newydd fyddai rhai o'r rhain, a byddai rhai'n codi'n rheolaidd bob blwyddyn. ACC fyddai'n ysgwyddo'r costau, a byddent yn cael eu diwallu o'r gyllideb y cytunwyd arni.

Costau trosiannol

83. Amcangyfrifir mai'r costau trosiannol i ACC yn sgil sefydlu trefniadau rheoli mewnol cryfach fyddai'r costau staff yn gysylltiedig â chreu gweithdrefnau newydd a gweithredu'r trefniadau newydd. Byddem yn amcangyfrif na fyddai hynny'n gofyn am fwy na 40 o ddyddiau person ar gost o £250 y dydd. Byddai'r adnoddau hyn yn cael eu diwallu o blith staff presennol ACC a'r costau y cytunwyd arnynt.

Cost flynyddol gyfartalog

84. Amcangyfrifir mai oddeutu £60,000 fyddai cost flynyddol cefnogi'r trefniadau rheoli mewnol cryfach a nodir uchod, o gymharu â'r gost gyfredol o £36,650. Byddai'r costau hyn yn gysylltiedig ag amser staff wrth baratoi, cynhyrchu ac ystyried yr adroddiadau atodol (oddeutu £3,000 ar gyfer pob adroddiad) a pharatoi a chynnal y gynhadledd lywodraethu (oddeutu £5,000). Byddai ACC yn cwrdd â chost lawn y trefniadau hyn o'i gyllideb flynyddol y cytunwyd arni.
85. Pe bai'r PCC neu'r Cynulliad yn penderfynu ystyried yr adroddiad llywodraethu, byddai yna gostau tebyg i'r rhai a nodir ym mharagraff 78 a 79 uchod, na ellir eu mesur, yn gysylltiedig â hynny, o gymryd y byddai'r ystyriaeth yn digwydd fel

eitem arferol mewn Pwyllgor neu Gyfarfod Llawn arferol. Byddai unrhyw gostau o'r fath yn dod o'r gyllideb a ddyrennir i Gomisiwn y Cynulliad.

Manteision

86. Mae'n debygol y byddai'r opsiwn hwn yn gwella atebolrwydd mewnol, ac yn ei gwneud yn ofynnol i ACC adrodd i'r PCC ac/neu'r Cynulliad ar faterion rheolaeth fewnol, yn ychwanegol at y craffu blynyddol cyfredol ar ei amcangyfrifon ariannol a'i ganlyniadau gweithredol.
87. Byddai'r trefniadau llywodraethu hyn i'w croesawu, ac yn cynnig rhywfaint yn fwy o sicrwydd na'r hyn a gynigir o dan Opsiwn 1; fodd bynnag byddai gweithrediad, rheolaeth ac yn y pen draw effeithiolrwydd y trefniadau hyn yn llwyr yn nwylo ACC. Ni fyddai'n sicrhau atebolrwydd a chraffu allanol ychwanegol ar waith ACC ei hun. Hefyd, mae'n gadael sefyllfa statudol ACC mewn perthynas â staffio yn ddigyfnewid, ac felly ni fyddai'n ymdrin â phrif ofyniad Llywodraeth Cymru, a nodir yn y *Rhaglen Lywodraethu*, i ddeddfu er mwyn gwneud Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad drwy sefydlu trefniadau llywodraethu allanol annibynnol ar gyfer ACC a'i Swyddfa.

Opsiwn 3 – Y Cynulliad i greu bwrdd cyngori statudol

88. Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried y byddai yna gostau'n gysylltiedig â'r opsiwn hwn, yn ychwanegol at y rhai a bennwyd yn y costau yn opsiwn 1. Costau trosiannol sefydlu'r trefniadau newydd fyddai rhai o'r rhain, a byddai rhai'n codi'n rheolaidd bob blwyddyn. ACC a'r Cynulliad fyddai'n cwrdd â'r costau.

Costau trosiannol

89. Yn ogystal â'r costau sy'n gysylltiedig â pharatoi un o Ddeddfau'r Cynulliad, ymgynghori arni a'i gwneud er mwyn rhoi'r pwerau angenrheidiol i'r Cynulliad allu greu bwrdd statudol, byddai yna gost i'r Cynulliad hefyd wrth sefydlu'r Bwrdd. Amcangyfrifir mai oddeutu £20,000 fyddai'r gost, a byddai'n codi'n bennaf o'r angen i hysbysebu'r swyddi a chynnal y broses benodi gystadleuol.

Cost flynyddol gyfartalog

90. Yn amlwg, byddai'r amcangyfrif o gost cefnogi gwaith y Bwrdd a chwrdd â'i gostau gweithredu am flwyddyn gyfan yn dibynnu ar ei faint a pha mor aml y cynhelid y cyfarfodydd. Gan gymryd mai £300 fyddai'r gyfradd flynyddol, sy'n gyfradd is na'r un a nodir ym mharagraff 78 o ystyried na fyddai gan Aelodau'r Bwrdd o dan yr opsiwn hwn yn un lefel o gyfrifoldeb, ac y byddai aelodau'r bwrdd yn gweithio am ddau ddiwrnod y mis, ynghyd â chostau'r cymorth ysgrifenyddol a thechnegol, gallai'r costau fod oddeutu £50,000 y flwyddyn. Byddai'r costau hyn yn ychwanegol at gostau rheolaeth fewnol cyfredol ACC, a SAC fyddai'n cwrdd â'r costau.

91. Gallai'r Cynulliad ddewis neilltuo mwy neu lai o amser mewn Pwyllgor neu Gyfarfod Llawn ym mhob blwyddyn ariannol er mwyn ystyried yr oruchwyliaeth gyffredinol dros ACC, ac/neu ystyried cyngor y Bwrdd. Mae'n anodd amcangyfrif unrhyw newidiadau mewn costau a fyddai'n deillio o weithgarwch yn gysylltiedig ag ACC o dan yr opsiwn hwn, gan y byddai hynny'n dibynnu ar lefel y craffu y mae'r Cynulliad yn ei hystyried yn briodol. Byddai'r gost yn dod o'r gyllideb a ddyrennir i Gomisiwn y Cynulliad.
92. Mae'n debygol y bydd yna gostau rheolaidd i'r Cynulliad yn sgil penodi aelodau o'r Bwrdd neu benodi yn lle aelodau sy'n dewis gadael neu'n cyrraedd diwedd eu tymor. Amcangyfrifir mai £5,000 yr aelod fyddai'r costau hynny, yn seiliedig ar gostau cyfredol penodiadau tebyg. Fan lleiaf, disgwylir y byddai angen penodi pob Aelod (neu'i ailbenodi fel y bo'n berthnasol) bob pedair blynedd. Mae hynny ychydig yn hirach na chyfnod aelodau'r Bwrdd yn y swydd ar hyn o bryd (sef tair blynedd) ond mae'n cynnig sail gyfartal â'r costau yn opsiwn 4 sy'n seiliedig ar y cynigion ar ddal swyddi ym Mil Archwilio Cyhoeddus (Cymru).

Manteision

93. Mae'r opsiwn hwn yn cynnig manteision pendant ac yn mynd beth o'r ffordd at gwrdd ag amcan polisi Llywodraeth Cymru. Byddai deddfwriaeth yn cael ei defnyddio i greu Bwrdd annibynnol a fyddai'n gyfrifol am gynghori ACC, gyda'r Bwrdd hwnnw'n atebol i'r Cynulliad. Byddai ACC yn dod yn fwy atebol i'r cyhoedd a byddai rhywfaint o her yn cael ei chynnig i ACC. Byddai hynny'n gyfyngedig, fodd bynnag, i swyddogaeth gynghori.
94. Byddai'n gadael holl swyddogaethau ACC yn ddigyfnewid, fodd bynnag, ac ni fyddai yna gyfle i'r Bwrdd wneud mwy na chynghori ACC, a dwyn materion y mae'n pryderu yn eu cylch i sylw'r PCC. Ni fyddai'r dull gweithredu hwn, felly, yn cyflawni'r amcan a ddymunir o wella'n sylweddol y dull o oruchwyllo a llywodraethu ACC a SAC.

Opsiwn 4 – Deddfu er mwyn creu trefniadau goruchwyllo a llywodraethu ar gyfer ACC a SAC

95. Mae'r Llywodraeth yn ystyried y byddai yna gostau'n gysylltiedig â'r opsiwn hwn, yn ychwanegol at y rhai a bennwyd yn y costau yn opsiwn 1. Costau trosiannol sefydlu'r trefniadau newydd fyddai rhai o'r rhain, a byddai rhai'n codi'n rheolaidd bob blwyddyn. Y SAC newydd a'r Cynulliad fyddai'n cwrdd â'r costau.

Costau trosiannol

96. O dan yr opsiwn hwn (ac yn unol â darpariaethau Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)) byddai yna rywfaint o gostau i'r Cynulliad o ran hysbysebu swyddi'r Cadeirydd ac aelodau'r Bwrdd, gan ddefnyddio proses penodiadau cyhoeddus agored, dryloyw a chystadleuol i lenwi'r swyddi hynny. Amcangyfrifir mai £20,000 fyddai cost hyn.

Costau blynyddol cyfartalog

97. Yn seiliedig ar gyfraddau dyddiol o £400 y dydd ar gyfer aelodau a £500 y dydd ar gyfer y Cadeirydd, a chan dybio y byddai gofyn i'r aelodau weithio am bum niwrnod y mis ar gyfartaledd, a chan gynnwys costau cymorth ysgrifenyddol a thechnegol, amcangyfrifir mai oddeutu £155,000 y flwyddyn fyddai'r gost. Byddai'r symiau hynny yn cwrdd â chydabyddiaeth, arian rhodd a lwfansau eraill Cadeirydd SAC a phedwar aelod SAC. SAC ei hun, a ariennir i ryw raddau o Gronfa Gyfunol Cymru, ond sy'n derbyn y mwyafrif o'i chyllid o incwm ffioedd, fyddai'n cwrdd â chost y gefnogaeth weinyddol i SAC.
98. Gallai fod yna rai costau ychwanegol i'r Cynulliad o ganlyniad i'w oruchwyliaeth gryfach dros ACC a SAC a'r angen i roi trefniadau priodol ar waith i ymgymryd â'r dasg hon. Bydd yr amcangyfrif o gost hynny yn dibynnu ar natur yr oruchwyliaeth gan y Cynulliad a'r trefniadau a wna i gefnogi hynny. Byddai unrhyw gostau'n dod o'r gyllideb a ddyrennir i Gomisiwn y Cynulliad.

Manteision

99. Byddai'r trefniadau hyn yn creu trefniadau atebolrwydd a llywodraethu cadarn ac effeithiol ar gyfer ACC a SAC, ar sail deddfwriaeth. Byddent yn gwella gallu'r Cynulliad i oruchwyllo ACC a SAC yn briodol ond heb amharu ar annibyniaeth a statws ACC.
100. Byddai'r dull hwn yn cwrdd ag ymrwymiad y *Rhaglen Lywodraethu*, argymhellion Adroddiad y PCC "*Materion yn ymwneud â Chyfrifo, Llywodraethu a Phriodoldeb yn Swyddfa Archwilio Cymru*", a'r ymatebion i'r ymgynghoriad cyhoeddus, yr oedd pob un ohonynt yn cefnogi diwygio a moderneiddio'r trefniadau llywodraethu ar gyfer SAC a'i Swyddfa. Byddai hefyd yn cynnig yr ymateb cryfaf er mwyn creu hyder llawn ac effeithiol yn SAC ac ACC.

Costau'r opsiynau a ystyriwyd (£000)

	Opsiwn 1	Opsiwn 2	Opsiwn 3	Opsiwn 4
Paratoi cyfrifon	25.0	25.0	25.0	25.0
Costau cefnogi cyfredol	37.0	37.0	0.0	0.0
Costau'r PCC/costau goruchwyllo eraill	0.0	0.0	0.0	0.0
Trefniadau'r Bwrdd	0.0	23.0	50.0	155.0
Is-gyfanswm	62.0	85.0	75.0	180.0
Trosiannol	0.0	10.0	20.0	20.0
Cyfanswm	62.0	95.0	95.0	200.0

9. Crynodeb a'r opsiwn a ffefrir

101. Mae polisi Llywodraeth Cymru, adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (*"Materion yn ymwneud â Chyfrifo, Llywodraethu a Phriodoldeb yn Swyddfa Archwilio Cymru"*) ac ymatebion yr ymgynghoreion i gyd yn dangos bod newid yn angenrheidiol er mwyn cryfhau dulliau llywodraethu ac atebolrwydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (ACC) a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) ac adfer hyder.
102. Ar y sail hon, mae Llywodraeth Cymru yn ystyried mai Opsiwn 4 (deddfu er mwyn creu trefniadau goruchwyllo a llywodraethu) sy'n cynnig y ffordd orau ymlaen gan y bydd yn sicrhau dull cadarn ac effeithiol o oruchwyllo ACC, yn caniatáu bod ACC yn gweithredu mewn ffordd dryloyw ac atebol i'r cyhoedd, ac ar yr un pryd yn gwarchod annibyniaeth y Swyddfa honno wrth gyflawni swyddogaethau archwilio a llunio barn broffesiynol.
103. Rhagwelir y bydd y costau yn sgil Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) a'r manteision y bwriedir iddo eu cyflwyno (fel y'u nodir uchod) yn fach o gymharu â'r adnoddau cyffredinol sydd ar gael i ACC a SAC er mwyn cyflawni eu swyddogaethau. Mae'r gost flynyddol atodol o dan Opsiwn 4 o £155,000 yn cyfateb i 0.64% o gyllideb gyfredol ACC, sef £24.2 miliwn. Ystyrir bod hon yn swyddogaeth oruchwyllo gost-effeithiol sy'n cynnig her briodol i ACC, ac sy'n creu atebolrwydd cyhoeddus priodol.
104. Ystyrir bod y costau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru, yn gostau trosiannol ac yn gostau rheolaidd, yn gymesur o ran cefnogi'r trefniadau llywodraethu cryfach a fydd yn ei gwneud yn llai tebygol y bydd yn rhaid ymdrin â chostau ariannol, a'r costau o ran enw da, yn sgil llywodraethu gwael.

10. Asesu'r Gystadleuaeth

105. Mae'n ofynnol cwblhau'r hidlydd cystadleuaeth os yw'r ddeddfwriaeth yn effeithio ar fusnes, elusennau ac/neu'r sector gwirfoddol. Ni fydd darpariaethau'r Bil yn effeithio ar fusnesau, elusennau ac/neu'r sector gwirfoddol. Nid oes gofyn defnyddio'r hidlydd cystadleuaeth yn yr achos hwn felly.

11. Adolygu ar ôl gweithredu

106. Os bydd y Bil yn troi'n Ddeddf, caiff ei gweithredu gan y Gyfarwyddiaeth Llywodraeth Leol a Chymunedau, gan gydweithio'n agos â'r Cynulliad a rhanddeiliaid allweddol. Cytunir ar y dull o adolygu a datblygu'r trefniadau newydd fel rhan o'r broses weithredu.

ATODIAD A - Nodiadau Esboniadol

- 1 Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn yn ymwneud â Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)) fel y'i cyflwynwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 9 Gorffennaf 2012.
- 2 Fe'u paratowyd gan Gyfarwyddiaeth Llywodraeth Leol a Chymunedau Llywodraeth Cymru er mwyn cynorthwyo darllenwyr y Bil ac i helpu goleuo trafodaeth arno. Nid ydynt yn ffurfio rhan o'r Bil ac ni chawsant eu cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.
- 3 Mae angen darllen y Nodiadau ar y cyd â'r Bil. Nid ydynt, ac ni fwriedir iddynt fod, yn ddisgrifiad trwyadl o'r Bil. Os ymddengys, gan hynny, nad oes angen unrhyw esboniad ar adran neu ran o adran, ni roddir un.

Rhestr o dermau a byrfoddau a ddefnyddir yn y Nodiadau Esboniadol

- 4 Defnyddir y termau a'r byrfoddau canlynol yn y Nodiadau Esboniadol:

y Cynulliad – Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Comisiwn y Cynulliad – Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru

y Bil – Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

Deddf 2006 – Deddf Llywodraeth Cymru 2006

ACC – Archwilydd Cyffredinol Cymru

SAC – Swyddfa Archwilio Cymru

CGC – Cronfa Gyfunol Cymru

Trosolwg o'r Bil

- 5 Mae'r Bil yn cynnwys 37 adran a 4 Atodlen. Fel a nodir yng Nghymal 1 (nid oes bwriad iddo gael effaith gyfreithiol) o'r Bil, mae'r prif ddarpariaethau yn gwneud y canlynol-
  - rhagnodi bod swydd ACC i barhau
  - creu corff corfforaethol newydd, SAC, ac yn rhoi swyddogaethau iddo;
  - yn rhagnodi trefniadau llywodraethu ar gyfer ACC a SAC, a darpariaeth arall yn ymwneud â'r berthynas rhwng y ddau;
  - rhagnodi sut y mae swyddogaethau ACC i'w harfer, ac yn gwneud ACC yn archwilydd i gyrrff llywodraeth leol yng Nghymru.

Rhan 1: Archwilydd Cyffredinol Cymru

Cymal 2 - Swyddfa Archwilydd Cyffredinol Cymru

- 6 Mae'r cymal hwn yn sefydlu bod swydd ACC yn parhau. Cyn deddfiad y Bil hwn mae swydd ACC wedi ei sefydlu o dan Atodlen 8 o Ddeddf 2006. Ar ôl deddfiad y Bil hwn bydd swydd ACC yn cael ei sefydlu o dan gymal 2. Effaith

cyfeirio at swydd ACC yn parhau yw nad oes toriad ym mharhad y swydd honno nac ym mharhad arfer swyddogaethau'r swydd honno. O dan gymal 2(2) Ei Mawrhydi sydd i benodi unigolyn i ddal y swydd honno ar enwebiad y Cynulliad. Bydd penodiad i'r swydd am gyfnod o wyth mlynedd ar y mwyaf: dim ond unwaith y caiff person ddal swydd ACC.

- 7 Rhaid i'r Cynulliad gael ei fodloni bod ymgynghoriad rhesymol wedi cael ei gynnal gyda'r cyrff hynny sy'n cynrychioli buddiannau cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, cyn gwneud enwebiad i'w Mawrhydi ynghylch y person a ddylai gael ei benodi yn ACC.

Cymal 3 – Ymddiswyddiad neu ddiswyddiad

- 8 Mae ACC yn dal y swydd tan ddiwedd y cyfnod y penodwyd y person hwnnw ar ei gyfer (a gaiff fod hyd at wyth mlynedd o'r penodiad, gweler cymal 2):
  - oni ddiswyddir ef o'r penodiad gan Ei Mawrhydi pan fo'n gofyn am gael ei ddiswyddo (hynny yw, mae'n ymddiswyddo)
  - oni ddiswyddir ef o'r penodiad oherwydd bod ei Mawrhydi wedi ei bodloni nad yw bellach yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau oherwydd rhesymau meddygol a'i fod hefyd oherwydd y rhesymau hynny yn methu â gofyn am gael ymadael â'i swydd;
  - oni ddiswyddir ef gan Ei mawrhydi oherwydd camymddygiad.
- 9 Dim ond ar argymhelliad y Cynulliad y diswyddir person ar seiliau camymddygiad. Dim ond os yw o leiaf ddwy ran o dair o holl Aelodau'r Cynulliad yn pleidleisio o blaid y cam hwnnw y caniateir gwneud argymhelliad o'r fath.

Cymal 4 - Anghymhwys

- 10 Mae'r cymal hwn yn nodi'r seiliau a fyddai yn anghymhwys person rhag bod yn ACC Mae'r seiliau yn ymwneud â bod yn aelod o ddeddfwrfa o fewn y Deyrnas Unedig, cyflogai i SAC, neu ddeiliad swydd a benodwyd gan y Goron, y Cynulliad neu Gomisiwn y Cynulliad.

Cymal 5 - Cyflogaeth etc cyn Archwilydd Cyffredinol

- 11 Mae'r cymal hwn yn rhagnodi'r cyfyngiadau a fydd yn gymwys i gyflogaeth, deiliadaeth swydd neu ddarpariaeth gwasanaethau personau a benodwyd yn ACCau o dan y Bil hwn ond nad ydynt bellach yn dal y swydd honno. Dim ond am ddwy flynedd y bydd y cyfyngiadau'n gymwys, gan ddechrau ar y diwrnod y mae'r person yn peidio â dal y swydd. Y bwriad yw osgoi unrhyw wrthdaro buddiannau neu ganfyddiad o wrthdaro o'r fath pan fo person yn ACC - e.e. er mwyn osgoi sefyllfa lle y mae ACC y mae ei gyfnod yn y swydd ar fin dirwyn i ben yn cyflawni ei swyddogaethau'n drugarog mewn perthynas â chorff y gallai gael ei benodi iddo wedi i'w swydd fel ACC ddod i ben.

Cymal 7 - Tâl cydnabyddiaeth

- 12 Mae'n ofynnol i'r Cynulliad wneud trefniadau i dalu tâl cydnabyddiaeth ar gyfer ACC a benodwyd o dan y Bil hwn (cyn penodi ACC), a chaiff y trefniadau hynny gynnwys cyflog, lwfansau, arian rhodd, trefniadau ar gyfer pensiwn a buddion eraill. Ym mhob achos ni chaiff y trefniadau hyn (nac elfennau ohonynt) fod ar sail perfformiad.
- 13 Wrth benderfynu ar y trefniadau mae'n ofynnol i'r Cynulliad ymgynghori â'r Prif Weinidog.
- 14 Bydd symiau sy'n daladwy yn cael eu codi ar CGC, mae hyn yn golygu y bydd taliad yn dod yn uniongyrchol o'r Gronfa honno yn hytrach nag o'r arian y pleidleisir arno gan y Cynulliad yn flynyddol. Mae hyn wedi ei lunio i warchod annibyniaeth ACC ymhellach.
- 15 Noder hefyd baragraff 13 o Atodlen 1 i'r Bil, a pharagraff 1 o Atodlen 3 i'r Bil – gweler isod.

Cymal 8 - Sut y mae swyddogaethau i gael eu harfer

- 16 Mae'r cymal hwn yn cynnal ac yn cynyddu annibyniaeth ACC wrth iddo arfer ei swyddogaethau - nid yw swyddogaethau'r swydd yn ddarostyngedig i gyfarwyddyd na rheolaeth y Cynulliad na Llywodraeth Cymru ac mae darpariaeth newydd i wneud yn glir bod gan ACC ddisgresiwn llwyr yn y modd y mae yn arfer swyddogaethau mewn perthynas ag archwilio.
- 17 Er hynny, mae hyn yn ddarostyngedig i'r canlynol. Rhaid i ACC anelu at gyflawni ei swyddogaethau yn effeithiol ac mewn dull cost-effeithlon. Rhaid iddo hefyd roi ystyriaeth i'r safonau a'r egwyddorion ymarfer proffesiynol mewn perthynas ag archwilio a chyfrifyddiaeth. Rhaid i ACC roi ystyriaeth i gyngor a ddarperir gan SAC, a chyn belled â bod ACC yn rhoi ystyriaeth i'r cyngor hwnnw mae gan ACC ddisgresiwn llwyr wrth arfer ei swyddogaethau mewn perthynas ag archwilio.

Cymal 9 - Pwerau atodol

- 18 Mae Cymal 9 yn darparu pŵer cyffredinol i ACC i wneud unrhyw beth a fwriedir i hwyluso arfer unrhyw un o'i swyddogaethau, neu sy'n gysylltiedig â'u harfer neu'n gydnaws â'u harfer. Nid yw'r pŵer cyffredinol hwn yn ymestyn, fodd bynnag i swyddogaethau sydd, neu a allai ddod, yn gyfrifoldeb i SAC o dan y Bil hwn, gan gynnwys benthyg arian. Ar y mater hwn, gweler yn benodol gymal 9(2).

Cymal 10 - Cod ymarfer archwilio

- 19 Rhaid i ACC ddyroddi cod ymarfer sy'n ymgorffori'r arfer proffesiynol gorau sydd i'w fabwysiadu wrth i ACC gyflawni ei swyddogaethau—

- sy'n ymwneud ag ymchwilio i gyfrifon (gan gynnwys cyfrifon cyrff llywodraeth leol yng Nghymru);
- yn ymwneud â chynnal neu hybu astudiaethau neu ymchwiliadau gwerth am arian;
- fel a ddarperir mewn amryw ddarpariaethau yn Neddf Llywodraeth Cymru 1998, Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

20 Wrth baratoi'r Cod, mae'n ofynnol i ACC ymgynghori â'r personau hynny yr ymddengys iddo ei bod yn briodol ymgynghori â hwy. Pan fo'r Cod wedi ei wneud a'i gyhoeddi, rhaid i ACC gydymffurfio ag ef.

Cymal 11 – Archwilio cyrff llywodraeth leol

- 21 Diben cymal 11 yw newid pwy sydd i fod yn archwilydd cyrff llywodraeth leol yng Nghymru. O dan y darpariaethau presennol o adran 13 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, archwilydd cyrff llywodraeth leol yw personau a benodwyd gan ACC (presennol). Yn rhinwedd y diwygiad i'r Ddeddf honno a wnaed gan gymal 11 o'r Bil hwn, yr archwilydd fydd ACC. Mae angen i'r cymal gael ei ddarllen ar y cyd â pharagraff 2 o Atodlen 3 o'r Bil - gweler isod.
- 22 Yn bresennol nid yw ACC yn gyfrifol yn uniongyrchol am archwilio cyrff llywodraeth leol, yn hytrach mae archwilydd wedi eu penodi gan ACC i gynnal yr archwiliadau hynny. Ystyrir hyn yn anacronistig, o gofio bod gan ACC swyddogaethau eraill mewn perthynas â chyrff llywodraeth leol (er enghraifft mewn perthynas â gwerth am arian) ac o gofio'i fod yn gyfrifol am archwilio Llywodraeth Cymru, Cyrff GIG Cymru a chan gofio crynswth y cynigion eraill yn y Bil, bernir ei bod yn briodol i freinio'r pŵer i archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru yn ACC
- 23 Ar hyn o bryd, mae adran 16 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 yn darparu bod "rheoleiddwyr perthnasol" (at ddibenion y Mesur hwnnw) yn cynnwys archwilydd a benodwyd o dan yr adran 13 bresennol o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Oherwydd y diwygiadau a wnaed gan gymal 11(1) o'r Bil hwn, mae'n ofynnol gwneud diwygiad canlyniadol i Fesur 2009 gan na fydd archwilydd yn cael eu penodi gan ACC yn y cyswllt hwn mwyach. Cyflenwir hyn gan gymal 11(2) o'r Bil.

Cymal 12 - Trosglwyddo swyddogaethau Gweinidogion Cymru: ymgynghori

- 24 O dan adran 146A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 caniateir, drwy orchymyn, i swyddogaethau penodol gan Weinidogion Cymru, gael eu trosglwyddo i ACC neu eu harfer ganddo ar eu rhan. Dim ond gyda chydysyniad ACC y gellir trosglwyddo neu arfer y swyddogaethau hynny.
- 25 Mae cymal 12 o'r Bil yn diwygio adran 146A o'r Ddeddf honno fel ei bod yn ofynnol i Weinidogion Cymru ymgynghori â SAC cyn gwneud gorchymyn o'r fath. Mae'r gofyniad fod ACC yn cydsynio i'r trosglwyddiad neu i arfer y swyddogaethau hynny yn parhau heb ei newid.

Rhan 2: Swyddfa Archwilio Cymru a'i pherthynas â'r Archwilydd Cyffredinol Cymalau 13 i 15 – ynghylch Swyddfa Archwilio Cymru

- 26 Mae cymal 13 yn cadarnhau y bydd corff newydd o'r enw Swyddfa Archwilio Cymru (SAC). Mae'r cymal hwn hefyd yn rhoi effaith i Atodlen 1 (sydd yn cynnwys darpariaeth ynghylch SAC).
- 27 Mae Cymal 14 yn darparu y caiff SAC wneud unrhyw beth a fwriedir i hwyluso arfer unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau, neu sy'n gydnaws neu'n gysylltiedig â'u harfer, ond rhaid i SAC (yn rhinwedd cymal 15) anelu at gyflawni ei swyddogaethau yn effeithiol a chost-effeithlon.

Cymal 16 – Y berthynas â'r Archwilydd Cyffredinol

- 28 Mae cymal 16 yn darparu bod ACC yn brif weithredwr SAC, ond nid yn gyflogai iddi. Mae'r cymal hwn hefyd yn rhoi effaith i Atodlen 2 (Y berthynas rhwng yr Archwilydd Cyffredinol a SAC).

Cymal 17 - SAC i fonitro a darparu cyngor

- 29 Mae SAC yn monitro ac yn cynghori ACC mewn perthynas â'i swyddogaethau; mae ACC o dan ddyletswydd (cymal 17(3)) i roi sylw i unrhyw gyngor o'r fath.

Cymal 18 - Dirprwyo swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a'u harfer ar y cyd

- 30 Mae Cymal 18 yn galluogi i swyddogaethau ACC gael eu cyflawni gan gyflogai i SAC neu berson sy'n darparu gwasanaethau i SAC (er enghraifft, y rheini sydd wedi eu contractio i ddarparu gwasanaethau cefnogi archwilio i ACC), ar yr amod fod y cyflogai neu'r person wedi ei awdurdodi i wneud hynny mewn cynllun dirprwyo. Pan fo swyddogaethau yn cael eu cyflawni o dan y cynllun dirprwyo mae'r cyfrifoldeb am y swyddogaeth yn aros gydag ACC.
- 31 Rhaid i'r cynllun dirprwyo gael ei ddarparu gan ACC (ni chaiff ddirprwyo'r swyddogaeth hon), a rhaid iddo gael ei gymeradwyo gan SAC. Bydd angen cymeradwyaeth SAC gan y bydd, er enghraifft, yn gyflogwr staff

Cymal 19 - Darparu gwasanaethau

- 32 Mae Cymal 19 yn galluogi SAC i wneud trefniadau i dderbyn (gan gynnwys drwy daliad) wasanaethau gweinyddol, proffesiynol neu wasanaethau technegol a allai fod angen arni neu ar ACC i gyflawni eu swyddogaethau priodol. Mae hefyd yn galluogi i SAC wneud trefniadau gydag 'awdurdod perthnasol' fel bod SAC neu ACC yn gallu darparu'r gwasanaethau hynny i awdurdod perthnasol, nei i arfer swyddogaethau'r awdurdod hwnnw. Gellid dibynnu ar Gymal 19 i sicrhau'r ddarpariaeth o wasanaethau archwilio arbenigol allanol (er enghraifft, yn ymwneud â threth); gallai hyn gael ei ddarparu gan berson y gall ACC wedyn ddirprwyo ei swyddogaethau iddo.

- 33 Diffinnir 'awdurdod perthnasol' yng nghymal 19(7) ac mae'n cynnwys awdurdodau lleol (yng Nghymru a Lloegr), awdurdodau cyhoeddus eraill ac adrannau o'r llywodraeth.
- 34 Bydd SAC yn gallu gwneud trefniadau am delerau, gan gynnwys rhai'n ymwneud â thalu, a roddir ar waith o dan y cymal hwn. Os yw'r telerau'n cynnwys ffioedd sy'n daladwy i SAC (er enghraifft, ar gyfer darparu gwasanaethau gan ACC i awdurdod perthnasol), rhaid iddynt fod yn unol â'r cynllun codi ffioedd a lunnir o dan gymal 24 (gweler isod).

Cymal 20 – Gwariant

- 35 Rhaid i ACC a SAC ddarparu amcangyfrif ar y cyd ar gyfer pob blwyddyn ariannol (sydd i orffen ar 31 Mawrth) o bob incwm a gwariant gan SAC, gan gynnwys, yn benodol, yr adnoddau y mae angen amdanynt ar gyfer arfer swyddogaethau ACC. Rhaid i'r amcangyfrif gael ei osod gerbron y Cynulliad er mwyn iddo gael edrych arno ac efallai ei addasu. Rhaid i'r amcangyfrif gael ei osod o leiaf 5 mis cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi.
- 36 Dim ond os ymgynghorir ag ACC a SAC y caiff unrhyw addasiadau eu gwneud i amcangyfrif, a bod unrhyw safbwyntiau a fynegir ganddynt yn cael eu hystyried.
- 37 Bydd yr amcangyfrif llawn (wedi ei addasu neu fel arall) yn cael ei gynnwys yng Nghynnig Cyllidebol y Cynulliad o dan Reolau Sefydlog y Cynulliad. Rhaid i'r amcangyfrif llawn, bellach, gynnwys yr holl elfennau, gan gynnwys amcangyfrif yn ymwneud ag archwilio cyrff llywodraeth leol. Ni fydd unrhyw awdurdodiad statudol mwyach i gadw ffi incwm, fel a geir yn awr (gweler paragraff 9(4) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 a fydd yn cael ei ddiddymu gan Atodlen 4 i'r Bil hwn), ac felly rhaid rhoi cyfrif o'r holl faterion hyn yn yr amcangyfrif, ac o ganlyniad yn y Cynnig Cyllidebol Blynnyddol.

Cymal 21 – Darparu adnoddau ar gyfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

- 38 Mae Cymal 21 yn cydnabod SAC fel deiliad y gyllideb. Mae SAC yn gyfrifol am ddarparu adnoddau i ACC, fel sy'n ofynnol gan ACC i gyflawn ei swyddogaethau. Dyma'r adnoddau, yn benodol-
- staff i gynorthwyo ACC
  - gwasanaethau gan unrhyw berson (er enghraifft, gwasanaethau archwilio allanol neu wasanaethau treth yn bennaf o dan gymal 19)
  - dal eiddo, dogfennau neu wybodaeth arall, a
  - cadw cofnodion mewn perthynas â swyddogaethau ACC.
- 39 Er mwyn deall cymal 21 yn llawn rhaid iddo gael ei ddarllen ar y cyd â chymalau 25 i 28 (gan gynnwys y rhain) o'r Bil sy'n ymwneud â'r cynllun blynnyddol ynghylch gwaith ac adnoddau - gweler isod.

Cymal 22 - Benthg

- 40 Fel deiliad y gyllideb mae gan SAC y pŵer i fenthg arian, ar ffurf gorddrafft neu fel arall, at y diben o fodloni gorwariant dros dro. Nid yw'r pŵer i fenthg ar gael i ACC.

Cymalau 23 a 24 - yn ymwneud â ffioedd

- 41 Rhaid i unrhyw incwm (ffioedd neu fel arall) sy'n cael ei dderbyn gan ACC gael ei roi i SAC, fel deiliad y gyllideb (cymal 23). Ni all ACC ei gadw.
- 42 Rhaid i SAC godi ffioedd mewn perthynas ag arfer swyddogaethau ganddi neu gan ACC yn unol â'r cynllun a luniwyd gan SAC o dan gymal 24. Mewn unrhyw achos, ni chaiff unrhyw ffi a godir gan SAC fod yn fwy na'r gost o arfer y swyddogaethau (ni chaiateir i elfen o elw fod ynddynt).
- 43 Mae cymal 24(4)(c) yn ei gwneud yn ofynnol i SAC osod y cynllun a luniwyd gerbron y Cynulliad ar gyfer ei gymeradwyaeth. Yn ddarostyngedig i gymeradwyaeth y Cynulliad, rhaid i SAC gyhoeddi'r cynllun.
- 44 Rhaid i SAC adolygu'r cynllun o leiaf unwaith y flwyddyn. Os yw'r cynllun yn cael ei adolygu neu ei ail-wneud, rhaid iddo gael ei osod gerbron y Cynulliad ar gyfer ei gymeradwyaeth, ac eithrio pan fo isadran (7) yn gymwys - hynny yw pan fo Gweinidogion Cymru yn defnyddio pwerau penodol i ragnodi graddfeydd ffioedd i ddisodli graddfeydd SAC.

Cymalau 25 i 28 – yn ymwneud â chynllun blynyddol ynghylch gwaith ac adnoddau

- 45 Rhaid i ACC a SAC gytuno ar gynllun blynyddol. Bydd y cynllun blynyddol yn nodi'r gwaith a gynlluniwyd ar gyfer ACC a SAC fel ei gilydd, ac yn nodi'r adnoddau sy'n ofynnol i gyflawni'r gwaith hwnnw a gynlluniwyd (cymal 25).
- 46 Er nad yw'r un ohonynt wedi eu rhwymo gan y cynllun blynyddol, rhaid iddynt roi sylw iddo (cymal 28). Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i ACC a SAC, wrth iddynt arfer eu swyddogaethau (gan gynnwys darparu'r adnoddau sy'n ofynnol gan ACC), roi'r pwysigrwydd priodol o dan yr holl amgylchiadau i'r cynllun blynyddol. Os bydd rhyw waith nas rhagwelwyd yn codi, yna rhaid pwysu â mesur yn briodol yr angen i gyflawni'r gwaith hwnnw (ac oblygiadau hynny ar adnoddau) yn erbyn y gwaith a gynlluniwyd (a'r adnoddau a ddyrannwyd i'r gwaith hwnnw).
- 47 Rhaid i SAC ac ACC gytuno ar y cynllun blynyddol cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'r gwaith i'w gyflawni ynddi (cymal 25(1)). Unwaith y'i llunir, rhaid ei osod gerbron y Cynulliad (cymal 27) ac fe fydd y Cynulliad o dan ddyletswydd i'w gyhoeddi yn rhinwedd adran 144 o Ddeddf 2006 (fel y'i diwygiwyd gan y Bil hwn).
- 48 Rhaid i'r cynllun blynyddol gynnwys uchafswm yr adnoddau y disgwylir y byddant yn cael eu dyrannu gan SAC i ACC at y diben o gyflawni rhaglen waith

ACC (cymal 25(2)(f)). Cymal 26 yw'r mecanwaith a fydd yn sicrhau bod yr uchafswm o adnoddau y rhagwelir y bydd eu hangen ar gyfer y rhaglen waith a gynlluniwyd gan ACC am y flwyddyn yn y cynllun blynyddol.

- 49 Mae Cymal 26 wedi ei lunio i sicrhau mai ACC fydd yn penderfynu ar ei raglen waith ei hun (i gynnal ei annibyniaeth) a'r ACC sy'n penderfynu uchafswm yr adnoddau y bydd eu hangen i gyflawni'r gwaith hwnnw. Mae cymal 26, felly, yn ddarpariaeth hanfodol o ran cynnal cydbwysedd rhwng sefydlu trefniadau llywodraethu a threfniadau trosolwg ar gyfer ACC, ar y naill law, ac ar y llall, cynnal yr egwyddor nad yw annibyniaeth ACC wrth archwilio yn cael ei rwystro'n amhriodol. Mae cymal 26 yn gwneud hyn wrth roi rhan flaenllaw i'r ACC yn y cyswllt hwn gyda SAC yn gallu ymyrryd, a hynny dim ond os yw cynigion ACC yn afresymol. Yn y cyswllt hwn, bwriedir i'r ymadrodd "yn afresymol" ddwyn ei ystyr gyffredin a bwriedir i'r prawf fod yn un gwrthrychol. Mae hyn yn gwarchod ACC ymhellach, oherwydd nad yw'r prawf yn un sy'n gofyn a yw SAC yn ystyried yn oddrychol a yw rhywbeth yn afresymol. Yn hytrach, mae'r prawf yn gofyn, o dan yr holl amgylchiadau, a yw'r hyn a gynigir, dan brawf gwrthrychol, yn afresymol.

Rhan 3: Amrywiol a chyffredinol

Cymal 29 - Swyddogaethau'r Cynulliad Cenedlaethol

- 50 Mae'r cymal hwn yn darparu awdurdod i'r Cynulliad wneud darpariaeth (o fewn ei Reolau Sefydlog) ynghylch sut y mae'r swyddogaethau a nodir yn y Bil sydd dan ofal y Cynulliad (ac eithrio ei swyddogaethau i gymeradwyo deddfwriaeth) i'w harfer. Y bwriad yw y gall y Cynulliad wneud darpariaeth yn ei Reolau Sefydlog, wrth ddibynnu ar y ddarpariaeth hon, fel bod un (neu ragor o'i bwyllgorau) yn gallu arfer y swyddogaethau hynny sy'n ymwneud a goruchwyllo a throsolwg y Cynulliad o ACC. Er enghraifft, gallai'r Cynulliad ddarparu y bydd y swyddogaeth o benodi aelodau anweithredol SAC yn cael ei harfer gan bwllgor y Cynulliad yn hytrach na chan y Cynulliad yn gweithredu mewn Cyfarfod llawn.

Cymal 30 – Indemnio

- 51 Mae Cymal 30 yn darparu bod unrhyw ddigollediad i drydydd parti am dordyletswydd (er enghraifft mewn contract neu mewn achos o esgeulustra) gan ACC a benodwyd o dan y Bil hwn, person sy'n darparu gwasanaethau i ACC neu SAC (er enghraifft o dan gymal 19), cyn-aelodau neu aelodau presennol SAC neu gyflogeion iddi, i'w godi ar CGC a'i dalu ohoni (felly nid yw'n ddarostyngedig i gymeradwyaeth y Cynulliad mewn penderfyniad cyllidebol). Gweler hefyd baragraff 8 o Atodlen 3 i'r Bil hwn

Cymal 31 - Gorchmynion

- 52 Mae'r cymal hwn yn gwneud darpariaeth gyffredinol ynghylch pwerau eraill yn y Bil sy'n galluogi bod is-ddeddfwriaeth yn cael ei gwneud (sef gorchmynion). Mae'r ddeddfwriaeth hon i gael ei gwneud drwy offeryn statudol. Mae isadrannau (2) a (3) yn sefydlu gweithdrefn y Cynulliad ar gyfer gwneud y gorchmynion hynny. Mae isadran (4) yn ddarpariaeth dechnegol sy'n sicrhau

bod pwerau yn y Bil i wneud yr is-ddeddfwriaeth honno yn ddigon llydan i wneud darpariaethau penodol megis darpariaethau atodol.

Cymal 32 - Cyfarwyddiadau

- 53 Mae cymal 32 yn gwneud darpariaeth gyffredinol mewn perthynas â'r pwerau yn y Bil i ddyroddi cyfarwyddiadau.

Cymal 33 – Dehongli

- 54 Mae'r cymal hwn yn darparu ystyr termau amrywiol a ddefnyddir yn y Bil.

Cymal 34 – Darpariaethau trosiannol, atodol ac arbed etc

- 55 Mae cymal 34(1) yn rhoi effaith i Atodlen 3 (darpariaethau trosiannol etc) lle y gellir canfod y prif ddarpariaethau trosiannol etc.
- 56 Mae is-adran (2) yn galluogi Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn, i wneud darpariaethau trosiannol, darpariaethau darfodol neu ddarpariaethau arbed etc pellach mewn cysylltiad â'r Bil hwn yn dod i rym neu i roi effaith lawn i'r Bil pan fo wedi ei ddeddfu.
- 57 Cydnabyddir bod y materion y mae'r Bil hwn yn ymwneud â hwy wedi eu cynnwys o fewn cynlluniau deddfwriaethol sydd eisoes yn bodoli (ac yn aml yn rhai cymhleth) a nodir mewn toreth o ddeddfwriaeth arall. Cydnabyddir ymhellach y bydd y tirlun deddfwriaethol hwn hefyd yn newid dros amser wrth i Ddeddfau'r Cynulliad a Deddfau Seneddol pellach, yn ôl y digwydd, gael eu gwneud. Felly mae pŵer Gweinidogion Cymru i wneud gorchymyn o dan gymal 34(2) yn cynnwys pwerau i ddiwygio, diddymu neu ddirymu deddfiadau neu offerynnau uchelfreiniol eraill. Pŵer cyfyngedig yw hwn oherwydd dim ond mewn perthynas â'r Bil hwn neu i roi effaith lawn iddo y gellir ei ddefnyddio. Ni ellir defnyddio'r pŵer hwn at ddibenion eraill.
- 58 Mae Cymal 34(4) yn galluogi gorchymyn o dan is-adran (2) i addasu'r darpariaethau trosiannol etc a nodir yn Atodlen 3. Mae'r ddarpariaeth hon yn ddarpariaeth rhwyd diogelwch i sicrhau y gall addasiadau gael eu gwneud i'r darpariaethau manwl a nodir yn Atodlen 3 pe bai'r amgylchiadau ar yr adeg y daw'r Bil hwn i rym yn mynnu hynny.

Cymal 35 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

- 59 Mae Cymal 35 yn rhoi effaith i Atodlen 4 (mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol).

ATODLEN 1 – CORFFORI SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Rhan 1: Aelodaeth a statws

Paragraff 1 – Aelodaeth

60 Mae'r paragraff hwn yn cadarnhau y bydd gan SAC 7 aelod, sef 5 nad ydynt yn gyflogeion i SAC (a elwir yn 'aelodau anweithredol'), ACC ac 1 cyflogai i SAC (a elwir yn 'aelod sy'n gyflogai').

Paragraff 2 – Penodi aelodau anweithredol ac aelod sy'n gyflogai

61 Penodir aelodau anweithredol ac aelod sy'n gyflogai SAC ar sail teilyngdod ac ni all person gael ei benodi (nac aros yn y swydd) os yw wedi ei anghymhwyso ar y seiliau a nodir yn Rhan 6 o Atodlen 1 – gweler isod.

Rhan 2: Aelodau anweithredol

Paragraff 4 – Penodi aelodau anweithredol

62 Y Cynulliad sydd i benodi aelodau anweithredol SAC, ar sail cystadleuaeth deg ac agored.

Paragraff 5 – Penodi cadeirydd ar SAC

63 Bydd un o 5 aelod anweithredol SAC yn cael ei benodi'n Gadeirydd ar SAC gan y Cynulliad. Cyn gwneud y penodiad hwnnw, rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog. Caniateir ymgynghori â phersonau eraill fel y bo'n briodol.

64 Ni ellir penodi person yn Gadeirydd fwy na dwywaith.

Paragraff 6 – Cyfnod penodi ac ailbenodi

65 Penodir aelodau anweithredol a Chadeirydd SAC am 4 blynedd ar y mwyaf ac ni ellir penodi person i'r swyddi hyn fwy na dwywaith.

Paragraff 7 – Trefniadau talu cydnabyddiaeth

66 Caiff y Cynulliad wneud trefniadau ar gyfer talu cydnabyddiaeth ar gyfer Cadeirydd SAC a'r aelodau anweithredol eraill, a chaiff y trefniadau hynny gynnwys cyflog, lwfansau, rhoddion ariannol, a buddion eraill (ond nid trefniadau pensiwn). Ym mhob achos ni chaniateir i'r trefniadau hyn (nac elfennau ohonynt) fod yn seiliedig ar berfformiad.

67 Cyn gwneud y trefniadau ar gyfer y Cadeirydd, rhaid ymgynghori â'r Prif Weinidog (paragraff 7(2)). Rhaid ymgynghori, hefyd, â pherson priodol sydd â throsolwg o benodiadau cyhoeddus (paragraff 9). Caniateir ymgynghori â phersonau eraill fel y bo'n briodol.

- 68 Bydd y symiau sy'n daladwy ar gyfer Cadeirydd SAC yn cael eu codi ar CGC; bydd y symiau sy'n daladwy ar gyfer yr aelodau anweithredol eraill yn cael eu talu gan SAC.

Paragraff 8 – Telerau penodi eraill

- 69 Caiff y Cynulliad benderfynu ar delerau ac amodau eraill sy'n gymwys i aelodau anweithredol SAC, gan gynnwys y Cadeirydd. Caiff y cytundebau neu'r trefniadau hyn gynnwys cyfyngiadau ar swyddi eraill y caniateir i aelod anweithredol eu dal am gyfnod o hyd at ddwy flynedd ar ôl iddynt orffen dal y swydd.
- 70 Cyn gwneud penderfyniad ar y telerau ac amodau hynny rhaid ymgynghori â pherson priodol sydd â throsolwg o benodiadau cyhoeddus y mae'r Cynulliad yn ystyried ei bod yn briodol ymgynghori ag ef (paragraff 9).

Paragraffau 10 i 12 – Dod â phenodiad i ben

- 71 Caiff Cadeirydd ac aelodau anweithredol SAC ymddiswyddo o'u swyddi ar unrhyw adeg drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Cynulliad (paragraff 10).
- 72 Caiff y Cynulliad ddod â phenodiad aelod anweithredol SAC i ben ar y seiliau a nodir ym mharagraff 11(1). Caiff y Cynulliad ddod â phenodiad Cadeirydd SAC i ben (ar y seiliau a nodir ym mharagraff 12(3)), ond dim ond ar ôl ymgynghori â'r Prif Weinidog. Caiff ymgynghori â phersonau eraill hefyd. Nid yw dod â phenodiad y Cadeirydd i ben yn golygu'n awtomatig fod ei benodiad yn aelod anweithredol o SAC yn dod i ben. Os yw aelodaeth anweithredol y person sy'n Gadeirydd yn dod i ben, yna bydd y person hwnnw hefyd yn colli ei swydd fel Cadeirydd.

Rhan 3: Yr Archwilydd Cyffredinol

Paragraff 13 – Talu cydnabyddiaeth ychwanegol i'r Archwilydd Cyffredinol

- 73 Yn ychwanegol at y trefniadau a wneir gan y Cynulliad ar gyfer talu cydnabyddiaeth i ACC (gweler cymal 7), caiff SAC hefyd ddarparu bod taliadau ychwanegol yn cael eu gwneud i ACC i dalu costau yr eir iddynt gan y person hwnnw yn rhinwedd ei swydd fel aelod o SAC a phrif weithredwr arni. Bydd y taliadau hynny'n cael eu gwneud gan SAC.

Rhan 4: Aelod sy'n gyflogai

Paragraff 14 – Penodi

- 74 Pa bryd bynnag y mae swydd aelod sy'n gyflogai SAC yn wag, rhaid i ACC argymhell person i'r aelodau anweithredol. Yna, rhaid i'r aelodau anweithredol benodi'r person hwnnw, neu berson arall o'u dewis hwy.

Paragraff 15 – Telerau penodi

- 75 Rhaid i delerau penodi'r aelod sy'n gyflogai gael eu gwneud gan yr aelodau anweithredol, a chânt gynnwys trefniadau talu cydnabyddiaeth ar gyfer

lwfansau, rhoddion ariannol a buddion eraill i dalu costau. Bydd y taliadau hynny yn cael eu gwneud gan SAC. Bydd yr aelod sy'n gyflogai yn parhau i dderbyn ei gyflog fel cyflogai i SAC. Ni fydd darpariaeth ar gyfer pensiwn fel aelod sy'n gyflogai ond os oes gan y person sy'n aelod sy'n gyflogai bensiwn o ganlyniad i fod yn gyflogai i SAC yna bydd gwasanaeth y person hwnnw fel aelod sy'n gyflogai hefyd yn cyfrif tuag at ei hawl i'r pensiwn hwnnw.

- 76 Ni chaiff cyfnod aelod sy'n gyflogai yn y swydd ei ystyried yn doriad yn ei wasanaeth mewn cyflogaeth gan y SAC newydd.

Paragraff 16 – Telerau penodi eraill

- 77 Caiff yr aelodau anweithredol benderfynu ar delerau penodi eraill sy'n gymwys i benodiad aelod sy'n gyflogai; caiff y telerau hynny gynnwys cyfyngiadau ar y swyddi eraill y caiff aelod sy'n gyflogai eu dal yn ystod y penodiad hwnnw ac am gyfnod o hyd at ddwy flynedd ar ôl iddynt orffen dal y swydd honno.

Paragraffau 17 i 19 – Dod â phenodiad i ben

- 78 Caiff yr aelod sy'n gyflogai ymddiswyddo o'r swydd honno (ond parhau'n gyflogai i SAC) ar unrhyw adeg drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r aelodau anweithredol (paragraff 18). Byddai'r penodiad yn dod i ben hefyd ar ddiwedd unrhyw gyfnod penodi a nodir yn ei delerau penodi, neu os yw'n peidio â bod yn gyflogai i SAC.
- 79 Mae paragraff 19 o Atodlen 1 hefyd yn darparu'r broses ar gyfer dod â phenodiad i ben gan yr aelodau anweithredol a'r seiliau dros wneud hynny.

Rhan 5: Cyflogeion

Paragraffau 20 i 23 – yn ymwneud â phenodi, statws a thalu cydnabyddiaeth

- 80 Mae gan SAC, yn rhinwedd paragraff 20 o Atodlen 1, bwerau i gyflogi a thalu staff ar y telerau hynny y mae'n eu hystyried yn briodol, ar yr amod bod y gweithdrefnau ar gyfer recriwtio a dethol a'r telerau penodi yn cyfateb yn fras i'r rhai ar gyfer recriwtio staff Llywodraeth Cymru (sy'n weision sifil).
- 81 Bydd yn ofynnol i SAC wneud taliadau o ran buddion blwydd-daliadau a'r costau gweinyddu sy'n gysylltiedig â hwy (paragraff 23(2)).

Rhan 6: Anghymhwysio fel aelod o SAC neu gyflogai iddi

- 82 Mae Rhan 6 o Atodlen 1 yn rhagnodi'r seiliau lle na ellir penodi person yn aelod o SAC nac yn gyflogai iddi (na pharhau wedi ei benodi felly).
- 83 Mae angen paragraff 24(4) i sicrhau nad yw ACC yn cael ei anghymhwysio rhag bod yn aelod o SAC, o gofio bod ACC wedi ei benodi gan Ei Mawrhydi ar sail enwebiad y Cynulliad.

Rhan 7: Rheolau gweithdrefnol

- 84 Rhaid i SAC wneud rheolau mewnol i reoleiddio ei gweithdrefnau (paragraff 25) Rhaid i'r rheolau ddarparu am gworwm ar gyfer unrhyw gyfarfodydd SAC (paragraff 26), a chânt ddarparu ar gyfer ffurfio pwyllgorau SAC, ac unrhyw is-bwyllgorau, gan gynnwys darpariaeth ar gyfer rheoleiddio gweithdrefnau pwyllgorau ac is-bwyllgorau (paragraff 27).
- 85 Noder hefyd fod paragraff 3 o Atodlen 3 i'r Bil yn galluogi Cadeirydd SAC i wneud rheolau ar gyfer penderfynu ar fusnes SAC tan y gwneir y set gyntaf o reolau ffurfiol.

Rhan 8: Materion arall

Paragraff 29 – Dirprwyo swyddogaethau

- 86 Gydag eithriadau penodol (fel y'u nodir ym mharagraff 29(5) o Atodlen 1) caiff SAC ddirprwyo unrhyw un o'i swyddogaethau i aelodau, cyflogeion neu bwyllgorau (gan gynnwys is-bwyllgorau) SAC, neu i bersonau sy'n darparu gwasanaethau i SAC. Nid yw dirprwyo swyddogaeth yn effeithio ar gyfrifoldeb y SAC newydd am y gwaith o arfer y swyddogaeth.

Paragraff 30 – Cyfrifon SAC

- 87 Mae'r paragraff hwn yn cadarnhau mai ACC yw swyddog cyfrifyddu SAC. Pennir cyfrifoldebau'r swyddog cyfrifyddu yn rhinwedd paragraff 30(2), (5) a (6).

Paragraffau 31 a 32 – Archwilio SAC etc

- 88 Mae'n ofynnol i'r Cynulliad Cenedlaethol benodi archwilydd i archwilio cyfrifon SAC, a chadarnhau telerau penodi'r archwilydd hwnnw. Caiff SAC argymhell person i'w benodi, ond rhaid iddi dalu, ym mhob achos, y tâl cydnabyddiaeth y darperir ar ei gyfer yn y penodiad.
- 89 Bydd yr archwilydd yn archwilio ac yn ardystio'r datganiad o gyfrifon (a baratoir gan ACC fel swyddog cyfrifyddu SAC o dan baragraff 30), sydd i'w cyflwyno i'r archwilydd gan Gadeirydd SAC cyn pen 5 mis ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol ar y mwyaf. Unwaith bod y datganiad o gyfrifon wedi ei archwilio a'i ardystio, rhaid i'r archwilydd osod y cyfrifon (fel y'u hardystiwyd) a'i adroddiad arnynt gerbron y Cynulliad.
- 90 Ymhlith materion eraill mae paragraff 32 yn gwneud darpariaeth ynghylch y pwerau sydd gan yr archwilydd i gasglu gwybodaeth (gan gynnwys dogfennau) sy'n angenrheidiol at y diben o archwilio'r cyfrifon.
- 91 Mae paragraff 32 hefyd yn galluogi'r archwilydd i gynnal ymchwiliadau i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd mewn perthynas â'r defnydd o adnoddau gan ACC a SAC wrth iddynt gyflawni eu swyddogaethau; yn rhoi pŵer i'r archwilydd gasglu gwybodaeth (gan gynnwys dogfennau) at y diben hwnnw ac yn darparu y caiff yr archwilydd osod adroddiad ar ei ganfyddiadau gerbron y Cynulliad, mewn cysylltiad â'r ymchwiliadau hyn.

ATODLEN 2 – Y BERTHYNAS RHWNG YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL A SAC

Rhan 1: Adroddiadau a dogfennau

Paragraff 1 – Adroddiadau

- 92 Mae cymalau 25 i 28 yn nodi'r trefniadau ynghylch cynllun blynyddol ACC a SAC. Mae paragraff 1 o Atodlen 2 i'r Bil yn nodi'r trefniadau ar gyfer adroddiad blynyddol ar arfer y swyddogaethau, sy'n cynnwys (ymhlith materion eraill) asesiad o'r graddau y cyflawnwyd blaenoriaethau'r cynllun blynyddol.
- 93 Yn ychwanegol at yr adroddiad blynyddol, rhaid i ACC a chadeirydd SAC hefyd lunio dau adroddiad interim bob blwyddyn ariannol ar y gwaith o arfer eu swyddogaethau a rhaid cynnwys asesiad o'r graddau y cyflawnwyd blaenoriaethau'r cynllun blynyddol.
- 94 Rhaid i'r adroddiadau interim a'r adroddiad blynyddol gael eu gosod gerbron y Cynulliad – yr adroddiad blynyddol cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, a'r adroddiadau interim ar ddyddiadau a bennir gan y Cynulliad.

Paragraff 2 – Dogfennau a gwybodaeth

- 95 Mae paragraff 2 o'r Atodlen hon yn darparu y caiff unrhyw ddogfen neu wybodaeth y mae'n rhaid i berson ei darparu i ACC, neu y caiff ei darparu iddo, ei darparu i SAC. Mae hyn yn ategu'r cyfrifoldeb sydd ar SAC i gael a dal dogfennau a gwybodaeth ar gyfer yr ACC newydd ac i gynnal cofnodion (o dan gymal 21 o'r Bil).

Rhan 2: Person arall, dros dro, yn arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

Paragraffau 3 i 12 – Person arall, dros dro, yn arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

- 96 Mae paragraff 4 yn nodi'r amgylchiadau pan gaiff person ei ddynodi i arfer swyddogaethau ACC dros dro yn lle ACC. Gwneir y dynodiad dros dro hwnnw gan SAC, gyda chytundeb y Cynulliad, ac ni chaiff fod am fwy na chwe mis o ran yr amgylchiad sy'n sbarduno'r dynodiad. Caniateir i SAC estyn y dynodiad unwaith o ran yr amgylchiad hwnnw (gyda chytundeb y Cynulliad) am chwe mis pellach.
- 97 Rhaid i'r dynodiad dros dro hwnnw fod o berson a gyflogir gan SAC, a fyddai'n parhau i gael ei gyflogi gan SAC ar yr un telerau (paragraffau 6 a 7). Caiff SAC a'r Cynulliad gytuno ar delerau ychwanegol, gan gynnwys telerau talu cydnabyddiaeth, ond rhaid peidio â chynnwys cyflog ychwanegol na phensiwn yn y telerau hynny.

ATODLEN 3 – DARPARIAETHAU TROSIANNOL, DARPARIAETHAU ATODOL A DARPARIAETHAU ARBED

Rhan 1 – Yr Archwilydd Cyffredinol

Paragraff 1 – Yr Archwilydd Cyffredinol blaenorol i barhau yn Archwilydd Cyffredinol

- 98 Golyga paragraff 1 os yw person yn dal swydd ACC ar y 'diwrnod penodedig' fod y person hwnnw i'w drin ar ac ar ôl y diwrnod hwnnw fel pe bai wedi cael ei benodi o dan Ran 1 o'r Bil. Bydd hyn yn sicrhau parhad rhwng y gyfundrefn statudol sydd eisoes yn bodoli a'r gyfundrefn statudol newydd o dan y Bil o ran ACC.
- 99 Diffinnir y term 'diwrnod penodedig' ym mharagraff 1(5) a'i ystyr yw'r diwrnod y daw'r paragraff hwn i rym.
- 100 Mae paragraff 1(3) yn darparu, yn yr achos hwn, fod trefniadau talu cydnabyddiaeth o dan gymal 7 o'r Bil i'w gwneud gan y Cynulliad (ar ôl ymgynghori â'r Prif Weinidog). Rhaid gwneud hyn cyn y diwrnod penodedig. Bydd hyn yn sicrhau bod y person sy'n dal swydd ACC yn ei dal ar y telerau ac amodau, gan gynnwys telerau yn ymwneud â thalu cydnabyddiaeth, a bennir yn unol â darpariaethau'r Bil hwn.
- 101 Oherwydd bod y Bil yn darparu bod cyfnod swydd ACC a benodir o dan y Bil hwn yn gyfnod o 8 mlynedd, mae paragraff 1(2)(b) yn darparu os oes ACC yn y swydd ar y diwrnod penodedig, bydd cyfnod swydd y person hwnnw am 8 mlynedd ond yn llai unrhyw gyfnod o amser y bu'n ACC cyn y diwrnod penodedig. Effaith hyn yw bod Person A, os yw'n ACC cyn y diwrnod penodedig ac os yw'n parhau i ddal y swydd honno ar y diwrnod penodedig, yna ymdrinnir â Pherson A fel ACC fel pe bai wedi ei benodi o dan y Bil hwn. Os yw cyfnod swydd Person A yn gyfnod o 8 mlynedd (fel y mae'r Bil hefyd yn ei ddarparu) ond bod Person A eisoes wedi gwasanaethu am 2 flynedd yn y swydd, yna ar y diwrnod penodedig bydd cyfnod y person hwnnw yn ACC yn cael ei leihau i gyfnod o 6 mlynedd.

Paragraff 2 – Arbedion ar gyfer archwilwyr a benodwyd o dan adran 13 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004

- 102 O ganlyniad i'r newidiadau a wneir i adran 13 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn rhinwedd cymal 11 o'r Bil hwn, mae'n ofynnol cael paragraff 2 yn Atodlen 3 i'r Bil hwn.
- 103 Mae'r paragraff hwn yn darparu y bydd penodiad a wnaed gan ACC o archwilydd cyrff llywodraeth leol (yn unol â'r adran 13 bresennol o Ddeddf 2004), yn parhau tan ddiwedd y cyfnod penodi, yn hytrach na'i fod yn dod i ben pan ddaw darpariaethau perthnasol y Bil i rym. Hefyd cedwir effaith weithredol y penodiad, gan gynnwys y cynllun ar gyfer ffioedd y caniateir eu codi a chasglu a dal gwybodaeth berthnasol; mae hyn yn sicrhau bod y gwaith sy'n

cael ei wneud gan yr archwilwyr a benodwyd gan ACC yn gallu parhau o dan ddarpariaethau presennol Deddf 2004, o fewn y telerau penodi.

Rhan 2 – SAC

Paragraff 3 – Rheolau gweithdrefnol SAC cyn i reolau gael eu gwneud o dan baragraff 25 o Atodlen 1

104 Mae'r rheolau gweithdrefnol ffurfiol cyntaf i gael eu gwneud gan SAC (o dan baragraff 25 o Atodlen 1 i'r Bil). Cyn i'r rheolau hynny gael eu gwneud ni fydd rheolau yn eu lle i lywodraethu trefn busnes SAC. Oherwydd hyn, mae'r paragraff hwn yn darparu y bydd busnes (gan gynnwys gwneud y set gyntaf o reolau) yn cael ei gynnal yn unol â'r gweithdrefnau a bennir gan Gadeirydd SAC. Cyn gynted ag y bydd y rheolau cyntaf wedi eu gwneud bydd y busnes wedyn yn cael ei gynnal yn unol â'r ddarpariaeth a wneir yn y rheolau hynny.

Rhan 3 – Trosglwyddo swyddogaethau etc

Paragraff 4 – Trosglwyddo staff

105 Oherwydd y bydd y Bil yn trosglwyddo cyfrifoldebau am gyflogi staff oddi wrth yr ACC presennol i'r SAC newydd, mae paragraff 4 yn rhoi effaith i drosglwyddo hawliau a rhwymedigaethau cyflogaeth y staff hynny.

Paragraffau 5 a 6 – Trosglwyddo eiddo arall, hawliau a rhwymedigaethau

106 Yn yr un modd, mae paragraffau 5 a 6 yn gwneud darpariaeth ynglŷn â throsglwyddo eiddo, hawliau a rhwymedigaethau oddi wrth yr ACC presennol i'r SAC newydd. Mae hyn yn adlewyrchu'r ffaith y caiff swyddogaethau penodol ACC eu trosglwyddo i'r SAC newydd.

Paragraff 7 – Atebolrwydd troseddol yr Archwilydd Cyffredinol

107 Mewn cysylltiad â pharagraff 5 (mewn perthynas â throsglwyddo eiddo, hawliau neu rwymedigaethau sydd wedi eu trosglwyddo i SAC), mae paragraff 7 yn darparu ar gyfer trosglwyddo unrhyw atebolrwydd troseddol a all fod gan ACC mewn cysylltiad â'r eiddo, yr hawliau neu'r rhwymedigaethau hynny i SAC.

ATODLEN 4 – DIWYGIADAU CANLYNIADOL A DIDDYMIADAU

108 Mae'r Atodlen hon yn nodi'r diddymiadau a'r addasiadau canlyniadol i ddeddfwriaeth sylfaenol i roi effaith i'r Bil. Mae'r rhain yn sicrhau (er enghraifft) bod cyfeiriadau at y SAC newydd, fel y bo'n briodol, mewn deddfwriaeth lle'r oedd y cyfeiriadau blaenorol at ACC yn unig.

109 Gwneir diwygiadau canlyniadol a diddymiadau i'r canlynol –

- Deddf Blwydd-daliadau 1972;
- Deddf Cyllid 1989;
- Deddf Gweinyddu Nawdd Cymdeithasol 1992;
- Deddf Addysg 1997;

- Deddf Llywodraeth Cymru 1998;
- Deddf Llywodraeth Leol 1999;
- Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000;
- Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004;
- Deddf Llywodraeth Cymru 2006;
- Deddf Cwmnïau 2006;
- Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009;
- Deddf Democratiaeth Leol, Datblygu Economaidd ac Adeiladu 2009; a
- Deddf Cydraddoldeb 2010.

ATODIAD B - Rhestr Ddosbarthu'r Ymgynghoriad

Prif Weithredwyr Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol Cymru;
Prif Weithredwr Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru;
Prif Weithredwyr Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Cymru;
Prif Weithredwyr Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd Cymru;
Prif Swyddogion Tân Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru;
Prif Weithredwyr Awdurdodau Heddlu Cymru/Prif Gwnstabiliaid Cymru;
Prif Weithredwr Ymddiriedolaeth Prawf Cymru;
Prif Weithredwyr Byrddau ac Ymddiriedolaethau Iechyd Cymru;
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru;
Comisiynydd Plant Cymru;
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru;
Prif Weithredwr Cyngor Cefn Gwlad Cymru;
Ysgrifennydd y Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru;
Ysgrifennydd y Comisiwn Ffiniau i Gymru;
Prif Weithredwr Chwaraeon Cymru;
Cyfarwyddwr Comisiwn Coedwigaeth Cymru;
Prif Weithredwr Cyngor Celfyddydau Cymru;
Prif Weithredwr Cyngor Addysgu Cyffredinol Cymru;
Cyfarwyddwr Cyffredinol Amgueddfa Cymru;
Llyfrgellydd Llyfrgell Genedlaethol Cymru;
Prif Weithredwr Bwrdd yr Iaith Gymraeg/Comisiynydd y Gymraeg;
Swyddog Cyfrifyddu Bwrdd Ardollau Cymru;
Ysgrifennydd Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru;
Cyfarwyddwr Canolfan Iechyd Cymru;
Prif Weithredwr Cyngor Gofal Cymru;
Cyfarwyddwr Cyffredinol Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru;
Cadeiryddion Cyrff Llywodraethu Addysg Bellach ac Uwch;
Prif Weithredwr Un Llais Cymru;
Archwilydd Cyffredinol Cymru;
Prif Weithredwr y Cyngor Adrodd Ariannol;
Y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol;
Archwilydd Cyffredinol yr Alban;

Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol Gogledd Iwerddon;
Prif Weithredwr y Comisiwn Archwilio;
Cyfarwyddwr Cydffederasiwn y GIG yng Nghymru;
Prif Arolygydd Addysg a Hyfforddiant Cymru;
Prif Weithredwr Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru;
Prif Arolygydd Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru;
Ysgrifennydd Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol;
Aelodau'r Cynulliad;
Swyddfa Cymru;
Trysorlys Ei Mawrhydi;
Y Weinyddiaeth Gyfiawnder;
Yr Adran Gwaith a Phensiynau;
Yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol;
Y Swyddfa Gartref;
Llywodraeth yr Alban;
Cynulliad Gogledd Iwerddon;
Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth;
Pennaeth Cymdeithas y Cyfrifwyr Ardystiedig Siartredig, Cymru;
Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr, Cyfarwyddwr Cymru;
Sefydliad Siartredig y Cyfrifwyr Rheoli.

ATODIAD C – Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru (Rheol Sefydlog 26.6(viii))

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ynghylch a yw'n briodol codi'r symiau y darperir ar eu cyfer ym Mil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) ar Gronfa Gyfunol Cymru

Gan fod y Bil yn cynnwys darpariaethau ar gyfer codi am wariant ar Gronfa Gyfunol Cymru (y Gronfa), mae Rheol Sefydlog 26(6)(viii) Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i'r Memorandwm Esboniadol i'r Bil gynnwys adroddiad gan yr Archwilydd Cyffredinol, sy'n amlinellu ei farn ynghylch a yw'n briodol codi symiau o'r fath ar y Gronfa. Rwy'n llunio'r adroddiad hwn yn unol â'r gofyniad hwnnw ar ôl gweld y darpariaethau perthnasol, yn ôl Llywodraeth Cymru, sef:

- a) cymal 7, Talu cydnabyddiaeth;
- b) cymal 30, Indemnïo;
- c) Atodlen 1, paragraff 7, Talu cydnabyddiaeth i Gadeirydd SAC;
- ch) Atodlen 3, paragraff 6, Trosglwyddo eiddo arall a hawliau a rhwymedigaethau eraill;
- d) Atodlen 3 paragraff 9, Indemnïo.

Nid wyf wedi gweld y Bil cyfan na'i Femorandwm Esboniadol, felly mae fy adroddiad wedi'i gyfyngu i'r darpariaethau a restrir uchod a'm dehongliad i o'u heffeithiau a'u dibenion. Mae'n seiliedig i ryw raddau ar yr hyn y mae dogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru ar y Bil drafft yn ei ddweud am dalu cydnabyddiaeth ac indemnïo.

Wrth lunio'r adroddiad hwn, dylwn egluro hefyd fy mod wedi fy nghyfyngu fy hun i ystyried a yw'n briodol i'r symiau hynny gael eu codi ar y Gronfa yn uniongyrchol o dan ddarpariaethau'r Bil, yn hytrach na thrwy'r darpariaethau cyflenwi arferol a nodir yn Rhan 5 Deddf Llywodraeth Cymru 2006. Nid wyf yn ymdrin â rhinweddau'r amcanion polisi ehangach sy'n sail i ddarpariaethau o'r fath yn yr adroddiad hwn, oherwydd credaf y byddai gwneud hynny'n dylanwadu ar ystyriaeth y Cynulliad o'r Bil, a hynny mewn modd amhriodol.

Yn ôl Deddf 2006, sy'n disgrifio'r trefniadau cyllid ar gyfer Gweinidogion Cymru a phersonau perthnasol eraill, dim ond ar sail penderfyniad Cyllideb a basiwyd gan y Cynulliad y gellir talu symiau allan o'r Gronfa fel arfer. Mae symiau a godir yn uniongyrchol yn eithriad i'r arfer hwn, ac er mwyn sicrhau bod trefniadau penderfyniadau'r Gyllideb yn parhau'n ddilys, dim ond mewn amgylchiadau arbennig, sy'n golygu bod trefn benderfyniadau'r Gyllideb yn amhriodol, y dylid darparu eithriadau o'r fath. Mae amgylchiadau o'r fath yn cynnwys yr angen i osgoi dylanwad gwleidyddol dros y ffordd y mae swyddi cyfansoddiadol yn gweithredu. Mae'n amlwg na ddylai unrhyw blaid wleidyddol gyfaddawdu annibyniaeth swyddi o'r fath. Enghraifft arall o amgylchiadau eithriadol yw'r angen i ddarparu cyllid wedi'i ddiogelu ar gyfer pethau fel trefniadau digolledu statudol. Ni fyddai trefniadau o'r fath yn gyflawn oni bai fod y cyllid ar eu cyfer wedi'i ddiogelu.

Mae cymal 7 yn darparu y caiff symiau sy'n cael eu talu fel cydnabyddiaeth i'r Archwilydd Cyffredinol eu codi ar y Gronfa yn uniongyrchol. Mae'n ymddangos, felly, mai ailadrodd paragraff 6(5) o Atodlen 8 i Ddeddf 2006 y mae'n ei wneud, i bob pwrpas. Yn wir, deallaf mai osgoi dylanwad gwleidyddol ar swydd yr Archwilydd Cyffredinol oedd diben gwneud y ddarpariaeth honno, drwy amrywio taliadau cydnabyddiaeth yr Archwilydd Cyffredinol. Am y rheswm hwnnw, credaf ei bod yn briodol codi am daliadau cydnabyddiaeth yr Archwilydd Cyffredinol ar y Gronfa.

Mae cymal 30 yn darparu y caiff symiau sydd i'w talu gan berson sydd wedi ei indemnio, megis Archwilydd Cyffredinol, eu codi ar y Gronfa. Mae'n ymddangos mai ailadrodd ac ymhelaethu ar baragraff 9(1) o Atodlen 8 i Ddeddf 2006 y mae hwn yn ei wneud, i bob pwrpas, gan ymestyn i gynnwys y SAC newydd. Deallaf mai sicrhau bod cyllid wedi'i ddiogelu ar gael ar gyfer yr indemnïad sydd yn y paragraff oedd diben y ddarpariaeth yn Neddf 2006. Am y rheswm hwnnw, credaf ei bod yn briodol i symiau sydd i'w talu o dan yr indemnïad gael eu codi ar y Gronfa.

Mae Atodlen 1, paragraff 7 yn darparu ar gyfer talu cydnabyddiaeth i Gadeirydd arfaethedig y corff corfforaethol arfaethedig, SAC. Deallaf o ddogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru ar y ddarpariaeth ddrafft (paragraff 7 o Atodlen 1 i'r Bil drafft dyddiedig 15 Mawrth 2012), y mae'n ymddangos bod y ddarpariaeth hon yn ei ailadrodd, i bob pwrpas, mai'r rheswm dros godi tâl cydnabyddiaeth o'r fath ar y Gronfa yn uniongyrchol yw "gwarchod annibyniaeth swydd yr ACC ymhellach rhag dylanwad gwleidyddol amlwg". Rwyf o'r farn fod osgoi dylanwad gwleidyddol ar yr Archwilydd Cyffredinol, ac ar Gadeirydd arfaethedig SAC, o ran hynny, yn rheswm sy'n cyfiawnhau codi'r tâl cydnabyddiaeth yn uniongyrchol ar y Gronfa.

Mae Atodlen 3, paragraff 6 yn darparu ar gyfer digolledu yn gysylltiedig â'r bwriad i drosglwyddo eiddo, hawliau a rhwymedigaethau oddi wrth yr Archwilydd Cyffredinol i'r SAC corfforaethol. Yn ôl paragraff 6(8) dylid codi symiau digolledu o'r fath ar y Gronfa. Mae codi yn y ffordd yma yn diogelu'r cyllid ar gyfer y ddarpariaeth ddigolledu, ac felly rwyf o'r farn ei fod yn briodol.

Mae Atodlen 3, paragraff 9 yn darparu parhad o ran cwmpas y darpariaethau indemnio a grybwyllwyd uchod mewn perthynas â chymal 30. Am y rhesymau a nodwyd uchod, credaf ei bod yn briodol codi'r symiau sydd i'w talu o dan y darpariaethau indemnio ar y Gronfa.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Mehefin 2012

Paratowyd y ddogfen hon gan gyfreithwyr Cynulliad Cenedlaethol Cymru er mwyn rhoi gwybodaeth a chynghor i Aelodau Cynulliad a'u cynorthwywyr ynghylch materion dan ystyriaeth gan y Cynulliad a'i bwyllgorau ac nid at unrhyw ddiben arall. Gwnaed pob ymdrech i sicrhau fod yr wybodaeth a'r cynghor a gynhwysir ynddi yn gywir, ond ni dderbynnir cyfrifoldeb am unrhyw ddibyniaeth a roddir amynt gan drydydd partion.

This document has been prepared by National Assembly for Wales lawyers in order to provide Assembly Members and their staff with information and advice in relation to matters under consideration by the Assembly and its committees and for no other purpose. Every effort has been made to ensure that the information and advice contained in it are accurate, but no liability is accepted for any reliance placed on them by third parties.

Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

Pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth

GORCHMYNION

1. Mae'r Bil, fel y bwriedir ei gyflwyno, yn rhoi'r pwerau a ganlyn i Weinidogion Cymru i wneud y gorchmynion a ganlyn:-

1.1 .Adran 19(7) - Darparu gwasanaethau

O dan yr adran hon, gellir gwneud trefniadau i dderbyn gwasanaethau gweinyddol, proffesiynol neu dechnegol a allai fod eu hangen ar Swyddfa Archwilio Cymru neu Archwilydd Cyffredinol Cymru i gyflawni eu swyddogaethau priodol. Gellir gwneud y trefniadau hyn, ymysg eraill, gyda chorff cyfrifwyr Ewropeaidd cymeradwy. Diffinnir "corff cyfrifwyr Ewropeaidd cymeradwy" fel corff o gyfrifwyr a sefydlwyd yn y Deyrnas Unedig neu wladwriaeth arall yn AEE ac a gymeradwywyd am y tro gan Weinidogion Cymru drwy orchymyn.

Gweithdrefn - fel y darparwyd gan adran 31- Negyddol.

Swyddogaethau gweinyddol yw hyn ac ystyrir bod y weithdrefn negyddol yn briodol.

1.2. Adran 34 - Darpariaethau trosiannol, atodol ac arbed etc

Mae'r adran hon yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud darpariaeth atodol, trosiannol, darfodol, canlyniadol, arbed, achlysurol neu ddarpariaethau eraill fel y gwelant yn dda mewn cysylltiad â'r Bil neu i weithredu'r Bil yn llawn.

Mae'r pŵer yn cynnwys diwygio, diddymu a dirymu unrhyw ddeddfiad (diffinnir yn adran 33 fel unrhyw ddeddfiad gan gynnwys y Bil, unrhyw Ddeddf arall y Cynulliad neu Fesur y Cynulliad o is-ddeddfwriaeth a wnaed o dan Ddeddf y Cynulliad, Mesur y Cynulliad neu fel arall).

Gweithdrefn - fel y darparwyd gan adran 31 - Cadarnhaol.

O ystyried natur y pŵer, ystyrir bod y weithdrefn gadarnhaol yn briodol.

1.3. Adran 36 - Cychwyn

Heblaw am adrannau 31, 36 a 37, cychwynnir y Bil drwy orchymyn gan Weinidogion Cymru.

Fel sy'n arferol, ni ragnodir gweithdrefn ar gyfer gwneud gorchymyn cychwyn.

RHEOLIADAU

2. Nid yw'r Bil yn cynnwys unrhyw bwerau i wneud rheoliadau.

Ceir gwelliant technegol i adran 39 (rheoliadau cyfrifon ac archwiliadau) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r gwelliant hwn, ymysg pethau eraill, yn rhoi'r pŵer gwneud rheoliadau *presennol* (yn ymwneud â chadw cyfrifon ac ati gan awdurdodau lleol) ar Weinidogion Cymru yn hytrach na'r Cynulliad. Gwneir newid canlyniadol i adran 39(5) (costau yr eir iddynt mewn cysylltiad â throedd o dan y rheoliadau), sy'n disodli cyfeiriad presennol at "archwilydd" gyda chyfeiriad at "Archwilydd Cyffredinol Cymru neu Swyddfa Archwilio Cymru".

Y Gwasanaethau Cyfreithiol
28 Medi 2012

Eitem 6.1

John Griffiths AC /AM
Gweinidog yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy
Minister for Environment and Sustainable Development

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Lord Dafydd Elis-Thomas AM
Chair of the Environment and
Sustainability Committee

27 September 2012

Arwydd Dafydd,

Further to my letter of 17 August 2012, please find attached a draft of the second order relating to the Natural Resources Body for Wales.

As I indicated in my previous letter, this is a working draft of the order which is being provided in English only at this stage. The draft order will need to undergo further revision and checking before the order is laid in the Assembly. It will also need to take account of issues raised in the responses to the supplementary public consultation which is due to end on 5 October.

I should also stress that some aspects are subject to change in light of ongoing discussions with Defra and other UK Government departments on drafting; in particular on powers of direction, and some of the cross border arrangements for water and flood risk management functions. We are still drafting the provisions on plant health, working closely with Forestry Commission GB, and any appropriate provisions will be included in the draft order which is laid. We are also looking at the best way of ensuring that the body comes under the terms of the Welsh Language Act 1993 and Equality Act 2010.

Nonetheless the order is essentially complete and should give your Committee a very good feel for the duties and powers that we intend to give the body, and how we intend to deliver the legal changes. I hope this will give you an opportunity to be better informed as to our intentions and to provide comments on the order. I would welcome your Committee's initial views.

I also attach a covering note to explain how the order has been drafted. The draft order that will be laid will of course be accompanied by an Explanatory Memorandum.

The covering note also briefly describes other legal provisions that will be required, some of which will need to be made via UK Government orders. We are discussing the best approach to deliver these changes with the Wales Office, Defra and other departments.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgylchu (100%)

Tudalen 200

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence: John.Griffiths@wales.gsi.gov.uk
Printed on 100% recycled paper

As suggested in my earlier letter, it would be extremely useful if you could provide any preliminary comments or recommendations for changes by 18 October so that there is sufficient time to consider them prior to the draft order being laid.

I am copying this letter to the Chair of the Constitutional and Legislative Affairs Committee, should they also wish to take the opportunity to consider the draft order at this stage.

Dymunador gorau,

John Griffiths AC / AM

Gweinidog yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy
Minister for Environment and Sustainable Development

Atodiad i'r Agenda

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Adroddiad: CLA(4)-19-12 : 24 Medi 2012

Mae'r Pwyllgor yn cyflwyno'r adroddiad a ganlyn i'r Cynulliad:

Offerynnau nad ydynt yn cynnwys unrhyw faterion i'w codi o dan Reol Sefydlog 21.2 neu 21.3

Offerynnau'r Weithdrefn Penderfyniad Negyddol

CLA169 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Ffioedd Deintyddol) (Cymru) (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'u gwnaed ar: 17 Gorffennaf 2012.

Fe'u gosodwyd ar: 18 Gorffennaf 2012.

Yn dod i rym ar: 1 Medi 2012.

Cytunodd y Pwyllgor i ysgrifennu at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, Lesley Griffiths AC, i wahodd ei sylwadau ar gywirdeb y Memorandwm Esboniadol i'r Rheoliadau.

CLA172 – Gorchymyn Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (Swyddogaethau Atodol a Dirymu) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'i gwnaed ar: 18 Gorffennaf 2012.

Fe'i gosodwyd ar: 19 Gorffennaf 2012.

Yn dod i rym ar: 31 Awst 2012.

CLA173 – Rheoliadau Asiantaethau Mabwysiadu (Cymru) (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'u gwnaed ar: 18 Gorffennaf 2012.

Fe'u gosodwyd ar: 19 Gorffennaf 2012.

Yn dod i rym ar: 1 Medi 2012.

CLA175 – Gorchymyn Mesur Tai (Cymru) 2011 (Diwygiadau Canlyniadol i Is-ddeddfwriaeth) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'i gwnaed ar: 9 Awst 2012.

Fe'i gosodwyd ar: 13 Awst 2012.

Yn dod i rym ar: 3 Medi 2012.

CLA176 – Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Datblygu Cyffredinol a Ganiateir) (Diwygio) (Cymru) (Rhif 2) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'i gwnaed ar: 6 Medi 2012.

Fe'i gosodwyd ar: 11 Medi 2012.

Yn dod i rym ar: 5 Hydref 2012.

CLA177 – Rheoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (Digolledu) (Cymru) (Rhif 2) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'u gwnaed ar: 6 Medi 2012.

Fe'u gosodwyd ar: 11 Medi 2012.

Yn dod i rym ar: 5 Hydref 2012.

CLA178 – Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'u gwnaed ar: 15 Medi 2012.

Fe'u gosodwyd ar: 19 Medi 2012.

Yn dod i rym ar: 10 Hydref 2012.

Gohiriwyd ystyried CLA178 – Rheoliadau'r Tafod Glas (Cymru) (Diwygio) 2012 tan y cyfarfod ar 8 Hydref 2012 er mwyn caniatáu amser i ystyried gwybodaeth ychwanegol.

Offerynnau'r Weithdrefn Penderfyniad Cadarnhaol

CLA170 – Rheoliadau Mangreoedd etc Di-fwg (Cymru) (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Cadarnhaol.

Fe'u gwnaed ar: heb ei nodi.

Fe'u gosodwyd ar: heb ei nodi.

Yn dod i rym ar: 17 Hydref 2012.

Offerynnau sy'n cynnwys materion i'w codi o dan Reol Sefydlog 21.2 neu 21.3

Offerynnau'r Weithdrefn Penderfyniad Negyddol

CLA171 – Rheoliadau Gwastraff (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'u gwnaed ar: 17 Gorffennaf 2012.

Fe'u gosodwyd gerbron y Senedd ar: 19 Gorffennaf 2012.

Fe'u gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar: 19 Gorffennaf 2012.

Yn dod i rym ar: 1 Hydref 2012.

CLA174 – Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau (Diwygio) 2012

Gweithdrefn: Negyddol.

Fe'u gwnaed ar: 20 Gorffennaf 2012.

Fe'u gosodwyd gerbron y Senedd ar: 25 Gorffennaf 2012.

Fe'u gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar: 25 Gorffennaf 2012.

Yn dod i rym ar: 16 Awst 2012.

Offerynnau'r Weithdrefn Penderfyniad Cadarnhaol

Dim

Derbyniodd y Pwyllgor yr Adroddiadau o dan Reol Sefydlog 21.2 a Rheol Sefydlog 21.3 ar yr offerynnau statudol hyn, sydd wedi'u hatodi yn Atodiadau 1 – 2.

Unrhyw fater arall

Y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog: y dull o weithio a phynciau i'w craffu arnynt

Nododd y Pwyllgor raglen waith bosibl y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog ar gyfer y dyfodol.

Ymchwiliadau'r Pwyllgor: Ymchwiliad i sefydlu awdurdodaeth ar wahân i Gymru

Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth lafar gan yr Arglwydd Carlile o Aberriw C.B.E., C.F.

Y Pwyllgor Busnes – Adolygiad o Strwythur y Pwyllgorau a'r Amserlen

Nododd y Pwyllgor lythyr gan y Llywydd at y Cadeirydd ynghylch gweithredu strwythur presennol Pwyllgorau.

Prosiect ymchwil rhyngwladol ynghylch reoli proses ddeddfwriaethol yr UE: y System Rhybudd Cynnar

Nododd y Pwyllgor ymateb y Cadeirydd i gais Dr Karolina Boronska-Hryniewiecka (Y Sefydliad Gwyddorau Gwleidyddol, Prifysgol Wroclaw) am wybodaeth am brofiad y Cynulliad Cenedlaethol o'r broses o lywodraethu ar sawl lefel a rheoli sybsidiaredd o dan y System Rhybudd Cynnar a gyflwynwyd gan Gytuniad Lisbon.

Yn unol â Rheol Sefydlog 17.42(vi), penderfynodd y Pwyllgor wahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod er mwyn trafod y dystiolaeth a gyflwynwyd hyd yma ynghylch yr ymchwiliad i sefydlu awdurdodaeth ar wahân i Gymru a derbyn yr Adroddiad ar ymweliad astudio'r Pwyllgor â Gogledd Iwerddon a'r Adroddiad ar Fil Sgorio Hylendid Bwyd (Cymru).

David Melding AC

Cadeirydd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

24 Medi 2012

Atodiad 1

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

(CLA(4)-19-12)

CLA171

Adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Teitl: Rheoliadau Gwastraff (Cymru a Lloegr) Diwygio 2012

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r rheoliadau cyfansawdd hyn yn diwygio Rheoliadau Gwastraff (Cymru a Lloegr) er mwyn disodli rheoliadau 13 a 14(2), a hynny er mwyn sicrhau bod darpariaethau Cyfarwyddyd 2008/98/EC (y Gyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff ddiwygiedig), sy'n ymwneud â chasglu gwastraff ar wahân, yn cael eu trosi'n gywir.

Materion technegol: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 (ix) mewn perthynas â'r offeryn hwn: nad yw wedi'i wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 (ii) mewn perthynas â'r offeryn hwn: mae'n codi materion polisi cyhoeddus sy'n debygol o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad.

1. Troswyd darpariaethau'r Gyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff ddiwygiedig sy'n ymwneud â chasglu gwastraff papur, metal, plastig a gwydr ar wahân gan Rheoliadau Gwastraff (Cymru a Lloegr) 2011.

Roedd Rheoliad 13 (2) o'r Rheoliadau hynny'n darparu bod casgliadau cymysg (sef casglu'r eitemau dan sylw gyda'i gilydd ond eu casglu ar wahân i eitemau gwastraff o ffynonellau gwastraff y bwriedir eu hailgylchu) yn un math o gasglu ar wahân.

Cafodd achos adolygiad barnwrol ei ddwyn er mwyn herio'r trosiad hwn, yn benodol mewn perthynas â'r ddarpariaeth sy'n ymwneud â gwastraff cymysg. Derbyniodd Gweinidogion Cymru ac Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig nad oedd rheoliad 13 gwreiddiol yn gweithredu gofynion y Gyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff ddiwygiedig mewn perthynas â chasglu ar wahân mewn modd priodol, a bod angen diwygio Rheoliadau 2011 yn sgîl hynny.

Ym mis Rhagfyr 2011, gohiriwyd yr achos tan 13 Mehefin 2012, er mwyn rhoi cyfle i Weinidogion Cymru ac Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig ymgynghori ar gynigion i ddiwygio Rheoliadau 2011.

Mae'r Memorandwm Esboniadol yn datgan bod yr offeryn hwn wedi'i osod cyn y toriad, yn unol â chytundeb a wnaed gyda'r hawlwyd a'r partion eraill sydd â diddordeb i ymestyn cyfnod gohirio'r adolygiad barnwrol o 13 Mehefin i 25 Gorffennaf, a hynny er mwyn rhoi cyfle i Weinidogion Cymru ac Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig i osod rheoliadau diwygio cyn y dyddiad hwnnw.

Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn rhoi unrhyw wybodaeth bellach yn nodi a yw'r hawlwyd a'r partion eraill sydd â diddordeb yn yr achos hwn o ymglyfreitha wedi'u bodloni bod y Rheoliadau diwygiedig yn trosi'r Gyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff ddiwygiedig yn gywir.

2. Mae Rheoliad 2 (5) yn darparu ar gyfer mewnosod rheoliad 49 newydd yn Rheoliadau 2011. Byddai'r rheoliad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i'r Ysgrifennydd Gwladol adolygu gweithrediad ac effaith y Rheoliadau hynny mewn perthynas â Lloegr o fewn 5 mlynedd ar ôl 1 Hydref 2012, ac o fewn pob cyfnod o 5 mlynedd ar ôl hynny. Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn nodi pam nad ystyriwyd hi'n briodol i Weinidogion Cymru gynnal adolygiad.

David Melding AC
Cadeirydd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

24 Medi 2012

Ymatebodd y Llywodraeth fel a ganlyn:

Rheoliadau Gwastraff (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2012

1. O dan Reol Sefydlog 21.2 (ix) - nad yw'r rheoliadau eu gwneud yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Mae'r rheoliadau cyfansawdd hyn yn berthnasol i Gymru a Lloegr ac yn gorfod cael eu cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a'r Senedd. Felly, ni ystyrir ei bod yn rhesymol ymarferol i'r Offeryn hwn gael ei wneud yn ddwyieithog.

2. O dan Reol Sefydlog 21.3 (ii) - ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debygol o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad. Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn rhoi unrhyw wybodaeth bellach sy'n nodi a yw'r hawlwyd a'r partion eraill sydd â diddordeb yn yr achos hwn o ymglyfreitha wedi'u bodloni bod y Rheoliadau diwygiedig yn trosi'r Gyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff ddiwygiedig yn gywir. Cafodd yr hawlwyd a'r partion eraill sydd â diddordeb gopi o'r rheoliadau drafft ar 4 Gorffennaf 2012. Nododd yr hawlwyd mewn

llythyr ar 13 Gorffennaf 2012 nad oeddent yn fodlon ar y rheoliadau diwygiedig, ond ni roddwyd rhesymau sylweddol dros eu safbwynt. Darparwyd rhesymau sylweddol mewn llythyr ar 16 Awst, ar ôl gosod y rheoliadau. Felly, byddai ond wedi bod yn bosibl i'r Memorandwm Esboniadol ddangos y ffeithiau moel nad oedd yr hawlwr yn fodlon. Mewn unrhyw achos ni fyddai wedi bod yn briodol deddfu yn amodol ar gymeradwyaeth gan yr hawlwr neu'r partïon eraill sydd â diddordeb. Diben y ddeddfwriaeth oedd cywiro'r hyn y gwnaethom ei gydnabod fel diffyg yn rheoliad 13 gwreiddiol, sef nad oedd yn gweithredu gofynion y Gyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff ddiwygiedig mewn perthynas â chasglu ar wahân mewn modd priodol. Roedd y ffaith nad oedd yr hawlwr yn fodlon ar y diwygiadau yn berthnasol i'r adolygiad barnwrol sy'n mynd rhagddo, ond nid i'r broses o wneud y ddeddfwriaeth hon.

3. O dan Reol Sefydlog 21.3 (ii) - ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debygol o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad. Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn nodi pam nad ystyriwyd hi'n briodol i Weinidogion Cymru gynnal adolygiad.

Polisi cyfredol Llywodraeth y DU yw cynnwys cymal ym mhob rheoliad sy'n gofyn am adolygiad o fewn amserlen benodol. Nid oes gan Lywodraeth Cymru bolisi tebyg yng Nghymru. Gall Gweinidogion Cymru adolygu'r rheoliadau unrhyw bryd. O ganlyniad, roedd cynnwys y ddarpariaeth am adolygiad yn yr offeryn yn berthnasol i Loegr yn unig.

Atodiad 2

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

(CLA(4)-19-12)

CLA174

Adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

**Teitl: Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau
(Diwygio) 2012**

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r rheoliadau cyfansawdd hyn yn diwygio Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau 2010 (O.S. 2010/490) (y "Rheoliadau Cynefinoedd"). Maent yn gosod dyletswyddau newydd ar yr Ysgrifennydd Gwladol a Gweinidogion Cymru, Natural England, Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Asiantaeth yr Amgylchedd, y Comisiwn Coedwigaeth, awdurdodau lleol ac, o ran yr ardal forol, awdurdodau cymwys eraill i gymryd camau i warchod, cynnal ac ailsefydlu cynefinoedd i adar gwyllt. Mae'r rheoliadau yn gosod dyletswydd ar awdurdodau cymwys i ddefnyddio pob ymdrech resymol i osgoi llygredd neu ddirywiad yn y cynefinoedd hyn. Mae'r rheoliadau hefyd yn gosod dyletswydd ar unrhyw awdurdod cymwys, wrth arfer ei swyddogaethau, i roi sylw i ofynion Cyfarwyddeb 2009/147/EC ("y Gyfarwyddeb Adar Gwyllt") a Chyfarwyddeb 92/43/EEC ("y Gyfarwyddeb Cynefinoedd").

Mae'r rheoliadau hefyd yn gwneud nifer o newidiadau pellach i Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau 2010 er mwyn sicrhau bod rhai darpariaethau penodol yn y Gyfarwyddeb Adar Gwyllt a'r Gyfarwyddeb Cynefinoedd yn cael eu trosi'n glir.

Mae'r rheoliadau hefyd yn diwygio adran 15 o Ddeddf Parciau Cenedlaethol a Mynediad i Gefn Gwlad 1949 er mwyn ei gwneud yn glir y gall awdurdodau lleol ddynodi Gwarchodfeydd Natur Lleol at ddibenion ailsefydlu cynefinoedd adar.

Materion technegol: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 (ix) mewn perthynas â'r offeryn hwn: nad yw wedi'i wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 (ii) mewn perthynas â'r offeryn hwn: mae'n codi materion polisi cyhoeddus sy'n debygol o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad.

1. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn datgan bod y newidiadau yn cael eu cyflwyno mewn ymateb i ohebiaeth a gafwyd gan y Comisiwn Ewropeaidd mewn perthynas â diffygion yn y ffordd y mae'r DU yn trosi'r Gyfarwyddeb Adar Gwyllt, a bod y Rheoliadau wedi'u gwneud ar sail gyfansawdd oherwydd bod gofyn eu gwneud ar frys.
2. Mae'r Rheoliadau yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol. Mae gan Weinidogion Cymru, yn unol â'r dynodiad o dan Adran 2(2) o Ddeddf y Cymunedau Ewropeaidd 1972, ddewis o ran pa weithdrefn i'w dilyn. Er nad yw'r Rheoliadau yn diwygio unrhyw ddarpariaeth mewn Deddf neu Fesur Cynulliad, maent yn gwneud mân ddiwygiadau i ddarn o ddeddfwriaeth sylfaenol y DU.
3. Mae Rheoliad 23 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Ysgrifennydd Gwladol adolygu gweithrediad ac effaith Rheoliadau 2010 a chyhoeddi adroddiad o fewn pum mlynedd ar ôl i'r Rheoliadau hyn ddod i rym a phob pum mlynedd wedyn. Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn nodi pam nad ystyriwyd hi'n briodol i Weinidogion Cymru gynnal adolygiad.

David Melding AC

Cadeirydd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

24 Medi 2012

Ymatebodd y Llywodraeth fel a ganlyn:

Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau (Diwygio) 2012

Bydd y rheoliadau cyfansawdd hyn yn berthnasol i Gymru a Lloegr ac yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad negyddol yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru ac yn y ddau Dŷ yn Senedd y DU. Gan y bydd Senedd y DU yn craffu ar y Rheoliadau, nid ystyrir ei bod yn rhesymol ymarferol i'r offeryn hwn gael ei wneud na'i osod yn ddwyieithog.